

เสือ สิงห์ กระต๊อง แรด

สี่คนนี้ มีอะไรร่วมกัน ?

ดร.ไสว บุญมา

อดีตเลขาธิการอาวุโสธนาคารโลก

เสือ สิงห์ กระทิง แรด

ดร. ไสว บุญมา

สี่คนนี้
มีอะไรร่วมกัน ?

มหาเศรษฐีหมายเลขหนึ่งในโลก
นักโจมตีค่าเงินหมายเลขหนึ่งในโลก
ผู้นำชาติมหาอำนาจหมายเลขหนึ่งในโลก
นักกอล์ฟ(ลูกครึ่งไทย)หมายเลขหนึ่งในโลก

สนับสนุนการจัดทำ E-Book โดย โครงการ Open School

ผู้แต่ง ดร.ไสว บุญมา
ชื่อเรื่อง เลื้อย สิ่ง ที่ กระทั่ง แรด
พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2543
ปก - รูปเล่ม ผนึก รวบรวม
คอมพิวเตอร์กราฟิก โปรแกรมวิชานิตยศาสตร์ รว.เทพสตรี ลพบุรี
ผู้จัดจำหน่าย บริษัทเคล็ดไทย จำกัด 117-119
ถ.เฟื่องนคร พระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร. 225-9536-3 โทรสาร 222-5188
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด
4 ซอยสีรินธร 7 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700
โทร. 881-9890 โทรสาร 424-3165

ไสว บุญมา 2543 สงวนลิขสิทธิ์
e-mail : sboonma@erols.com

ราคา 180 บาท

ข้อมูลสำหรับห้องสมุด

920 ไสว บุญมา.
ส996ส เลื้อย สิ่ง ที่ กระทั่ง แรด / ไสว บุญมา.-
กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย, 2543.
248 หน้า : ภาพประกอบ : 21 ซม.
ISBN 974-87823-3-6

1. ชีวิตประวัติ. 2. วุฒิส, ไทเกอร์. 3. โซโรส, ยอร์ช.
4. เกตส์, บิล. 5. คลินตัน, บิลล์. 6. ระบบการศึกษา
สังคม การเมือง เศรษฐกิจ. 7. ชื่อเรื่อง.

หากสารนี้มีผล

เป็นกุศลอุทิศได้

ขอมอบด้วยดวงใจ

แด่ทักษิณีย์และณัฐฐา

คำนำ

การอ่านชีวิตและการต่อสู้ของบุคคลเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่งที่ลงทุนน้อย ใช้เวลาน้อย แต่ได้รับผลประโยชน์มหาศาล เนื่องจากบทเรียนชีวิตของแต่ละคนเป็นเสมือนบทเรียนสำเร็จรูปที่ผู้อ่านจะเลือกชิม - ชิม - ละเลียดได้ตามอัธยาศัย โดยไม่ต้องเสี่ยง ไม่ต้องเจ็บตัว หากจะต้องเผชิญภาวะวิกฤติต่าง ๆ จนจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เพราะการดำเนินชีวิต ซึ่งมีทั้งสุข - ทุกข์ - สมหวังและผิดหวัง เป็นบทเรียนล้ำค่าที่จะทำให้เราเข้าใจและรู้จักชีวิตดีขึ้น

เรื่องราวและร่องรอยของประสบการณ์หลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะของผู้ที่ประสบความสำเร็จ จึงเป็นสิ่งที่ควรแก่การศึกษา เพราะนอกจากจะสร้างพลังปัญญาแล้ว ยังช่วยจุดประกายความคิดในยามท้อแท้ ช่วยสร้างพลังในยามอ่อนล้า ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในยามที่ต้องแก้ปัญหา ช่วยปลุกศรัทธาในยามว่าเหว ช่วยให้เราทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตเพื่อสิ่งที่หวัง รวมทั้งเป็นกำลังใจสำคัญในการดำเนินชีวิต

ผู้ที่อ่านอย่างพินิจพิเคราะห์ จะพบว่าทุกชีวิตที่ประสบความสำเร็จ ไม่ได้เป็นเพราะโชคชะตา แต่เป็นผลจากการฝึกฝน ต่อสู้ ตื่นรนและโอกาสซึ่งถือเป็น “โชค” อย่างยิ่ง การรอคอยความช่วยเหลือจากผู้อื่น เป็นสัญชาตญาณของความอ่อนแอ ดังนั้น การยอมรับความผิดพลาด การพึ่งพาตนเองด้วยความเข้มแข็ง จึงนำไปสู่ความสำเร็จ แม้จะต้องประสบความสำเร็จล้มเหลว ครั้งแล้ว ครั้งเล่า

ดร.ไสว บุญมา ถือเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จผู้หนึ่งที่ยังคงสนใจเหตุการณ์รอบตัวรอบด้าน ยังคงห่วงใยสังคมไทยที่ขาดทั้ง “ความพร้อม” และ “โอกาส” โดยเฉพาะทางการอ่าน เพราะอุปสรรคด้านภาษาและ

ความ “ไม่รัก” ที่จะอ่าน ขณะเดียวกับที่มี “ปริญญานิยม” มากกว่า การศึกษาเพื่อความรู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงพยายามสรรหา สิ่งที่ดีว่าเป็นประโยชน์จากการอ่านมานำเสนอด้วยลีลาเรียบง่าย ตรงไปตรงมา ด้วยหวังเป็นประกายความคิดที่จะจุดไฟศรัทธาในชีวิต ให้โชติช่วงต่อไป

“เสือ สิงห์ กระตัง แรด” จึงเป็นผลงานเล่มที่ 6 ของ ดร.ไสว บุญมา ที่ยืนยันความมุ่งมั่นที่จะเสนอแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อสังคมไทย โดยนำประสบการณ์ชีวิตของผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าประสบความสำเร็จ “สูงสุด” ในปัจจุบัน ด้านกีฬา การเงิน คอมพิวเตอร์และการเมือง มา เล่าเชิงวิเคราะห์ด้วยมุมมองของนักวิชาการผู้มากด้วยประสบการณ์ชีวิต และการทำงาน

ดร.ไสว บุญมา ตั้งคำถามว่าทั้ง เสือ - สิงห์ - กระตัง - แรด มีอะไร ที่มีลักษณะเด่นร่วมกัน จึงเป็น “หนึ่ง” ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งหนังสือ เล่มนี้มีคำตอบที่ท้าทายให้ขบคิดกัน ทั้งในระดับบุคคลและระดับ ประเทศไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง การกีฬา ธุรกิจ ฯลฯ

หวังว่า “เสือ สิงห์ กระตัง แรด” จะมีประโยชน์คุ้มค่ากับเวลา ที่ท่านลงทุนไป

ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์

สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

บทนำ	1
เสือ เหยียบไปทั่วพื้น ไพรพง	7
สิงห์ ย่ำทุกแนวปรง หุ้งกว้าง	53
กระตัง ท่องแดนดง หลากถิ่น	109
แรด เร่รอนแรมร้าง เล่นลั่นลิ้มหลง	167
บทส่งท้าย	232
แนะนำผู้เขียน	242

บทนำ

ห้อง 501 อาคารเทพธานี
ถนนนารายณ์มหาราช
ลพบุรี

9 พฤศจิกายน 2543

ตุ้ม ที่รัก

วันนี้เป็นวันครบรอบปีของความหักเหสำคัญยิ่งในชีวิตของเรา ความหักเหนี้มีต้นเหตุมาจากการเกษียณตัวเองก่อนกำหนดของผมจากธนาคารโลกหลังจากทำงานอยู่ที่นั่น 20 ปี เพื่อกลับมาฟื้นฟูการเขียนภาษาไทยที่ลพบุรีเมื่อปลายปี 2541 การกลับมาครั้งนั้นและการได้พบคุณอีก หลังจาก 35 ปี เป็นแรงดลใจให้ผมเขียนหนังสือได้ 5 เล่มในเวลาปีครึ่ง และคงจะดลใจให้เขียนต่อไปอีกหลายเล่ม

จะเป็นเพราะอะไรผมไม่แน่ใจ ผมชอบอ่านหนังสือเกี่ยวกับชีวิตของบุคคลมาตั้งแต่เด็ก ในสมัยที่เรียนฝึกหัดครูอยู่กับคุณที่วิทยาลัยครูเทพสตรี ผมจำได้ว่าชอบอ่านเรื่องของผู้นำทางการเมือง เช่น ออโตโด วอน บิสมาร์ค มุสตาฟา เคมาล และ อับราฮัม ลินคอล์น หลังจากได้เปลี่ยนจากอาชีพครูไปเป็นนักเศรษฐศาสตร์แล้ว ผมก็ยังอ่านหนังสือจำพวกนี้เป็นประจำ บอกตรง ๆ ว่าอ่านแล้วก็ลืมไปเสียมาก คงเป็นเพราะความหนุ่มน้อยลง แต่เล่มหนึ่งที่ยังไม่ลืมแม้จะอ่านตั้งแต่เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่สหรัฐ ฯ เมื่อ 35 ปีที่แล้ว ได้แก่เรื่อง *Profiles in Courage* (คงแปลว่า “ประวัติย่อของผู้กล้าหาญ” หรืออะไรทำนองนั้น) ซึ่งประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี เขียนในระหว่างที่พักฟื้นจากการผ่าตัดกระดูกสันหลังเมื่อครั้งยัง

เป็นวุฒิสมาชิก และพิมพ์เมื่อปี พ. ศ. 2499

หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับวุฒิสมาชิกของสหรัฐ ๖8 คน ซึ่งแสดงความกล้าหาญทางการเมืองโดยยึดมั่นในหลักการถึงแม้จะถูกกดดันรอบด้าน ถูกประณาม และเสี่ยงอันตรายต่อตัวเองและต่อครอบครัว นอกจากเรื่องความกล้าหาญของนักการเมือง 8 คนซึ่งประธานาธิบดีเคนเนดีเขียนไว้อย่างน่าอ่านแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังนำกลอนดี ๆ มาเสนอหลายบท ผมชอบบทของกวีเอกชื่อว่า “นิรนาม” (Anonymous) เป็นพิเศษ กลอนนี้เกี่ยวกับสุนัขพันธุ์ดอกซันซึ่งตัวเล็ก เตี้ยและยาวผิปกติจนมีสมญานามว่าพันธุ์ไส้กรอก ถูกนำมาอ้างเพื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการเมืองซึ่งมักบ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างคำพูดกับการกระทำ หรืออาจตีความต่อไปถึงพฤติกรรมของนักการเมืองและของผู้ออกเสียงซึ่งชอบอ้างอุดมการณ์แต่เมื่อถึงเวลาก็ซื้อและขายเสียงหรือทำผิดอุดมการณ์ ในฐานะนักพัฒนาเศรษฐกิจ ผมเห็นว่ากลอนนี้อาจตีความหมายเป็นโลกของการพัฒนาก็คงได้ หัวของสุนัขได้แก่ประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนาอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเข้าใจและทำการพัฒนาประเทศของตนไปอย่างถูกต้องตามหลักการและภาวะของโลก ส่วนหางของสุนัขได้แก่ประเทศด้อยพัฒนาเป็นจำนวนมากซึ่งยังหมกมุ่นอยู่กับความล้าหลังไม่ว่าจะเป็นในด้านของความเข้าใจโลกรอบด้าน ความคิดและการกระทำ ถ้าจะพูดกันถึงในระดับประเทศ หัวสุนัขอาจได้แก่คนส่วนหนึ่งที่มีศักยภาพ ความคิดความอ่านและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ส่วนหางนั้นได้แก่คนอีกเป็นจำนวนมากซึ่งขาดหลาย ๆ อย่างโดยเฉพาะด้านที่ไม่รู้ว่าโลกเขาไปถึงไหนกันแล้ว กลอนของ “นิรนาม” นี้เราอาจนำมาประยุกต์ใช้ในระดับของกลุ่มคนเล็ก ๆ เช่น สถาบันการศึกษาหรือวัดวาอารามก็คงได้ “นิรนาม” เขียนไว้ดังนี้ ¹

¹ John F. Kennedy. **Profiles in Courage**. Commemorative Edition. New York: HarperPerennial, 1994, p. 18.

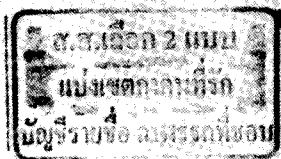
There was a dachshund once, so long
 He hadn't any notion
 How long it took to notify
 His tail of his emotion;
 And so it happened, while his eyes
 Were filled with woe and sadness,
 His little tail went wagging on
 Because of previous gladness.

ไม่ทราบว่าคุณภาษาอังกฤษของคุณเป็นอย่างไร กลับไปหาอาจารย์หมด
 แล้วหรือยัง ? ถ้ากลับไปหาอาจารย์หมดแล้วก็ไม่เป็นไร ผมได้แปลไว้
 คร่าว ๆ ดังนี้

หมาไส้กรอกพันธุ์ดอกซัน
 ตัวของมันช่างแสนยาว
 เวลาหัวมันส่งข่าว
 จะถึงหางก็หลายวัน
 ไม่นานนี้มีเรื่องใหญ่
 หัวร้องไห้พรวดพราด
 หางตกข่าวความโศกศัลย์
 ยังกระดิกอย่างดีใจ

ในวิชาชีพของผม การอ่านหนังสือส่วนมากถือว่าเป็นการบริโภค ส่วน
 การเขียนหนังสือเป็นการผลิต ผมเป็นผู้บริโภคและเอาเปรียบคนอื่นมา
 นาน ตอนนี้อายุอานามก็มากแล้ว อยากจะทดแทนความอารีของผู้อื่นด้วย
 การเขียนประวัติของบุคคลให้ผู้อื่นอ่านบ้าง จอห์น เอฟ เคนเนดี เขียน

หม/ส/ว
ย

ยศ. อรรณโธ ไชยกุล
ว.ค.ม.น.ว.ช.ว.ว.ท.พ.ง.ก.
อ. เมือง จ. ลพบุรี 15000

ถึงคน 8 คนซึ่งมีความกล้าหาญทางการเมืองที่จะยืนหยัดอยู่บนหลักการ
ทุกคนเสียชีวิตไปแล้ว ผมจะเขียนเกี่ยวกับคนสี่คน ทุกคนยังมีชีวิตอยู่
คนเดียวเท่านั้นที่เป็นนักการเมือง ทุกคนเป็นชาวอยู่เสมอในปัจจุบัน และ
ผมคิดว่ามีความเป็นมาอันน่าสนใจยิ่ง จะว่าผมเลียนแบบประธานาธิบดี
เคนเนดี ก็ไม่เป็นไร เพราะการเลียนแบบชนิดนี้คงไม่เสียหาย แต่อย่า
คิดว่าผมจะวัดรอยเท้าเขาก็แล้วกัน เพราะผมตระหนักดีว่าชาตินี้ผมจะไม่
โตอีกแล้ว ทำอย่างไรเท้าของผมนก็คงสวมรองเท้าขนาดของเขาไม่ได้

คนแรกที่ผมจะเขียนถึงอายุเพียง 24 ปี เป็นลูกครึ่งไทยครึ่งอเมริกัน
และเป็นผู้ก่อตั้งฟอรัมที่มีความสามารถจนได้รับยกย่องให้เป็นนักกอล์ฟ
หมายเลขหนึ่งของโลกอยู่ในขณะนี้ คนที่สองเกิดในฮังการี เป็นนักลงทุน
และเก่งกาจไรจนร่ำรวยเป็นอภิมหาเศรษฐี ได้รับสมญาว่าเป็นนักเก่งกาจ
ที่ได้รับความสำเร็จมากที่สุดในโลก พร้อมกับได้ถูกตราหน้าว่าเป็น นักโจมตี
ค่าเงินที่โหดร้ายที่สุดในโลกเช่นกัน คนที่สามมีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติ
ข่าวสารข้อมูล ได้รับความสำเร็จในทางธุรกิจคอมพิวเตอร์อย่างใหญ่หลวง
จนกลายเป็นผู้ร่ำรวยที่สุดในโลกเมื่ออายุไม่ถึง 40 ปี คนที่สี่เกิดที่บ้าน
นอก ไม่เคยเห็นหน้าพ่อ ในปัจจุบันเป็นผู้กุมบังเหียนของประเทศมหา

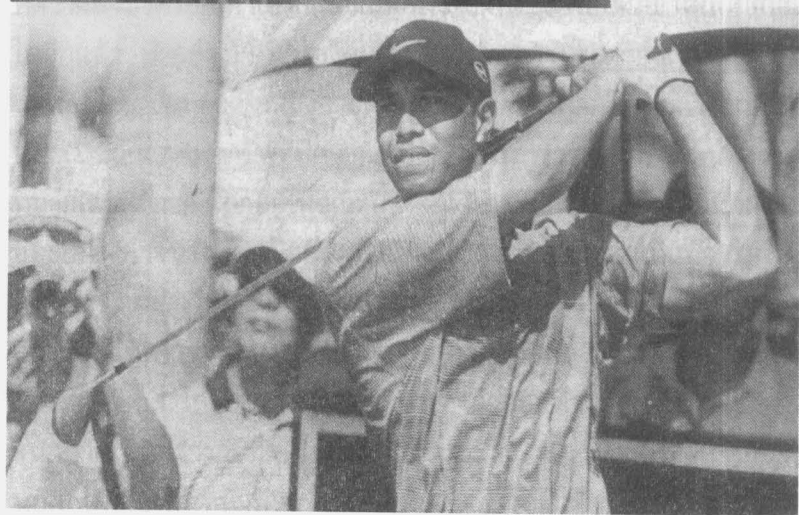
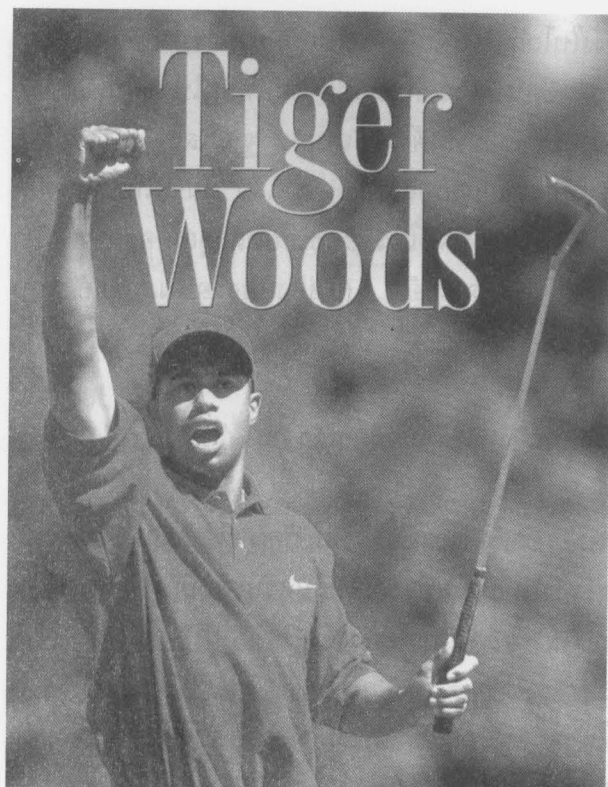
อำนาจหมายเลขหนึ่งในโลก ในนัยนี้ เขาเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในโลก

ข้อมูลที่ผมนำมาเขียนนี้มาจากหนังสือที่หาได้ทั่วไป เพิ่มเติมด้วยข้อมูลจากนิตยสาร และหนังสือพิมพ์รายวันในสหรัฐฯ และจาก *เครือข่ายข้อมูล* (Internet) เมื่อเล่าเกี่ยวกับแต่ละคนจบแล้ว ผมจะให้ชื่อหนังสืออ้างอิงหลักไว้ หนังสือเหล่านี้จะให้รายละเอียดถ้าคุณต้องการศึกษาเรื่องชีวิตของคนสี่คนนี้ให้ลึกลงไปอีก (แต่คงต้องรื้อฟื้นภาษาอังกฤษของคุณก่อน !)

สี่คนนี้มีอะไรร่วมกันจึงทำให้ผมยกมาเล่า ?

ผมจะไม่เฉลยละ ขอตั้งคำถามนี้ไว้เป็นปริศนาก็แล้วกัน จะดูซิว่าคุณจะอ่านหนังสือซึ่งเขียนขึ้นเป็นที่ระลึกในวันครบรอบปีแห่งวันสำคัญนี้ละเอียดแค่ไหน

เอาละ **ตุ้ม** ในฐานะนักกอล์ฟรุ่นหนุ่ม(น้อย) ขอเริ่มเล่าเรื่องของนักกอล์ฟหมายเลขหนึ่งของโลกเป็นคนแรก

เลื้อ

เหยียบไปทั่วพื้น ไพรพง

1

สหรัฐอเมริกา เป็นที่รวมของคนหลายเชื้อชาติ หลายภาษา หลายวัฒนธรรม ความเจริญทางเศรษฐกิจ และเสรีภาพในการดำเนินชีวิตเป็นเสมือนแม่เหล็กพลังมหาศาลที่ดึงดูดทุกอย่างไปที่นั่น จนคนอเมริกันให้สมญานามประเทศของเขาว่า *Melting Pot* ซึ่งอาจแปลเป็นไทยได้ว่า **หม้อรวมมิตร** แต่ถ้าเราจะเรียกสหรัฐอเมริกาว่า *กระดาศซั๊บ* ก็คงไม่ผิดนัก เพราะพื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลถึง 18 เท่าของประเทศไทยนั้น “ซั๊บ” ทุกอย่างจากทั่วโลกไว้หมด ไม่ว่าจะเป็นคน ทรัพยากร ภาษา หรือวัฒนธรรม คนไทยเป็นจำนวนมาก สินค้าไทยและวัฒนธรรมไทยก็ถูก “ซั๊บ” เข้าไปด้วยเช่นกัน ทุกครั้งที่ผมไปหาซื้อของในตลาดหรือห้างสรรพสินค้าในย่านกรูวชิงตัน ผมมักได้ยินภาษาไทย และพบสินค้าหลากหลายชนิดติดตราว่า *Made in Thailand* ฉะนั้นเวลาไปซื้อของฝากเพื่อนคนไทยจะต้องตรวจตราเป็นพิเศษเพราะเพื่อนมักไม่ชอบของฝากจากอเมริกาที่ “ทำในเมืองไทย”

ความสะดวกในการติดต่อสื่อสารและการท่องเที่ยวของยุคโลกาภิวัตน์ช่วยให้ชาวอเมริกันรู้จักเมืองไทยมากยิ่งขึ้น เหตุการณ์ใหญ่ ๆ ในเมืองไทย ทั้งในทางดีและทางไม่ดี จะเป็นข่าวออกโทรทัศน์ต่ออเมริกาทันที โทรทัศน์จะมีรายการสารคดีเกี่ยวกับเมืองไทยเป็นประจำ ถึงอย่างไรก็ตาม สื่อที่ทำให้ชาวอเมริกันรู้จักเมืองไทยดีที่สุดเห็นจะเป็นคนไทยสินค้าไทยและวัฒนธรรมไทยที่ค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปอยู่ที่นั่นเกือบทุกหัวระแหง ในสหรัฐ ฯ มีวัดไทยเกือบ 50 แห่งแล้วและยังมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในเขตปริมณฑลของกรุงวอชิงตันมีวัดไทยถึง 3 วัด ธรรมยุตสองวัด และมหานิกายหนึ่งวัด นอกจากจะเป็นศูนย์รวมคนไทยในชุมชนและเผยแพรศาสนาแล้ว วัดยังเป็นแหล่งเผยแพรวัฒนธรรมไทยด้านต่าง ๆ เช่น สอนภาษาไทย สอนดนตรีไทย สอนรำไทย ฯลฯ งานเทศกาลสำคัญ ๆ ที่ทางวัดจัดขึ้น เช่น สงกรานต์ ทอดกฐิน วิสาขบูชา จะเป็นที่สนใจของชาวอเมริกันในแถบนั้น

ในย่านกรุงวอชิงตัน ชาวอเมริกันคนไหนไม่รู้จักต้มยำกุ้งหรือผัดไทยถือว่าเชยที่สุด ในเมืองใหญ่ ๆ ทุกแห่ง อาหารไทยกลายเป็นอาหารทันสมัย เป็นที่นิยมของผู้มีการศึกษาและรายได้สูง จนทำให้ชาวไทยที่ไปตั้งร้านอาหารที่นั่นร่ำรวยไปตาม ๆ กัน ในกรุงวอชิงตันและเขตปริมณฑลมีภัตตาคารอาหารไทยถึง 130 กว่าแห่ง รอบ ๆ บ้านผมซึ่งเป็นชุมชนเล็ก ๆ ในย่านชานเมืองรอบนอกมีร้านอาหารไทยถึง 3 ร้าน รายการสอนทำอาหารไทยทางโทรทัศน์ที่กรมส่งเสริมสินค้าออกของกระทรวงพาณิชย์ของเราสนับสนุนได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ในปัจจุบันนี้อาหารไทยไม่จำกัดอยู่แต่เพียงในร้านอาหารไทยเท่านั้น ภัตตาคารอื่น ๆ ก็มักรวมอาหารไทยบางอย่างไว้ในรายการอาหารของเขาด้วย ถึงแม้รสชาติที่เขาทำจะเพี้ยนไปมากก็ตาม การมีอาหารไทยไว้ในรายการถือว่าเป็นความทันสมัยอย่างหนึ่งของเขา เมื่อสมัยที่ผมยังทำงานอยู่ในธนาคารโลก ผู้ได้สัมปทานทำอาหารที่นั่นลงทุนจ้างแม่ครัวไทยไว้ทำอาหารไทยเป็นประจำ

เกือบทุกวัน

ในระยะหลัง ๆ นี้ ความคุ้นเคยต่อคำว่า “ประเทศไทย” แพร่สะพัดไปในสหรัฐ ฯ อย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะชาวอเมริกันที่ดูรายการถ่ายทอดการแข่งขันกอล์ฟและอ่านนิตยสารเกี่ยวกับการกีฬา จะทราบว่ามีนักกอล์ฟชื่อดังแบบพลุแตกในปัจจุบันมีแม่เป็นคนไทยชื่อ กุลธิดา และพ่อเป็นนายทหารนอกราชการชาวอเมริกันชื่อ พ. ท. เออร์ล วูดส์ ในการแข่งขันทุกครั้งที่เขาชนะหรือใกล้ชนะ ผู้ชมการถ่ายทอดทางโทรทัศน์จะเห็นรูปคุณกุลธิดาไปเดินดูลูกชายหัวแก้วหัวแหวนเป็นประจำ นักกอล์ฟคนนี้ปัจจุบันมีอายุเพียง 24 ปีเท่านั้น แต่เพราะความสามารถจนไม่มีใครเทียบ เขาได้รับยกย่องให้เป็นนักกอล์ฟมือหนึ่งของโลกตั้งแต่อายุ 21 ปี ชื่อจริงของนักกอล์ฟพ่ออเมริกันลูกครึ่งไทยคนนี้คือ **เอลดริคค์ วูดส์ (Eldrick Woods)** แต่แทบไม่มีใครรู้จักชื่อจริงของเขาเลยเพราะพ่อแม่เรียกเขาว่า **Tiger** หรือ **เสือ** มาตั้งแต่เขาเกิด

ถ้าคุณเป็นนักกอล์ฟ ผมคงไม่ต้องแนะนำกีฬานี้และ “เสือ วูดส์” คนนี้มากไปกว่าการเอ่ยคำว่ากอล์ฟและชื่อเขาเท่านั้น เพราะคุณจะต้องรู้ถึงลักษณะพิเศษหลาย ๆ อย่างของกีฬากอล์ฟและความสามารถในการเล่นกอล์ฟอันเหลือลือจนหาที่เปรียบมิได้ของเขาเป็นอย่างดีแล้ว เนื่องจากคุณไม่เล่นกอล์ฟ ผมจึงขอแนะนำกีฬานี้และเรื่องต่าง ๆ ในสังคมอเมริกันเป็นการปูทางไปสู่เรื่องอันน่าอัศจรรย์ใจเป็นพิเศษของหนุ่มอเมริกันผู้ทำให้ชาวอเมริกันเป็นจำนวนมากคุ้นเคยกับคำว่า “ประเทศไทย” ยิ่งขึ้น หวังว่าคุณคงไม่กลับไปเสียก่อนอ่านจบนะ

“กอล์ฟเป็นกีฬาค่านิยม” เพื่อนนักวิจารณ์สังคมสมัครเล่นคนหนึ่งของผมตั้งข้อสังเกตเมื่อผมคุยกับเขาคราวผมมาเมืองไทยครั้งที่แล้ว

“คงเป็นเฉพาะในเมืองไทย” ผมคิดในใจ แต่ไม่ได้พูดอะไรเพราะคิด

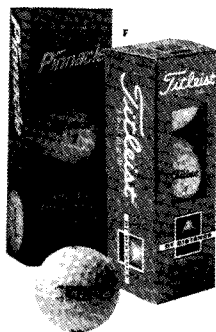
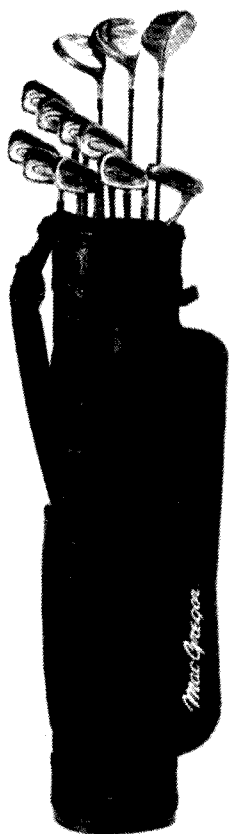
ว่าจะเป็นการต่อกлонกับเพื่อนซึ่งดูจะมีเจตคติไปทางต่อต้านวัฒนธรรมตะวันตก

อันที่จริงเพื่อนของผมคิดถูกถ้าเรามองกันในเฉพาะเมืองไทยและในประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป เพราะการเล่นกอล์ฟดูจะเป็นการบ่งให้เห็นถึงความทันสมัยและความมีเงินของผู้เล่น ความทันสมัยในที่นี้หมายถึงการได้คลุกคลีกับฝรั่ง โดยเฉพาะชาวอเมริกัน

หลักของการเล่นกอล์ฟนั้นง่ายมาก ผู้เล่นใช้ “ไม้”¹ ตีลูกกลม ๆ ขนาดลูกมะนาวไปให้ลงหลุมเล็ก ๆ ที่เจาะไว้ในกลางสนามหญ้า ชาวสก๊อตเป็นผู้คิดขึ้นและเล่นหลายร้อยปีมาแล้ว กอล์ฟเข้ามาในเมืองไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 แต่ก็เล่นกันอยู่ในวงแคบ ๆ ในหมู่ของเจ้านายและชาวต่างประเทศ และพัฒนาขึ้นอย่างช้า ๆ ในสนามเล่นของทางราชการ เช่น ของทหาร การรถไฟ และกรมชลประทาน จนมาถึงสมัยเศรษฐกิจเฟื่องฟูเมื่อประมาณ 20 กว่าปีที่แล้ว ความนิยมเล่นกอล์ฟจึงได้ขยายไปรวดเร็วปานไฟไหม้ป่า สนามกอล์ฟเอกชนผุดขึ้นดั่งดอกเห็ด ผู้มีเงิน มีการศึกษา และมีอำนาจ (ที่บางคนชอบจิบปากจิบคอเรียกกันว่าพวก ไฮโซ ซึ่งย่อมาจากภาษาฝรั่งว่า *High Society*) ดูจะเล่นกันแทบทุกคน ใครไม่รู้จักเล่นกอล์ฟดูออกจะเขย

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเล่นกอล์ฟจำกัดอยู่ในวงของคนมีเงินก็เพราะกีฬานี้ต้องใช้เงินมากทีเดียว โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับรายได้ของคนไทยซึ่งเฉลี่ยประมาณเดือนละ 7,000 บาท ตามกฎการแข่งขัน ไม้กอล์ฟชุดหนึ่งมี

¹ ไม้กอล์ฟแต่ละอันมีสองส่วนใหญ่ ๆ คือส่วน “หัว” และส่วน “ก้าน” ในสมัยก่อน “หัว” ของไม้กอล์ฟบางอย่างจะทำด้วยไม้และบางอย่างจะทำด้วยเหล็ก ส่วน “ก้าน” จะทำด้วยไม้ การทำไม้กอล์ฟวิวัฒนาการเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันนี้ “ไม้กอล์ฟ” ไม่ได้ทำด้วยไม้แล้ว ส่วน “หัว” ของมันมักทำด้วยโลหะ เช่น เหล็ก หรือไทเทเนียม ส่วน “ก้าน” มักทำด้วยเหล็กและกราฟไฟท์

14 อัน แต่ละชุดราคาอาจเป็นหมื่นหรือเป็นล้านบาท นอกจากนั้นยังต้องมีเครื่องมืออย่างอื่นอีก เช่น ถุงใส่ไม้ และเครื่องเล่นประกอบ รองเท้า ถุงมือ ลูกกอล์ฟ หมวก ร่ม ฯลฯ

ผู้เริ่มเล่นต้องใช้เงินไม่น้อยกว่า 50,000 บาท เพื่อซื้อเครื่องมือเบื้องต้นระดับธรรมดา ๆ ให้ครบชุดพอออกเล่นได้ ผู้มีเงินระดับเศรษฐีและพวกที่ชอบอวดความมั่งมี อาจลงทุนเป็นล้านบาทก็ได้ เพราะไม้กอล์ฟราคาชุดละกว่าล้านบาทก็มี พูดได้ว่าสำหรับคนไทยที่มีรายได้ในระดับเฉลี่ยของประเทศแล้ว โอกาสเล่นกีฬานี้คงไม่มีมากนัก เพราะก่อนจะออกเล่นก็ต้องใช้รายได้เกือบหมดทั้งปี เพื่อซื้อเครื่องมือ นอกจากค่าเครื่องมือแล้วยังมีค่าจ้างครูสอน และค่าเช่าลูกที่ใช้ฝึกเล่นอีก ผู้หัดใหม่บางคน

มีเพื่อนพอสอนได้ อาจประหยัดเงินได้มากพอสมควร เพราะครูสอนมักคิดชั่วโมงละหลายร้อยบาท กว่าที่จะพอเล่นเป็นและออกเล่นในสนามได้ ต้องใช้เวลาฝึกหลายเดือน เมื่อออกเล่นสนามจริงก็ต้องเสียค่าใช้จ่าย และค่าจ้างคนแบกถุงไม้กอล์ฟและเครื่องมือให้อีก (นอกจากจะแบกหรือลากถุงเองดังที่นิยมทำกันในสหรัฐ ฯ) ค่าใช้สนามจะมากขึ้นอยู่กับสถานที่ บางแห่งอาจคิดเพียง 400 บาทต่อหนึ่งรอบของการเล่น 18 หลุม แต่บางแห่งอาจคิด 2,500 บาท ค่าจ้างคนแบกถุงอีกประมาณรอบละ 250 บาท

สำหรับผู้เล่นใหม่ ๆ ต้องเตรียมลูกไปมาก ๆ เพราะมักจะติดก้นน้ำหรือเข้าป่าหายไประอบละหลาย ๆ ลูก ราคาลูกกอล์ฟใหม่ลูกหนึ่งก็ประมาณ 100 บาท (ผู้เริ่มเล่นใหม่ ๆ อาจประหยัดเงินได้บ้างโดยการซื้อลูกที่คนอื่นติดก้นน้ำหรือหายไปแล้วมีผู้เก็บมาขาย) นอกจากนั้นผู้เล่นอาจมีการลงเดิมพันกับผู้เล่นในกลุ่มเดียวกันพอหอมปากหอมคอ² ค่าเครื่องดื่มและอาหารในระหว่างเล่นและหลังจากเล่นจบแล้ว ซึ่งมักจะมีการสังสรรค์เฮฮากันในบรรดานักกีฬาด้วยกัน ฯลฯ

คุณอาจถามว่าทำไมค่าเล่นในสนามจึงแพงนัก ?

ปัจจัยที่ทำให้สนามกอล์ฟต้องคิดค่าใช้จ่ายสนามสูงเพราะต้องลงทุนสร้างสนามด้วยเงินจำนวนมาก เริ่มจากค่าที่ดินจำนวนอย่างน้อย 200 ไร่เพื่อสร้างให้ครบ 18 หลุม ยิ่งใกล้เมืองที่ดินก็ยิ่งมีราคาสูงถึงไร่ละเป็นหลายล้านบาท (ในที่นี้ผมหมายถึงการสร้างสนามของเอกชน สนามของทางราชการ เช่น ของทหารเหล่าต่าง ๆ ของกรมชลประทาน อาจไม่ต้องใช้เงินซื้อที่ดินเพราะหน่วยราชการนั้น ๆ มีที่ดินในครอบครองอยู่แล้ว) ค่าจ้างผู้ออกแบบสนามซึ่งยังมีชื่อกี๊ยังแพงเป็นสิบ ๆ ล้านบาท ค่าก่อสร้างและค่าปลูกต้นไม้และหญ้าอีกเป็นร้อยล้านบาท ค่าก่อสร้างอาคารและ

² ในวงเพื่อนนักกอล์ฟที่เล่นกันเป็นประจำ เงินเดิมพันอาจจะเพียงค่าเบียร์ที่ดื่มกันตอนเลิกเล่นเท่านั้น ผมได้ข่าวว่าในเมืองไทย บางครั้งเดิมพันกันมากเป็นหมื่นเป็นแสน หรือถ้าเป็นการเล่นระหว่างนักธุรกิจ เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้างกับนักการเมือง บางครั้งจะเดิมพันกันเป็นเรือนล้าน และนักธุรกิจจะแพ้เสมอ ทำให้ชวนคิดว่าจุดมุ่งหมายที่แท้จริงคืออะไร ผมไม่ทราบว่าคุณนี่จริงเท็จแค่ไหน คนไทยในสหรัฐ ฯ บางคนเล่นพนันกันค่อนข้างหนักเช่นกัน เมื่อสิบกว่าปีมานี้ มีหมอไทยคนหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักดีของนักกอล์ฟไทยในสหรัฐ ฯ เพราะแกเที่ยวไปทาลงเดิมพันกับทุกคนที่พอมือเล่นอยู่บ้าง ผมก็เคยถูกทำเดิมพันเป็นหมื่นเหรียญ แต่ผมไม่เคยสู้กับแกเพราะผมไม่มีเงินและก็ไม่ใช้หัวการพนัน เคยมีนักกอล์ฟไทยฝีมือดีในวอชิงตันอยู่สองคนซึ่งกวาดเงินหมอกคนนั้นไปหลายหมื่นเหรียญจนแกเซ็ดไปเอง

เครื่องมือเครื่องมือต่างๆ อีก รวมเบ็ดเสร็จก็เป็นพันล้านบาทก่อนที่จะเป็นสนามขึ้นมา เมื่อเป็นสนามแล้วก็ต้องมีค่าบำรุงรักษาโดยเฉพาะหญ้าซึ่งต้องการทั้งปุ๋ย ยาฆ่าวัชพืช ยาฆ่าแมลง และการเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะหญ้าที่ใช้ในสนามกอล์ฟต้องเป็นพันธุ์พิเศษซึ่งต่างจากหญ้าพื้นเมืองทั่วไป และค่อนข้าง “ใจเสาะ” ถ้าการเอาใจใส่ไม่เพียงพออาจจะตายเอาง่าย ๆ นอกจากนั้นยังมีค่าดำเนินงาน เช่น ค่าจ้างคนงาน ค่าน้ำ ค่าไฟ ฯลฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างกอล์ฟกับความมีเงินและวัฒนธรรมตะวันตก เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เพื่อนผมต่อต้านกีฬานี้ แต่เนื่องจากเขาไม่เล่นกอล์ฟ เขาจึงไม่รู้ข้อเสียบางอย่างของสนามกอล์ฟ แต่ก็ดีที่เขาไม่รู้ ถ้าเขารู้เขาคงต้องต่อต้านมากขึ้นอีก ข้อเสียที่สำคัญที่สุดของสนามกอล์ฟเห็นจะได้แก่การใช้สารเคมีเป็นจำนวนมากในการบำรุงรักษา เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าวัชพืช และยาฆ่าแมลง สารเคมีเหล่านี้มีกากหลงเหลืออยู่ในสิ่งแวดล้อม จำนวนหนึ่งอาจถูกชะล้างลงไปอยู่ในแหล่งน้ำ เช่น หนอง คลอง บึงและแม่น้ำ และในที่สุดอาจเข้าไปอยู่ในสัตว์น้ำในระดับสูงพอที่จะเป็นอันตรายต่อคนที่จับไปทำอาหารได้

นอกจากนั้นคนส่วนน้อยเท่านั้นที่มีโอกาสเข้าไปใช้ประโยชน์โดยตรงในสนามกอล์ฟ นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่อดีตประเทศซึ่งปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ไม่ยอมให้มีสนามกอล์ฟในประเทศของเขา อีกประการหนึ่งประเทศเหล่านั้นมักคิดว่าสนามกอล์ฟแย่งที่ดินไปจากการเกษตรซึ่งเขาต้องการใช้ผลิตอาหาร

สำหรับผม คิดว่าถ้าการจัดการเป็นไปอย่างถูกต้อง สนามกอล์ฟน่าจะมีผลดีมากกว่าผลเสีย ในเขตเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งมีคนแออัดและมักมีมลพิษระดับสูงในสิ่งแวดล้อม สนามกอล์ฟซึ่งเต็มไปด้วยหญ้าและต้นไม้เขียวชอุ่มอยู่ตลอดปีเปรียบเสมือนพื้นที่สีเขียวและปอดฟอกอากาศเสียให้ชุมชน ส่วนสนามที่สร้างขึ้นในเขตที่ทำการเกษตรได้ เราอาจมองได้ว่าเป็นการใช้

ที่ดินในระบบตลาดเสรี เมื่อพลังซื้อีมีมากพอที่จะทำให้เกิดสนามกอล์ฟขึ้นหมายความว่าที่ดินได้ถูกใช้ทำประโยชน์ซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศเราซึ่งสามารถผลิตอาหารได้เกินความต้องการในประเทศและผลิตผลการเกษตรมักมีราคาต่ำมากอยู่แล้ว การทำสนามกอล์ฟน่าจะได้ประโยชน์สูงกว่าอย่างแน่นอน

คุณอาจคิดว่าผมคิดเข้าข้างตัวเองเพราะผมเล่นกอล์ฟละชิ จะคิดอย่างนั้นก็คงได้ แต่ขอบอกว่าในปัจจุบันนี้ แม้แต่ประเทศที่ยังปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ เช่น จีนและเวียดนาม ซึ่งครั้งหนึ่งเคยต่อต้านกีฬานี้อย่างรุนแรง ก็เห็นผลดีมากกว่าผลเสียของสนามกอล์ฟและยอมให้สร้างสนามขึ้นในประเทศของเขามานานเป็นสิบปีแล้ว

2

ในสหรัฐอเมริกา กอล์ฟเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายไม่จำกัดอยู่เฉพาะในกลุ่มของผู้ที่มีเงินเท่านั้น สนามมีอยู่ทั่วไปแม้แต่ในเมืองเล็ก ๆ แ่นละ! การมีรายได้สูงทำให้คนเป็นจำนวนมากสามารถเล่นกอล์ฟได้ ปัจจุบันคนอเมริกันมีรายได้เฉลี่ยถึงคนละประมาณ 105,000 บาทต่อเดือน นอกจากนั้นไม้กอล์ฟในสหรัฐอเมริกาให้เลือกมากมายหลายระดับและราคามักจะต่ำกว่าในเมืองไทย ผู้เริ่มเล่นใหม่ ๆ อาจหาซื้อไม้ราคาถูกได้ง่าย และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เขาไม่มี "ค่านิยม" ในการซื้อไม้ราคาแพง ๆ เพื่อเอามาอวดกันเหมือนในเมืองไทย ฉะนั้นผู้ที่มีรายได้เพียงระดับปานกลางซึ่งเป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดอาจใช้เงินรายได้ประมาณครึ่งเดือนก็สามารถหาเครื่องมือได้ครบ นอกจากนั้น ผู้เล่นกอล์ฟทั่วไปจะแบกถุงไม้กอล์ฟหรือใช้รถเล็ก ๆ ใส่ถุงลากไปเอง ไม่ต้องจ้างคนแบก เป็นการประหยัดค่าเล่นได้อีกทางหนึ่ง

เนื่องจากสหรัฐ ฯ เป็นประเทศใหญ่ ส่วนต่าง ๆ ของประเทศจึงมี

อากาศต่างกันมาก ในทางตอนเหนือซึ่งอากาศหนาวจัดในฤดูหนาวจนน้ำเป็นน้ำแข็ง จะไม่มีการเล่นกอล์ฟเป็นเวลาหลายเดือน ทางตอนใต้และทางตะวันตกของประเทศซึ่งมีอากาศอบอุ่นจะมีการเล่นกอล์ฟกันตลอดปี นักกอล์ฟที่อยู่ทางเหนือมักหนีความหนาวลงไปเล่นในเขตอากาศอุ่นเป็นประจำในระหว่างฤดูหนาว ทำให้มีอุตสาหกรรมใหญ่อย่างหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักกอล์ฟโดยเฉพาะ ในทำนองที่สนามกอล์ฟบางแห่งในเมืองไทยมุ่งดึงดูดชาวญี่ปุ่นให้บินมาเล่นกอล์ฟในเมืองไทย

สนามกอล์ฟในสหรัฐอเมริกาอาจแยกออกได้เป็นสองประเภทคือ สนามสาธารณะซึ่งทุกคนมีสิทธิ์เข้าไปเล่นได้ ทุกครั้งที่เข้าไปเล่นก็จ่ายเงินค่าใช้สนามเป็นครั้ง ๆ ไป สนามพวกนี้มักเป็นของเทศบาลเมืองต่าง ๆ หรือไม่ก็เป็นสนามที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นธุรกิจโดยเฉพาะ คุณภาพของสนามจำพวกนี้จะมีหลายระดับ จากระดับที่พอเล่นได้แก้ขัด หรือสำหรับผู้หัดเล่นใหม่ ๆ ซึ่งคิดค่าใช้สนามไม่แพง ไปจนถึงระดับโลกซึ่งคิดค่าใช้สนามครั้งละ 350 เหรียญสหรัฐ ฯ หรือ กว่า 14,000 บาท ต่อหนึ่งรอบ (ขอรับสารภาพว่าผมยังไม่เคยเล่นในสนามจำพวกนี้เลย เพราะนอกจากจะไม่ค่อยมีเงินแล้ว ยังคิดว่าฝีมือยังไม่ดีพอที่จะไปลงทุนเล่นในสนามชนิดนั้น) อีกประเภทหนึ่งเป็นสนามเอกชนซึ่งเปิดให้เล่นเฉพาะสมาชิกของสนามเท่านั้น สนามพวกนี้โดยทั่วไปเป็นสนามชั้นดี คนค่อนข้างมีอันจะกินเท่านั้นจึงจะสามารถซื้อสิทธิ์เข้าเป็นสมาชิกได้ และในสมัยหนึ่งมักไม่รับคนอื่นเข้าเป็นสมาชิกนอกจากคนผิวขาวเท่านั้น

นักกอล์ฟแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มสมัครเล่นซึ่งเล่นกอล์ฟเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้เล่นส่วนมากอยู่ในกลุ่มนี้ อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์ของนักกอล์ฟทั้งหมดเป็นนักกอล์ฟอาชีพ กลุ่มนี้ประกอบด้วยผู้มีความชำนาญในการเล่นระดับสูง ผู้เล่นเก่งจริง ๆ จะเข้าร่วมแข่งขันทุก ๆ สัปดาห์เพื่อชิงรางวัลเป็นเงินจำนวนมาก ส่วนผู้ที่เล่น

เก่งในระดับรองลงมามักเป็นครูสอนซึ่งก็ถือว่าเป็นนักกอล์ฟอาชีพเหมือนกัน

คุณเคยได้ยินแล้วว่่านักกอล์ฟสมัครเล่นเป็นจำนวนมากติดกีฬานี้ ชนิดลืมหูลืมตาไม่ขึ้นทีเดียว ขอสารภาพว่าเมื่อสมัยเริ่มเล่นใหม่ ๆ ผมเกือบจะติดกับเขาเหมือนกัน บางวันที่อากาศดีถึงกับชวนเพื่อน ๆ ซึ่งกำลังทำปริญญาเอกอยู่ด้วยกัน โดดจากห้องเรียนเพื่อไปเล่นกอล์ฟ ผมเคยเล่าเกี่ยวกับการติดกีฬานี้ไว้ครั้งหนึ่งแล้วในหนังสือ **จดหมายจากวอชิงตัน**³ จึงจะไม่เล่าอีก

เพราะอะไรนักกอล์ฟจึงติดกีฬานี้ปานยาเสพติด ?

เรื่องนี้หลาย ๆ คนคงเห็นไม่ตรงกัน สำหรับผมเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้คนติดกีฬานี้คือความท้าทายของมัน ลักษณะเด่นของกีฬากอล์ฟอย่างหนึ่งคือไม่มีใครสามารถเล่นได้เก่งถึงระดับที่ตนคิดว่าน่าจะเล่นได้ นอกจากนั้นยังไม่สามารถเล่นได้ในระดับที่ตนพอใจทุกครั้งอีกด้วย วันหนึ่งอาจจะเล่นได้ดีมากจนทำให้เกิดความสุขปานขึ้นสวรรค์ ยืดอกแล้วคิดว่า “ฉันนี่ละคือเจ้าป่าตัวหนึ่ง ฉันทำได้ทุกอย่าง ฉันเอาชนะมันได้แล้ว” แต่วันต่อมาอาจทำอะไรแทบไม่ถูก ทำให้เล่นเหมือนคนหัดใหม่ และก็ไม่รู้ด้วยว่าตัวเองทำอะไรผิด ไม่รู้ว่าจะแก้อย่างไร บางทีภาวะเช่นนี้ทำให้ผู้เล่นโมโหสุดขีดหรือท้อแท้ใจจนอยากเลิกเล่นไปเลย

นักกอล์ฟทุกคนต้องเผชิญกับภาวะนี้ ไม่ว่าในระดับผู้เริ่มเล่นหรือในระดับผู้ชำนาญซึ่งหาเลี้ยงชีพด้วยกีฬากอล์ฟ บ่อยครั้งความรู้สึกที่สุขสุดยอดและที่ท้อแท้นี้อาจเกิดขึ้นได้หลาย ๆ หนในการเล่นในวันเดียวกันด้วยซ้ำคือ พอตีได้ดีหลุมหนึ่งก็มีความสุขจนตัวลอยปานจะบินได้ แต่พอหลุม

³ ไสว บุญมา. **จดหมายจากวอชิงตัน**. กรุงเทพฯ: บริษัท พี. เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด. เมษายน 2543. หน้า 116-17.

ต่อไปอาจทำพลาดจนขายหน้าคนอื่นจนอยากเอาหน้าไปมุดดิน

บางคนคิดว่าเหตุสำคัญยิ่งที่ทำให้คนติดกีฬานี้ก็เพราะมันเปรียบเหมือนชีวิตของเราคือ มีทั้งสุขสุดยอดสลับไปกับทุกข์หนัก ความรู้สึกนี้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่สามารถจะพยากรณ์ได้ แต่ถึงจะทุกข์อย่างไรก็ไม่มีการอยากตาย ทุกคนมีความหวังเสมอว่าวันหนึ่งจะเอาชนะอุปสรรคได้และพบความสุขอย่างยั่งยืนในที่สุด ความหวังทำให้เราอยากมีชีวิตและต่อสู้ต่อไป ในทำนองเดียวกัน มันทำให้เราต้องกลับไปเล่นกอล์ฟเพื่อจะเล่นให้ได้ระดับที่เราคิดว่าน่าจะเล่นได้

ธรรมชาติสำคัญของกอล์ฟอย่างหนึ่งคือ ผู้เล่นที่มีฝีมือต่างระดับกันสามารถเล่นร่วมกันและแข่งขันกันได้ ทั้งนี้เพราะมีระบบแต้มต่อสากลที่ใช้ได้ทั่วโลก นอกจากนั้นยังเป็นกีฬาที่มีธรรมเนียมในการให้ความเสมอภาคต่อผู้เล่น คนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่างกันก็เล่นด้วยกันได้ นักกอล์ฟที่แท้จริงจะให้เกียรติแก่ผู้เล่นอื่นเสมอ เป็นที่รู้จักในหมู่นักกีฬา กอล์ฟว่า หน้าที่ไม่เรียบหรือสนามที่เอียงไม่เข้าใครออกใคร เป็นอุปสรรคแก่ทุกคน ไม่ว่าจะเป็นประธานาธิบดี นักการเมือง มหาเศรษฐี หรือคนแบกถุงกอล์ฟ

ธรรมชาติสำคัญของกอล์ฟอีกอย่างหนึ่งคือ มันจะดึงให้ผู้เล่นแสดงธาตุแท้ของตัวเองออกมาให้คนอื่นเห็นเสมอ ในด้านหนึ่งกีฬานี้ไม่มีกรรมการ นักกอล์ฟทุกคนต้องรู้กฎการเล่นและเป็นกรรมการให้ตัวเอง ถ้าทำผิดกฎต้องทำโทษตัวเอง เป็นกีฬาที่มีเกียรติ ผู้มีนิสัยไม่ซื่อมักจะแสดงออกมาให้คนอื่นเห็นในเวลาไม่ช้าก็เร็ว เนื่องจากไม่มีใครสามารถเล่นได้ตลอดเวลา กอล์ฟจึงมักดึงดูดอารมณ์ของผู้เล่นออกมาให้คนอื่นเห็นเสมอ บางคนพอตีเสียก็โทษอย่างอื่น ไม่ยอมโทษตัวเอง บางคนแสดงความฉุนเฉียวออกมาไม่ขาด บางคนโมโหแล้วขว้างไม้ทิ้ง บางคนไม่ยอมแพ้ใคร บางคนชอบเอาเปรียบ บางคนขาดมารยาทสังคม ฯลฯ เราอาจพูดได้ว่า ดวงตาเป็นหน้าต่างของหัวใจฉันใด กอล์ฟก็เป็นหน้าต่างของธาตุแท้ของคน ฉะนั้น

เนื่องจากธรรมชาติธาตุแท้ของคนมักจะหลุดออกมาในสนามกอล์ฟเสมอ ในสหรัฐอเมริกา การสัมภาษณ์ขั้นตัดเชือกนักบริหารที่จะเข้าทำงานในตำแหน่งใหญ่ ๆ ในวงธุรกิจมักเกิดขึ้นในสนามกอล์ฟ บางครั้งผู้สัมภาษณ์อาจคุ้นเคยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ในสนามกอล์ฟมาก่อนแล้ว ทำให้รู้บุคลิกลักษณะของคนนั้นมาก่อน บางทีก็เป็นการลงเล่นด้วยกันเป็นครั้งแรก ด้วยเหตุนี้ นักบริหารธุรกิจระดับสูงจึงหัดเล่นกอล์ฟกันอย่างกว้างขวางในสหรัฐ ฯ ถ้าจะมองการเล่นกอล์ฟว่าเป็นค่านิยมและเล่นกอล์ฟเพราะการเมืองอาจมองจากแง่นี้

ความร่ำรวยของสหรัฐ ฯ ทำให้นักกีฬาอาชีพมีรายได้สูงมาก กีฬาจำพวกที่เล่นเป็นชุด หรือที่เราเรียกทับศัพท์ว่าเป็น"ทีม"จะจ่ายเงินให้แก่ผู้เล่นตามสัญญา เบสบอล (Baseball) ซึ่งเขาถือว่าเป็นกีฬาประจำชาติ จ่ายให้ผู้เล่นโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 2 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ หรือประมาณ 80 ล้านบาทในปี พ. ศ. 2542 นี่เป็นรายได้เฉลี่ย ส่วนนักเล่นระดับดาราจะมีรายได้สูงกว่านั้นมาก คนที่ได้เงินมากที่สุดเป็นดาราของสมาคมทีนครอลอสแอนเจลิสซึ่งจ่ายเขาถึง 15.7 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ ต่อปี ⁴ แต่ดาราเบสบอลยังได้เงินน้อยกว่าดาราบาสเกตบอล คนที่ได้เงินมากที่สุดไนบรรดาดาราบาสเกตได้ถึง 17.1 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี ⁵ นอกจากเงินที่ทางสมาคมจ่ายให้ตามสัญญาแล้ว ผู้เล่นชื่อดังยังสามารถหาเงินทางอื่นได้อีก โดยเฉพาะจากการออกโฆษณาสินค้าให้บริษัทต่าง ๆ รายได้จากการโฆษณามักจะมากกว่าเงินเดือนเสียอีก

⁴ USA Today. May 1, 2000.

⁵ USA Today. April 4, 2000.

สำหรับกีฬาประเภทบุคคล เช่น เทนนิสและกอล์ฟ ไม่มีใครจ่ายเงินเดือนให้ แต่มีผู้จัดการแข่งขันตลอดทั้งปี นักกีฬาอาชีพจำพวกนี้ต้องจ่ายเงินไปลงแข่งเอง ถ้าเล่นดีก็มีรายได้ดี ถ้าเล่นไม่ดีก็ไม่ได้เงิน นอกจากนั้นในการแข่งขันแต่ละครั้งยังจำกัดจำนวนผู้เข้าเล่นอีกด้วย นักเล่นที่มีชื่อจะได้เข้าเล่นก่อนโดยอัตโนมัติ ส่วนที่เหลือจะเปิดให้พวกที่เล่นไม่ค่อยเก่งซึ่งต้องแข่งรอบคัดเลือกกันก่อน ฉะนั้นการหากินทางกอล์ฟอาชีพไม่ใช่ของง่ายเลย ในสหรัฐอเมริกา มีนักกอล์ฟไม่กี่ร้อยคนที่หากินทางการแข่งขันพอเลี้ยงชีพได้ แต่สำหรับคนเก่งจริง รายได้จะไหลมาเทมาทีเดียว ยกตัวอย่าง เช่น “เสือ วูดส์” ปีนี้เขาลงแข่งเพียง 17 ครั้งในระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน แต่ได้เงินรางวัลไปแล้วกว่า 8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ (กว่า 320 ล้านบาท) ⁶

นอกจากเงินรางวัลแล้ว นักกอล์ฟเก่ง ๆ ยังหาเงินได้จากทางอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ทางหนึ่งคือบริษัทใหญ่ ๆ เอาชื่อไปใช้ในการโฆษณา เมื่อ “เสือ วูดส์” เปลี่ยนสถานะของตัวเองจากนักกอล์ฟสมัครเล่นเป็นนักกอล์ฟอาชีพในเดือนสิงหาคม พ. ศ. 2539 บริษัทไนกี้ (Nike) สัญญาจะให้เงินเขา 40 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ เพื่อเอาชื่อของเขาไปใช้โฆษณาผลผลิตของ

⁶ หนังสือพิมพ์ The Washington Post ฉบับวันที่ 3 ตุลาคม ค. ศ. 2000 รายงานว่าในการแข่งขันกอล์ฟของสมาคมกอล์ฟอาชีพระหว่างเดือนมกราคมจนถึงสิ้นเดือนกันยายน ค. ศ. 2000 นักกอล์ฟชายถึง 38 คนคว้ารางวัลไปคนละกว่าหนึ่งล้านเหรียญสหรัฐ ฯ แล้ว เสือ วูดส์ ได้รางวัลมากที่สุดคือถึง 8,286,821 เหรียญสหรัฐ ฯ สำหรับทางด้านนักกอล์ฟอาชีพสตรีซึ่งได้รางวัลน้อยกว่า คนที่ได้รางวัลมากที่สุดอยู่ขณะนี้ เป็นชาวออสเตรเลียโดยกำหนดเธอได้ไป 1,693,053 เหรียญสหรัฐ ฯ แล้ว เมื่ออายุมากขึ้น ทางสมาคมกอล์ฟอาชีพก็จัดแข่งเฉพาะนักกอล์ฟอาวุโสที่อายุ 50 ปีขึ้นไป ในปี ค. ศ. 2000 ระหว่างเดือนมกราคมถึงวันที่ 10 กันยายน นักกอล์ฟอาวุโสชาย 10 คน ได้เงินไปอย่างน้อย 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ คนที่ได้มากที่สุดเข้าแข่งขัน 24 ครั้งและคว้ารางวัลไปแล้วกว่า 2 ล้านดอลลาร์ สำหรับทางด้านนักกอล์ฟอาวุโสสตรีเพิ่งจะมีการจัดแข่งกัน แต่ยังไม่มียอดเงินออกมามากกว่าใครได้เงินไปเท่าไร

ตนเป็นเวลา 5 ปี (มีข่าวว่าสัญญานี้จะต่ออีก 5 ปี เป็นเงินทั้งหมด 100 ล้านเหรียญสหรัฐ ๗) บริษัทไททลิสต์ (Titleist) จะให้ 20 ล้านเหรียญในช่วงเวลาเดียวกัน ฉะนั้นไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น “เสือ วูดส์” จะมีรายได้อย่างน้อยปีละ 12 ล้านเหรียญสหรัฐ ๗ เป็นเวลา 5 ปี แน่นนอน ต่อจากนั้นอีกไม่นานเขาก็มีสัญญาโฆษณาให้บริษัทอเมริกันเอกสเปรสส์ บริษัทรถยนต์บิวอิค และบริษัทที่ปรึกษามีชื่ออีกแห่งหนึ่งซึ่งทำเงินให้ไม่น้อยกว่าสัญญาที่เขาเซ็นรุ่นแรก

รายได้ของนักกอล์ฟชื่อดังอีกทางหนึ่งคือบริษัทต่าง ๆ จ้างไปเล่นกับพนักงานและแขก การจ้างไปเล่นในการแข่งขันต่าง ๆ ซึ่งนักกอล์ฟดัง ๆ เช่น “เสือ วูดส์” อาจคิดวันละ 50,000 เหรียญสหรัฐ ๗ หรือประมาณ 2 ล้านบาท มีข่าวว่าเมื่อเขามาแข่งที่เมืองไทยเมื่อปลายปี พ. ศ. 2539 ผู้จัดการแข่งขันต้องจ่ายเขาในราคาดังนั้น นอกจากเงินรางวัลที่หนึ่งที่เขาได้ไปอีก ตัวเลขในการจ้างเขามาเล่นเป็นรายวันนี้เป็นความลับจึงไม่มีใครรู้แน่นอน⁷

นอกจากจะมีโอกาสเป็นมหาเศรษฐีอย่างรวดเร็วแล้ว เด็กที่มีความสามารถสูงมีโอกาสดำเนินไปเรียนในมหาวิทยาลัยอีกด้วย สหรัฐ ๗ มีสถาบันอุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัยกว่า 3,000 แห่ง และส่วนมากส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยหลาย ๆ ชนิด ในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ การแข่งขันนี้นำเงินมาให้มหาวิทยาลัยปีละมาก ๆ⁸

⁷ ตามปกติ 20 เปอร์เซ็นต์ของเงินรายได้จากการโฆษณาและจากการไปเล่นให้บริษัทต่าง ๆ จะตกเป็นของนายหน้าซึ่งเป็นผู้หาบริษัทให้

⁸ รายได้ของมหาวิทยาลัยมาจากหลายทาง เช่น จากการถ่ายทอดโทรทัศน์ การใช้เครื่องกีฬาของบริษัทต่าง ๆ การขายสินค้าที่มีตราของวิทยาลัย ฯลฯ รายได้ทีมากที่สุดเห็นจะได้แก่การแข่งขันฟุตบอลในโอกาสส่งท้ายปีเก่าและต้อนรับปีใหม่ ปัจจุบันนี้มีการแข่งขันจำพวกนี้ถึง 22-25 ครั้ง ทำให้มหาวิทยาลัยถึง 44-50 แห่งมีโอกาสได้เงินจำนวนมากในวันเดียว ในการแข่งขันเมื่อส่งท้ายปี 2541/ต้อนรับปี 2542 โดยเฉลี่ยแล้วมหาวิทยาลัย 44 แห่งที่เข้าแข่งได้เงินกว่า 3.3 ล้านเหรียญสหรัฐ ๗ มหาวิทยาลัยที่ได้มากที่สุดได้ไปมากกว่า 10 ล้านเหรียญ (ที่มา: USA Today, December 29, 1999 และ New York Times, December 27, 1999)

ฉะนั้นมหาวิทยาลัยจะแย่งกันหานักกีฬาเก่ง ๆ ในด้านต่าง ๆ ให้ไปเรียน และเล่นกีฬาทัวร์มหาวิทยาลัยของตน เนื่องจากในระดับนี้ นักกีฬาถูกห้ามรับเงินเดือน ทางมหาวิทยาลัยจึงให้ค่าตอบแทนด้วยการให้ทุนการศึกษาเป็นจำนวนที่อยู่ในขอบเขตที่สมาคมกีฬามหาวิทยาลัยกำหนด นักกีฬาเก่ง ๆ จึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนหนังสือเป็นเวลา 4 ปี ซึ่งคิดเป็นเงินไทยก็อาจถึงปีละหนึ่งล้านบาท

เนื่องจากกีฬาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทุนการศึกษาและต่อไปอาจเป็นอาชีพที่ทำเงินได้จำนวนมากอย่างรวดเร็ว พ่อแม่ของเด็กซึ่งพอจะมีเวลาย่อยบ้างจึงพยายามผลักดันเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ เพื่อหวังว่าสักวันหนึ่งจะได้เงินก้อนโตนั้นบ้าง บางทีการผลักดันนั้นทำกันจริงจังถึงขนาดเอาเป็นเอาตายกันทีเดียว ฉะนั้นกีฬาทุกอย่างจะมีสถาบันตั้งขึ้นมากมายเพื่อสอน (และกอบโกยเงินจากพ่อแม่เด็กที่ผินหวน) เกือบจะพูดได้ว่าพอเด็กเดินได้พ่อแม่ก็พยายามผลักดันให้ถือไม้เทนนิส ไม้กอล์ฟ หรือยิงห่านบาสเกตบอลกันทีเดียวละ พอเด็กโตขึ้นหน่อยก็ส่งเข้าโรงเรียนเพื่อฝึกกีฬาต่าง ๆ ผมได้ข่าวว่าพ่อแม่ของเด็กไทยฝาแฝดคู่หนึ่ง พ่อซึ่งเป็นนักธุรกิจชาวเกาหลีถึงกับขายธุรกิจในเมืองไทยและอพยพไปอยู่อเมริกาด้วยจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ลูกฝึกเล่นกอล์ฟ ฝาแฝดคู่นี้ซึ่งชื่ออารีและนารี วงศ์สือเกียรติ มีเวททางเล่นกอล์ฟมาก และได้รับเชิญเข้าแข่งนัดสำคัญ ๆ หลายครั้งกับนักกอล์ฟอาชีพเมื่ออายุเพียง 13 ปี จนเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์อยู่เสมอ

สำหรับเด็กชาย กีฬามีให้เล่นมากมายหลายอย่าง เช่น กอล์ฟ เทนนิส เบสบอล บาสเกตบอล ฟุตบอล (ซึ่งชาวอเมริกันเรียกว่า soccer) อเมริกันฟุตบอล ฮ็อกกีน้ำแข็ง กรีฑาชนิดต่าง ๆ ฯลฯ แต่สำหรับเด็กหญิงมิให้เลือกไม่มากถึงขนาดนั้น ในปัจจุบันนี้ กีฬาหญิงที่เล่นกันแพร่หลายที่สุดเห็นจะได้แก่ฟุตบอลหญิงซึ่งสหรัฐ ฯ เล่นเก่งมากจนได้ครองตำแหน่งแชมป์โลกอยู่ในขณะนี้

ความนิยมกีฬาฟุตบอลหญิงแพร่หลายมากในระยะสิบกว่าปีมานี้ ทุกวันสุดสัปดาห์ไม่ว่าจะไปที่ไหนจะพบว่ามีเด็กผู้หญิงเล่นกันตามสนามสาธารณะทุกแห่ง ตอนลูกสาวคนเล็กผมอายุ 6 ขวบกว่า (ตอนนี้อายุ 17 ปี) ก็อ้อนวอนผมให้พาไปเล่นเพราะมีเพื่อน ๆ เล่นกันมาก ผมเข้าใจลูกดี แต่ยังไม่อยากให้ลูกต้องเผชิญกับบรรยากาศในสนามอันเกิดจากพ่อแม่บางคนผลักดันให้เด็กเล่นชนิดเอาเป็นเอาตาย ให้แข่งขันกันแบบเชือดคอในขณะที่เด็กส่วนมากไม่รู้เรื่องอะไร ผมรอจนลูกอายุ 8 ขวบจึงยอมให้ลงเล่นกับสมาคมใกล้เคียง ๆ บ้าน

ในระหว่างเล่น เราต้องพบกับบรรยากาศอันไม่พึงปรารถนาอยู่บ่อย ๆ ผมจะไม่ลืมเหตุการณ์ในการแข่งขันครั้งหนึ่ง เรื่องมีอยู่ว่า ลูกสาวผมมีแววเป็นนักกีฬาอยู่บ้างจึงเล่นได้ดียวรวดเร็ว เมื่อสิ้นฤดูกาลแข่งขันก็ได้รับคัดเลือกให้เป็นหนึ่งในตัวแทนของสมาคมไปแข่งกับสมาคมอื่น เรียกได้ว่าเป็นการแข่งขันรวมดาราระหว่างสมาคมของเด็กๆ อายุ 8-9 ขวบ สองสมาคมลงแข่งขันกัน ณ สนามที่เป็นกลางแห่งหนึ่ง มีพ่อแม่จำนวนมากไปให้กำลังใจทั้งสองฝ่าย แต่พ่อแม่ถูกแยกกันให้อยู่คนละฟากสนามเพราะผู้จัดเข้าใจดีว่าอะไรอาจเกิดขึ้นได้

ในวันนั้นเด็ก ๆ เล่นกันดีมาก คงเป็นเพราะต่างฝ่ายต่างก็คัดเลือกตัวแทนมาแล้ว การขยับเขยื้อนกันไปอย่างเข้มข้น ผลัดกันรับผลัดกันรุกอย่างสนุกท่ามกลางเสียงเชียร์ลั่นสนามของพ่อแม่ สมาคมของลูกสาวผมดูจะเล่นได้ดีกว่าอีกสมาคมหนึ่งจึงได้คะแนนนำไปก่อน ในระหว่างที่ทุกคนกำลังชมการเล่นอย่างสนุกสนานกันอยู่นั้น เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้นเมื่อเด็กฝ่ายเราคนหนึ่งเข้าแย่งลูกจากฝ่ายตรงข้ามที่กลางสนาม และกระแทกคู่ต่อสู้ล้มลง กรรมการเป่านกหวีดให้ฝ่ายที่ล้มลงได้ลูกเพื่อเป็นการทำโทษฝ่ายเรา ซึ่งเป็นของธรรมดา แต่ฝ่ายเราคงจะเชียร์แรงไปหรืออย่างไรผมไม่ค่อยแน่ใจ เพราะผมแยกไปดูอยู่ห่าง ๆ จากเสียงแหลมอันสลับแก้วหูของบรรดาแม่ ๆ หลายคน ก่อนที่ฝ่ายตรงข้ามจะเตะลูก

ชายคนหนึ่งซึ่งคงเป็นพ่อของเด็กคนที่ถูกกระแทกล้มลงไปก็วิ่งข้ามสนามมาจากฝ่ายตรงข้าม มาหยุดอยู่หน้าของฝ่ายเราแล้วด่าฝ่ายเราอย่างเสียหายว่าไม่สอนลูกให้เล่นอย่างสุภาพ พร้อมกับทำดีทำต่อๆ พวกเราทุกคนงงไปตาม ๆ กัน เด็กในสนามหยุดเล่นเหมือนถูกสะกดและหันไปมองนายคนนั้นอย่างงุนงงเช่นกัน กรรมการต้องมา “เชิญ” ให้เขากลับไปที่ข้างสนามเด็กจึงเล่นกันต่อได้⁹

หลังจากการแข่งขันวันนั้น ผมอธิบายให้ลูกสาวฟังอย่างละเอียดเป็นครั้งแรกว่าทำไมพ่อไม่ยอมให้เขาเล่นตั้งแต่อายุ 6 ขวบ และการเล่นกีฬาที่ถูกต้องนั้นต้องประพฤติตัวอย่างไร ลูกสาวดูจะเข้าใจเหตุผลอย่างดี เพราะต่อมาเมื่อผู้สอนและหัวหน้ากลุ่มของเธอสอนเล่นที่เหลี่ยมและวิธีการเล่นแบบสกปรกให้ ลูกสาวไม่ยอมทำตาม จึงเกิดทะเลาะกัน และในที่สุดลูกสาวลาออกจากสมาคมนั้น (ขณะนี้เธอเล่นให้เฉพาะโรงเรียนมัธยมของเธอ และหลังจากเรียนจบมัธยมก็จะเลิกเล่น)

3

เนื่องจากในสมัยหนึ่ง สนามกอล์ฟเอกชนเป็นจำนวนมากกีดกันคนที่ไม่ใช่ฝรั่งผิวขาว จึงขอเล่าเบื้องหลังเรื่องการกีดกันผิวในสหรัฐ ฯ เป็นสังเขปก่อนที่จะเล่าเรื่องของเสื่อวุตส์ต่อไป

⁹ ตัวอย่างความเอาจริงเอาจังชนิดตกขอบของชาวอเมริกันมีอยู่เสมอ เช่น เมื่อต้นเดือนกันยายน 2543 ในการแข่งขันฟุตบอลเด็กอายุ 8-9 ขวบที่รัฐนิวยอร์ก พ่อแม่ทะเลาะกันถึงขนาดลงไม้ลงมือจนบาดเจ็บไปหลายคน อีกตัวอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในการเล่นกีฬาฮ็อกกี้ของเด็กที่รัฐแมสซาชูเซตส์เมื่อเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน พ่อของเด็กคนหนึ่งโมโหมากจนฆ่าพ่อของเด็กอีกคนหนึ่ง

คุณทราบประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาแล้วว่าครั้งหนึ่งคนผิวขาวไปไล่ต้อนและซื้อคนผิวดำหรือนิโกรจากทวีปแอฟริกาเพื่อนำไปใช้เป็นทาส รัฐทางภาคใต้ที่มีการเกษตรเป็นอาชีพหลัก เช่น การปลูกฝ้ายและยาสูบ ใช้ทาสผิวดำทำงานในไร่ คนผิวขาวทางภาคใต้จึงแบ่งสังคมออกเป็นสองชั้นและจะไม่ยอมให้คนผิวดำเข้าไปปะปนในสังคมของคนผิวขาวเด็ดขาด คนเชื้อชาติอื่นซึ่งไม่ใช่คนผิวขาวก็มักถูกรวมอยู่ในกลุ่มของคนผิวดำด้วย ส่วนรัฐทางภาคเหนือไม่นิยมมีทาสและไม่ค่อยมีการรังเกียจผิวพรรณมากเหมือนกับทางภาคใต้ ความขัดแย้งระหว่างสองภาคเป็นต้นเหตุของสงครามกลางเมืองเมื่ออับราฮัม ลินคอล์น ซึ่งสนับสนุนนโยบายเลิกทาส ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีในปี พ. ศ. 2304

ถึงแม้สงครามกลางเมืองจะสิ้นสุดลงและสหรัฐ ฯ เลิกทาสมาเป็นร้อยปีแล้วก็ตาม การรังเกียจผิวของคนผิวขาวทางภาคใต้ยังยึดเยื้อเรื่อยมา เมื่อผมไปอเมริกาเป็นครั้งแรกในปี พ. ศ. 2507 การรังเกียจผิวในภาคใต้ยังมีรุนแรงและแพร่หลายมาก ตอนนั้นคนผิวดำยังถูกห้ามไม่ให้ใช้สถานที่หลาย ๆ อย่างร่วมกับคนผิวขาว รวมทั้งร้านอาหาร สรรวายน้ำสาธารณะ ห้องน้ำสาธารณะ และสถานศึกษาเป็นจำนวนมาก เมื่อคนผิวดำต้องการไปใช้สิทธิซึ่งรัฐธรรมนูญของประเทศรับประกัน รวมทั้งการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ก็ถูกคนผิวขาวต่อต้านอย่างรุนแรง จนรัฐบาลกลางต้องส่งทหารไปแทรกแซงเป็นประจำ คุณคงได้ยินชื่อของผู้นำคนผิวดำในการต่อต้านการรังเกียจผิวชื่อ ดร. มาร์ติน ลูเธอร์ คิง แล้ว ดร. คิงใช้วิธีต่อต้านทางสันติวิธีตามแบบของท่านมหาตมะคานธีจนมีชื่อเสียงและได้รับรางวัลโนเบลด้านสันติภาพในปีนั้น (แต่ต่อมาถูกคนผิวขาวยิงตายในปี พ. ศ. 2511)

ในสภาพของสังคมซึ่งยังมีการรังเกียจผิวก่อนข้างรุนแรง แม้ละชาวอเมริกันนิโกรมีโอกาสเล่นกอล์ฟน้อยกว่าคนผิวขาวมาก นอกจากกลุ่ม

นิโกรมีคนยากจนมากแล้ว¹⁰ พวกเขายังมักเกาะกลุ่มกันอยู่ในใจกลางของเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งไม่มีสนามกอล์ฟสาธารณะอยู่ใกล้ ฉะนั้นนิโกรจึงไม่ค่อยมีโอกาสเล่นกอล์ฟเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจได้ ส่วนในด้านกอล์ฟอาชีพนั้นแทบจะไม่ต้องพูดถึงกันละ เพราะการกีดกันผิวรุนแรงมากขึ้นไปอีก แม้แต่สมาคมนักกอล์ฟอาชีพของสหรัฐ ฯ (Professional Golfers' Association) ก็แสดงการกีดกันผิวออกอย่างโจ่งแจ้ง โดยเขียนไว้ในธรรมนูญของสมาคมเลยว่าเป็นสมาคมของคนผิวขาว (Caucasians) เท่านั้น ธรรมนูญข้อนี้ถูกยกเลิกเมื่อ พ. ศ. 2504 หลังจากถูกต่อต้านอย่างหนักและรัฐมนตรียุติธรรมของรัฐแคลิฟอร์เนียจะห้ามการจัดการแข่งขันกอล์ฟอาชีพในรัฐนั้นซึ่งเป็นรัฐที่ใหญ่และร่ำรวยที่สุด

ถึงอย่างไรก็ตามการรังเกียจผิวยังไม่หมดไปจากสังคมอเมริกันและจากกีฬาอล์ฟเสียทีเดียว แม้แต่ในย่านกรูวชิงตันซึ่งคนมีการศึกษาดีและมักได้สัมผัสกับโลกภายนอกมากกว่าชาวอเมริกันทั่วไป การรังเกียจผิวกียึดเยื้ออยู่เป็นเวลานาน การรังเกียจผิวทำให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ต้องลงทุนซื้อที่ดินสร้างสนามกอล์ฟขึ้นที่นอกกรูวชิงตันเมื่อปี พ. ศ. 2510 ในสมัยนั้นพนักงานของกองทุน ฯ ซึ่งประกอบด้วยคนหลายชาติหลายผิวพรรณจากทั่วโลกไม่สามารถเข้าร่วมเล่นกอล์ฟ

¹⁰ รัฐบาลสหรัฐ ฯ ประมาณว่า ในปี พ. ศ. 2542 คนอเมริกันประมาณ 31 ล้านคนยังเป็น “คนจน” เพราะมีรายได้ไม่พอแก่การเลี้ยงชีพเบื้องต้นอย่างพอเพียง จำนวนคนจนนี้ลดลง 12 เปอร์เซ็นต์จากจำนวนในปี พ. ศ. 2538 เพราะเศรษฐกิจขยายตัวต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ในจำนวนคนจนนี้ ส่วนมากเป็นคนผิวดำ ในปีเดียวกัน ประมาณ 17 ล้านคนสามารถจะขอความช่วยเหลือจากรัฐบาลในรูปของบัตรอาหาร (food stamps) ได้

ในสมาคมต่าง ๆ รอบ ๆ กรุงวอชิงตันได้¹¹

การรังเกียจผิวซึ่งยังตกค้างมาจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเหตุให้ครั้งหนึ่งผมเกือบ ๆ จะต้องลงไม้ลงมือกับคนผิวขาว เรื่องเกิดขึ้นตอนปลายเดือนธันวาคม พ. ศ. 2529 เมื่อผมได้รับเชิญจาก ฯพนฯ อาสาสารสิน ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงวอชิงตันให้หนีความหนาวไปเล่นกอล์ฟกันที่รัฐฟลอริดาซึ่งอยู่ทางใต้สุดของสหรัฐ ฯ และมีอากาศอุ่นเหมาะแก่การเล่นกอล์ฟตลอดปี เราไปกันหลายคนโดยใช้รถตู้ใหญ่ ลูกชายของ ฯพนฯ อาสาและผมเป็นคนอาวุโสน้อยกว่าเพื่อนในขบวนของเรา จึงรับอาสาผลัดกันขับรถ

หลังจากเล่นกอล์ฟกันหลายวัน ตอนเช้าของวันที่ 28 ธันวาคม เราก็ออกจากฟลอริดาเพื่อกลับวอชิงตัน ผมรับอาสาขับรถเป็นคนแรก หลายชั่วโมงต่อมาเราแวะเข้าร้านขายของข้างถนนแห่งหนึ่งในรัฐคาโรไลนาใต้ (South Carolina) เพื่อหยุดยัดเส้นยัดสาย ผมนำรถเข้าไปจอดต่อจากรถกระบะเก่า ๆ คันหนึ่ง ในขณะที่ทุกคนเข้าไปในร้านเพื่อซื้อของบ้าง เข้าห้องน้ำบ้าง และผมยืนเฝ้ารถอยู่คนเดียวก็มีหนุ่มผิวขาวหลายคน เนื้อตัวดูสกปรก สวมกางเกงยีนส์และเสื้อกล้ามบ้าง เสื้อยืดบ้าง เดินออกมาจากร้าน สองคนเข้าไปนั่งในรถคันที่จอดติดกับรถของเรา ส่วนที่เหลือโดดขึ้น

¹¹ คนส่วนมากมักเข้าใจว่าสนามกอล์ฟแห่งนั้นเป็นของธนาคารโลก ก่อนจะสร้างสนามกอล์ฟขึ้น กองทุนการเงินระหว่างประเทศได้เชิญธนาคารโลกเข้าร่วมทุนด้วยเพื่อพนักงานของธนาคาร ฯ จะได้มีที่เล่นพักผ่อนกับพนักงานของกองทุน ฯ แต่ธนาคารโลกปฏิเสธเพราะกลัวจะถูกมองว่าไม่เหมาะสมที่นักพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งมีกิจช่วยประเทศยากจนจะไปเล่น “กีฬาคนรวย” เมื่อกองทุน ฯ สร้างสนามเสร็จก็เชิญพนักงานของธนาคารโลกเข้าเป็นสมาชิกด้วย แต่ต้องจ่ายค่าสมาชิกสูงกว่าพนักงานของกองทุน ฯ ถึงอย่างไรก็ตามคนในย่านวอชิงตันก็ยังเข้าใจว่าธนาคารโลกเป็นเจ้าของสนามนั้นและถูกโจมตีเป็นประจำ ในขณะที่พนักงานของกองทุน ฯ ยิ้มได้เพราะนอกจากจะไม่ต้องจ่ายเงินมากแล้วยังไม่ถูกโจมตีอีกด้วย โลกนี้ช่วงยุคธรรมเสียจริง !

ไปนั่งในกระเบาะข้างท้าย แต่ก่อนที่จะขับรถออกไปคนหนึ่งที่นั่งในกระเบาะก็ชี้มือด่าผมหยาบ ๆ ผมจึงเดินเข้าไปถามว่าผมทำความเดือดร้อนอะไรให้เขาหรือ เขาตอบว่าผมไม่เจียมตัวที่ไปจอดรถติดกับรถเขา ผมเดาได้ทันทีว่าสาเหตุที่เจ้าหมอนั้นคิดอย่างนั้นเพราะผิวของผม (หลังจากเล่นกอล์ฟกลางแดดอยู่หลายวัน ผมเป็นนิโกรได้อย่างไม่มีใครสงสัย!) ในสมัยนั้น ผมยังพอมีความหนุ่ม (และความมูทะลุ) อยู่มาก ผมก็เลยชี้หน้าด่าตอบไปพร้อมกับทำให้เขาลงรถมาประลองฝีมือกัน พอเห็นผมเอาจริงเข้าพวกเขาก็ขับรถออกไปแต่ก็ยังไม่วายตะโกนด่าโหวกเหวกจนรถวิ่งลับตาไป การรังเกียจผิวเคยมีอยู่ในกีฬาอาชีพทุกชนิดในสหรัฐอเมริกา แม้แต่กีฬาเบสบอลซึ่งเขาถือว่าเป็นกีฬาประจำชาติของเขาก็เพิ่งยอมให้คนผิวดำลงเล่นร่วมกับคนผิวขาวเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ. ศ. 2490 หรือหลังจากประธานาธิบดีลินคอล์นประกาศเลิกทาสไปแล้ว 84 ปี หลังจากนั้นอเมริกันนิโกรจึงสามารถเข้าไปเล่นในกีฬาอาชีพที่สำคัญที่สุด 3 ชนิดของสหรัฐ ฯ ได้เป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันนี้กีฬาอาชีพสองชนิดที่ให้เงินเดือนแก่ผู้เล่นมากที่สุดมีนิโกรมากกว่าคนขาว¹²

ถึงอย่างไรก็ตาม กีฬาอเมริกันฟุตบอลยังมีนิโกรเล่นน้อยมาก ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนนักกอล์ฟอาชีพผิวดำได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมแข่งขันในอเมริกาเหนือได้เพียง 3 แห่งเท่านั้น คือ ที่นครลอสแอนเจลิส ที่นครชิคาโก และการแข่งขันประจำชาติของแคนาดา การกีดกันและกลั่นแกล้งนักกอล์ฟผิวดำมีมากมายหลายแบบ การกีดกันที่ตรงที่สุดคือการห้ามมิให้นิโกรเข้า

¹² ในปี พ. ศ. 2537 ผู้เล่นกีฬาเบสบอลอาชีพของสมาคมเบสบอลเป็นนิโกรถึง 82 เปอร์เซนต์ ผู้เล่นในสมาคมอเมริกันฟุตบอลเป็นนิโกร 68 เปอร์เซนต์ ผู้เล่นในสมาคมเบสบอลเป็นนิโกร 19 เปอร์เซนต์ จาก Kenneth L. Shropshire. **In Black and White. Race and Sports in America.** New York: New York University Press. 1996. p. 4

ร่วมเอาดี ๆ เมื่อได้รับการต่อต้านหรือตำหนิมากขึ้น ผู้จัดการแข่งขันก็เปลี่ยนการแข่งขันให้เป็นแบบ “เฉพาะผู้รับเชิญเท่านั้น” แนนะ นักกอล์ฟผิวดำจะไม่ได้รับเชิญถึงแม้จะได้แสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ก็ตาม ในกรณีที่คนดำเข้าไปแข่งได้ก็มักถูกกลั่นแกล้งทางจิตวิทยาสารพัด โดยเฉพาะการโทรศัพท์และส่งจดหมายไปขู่เอาชีวิต

การกลั่นแกล้งอีกแบบหนึ่งคือต้องให้คนผิวดำเข้าแข่งรอบคัดเลือกเพื่อทดสอบฝีมือก่อน ในระหว่างคัดเลือกก็กลั่นแกล้งต่าง ๆ นานา เช่น ในระหว่างที่นักกอล์ฟผิวดำจะตีลูกก็มีคนส่งเสียงรบกวน หรือพูดจาถากถางยั่ววน ฯลฯ มีเรื่องน่าเศร้าเกิดขึ้นเมื่อปี พ. ศ. 2495 เมื่อนักชกชื่อดัง โจ หลุยส์ ต้องการช่วยให้นักกอล์ฟผิวดำลงเล่นแข่งขันในการแข่งขันกอล์ฟอาชีพที่เมืองฟิโอนิกส์ รัฐอาร์โซนาซึ่งเชิญเฉพาะนักกอล์ฟผิวขาว นักกอล์ฟผิวดำได้รับอนุญาตให้เข้าแข่งรอบคัดเลือกในตอนเช้าวันจันทร์ของสัปดาห์ที่มีการแข่งขัน ถ้าคะแนนดีก็จะได้เข้าร่วมแข่งขันซึ่งเริ่มในวันพฤหัสบดี ทางคณะกรรมการแข่งขันเชิญนักกอล์ฟผิวดำให้ออกเล่นตั้งแต่เช้าตรู่ ก่อนผู้เข้าคัดเลือกผิวขาว อันเป็นความไม่สะดวกอย่างยิ่ง เมื่อนักกอล์ฟผิวดำไปถึงก็ถูกทางสนามบอกว่าห้ามใช้ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้าและห้องน้ำของสมาคม แต่นั่นไม่ใช่ของแปลกอะไร เพราะสนามกอล์ฟส่วนมากห้ามคนผิวดำเข้าไปอยู่แล้ว พวกนักกอล์ฟผิวดำออกเล่นตามที่กรรมการแข่งขันกำหนด เมื่อตีไปถึงหลุมแรก ก็ปรากฏว่ามีใครเอาอุจจาระไปใส่ไว้เต็มหลุม เกิดโวยวายและโกลาหลกันขึ้น ต้องเสียเวลาเป็นนานกว่ากรรมการจะส่งคนไปทำความสะอาดและเริ่มเล่นกันต่อได้¹³ การแข่งขันประจำปีนี้สำคัญที่สุดนัดหนึ่งซึ่งมีชื่อว่า The Masters Golf

¹³ Charlie Sifford with James Gullo. **Just Let Me Play.** The Story of Charlie Sifford. The First Black PGA Golfer. Latham, New York: British American Publishing, 1992, pp. 64-66.

Tournament¹⁴ ก็ใช้วิธี “เฉพาะผู้รับเชิญ” เท่านั้น และการเชิญเป็นไปตามใจชอบโดยไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนมาเป็นเวลานาน เคยมีนักกอล์ฟผิวดำคนหนึ่งชื่อ ชาร์ลี ชีฟฟอร์ด ซึ่งนักกอล์ฟทั่วไปยอมรับว่าเก่งเพราะสามารถเอาชนะชนะในการแข่งกันกอล์ฟอาชีพกับคนผิวขาวได้ถึงสองครั้งท่ามกลางอุปสรรคมากมาย แต่ผู้จัดการแข่งขัน The Masters ก็เปลี่ยนกฎการเชิญเพื่อจะได้ไม่ต้องเชิญเขา หลังจากถูกการต่อต้านและกดดันมาก ๆ จากภายนอก กรรมการจัดการแข่งขันจึงพิมพ์กฎการเชิญออกมาแน่นอนเมื่อปี พ. ศ. 2517 กฎข้อหนึ่งคือจะเชิญผู้ชนะการแข่งขันที่สมาคมกอล์ฟอาชีพจัดขึ้นซึ่งทำให้เขาต้องเชิญคนผิวดำให้เข้าเล่นเป็นครั้งแรกเมื่อ พ. ศ. 2518 หลังจากนั้นก็มีนักกอล์ฟนิโกรได้รับเชิญเข้าไปแข่งที่นั่นอีกเพียงสองคนเท่านั้น

ถึงอย่างไรก็ตาม สนามนั้นก็ยังไม่ยอมรับคนผิวดำเป็นสมาชิกของสนามจนถึงปี พ. ศ. 2534 เมื่อความกดดันจากภายนอกทำให้เขาต้องยอม “เสือ วูดส์” เป็นนักกอล์ฟผิวดำสมัครเล่นคนแรกที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการแข่งขันเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ. ศ. 2538 หลังจากเขาชนะการแข่งขันกอล์ฟสมัครเล่นแห่งอเมริกา อีกสองปีต่อมาเขาก็ชนะการแข่งขันนั้นขณะที่เขาอายุเพียง 21 ปี เป็นผู้ชนะที่ไม่ใช่คนผิวขาวคนแรก คนเป็นจำนวนมากถือชัยชนะของเขาว่าเป็นนิมิตหมายของยุคใหม่ในกีฬากอล์ฟในสหรัฐอเมริกา

¹⁴ การแข่งขัน The Masters Golf Tournament นักกอล์ฟตะวันตกถือว่าเป็นหนึ่งในสี่ของการแข่งขันที่ยิ่งใหญ่ที่สุดประจำปี การแข่งขันอีกสามแห่งได้แก่ The United States Open ซึ่งจัดโดยสมาคมกอล์ฟแห่งสหรัฐอเมริกา The Professional Golfers' Association Tournament ซึ่งจัดโดยสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งสหรัฐ ฯ และ The British Open ซึ่งจัดโดยสมาคมกอล์ฟของประเทศอังกฤษ

4

อันที่จริง เสือ วูดส์ และคุณ กุลธิดา มีส่วนทำให้ชาวอเมริกันรู้จักเมืองไทยมาก่อนที่เขาจะโด่งดังปานพลุแตกเมื่อเขาเป็นนักกอล์ฟผิวดำคนแรกที่ชนะการแข่งขันครั้งยิ่งใหญ่ของนักกอล์ฟอาชีพที่มีชื่อว่า The Masters ทั้งนี้เพราะความสามารถในการเล่นกอล์ฟของ เสือ วูดส์ เป็นที่เลื่องลือมาตั้งแต่เขาพอเดินได้ เขาได้ออกรายการโทรทัศน์ตั้งแต่อายุ 2 ขวบ หลังจากนั้น เขาเป็นข่าวมาเรื่อย ๆ และเมื่ออายุ 5 ขวบก็ได้ออกรายการโทรทัศน์ชื่อ *That's Incredible* ซึ่งอาจแปลว่า “ไม่น่าเชื่อ” หรือ “มหัศจรรย์จริง ๆ” หรืออะไรทำนองนั้น

เพราะอะไรจึงมหัศจรรย์ ?

เสียดายที่คุณไม่ได้เล่นกอล์ฟ บรรดานักกอล์ฟเข้าใจดีว่าแม้แต่ผู้ใหญ่ที่เล่นกอล์ฟเป็น 10 ปีก็เล่นไม่ได้อย่างเสือน้อยนั่น ส่วน เสือ วูดส์ เล่นได้ดีด้วยท่าทางอันสวยงามถูกต้องตามหลักวิชาและรู้กฎเกณฑ์ทุกอย่างทำให้ทุกคนที่เห็นตาค้างไปตาม ๆ กัน เมื่อมีคนถามว่า เขาทำอะไรจึงเล่นกอล์ฟได้เก่งตั้งแต่อายุยังน้อย เขาก็ทำตาโตและตอบตามประสาเด็กที่พูดไม่ชัดว่า

“ซ้อม ซ้อม แล้วก็ซ้อม อู ”

ทำให้ผู้ใหญ่รอบ ๆ ด้านหัวเราะกันอย่างสนุกโดยไม่คิดเลยว่าเสือน้อยจะเข้าใจตั้งแต่ยังพูดไม่ชัดว่าการฝึกซ้อมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเล่นกอล์ฟ และการฝึกซ้อมอย่างจริงจังนี้แหละจะเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของเขา

ในปีเดียวกันนั้น *Golf Digest* ซึ่งเป็นนิตยสารชื่อดังที่สุดทางด้านกีฬา กอล์ฟนำเรื่องของเขาไปลงให้คนอ่านทั่วโลก ผมอ่านเรื่องชีวิตและความสำเร็จของหนุ่มลูกครึ่งไทยคนนี้อย่างละเอียด และในระยะสี่ห้าปีมานี้ได้

ดูเขาออกรายการโทรทัศน์เป็นประจำ ผมอดอัศจรรย์ใจในความสามารถของเขาไม่ได้ แม้แต่ พ. ท. เออร์ล ซึ่งเป็นพ่อของเขาเองก็ไม่เข้าใจว่าลูกทำทุกอย่างได้อย่างไร ในที่สุดเมื่อจนปัญญา ก็อธิบายว่าคงเป็นเพราะพระเจ้าส่งเขามาเกิดเพื่อจุดมุ่งหมายอะไรสักอย่าง

ความสำเร็จในการเล่นกอล์ฟแบบมหัศจรรย์ของ เสือ วูดส์ มีมากมาย ผมจะยกมาเล่าเป็นบางเรื่อง ถ้าคุณกลัวจะหลับเสียก่อนก็กรุณาข้ามไปอ่านตอนต่อไปเลย

แววความสามารถระดับมหัศจรรย์ของ เสือ วูดส์ ฉายออกมาตั้งแต่ก่อนเขาอายุครบขวบ พ. ท. เออร์ล เล่าว่าเมื่อตอนลูกชายอายุ 6 เดือน เขาเอาลูกชายไปนั่งเก้าอี้เด็กเพื่อดูเขาตีลูกกอล์ฟเข้าตาข่ายในโรงรถ ลูกชายนั่งดูพอตีได้เป็นชั่วโมงโดยไม่แสดงว่าเบื่อหรือร้องไห้กวนพ่อ เมื่อตอนอายุ 7 เดือน พ่อเอาไม้กอล์ฟหนึ่งซึ่งเรียกว่าพัตเตอร์มาตัดทำให้สั้นทำเป็นของเล่นให้ เสือน้อยชอบของเล่นนั้นมากกว่าอย่างอื่น เวลาเกาะเครื่องหัดเดินไปไหนในบ้านก็ลากไม้กอล์ฟไปด้วย พออายุ 10 เดือนเสือน้อยเริ่มเดินเตาะแตะ วันหนึ่ง พ. ท. เออร์ลพาไปนั่งเก้าอี้เด็กเพื่อดูเขาซ้อมตีลูกกอล์ฟเข้าตาข่ายในโรงรถเหมือนเคย พอเหนื่อยและหยุดพักเพื่อไปหาน้ำดื่ม พ. ท. เออร์ล ก็เหลียวเห็นลูกชายเลื่อนตัวลงจากเก้าอี้ ไปหยิบลูกกอล์ฟมาตั้งตรงที่พัววางตีแล้วเอาไม้อันสั้น ๆ ที่พ่อทำให้ตีลูกกอล์ฟไปเข้าตาข่าย เสร็จแล้วก็เดินเตาะแตะไปเอาลูกกลับมาวางตีอีก ทำให้ พ. ท. เออร์ลแปลกใจต้องวิ่งไปตามคุณกุลธิดาตามดู¹⁵ คนไม่เคยเล่นกอล์ฟอาจไม่รู้ว่ากระรอกทำแบบนี้ห้ามหัศจรรย์อย่างไรเพราะแม่ผู้ใหญ่เมื่อลองตีลูกกอล์ฟครั้งแรก เกือบร้อยทั้งร้อยจะตีลูกไม่ถูก คุณไม่เชื่อผมจะลองดูก็ได้

¹⁵ Earl Woods. **Training a Tiger.** A Father's Guide to Raising a Winner in Both Golf and Life. New York: HarperCollins, 1997, p. 115.

หลังจากเห็นความมีแววของลูกชายในวันนั้น พ. ท. เออร์ล ก็ให้โอกาสเสือน้อยพัฒนาการเล่นไปเรื่อย ๆ ตามความสนใจ พออายุขวบครึ่งก็พาออกไปตีในสนามและต่อมาก็ให้เข้าร่วมการแข่งขันในกลุ่มนักกอล์ฟรุ่นจิ๋วซึ่งมีอายุไม่เกิน 10 ขวบ ไม่นาน พ. ท. เออร์ล ก็เห็นความมหัศจรรย์อีกเมื่อลูกชายชนะการแข่งขันสำหรับเด็กชนิดหนึ่งที่ให้เด็กทำ 3 อย่างคือตีลูกยาว ลูกหยอด และลูกลงหลุม (Drive, Pitch, and Putt) ที่นำมาหัตศรรย์เพราะตอนนั้นเสือน้อยอายุเพียง 2 ขวบในขณะที่คู่แข่งอายุถึง 10 ปี

เมื่ออายุ 4 ขวบ พ. ท. เออร์ลก็ให้เสือน้อยเข้าร่วมสมาคมกอล์ฟเยาวชนของรัฐแคลิฟอร์เนียภาคใต้ซึ่งเป็นผู้จัดการแข่งขันสำหรับเด็กตลอดเวลาโรงเรียนปิดภาคฤดูร้อนเป็นจำนวนหลายสิบครั้ง การแข่งขันแบ่งออกเป็นกลุ่มตามอายุ รุ่นจิ๋วรวมเด็กอายุไม่เกิน 10 ขวบซึ่งจะแข่งกันนัดละ 9 หลุม เสือ วูดส์จะต้องแข่งกับเด็กที่โตกว่า แต่เขาลงแข่งเพียง 4 ครั้งก็สามารถเอาชนะที่หนึ่งในกลุ่มได้เป็นครั้งแรก การแข่งขันครั้งนั้นเป็นการสู้กันตัวต่อตัวและเด็กคนที่เขาเอาชนะคนสุดท้ายอายุ 10 ปี ชัยชนะครั้งนั้นนับว่าเป็นความมหัศจรรย์อีกครั้งหนึ่ง

ตอนอายุ 4 ขวบนี้เองที่แววความมีใจ “เสือ” ของเสือน้อยฉายออกมา เรื่องมีว่าวันหนึ่งเขาออกมาจากสนามพร้อมด้วยเงินเหรียญสลึงเต็มกระเป๋า

“ไปเอาเงินเหรียญสลึงที่ไหนมามากมาย ?” พ. ท. เออร์ลถาม

“ผมได้มาจากชนะแข่งขันกับเพื่อนครับ” เสือวูดส์บอกพ่อ ทำให้ พ. ท. เออร์ล แปลกใจเพราะเด็กที่ลูกชายเล่นด้วยเป็นเด็กโตกว่าทั้งนั้น

“ฟังพ่อนะ เสือ” พ. ท. เออร์ลพูดต่อ “ต่อไปนี้อย่าไปเล่นเอาเหรียญสลึงกันอีกนะ”

อีกหลายเดือนต่อมา เสือวูดส์ออกจากสนามมาพร้อมกับเงินดอลลาร์เต็มกระเป๋า

“นี่เสือ แยกไปเอาเงินที่ไหนมามากมาย ?” พ. ท. เออร์ลธาม

“เราเล่น กลกหนั่ง กันครับพ่อ”¹⁶ เสือ วูดส์ พูดกับพ่ออย่างมั่นใจเพราะแน่ใจว่าเขาไม่ได้ทำผิดคำสั่งของพ่อ ซึ่งเคยห้ามเล่นพนันเอาเหรียญสลึงกันแต่นั้นเขาเล่นกันหลุมละหนึ่งดอลลาร์ !

“นี่เสือ ฟังพ่อนะ” พ. ท. เออร์ลพูดต่ออย่างจวนเต็ม “ต่อไปนี่ พ่อห้ามแกล่เล่นพนันเด็ดขาด”

มีรายงานว่า อีกหลายปีต่อมา พ. ท. เออร์ล ได้ต่อเติมคำพูดในวันนั้นว่า “ยกเว้น เมื่อแกล่เป็นฝ่ายเดียวกับพ่อเท่านั้น !”¹⁷

เมื่ออายุ 8 ปี เสือ วูดส์ ก้าวขึ้นไปแข่งระดับโลกและสามารถเอาชนะการแข่งขันกอล์ฟเยาวชนทั่วโลกรุ่นจิ๋วซึ่งอายุ 10 ขวบลงมาได้ เขาชนะการแข่งขันนั้นอีกในปีต่อมา และเมื่ออายุ 12 ขวบ เขาไม่เพียงแต่จะชนะการแข่งขันเยาวชนโลกในกลุ่มเด็กอายุ 12 ขวบเท่านั้น หากยังชนะการแข่งขันเยาวชนอายุรุ่นเดียวกันถึง 30 ครั้ง โดยไม่แพ้แม้แต่ครั้งเดียว น่าอัศจรรย์จริง ๆ !

หลังจากนั้น เสือ วูดส์ ยังชนะการแข่งขันเยาวชนอีกมากมายจนแทบจะหาที่เก็บรางวัลไม่ได้ ที่สำคัญที่สุดได้แก่การแข่งขันเยาวชนของสมาคมกอล์ฟของสหรัฐ ฯ ซึ่งเปิดให้ทุกคนที่อายุไม่เกิน 17 ปีเล่นได้ การแข่ง

¹⁶ ในกีฬากอล์ฟ มีการเล่นชนิดหนึ่งชื่อว่า Skin Game ซึ่งผมแปลว่า “กลกหนั่ง” คนที่ชนะแต่ละหลุมจะได้เงินจากคนอื่นในกลุ่มทุกคน ถ้าหลุมไหนมีแต้มเท่ากันก็จะยกยอดเงินไปหลุมต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีคนชนะซึ่งจะได้เงินที่ยกยอดมาทั้งหมด จะพนันกันหลุมละเท่าไรก็ได้ ผมมักเล่นกับเพื่อนหลุมละหนึ่งเหรียญสหรัฐ ฯ ถ้าเล่นครบ 18 หลุมแล้วไม่ชนะสักหลุมเดียวก็เสียเงินทั้งหมด 18 เหรียญซึ่งไม่ถึงกับทำให้ล้มจม

¹⁷ John Strege. **Tiger**. A Biography of Tiger Woods. New York: Broadway Books, 1997, p. 15.

ชั้นนี้เป็นการแข่งแบบตัวต่อตัว ใครแพ้ครั้งหนึ่งก็ตกรอบไป เสือวูดส์ลงเล่นเมื่ออายุ 15 ปี จึงต้องต่อสู้กับเด็กหนุ่มที่อายุมากกว่าถึงสองปี แต่ก็สามารถเอาชนะได้ เท่านั้นยังไม่พอ เขายังเอาชนะได้อีกเมื่อเขาอายุ 16 ปี และเมื่ออายุ 17 ปี รวมเป็นสามครั้งติดกันซึ่งไม่เคยมีใครเคยทำได้มาก่อนในประวัติศาสตร์ของกีฬากอล์ฟเยาวชนของสหรัฐ ฯ

ตอนนั้นเขาเรียนจบมัธยม มหาวิทยาลัยหลายแห่งเสนอให้ทุน เสือวูดส์ไปเรียนและเล่นกอล์ฟ เขาเลือกรับทุนของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด หลังจากเขาอายุ 18 ปี เสือ วูดส์ หมดสิทธิ์ลงเล่นแข่งขันเยาวชนเพราะสหรัฐ ฯ ถือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว เขาจึงลงแข่งขันกอล์ฟสมัครเล่นแบบทั่วไปในสหรัฐ ฯ ซึ่งเปิดให้ทุกคนที่ไม่ใช่กอล์ฟอาชีพเล่นได้ เสือวูดส์ชนะการแข่งขันนั้น และทำประวัติศาสตร์อีกด้วยการชนะการแข่งขันสามปีติดต่อกัน การแข่งขันนั้นถือเป็นการแข่งขันที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในบรรดานักกอล์ฟสมัครเล่นของสหรัฐ ฯ นั่นละ สำหรับการแข่งขันที่รอง ๆ ลงมา เขาชนะอีกมากมาย

ดังที่กล่าวถึงแล้ว ชัยชนะของเขาทำให้เขาเป็นนักกอล์ฟสมัครเล่นผิวดำคนแรกที่ได้รับเชิญไปลงเล่นในการแข่งขันนัดยิ่งใหญ่ชื่อว่า The Masters ในปี พ. ศ. 2538 และ 2539 นอกจากนั้นยังได้รับเชิญเข้าร่วมแข่งในการแข่งขันอาชีพอื่น ๆ อีกมาก รวมทั้งการแข่งขันในทวีปเอเชียด้วย ตอนเขาชนะการแข่งขันสมัครเล่นของสหรัฐ ฯ เป็นครั้งที่สาม เสือวูดส์เพิ่งเรียนมหาวิทยาลัยปีที่สองจบ เนื่องจากเขาหาคู่แข่งในวงกอล์ฟสมัครเล่นที่ฝีมือทัดเทียมกันยากขึ้น เขาจึงลาออกจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด และเปลี่ยนสถานะเป็นนักกอล์ฟอาชีพเมื่อเดือนสิงหาคม พ. ศ. 2539 ก่อนที่เขาจะอายุครบ 21 ปี

การลาออกจากมหาวิทยาลัยเพื่อไปเล่นกีฬากอล์ฟอาชีพไม่ใช่ของแปลกสำหรับนักกีฬาชั้นนำในสหรัฐ ฯ และการไม่ได้รับการศึกษาอย่างพอเพียงเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้นักกีฬาอาชีพเป็นจำนวนมากต้องตกทุกข์ได้ยากเมื่อ

เล่นกีฬาไม่ได้อีกต่อไป เสือ วูดส์ เข้าใจสิ่งเหล่านี้ดี หลังจากให้สัญญา กับพ่อว่าวันหนึ่งจะกลับไปทำปริญญาให้สำเร็จ เขาจึงลาออก แ่นละ นอก จากจะได้แข่งขันในระดับสูงขึ้นไปกับนักกอล์ฟอาชีพแล้ว แรงจูงใจสำคัญ ยิ่งอีกอย่างหนึ่งในการกระทำเช่นนั้นของเขาคือ โอกาสเป็นมหาเศรษฐี ซึ่งรออยู่แค่เอื้อม

หลังจากเปลี่ยนสถานะเป็นนักกอล์ฟอาชีพ เขาลงแข่งขัน 10 นัดใน ปีนั้น ได้ที่ 1 สองครั้ง ที่ 2 หนึ่งครั้ง และที่ 3 สองครั้ง และที่ 5 สองครั้ง ที่เหลือได้ระดับต่ำลงมา ความสำเร็จนั้นก็เกือบจะเข้าขั้นมหัศจรรย์อีกเช่น กันเพราะนักกอล์ฟอาชีพบางคนเข้าแข่งขันเป็นร้อย ๆ ครั้งยังไม่เคยชนะ เลย ความสำเร็จนั้นทำให้เขาได้รับการยกย่องจากนักกอล์ฟอาชีพด้วยกัน ให้เป็นนักกอล์ฟหน้าใหม่ประจำปี

ปีต่อมาซึ่ง เสือ วูดส์ เล่นกอล์ฟอาชีพเต็มปีเป็นครั้งแรก เขาลงแข่ง เป็นทางการของสมาคมกอล์ฟอาชีพแห่งสหรัฐอเมริกา 20 ครั้ง ชนะที่ 1 ถึง 4 ครั้ง รวมทั้งการชนะการแข่งขันยิ่งใหญ่ที่เรียกว่า The Masters ด้วย เป็นนักกอล์ฟคนแรกที่ได้เงินรางวัลกว่า 2 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ ใน หนึ่งฤดูกาลแข่งขัน และได้รับเลือกจากเพื่อนนักกอล์ฟอาชีพด้วยกันให้ เป็นนักกอล์ฟประจำปี

หลังจากเป็นนักกอล์ฟอาชีพเพียง 4 ปี เสือวูดส์ได้สร้างประวัติศาสตร์ ของการแข่งขันกอล์ฟอาชีพไว้มากมายหลายอย่าง ขอยกตัวอย่างที่เด่น ที่สุดมากล่าวเท่านั้น

◆สามารถเอาชนะการแข่งขันที่สำคัญที่สุด 4 อย่างได้เมื่ออายุ น้อยที่สุดคือ 24 ปี การแข่งขัน 4 อย่างนี้ได้แก่ The Masters, The PGA, The United States Open และ The British Open ในประวัติศาสตร์ ของการแข่งขัน มีนักกอล์ฟอีกเพียง 4 คนเท่านั้นที่สามารถเอาชนะครบ ทั้ง 4 อย่างได้

◆ชนะ The Masters เมื่อ พ. ศ. 2540 ด้วยคะแนนต่ำที่สุดคือ

270 แด้ม (strokes) และห่างจากคนชนะที่สองมากที่สุดคือ 12 แด้ม¹⁸

◆ชนะ The United States Open ในปี พ. ศ. 2543 ด้วยคะแนนต่ำ กว่าแด้มปานกลางที่กำหนดไว้ (ฝรั่งเรียกว่า par) มากที่สุดคือ 13 แด้ม และห่างจากคนชนะที่สองมากที่สุดคือ 15 แด้ม สถิตินี้เป็นการชนะ ที่ห่างที่สุดในบรรดาการแข่งขันกอล์ฟนัดสำคัญทั้ง 4 อย่างนี้ด้วย

◆ชนะ The British Open ในปี พ. ศ. 2543 ด้วยคะแนนต่ำกว่า แด้มปานกลางมากที่สุดคือ 19 แด้ม และชนะคนที่สองถึง 8 แด้ม การชนะ กันถึง 8 แด้มเกิดขึ้นครั้งที่แล้วในการแข่งขันปี พ. ศ. 2456

คุณไม่เล่นกอล์ฟจึงอาจไม่แน่ใจในความมหัศจรรย์ของสถิติที่เขา ทำไว้เมื่ออายุเพียง 24 ปีและหลังจากแข่งขันกอล์ฟอาชีพมาเพียง 4 ปีเท่านั้น แต่เชื่อผมเถอะคุณ ในฐานะนักกอล์ฟมือเก่า ผมขอยืนยันว่าความสำเร็จของเสือ วูดส์ น่าอัศจรรย์จริง ๆ

ถึงเขาจะเล่นเก่งจนได้รับการยอมรับว่าไม่มีใครเทียบแล้วก็ตาม เสือ วูดส์ ยังคิดว่าเขายังเล่นไม่ได้ดีในบางแง่ หลังจากที่เขาชนะการแข่งขัน The British Open เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ. ศ. 2543 ชนิดที่ทึ่งคู่ต่อสู้จนไม่เห็นฝุ่นแล้ว เขาให้สัมภาษณ์โทรทัศน์ว่าเขาจะต้องฝึกอีกมากเพราะเขายัง มีจุดอ่อน เขาจะต้องขจัดจุดอ่อนเหล่านั้นให้หมดไป ถ้าผมเป็นคู่แข่งกับ เสือ วูดส์ ผมเห็นจะต้องเปลี่ยนอาชีพเป็นแน่ !

¹⁸ ในการแข่งขันกอล์ฟ การนับคะแนนนับง่าย ๆ คือผู้เล่นตีกี่ครั้งลูกจึงลงหลุมครบ ตามจำนวนหลุมที่แข่ง คนที่ตีน้อยครั้งที่สุดชนะ เรียกการตีแต่ละครั้งว่าหนึ่งแด้ม หรือ stroke

5

เสือ วูดส์ เกิดวันที่ 30 ธันวาคม พ. ศ. 2518 ซึ่งเป็นปีที่นักกอล์ฟผิวดำได้รับเชิญให้เข้าแข่ง The Masters Golf Tournament เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ตอนเกิด เสือ วูดส์ ไม่มีแววเลยว่าจะสร้างความมหัศจรรย์ในการตีกอล์ฟได้อย่างไรใด พ. ท. เออร์ล เล่าว่าเมื่อเขาเห็นลูกชายตอนแรกเกิด เขาอุทานออกมาว่า “ไอ้พระช่วย ! เจ้าทารกนี่ช่างน่าเกลียดเสียจริง !”¹⁹ เพราะเจ้าลูกชายมีลักษณะเด่นคือผิวนอกสีม่วงดำอุทานของ พ. ท. เออร์ล นั้นไม่ใช่เป็นคำที่คนไทยโบราณพูดกันให้ผิวยืนเพื่อผิจะได้ไม่มาเอาเด็กไป หากเป็นคำพูดที่มีความหมายตรงความรู้สึกของเขาในขณะนั้น

สาเหตุที่ เสือ วูดส์ ตัวสีม่วงคงเป็นเพราะ พ. ท. เออร์ล เป็นอเมริกันนิโกรและคุณกุลธิดาเป็นคนไทย มองจากแง่หนึ่ง เราอาจพูดได้ว่า เสือ วูดส์ เป็นอเมริกันอย่างแท้จริงเพราะบรรพบุรุษของเขามาจากมากมายหลายแหล่งเหมือนคนในประเทศสหรัฐอเมริกา พ. ท. เออร์ล เป็นลูกผสมสี่เชื้อชาติซึ่งประกอบด้วยนิโกร อินเดียแดง จีน และฝรั่งผิวขาว ส่วนคุณกุลธิดาเป็นลูกผสมสามเชื้อชาติคือไทย จีน และฝรั่งผิวขาว ฉะนั้นรวมแล้ว เสือ วูดส์ จึงเป็นอเมริกันที่แท้ตามลักษณะ หม้อรวมมิตร (Melting Pot) ที่ชาวอเมริกันขนานนามให้ประเทศของเขา

ดังที่กล่าวถึงแต่ตอนต้น “เสือ” เป็นชื่อเล่นของ เอลดริค วูดส์ ที่ พ. ท. เออร์ล ตั้งให้ ที่มาของชื่อนี้น่าสนใจอย่างยิ่ง เป็นเรื่องของความรักความกตัญญูระหว่างเพื่อนระคนกับความน่าเศร้าเล็กน้อย

¹⁹ Earl Woods. **Playing Through.** Straight Talk on Hard Work, Big Dreams and Adventures with Tiger. New York: HarperCollins, 1998, p. 68.

ก่อนที่จะมีลูกกับคุณกุลธิดา พ. ท. เออร์ล ซึ่งเป็นนายทหารในหน่วยรบพิเศษของสหรัฐ ฯ ถูกส่งไปเป็นที่ปรึกษาในกองทัพของเวียดนามใต้ ในระหว่างที่อยู่ในเวียดนาม เขาได้เพื่อนสนิทเป็นนายทหารเวียดนามคนหนึ่งชื่อ พันโท ฟอง เหงียน พันโทฟองมีความกล้าหาญเป็นเยี่ยม จึงได้รับสมญานามว่า “เสือ” ในระหว่างที่ พ. ท. เออร์ล อยู่ในเวียดนาม พันโทฟองได้ช่วยชีวิตเขาไว้สองครั้ง ครั้งหนึ่งจากลูกปืนของข้าศึกซึ่งซุ่มดักรออยู่ และอีกครั้งหนึ่งจากงูพิษ หลังจาก พ. ท. เออร์ล กลับไปอเมริกาแล้วก็ติดต่อกับ พ. ท. ฟอง เรื่อยมา จนเวียดนามใต้แพ้สงครามในตอนต้นปี พ. ศ. 2518 ข้าราชการของ พ. ท. ฟอง จึงขาดหายไป พ. ท. เออร์ล แน่ใจว่าถ้าเพื่อนไม่ตายก็ต้องถูกจับส่งไปขัง ณ ค่ายดัดสันดานแห่งใดแห่งหนึ่ง แต่ก็หวังว่าเพื่อนคงจะไม่ตายและหาทางเอาตัวรอดออกมาได้

เมื่อ เสือ วูดส์เกิดในตอนปลายปีนั้น พ. ท. เออร์ล จึงเรียกลูกชายว่า “เสือ” ด้วยจุดมุ่งหมายสองประการ ประการแรกเขาต้องการให้เกียรติเพื่อนที่ช่วยชีวิตเขาไว้ถึงสองครั้ง และประการที่สองเขาหวังว่าสักวันหนึ่งลูกของเขาจะมีชื่อเสียง และถ้า พ. ท. ฟอง รอดชีวิตมาได้ จะมีโอกาสได้ยินชื่อของเสือวูดส์และรู้ว่าเพื่อนยังมีชีวิตอยู่ จะได้หาทางติดต่อกันอีก พ. ท. เออร์ล ไม่ได้ข่าวคราวจากเพื่อนเป็นเวลานานถึงแม้ชื่อของลูกชายจะเริ่มโด่งดังไปทั่วโลกก็ตาม จนเมื่อไม่นานมานี้ นักข่าวกีฬาของหนังสือพิมพ์มีชื่อฉบับหนึ่งได้เข้าไปในเวียดนามโดยอ้างว่าจะไปทำข่าวเรื่องกอล์ฟในประเทศนั้น แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงคือจะไปสืบเรื่องของ พ. ท. ฟอง เป็นที่น่าเศร้าที่เขาค้นพบว่า พ. ท. ฟอง ถูกจับส่งไปค่ายดัดสันดานเมื่อสงครามยุติ และอดตายหลังจากที่ถูกคุมขังอยู่ไม่นาน

นอกจากความมหัศจรรย์ที่ พ. ท. เออร์ล เห็นเมื่อลูกชายอายุ 10 เดือนแล้ว เขายังสังเกตว่าลูกชายสนใจกีฬากอล์ฟเป็นชีวิตจิตใจและมีร่างกายเหมาะแก่การเป็นนักกีฬาอีกด้วย พ. ท. เออร์ล เข้าใจดีว่าการจะ

เป็นนักกอล์ฟระดับแนวหน้านั้นไม่ใช่ของง่าย มีอุปสรรคมากมาย โดยเฉพาะสำหรับคนผิวดำแล้ว การรังเกียจผิวที่หลงเหลืออยู่ในสังคมอเมริกัน จะทำให้การเล่นกีฬากอล์ฟมีอุปสรรคมากยิ่งขึ้นอีก ทั้งนี้เพราะนอกจากจะได้ศึกษาชีวิตของนักกีฬาอาชีพผิวดำโดยเฉพาะนักกอล์ฟอาชีพว่าถูกกลั่นแกล้งอย่างไรแล้ว พ. ท. เออร์ล เคยมีประสบการณ์ตรงมากมายจากการถูกกีดกันเพราะผิวของเขามาแล้ว

พ. ท. เออร์ล เข้าใจการกีดกันผิวดังแต่เด็กเพราะในเมืองแมนฮัตตัน รัฐแคนซัส ที่เขาเกิดนั้น คนผิวดำและคนผิวขาวแยกกันอยู่คนละส่วนของเมือง นักกีฬาเบสบอลอาชีพที่มาเล่นใกล้ ๆ บ้านเขาแยกกันเป็นสองสมาคม คนผิวขาวกับคนผิวดำไม่เล่นรวมกัน พอเข้าวัยรุ่นและไปโรงเรียนมัธยมก็เรียนรู้ทันทีว่าเขาจะไปสมาคมกับเพื่อนสาวผิวขาวให้คนอื่นเห็นไม่ได้ ในระหว่างที่เขาเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งรัฐแคนซัส เขาเป็นนักกีฬาเบสบอลผิวดำคนแรกและเพียงคนเดียวในกลุ่มมหาวิทยาลัย 7 แห่งที่รวมตัวกันแข่งขันกีฬา เวลาเดินทางไปแข่งขันที่อื่น เขานอนในโรงแรมร่วมกับเพื่อนไม่ได้ ต้องแยกไปนอนในโรงแรมสำหรับนิโกรโดยเฉพาะ ต้องกินอาหารคนเดียวในลานจอดรถในขณะที่เพื่อนเข้าไปกินในภัตตาคารซึ่งไม่ยอมให้นิโกรเข้า

เมื่อเป็นทหาร พ. ท. เออร์ล แน่ใจว่าถูกกลั่นแกล้งและได้เลื่อนยศช้าเพราะผิวของเขา เมื่อพยายามจะซื้อบ้านที่แคลิฟอร์เนียก็ถูกกีดกันไม่สามารถซื้อบ้านในย่านของคนผิวขาวได้ แม้แต่บ้านหลังเล็ก ๆ ในเมืองไซเปรส ซึ่งอยู่ทางภาคใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย ที่เขาซื้อได้ในที่สุดก็ถูกกลั่นแกล้ง เช่น ถูกกว้างปาด้วยลูกมะนาวเน่า ๆ บ้าง ถูกยิงด้วยปืนลมบ้าง เสือ วูดส์ เองอาจจำไม่ได้ตึกนัก แต่พ่อแม่ของเขาจำได้ดีเรื่องเมื่อเขาเข้าเรียนอนุบาลตอนอายุ 5 ขวบ เขาเป็นเด็กผิวดำคนเดียวในห้อง วันแรกที่ไปโรงเรียนก็ถูกเด็กผิวขาวที่โตกว่าจับผูกกับต้นไม้และขว้างด้วยก้อนกรวด แม้เด็กเหล่านั้นจะถูกทำโทษ การกระทำของเด็กยิ่งเสริมความเชื่อ

ของ พ. ท. เออร์ล ว่าการรังเกียจผิวยังไม่หมดไปจากสังคมอเมริกัน
ประสบการณ์เหล่านี้ทำให้ พ. ท. เออร์ล แนใจว่าลูกชายจะต้องมีความ
แข็งแกร่งทางจิตใจที่จะเอาชนะอุปสรรคจึงจะสามารถเล่นกอล์ฟในระดับ
สูงสุดได้ นอกจากนั้น การฝึกเป็นทหารหน่วยรบพิเศษทำให้เขาตระหนัก
อย่างดีว่าภาระสำคัญ ๆ ต้องการความแข็งแกร่งทางจิตใจไม่น้อยกว่า
ความแข็งแกร่งทางร่างกาย เมื่อ พ. ท. เออร์ล ลงเล่นกอล์ฟไม่นานก่อน
ที่ลูกชายจะเกิดและเข้าใจกีฬานั้นอย่างดียิ่งก็ยิ่งทำให้เขาแน่ใจในความ
แข็งแกร่งในด้านจิตใจที่จะทำให้ให้นักกอล์ฟสามารถบรรลุความสำเร็จ
ระดับสูงได้

ความแข็งแกร่งทางด้านจิตใจมีความสำคัญยิ่งจนทำให้นักกอล์ฟชั้น
นำเป็นจำนวนมากเชื่อว่า สนามกอล์ฟที่แท้จริงไม่ใช่เนื้อที่จำนวนหลายร้อย
ไร่ซึ่งปูด้วยหญ้าเขียวขจีที่ทุกคนเห็น หากเป็นสนามเพียงไม่กี่ตารางนิ้วซึ่ง
อยู่ในสมองและหัวใจของนักกอล์ฟเอง ต้องรู้จักตัวเองว่ามีความสามารถ
ขนาดไหน มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร มีแนวโน้มอย่างไร และรู้จักธรรมชาติ
ของกีฬานี้ว่าไม่มีใครสามารถทำคะแนนได้ดีตลอดไป มีขึ้นมีลง การรู้จัก
ประมาณตัวเองในภาวะต่าง ๆ ของสนามว่าจะทำอย่างไร ไม่ยอมล้มเลิก
ความพยายามไม่ว่าในภาวะไหน และรู้ว่าการแข่งขันกอล์ฟที่แท้จริงนั้น
ไม่ใช่การแข่งขันเพื่อเอาชนะผู้เล่นคนอื่นเลย หากเป็นการต่อสู้กับสนาม
และการเอาชนะตัวเอง

ในฐานะนักกอล์ฟสมัครเล่นที่เคยเข้าแข่งในระดับสูงมาพอสมควร
ผมขอยืนยันว่าเรื่องนี้มีความเป็นจริงอย่างยิ่ง แต่คงยากที่จะอธิบายให้
ผู้ไม่เคยอยู่ในสถานการณ์เข้าใจ ขอยกตัวอย่างในการแข่งขันระหว่างผู้ที่
ฝีมือระดับใกล้เคียงกันที่ขบเคี้ยวกันอย่างเข้มข้น ความกดดันจากการต่อสู้
กันอาจทำให้ฝ่ายที่จิตใจไม่แกร่งพอดัดสติใจพลาด หรือความกดดันของ
สถานการณ์อาจทำให้เกิดความประหม่า คอแห้ง หายใจไม่เต็มปอด ไม่

สามารถบังคับให้ร่างกายทำสิ่งที่เคยทำได้

เนื่องจากกอล์ฟเป็นกีฬาที่ละเอียดอ่อนในแง่ที่ต้องใช้หัวไม้เล็ก นิดเดียวตีลูกเล็ก ๆ ให้ไปลงในที่จำกัด การตีลูกพลาดจากจุดที่ควรจะตี เพียงกระเบียดนิ้วเดียวจะทำให้เกิดผลเสียมากมาย ฉะนั้น พ. ท. เออร์ล จึงวางแผนให้ลูกชายฝึกทั้งการตีลูกกอล์ฟให้ชำนาญและจิตใจให้แข็งแกร่ง พร้อมทั้งจะลงแข่งในระดับสูงตั้งแต่เล็ก ๆ

พ. ท. เออร์ล เป็นนักกอล์ฟฝีมือระดับแชมป์และสามารถสอน วิธีเล่นทุกแง่มุมให้ลูกชายได้ นอกจากนั้น พ. ท. เออร์ล ยังมีรูปแบบ การตีที่ถูกต้อง ฉะนั้นลูกชายจึงจำแบบการตีของเขาไปใช้ได้อย่างดี ถึง อย่างไรก็ตาม พออายุ 4 ขวบ พ. ท. เออร์ลก็จ้างครูสอนกอล์ฟอาชีพให้ สอนลูกชายเพิ่มอีก หลังจากนั้นมา เสือ วูดส์ก็มีครูสอนประจำตัวมาตลอด จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ถึงแม้จะเก่งที่สุดในโลกแล้ว เขาก็ยังมีครูคอยเฝ้าดู การเล่นของเขาอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะเหตุผลสองประการคือ ประการ แรกเขาต้องการเรียนรู้วิธีเล่นที่ละเอียดอ่อนต่าง ๆ ที่เขายังไม่รู้ และประการ ที่สอง ต้องการให้ครูคอยดูว่าสิ่งที่เขากำหนดนั้นถูกต้องอยู่ตลอดเวลา หากเขา เริ่มทำผิดพลาดด้านเทคนิคบางอย่าง ครูจะได้มองเห็นและบอกให้เขา แก้ไขเสียก่อนที่การกระทำนั้นจะกลายเป็นนิสัย

สำหรับการฝึกทางจิตใจ พ. ท. เออร์ล ต้องการฝึกลูกชายให้อดทน และสามารถปิดสิ่งรบกวนจากภายนอกไม่ให้เข้าไปกระทบจิตใจได้ใน ระหว่างที่กำลังตีลูกกอล์ฟ วิธีการของเขาคือการทำสมาธิจิตวิทยาใน ระหว่างที่ลูกชายกำลังเล่นกอล์ฟ เช่น เมื่อลูกชายเงี้ยวไม้จะตีลูกก็ทำ กระแอมกระไอ เขย่าเหรียญในกระเป๋ากางเกงให้มีเสียงดัง หรือโยนลูก กอล์ฟให้ผ่านไปในช่วงสายตา นอกจากนั้นยังพยายามพูดจายั่วชวน ต่าง ๆ จนเมื่อลูกชายสามารถเล่นกอล์ฟได้โดยไม่ถูกสิ่งเหล่านี้รบกวนจึง เลิกทำ นอกจากสงครามจิตวิทยาแล้ว พ. ท. เออร์ล พยายามให้ลูกชายลง แข่งขันให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้เพื่อจะได้คุ้นเคยกับความกดดันและ

สถานการณ์ต่าง ๆ การลงแข่งขันตั้งแต่เด็กและการไปแข่งในที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศทำให้เสือ วูดส์ เฝียญต่อสิ่งต่าง ๆ มากมายกว่าคู่ต่อสู้เป็นส่วนมาก และทำให้จิตใจของเขาแกร่งมาตั้งแต่เด็ก ๆ การที่เขาสามารถเอาชนะการแข่งขันชนิดตัวต่อตัวได้มากกว่าคนอื่นก็เพราะความแกร่งทางจิตใจนี้แหละ

ดังที่พ่อของเขาคาดไว้ เสือวูดส์ต้องพบกับปัญหาการรังเกียจผิวอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้สังคมอเมริกันจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีและการรังเกียจผิวมีน้อยลงมาก แต่ก็ยังมีคนอเมริกันอีกจำนวนหนึ่งที่ยังเกลียดคนผิวอื่น โดยเฉพาะคนผิวดำจะถูกรังเกียจมากกว่าเพื่อน

ในการเล่นกอล์ฟ เสือ วูดส์ ถูกกีดกันตอนอายุ 4 ขวบจากสมาชิกของสนามทหารเรือจนต้องออกไปเล่นในสนามสาธารณะ เมื่อปี พ. ศ. 2535 เขาอายุ 16 ปีและได้รับเชิญเข้าเล่นการแข่งขันร่วมกับนักกอล์ฟอาชีพนัดสำคัญที่นครลอนแอนเจลิส มีคนโทรศัพท์ไปขู่เอาชีวิตรอดมาเมื่อเขาชนะการแข่งขันนักกอล์ฟสมัครเล่นเป็นครั้งแรก ก็ได้รับบัตรสนเท่ห์ที่มีข้อความว่า “มึงอาจจะเอาความเป็นไอ้หมึกออกจากป่าได้ แต่มึงจะเอาป่าออกจากไอ้หมึกไม่ได้” และหลังจากที่เขาได้รับเชิญให้ไปเล่นแข่งขันนัดยิ่งใหญ่กับนักกอล์ฟอาชีพที่รัฐจอร์เจียในเดือนเมษายน พ. ศ. 2538 ก็ได้รับบัตรสนเท่ห์ที่มีข้อความว่า “สิ่งที่เราไม่ต้องการคือไอ้หมึกในวงการกีฬา”²⁰ ในบรรยากาศเช่นนี้ เวลาไปแข่งที่ไหน เสือ วูดส์ ต้องระวังตัวมาก ฉะนั้นการที่เขาสามารถกันสิ่งรบกวนนี้ออกไปได้ และรวมจิตรวมใจไว้ที่การเล่นกอล์ฟจนสามารถเล่นได้ยอดเยี่ยมจึงเป็นความมหัศจรรย์อีกอย่างหนึ่งของเสือ วูดส์

²⁰ รายละเอียดของตัวอย่างนี้มีอยู่ในหนังสือของ John Strege ชื่อ *Tiger* หน้า 85-109 คำว่า “ไอ้หมึก” แปลมาจากคำว่า “nigger” อันเป็นคำที่เต็มไปด้วยความดูถูกเหยียดหยามซึ่งคนผิวดำใช้เรียกคนผิวดำ สังคมอเมริกันถือว่าเป็นคำที่หยาบที่สุดคำหนึ่ง

การฝึกความแกร่งทางจิตใจอีกอย่างหนึ่งคือการปลูกฝังความเชื่อมั่นในตัวเอง การฝึกนี้เริ่มตั้งแต่ เสือ วูดส์ อายุ 6 ขวบ เมื่อ พ. ท. เออร์ล ชื่อเทปอัดเสียงที่มีข้อความจำพวกปลูกฝังวินัยและความเชื่อมั่นในตัวเองไว้ในจิตใต้สำนึกให้ฟัง ในขณะที่ลูกชายทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องของตัวเอง หรือในขณะที่ตีลูกกอล์ฟเล่นอยู่ในโรงรถก็จะมีเสียงดนตรีหรือเสียงน้ำไหลเบา ๆ ออกมาจากเครื่องเล่นแถบเสียง เบื้องหลังของเสียงนั้นมีคำพูดเบา ๆ แทรกอยู่ว่า

ฉันเลือกชะตากรรมของตนเอง
 ฉันเชื่อมั่นในตัวฉันเอง
 ฉันยึดให้กับอุปสรรค
 ฉันตั้งใจอย่างแน่วแน่
 ฉันทำตามความตั้งใจอย่างสุดพลัง
 พลังของฉันแข็งแกร่ง
 ฉันยึดความตั้งใจไว้ได้อย่างง่ายดาย อย่างเป็นธรรมชาติ
 ความเด็ดเดี่ยวของฉันสามารถเคลื่อนภูเขาได้
 ฉันมุ่งทำทุกอย่างอย่างสุดความสามารถ
 ฉันตัดสินใจเด็ดเดี่ยว
 ฉันทำทุกอย่างด้วยหัวใจ²¹

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อ เสือ วูดส์ อายุ 13 ปี พ. ท. เออร์ล เริ่มให้นักจิตวิทยาทางการกีฬาฝึกสมาธิและความเชื่อมั่นในตัวเองให้ลูกชายอีก การฝึกนี้รวมถึงการสะกดจิตด้วย เวลาไปแข่งกอล์ฟ นักจิตวิทยาคนนี้จะ

²¹ John Strege, อ้างแล้ว, pp. 21-22.

เป็นคนแบกถุงให้ เสือ วูดส์เป็นประจำ เพื่อคอยเป็นกำลังใจอย่างใกล้ชิด และทำให้เขาใจเย็น ลดความตึงเครียด และมีความเชื่อมั่น

การฝึกฝนเล่นกอล์ฟต้องใช้เงินปีละมาก ๆ โดยเฉพาะตอนที่ เสือ วูดส์ เดินทางไปแข่งขันเยาวชนทั่วสหรัฐอเมริกา ค่าใช้จ่ายสำคัญคือค่าเครื่องบินและค่าโรงแรมสำหรับสองคนพ่อลูก ค่าใช้จ่ายปีหนึ่งคิดเป็นเงินไทยก็เกือบ ๆ ล้านบาท เนื่องจาก พ. ท. เออร์ล และคุณกุลธิดา ไม่ได้ร่ำรวยอะไร มีรายได้อยู่ในระดับคนชั้นกลางของสหรัฐ ฯ ฉะนั้นทั้งสองต้องพยายามอดออมทุกอย่าง แต่ก็ยังไม่พอ ทุก ๆ ฤดูร้อนที่ลูกชายไปแข่งขันในที่ต่าง ๆ พ. ท. เออร์ล ยังต้องจำนองบ้านหลังเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ พอถึงฤดูหนาวก็ไปได้ออกมา ทำเช่นนั้นอยู่เป็นประจำ

การวางแผนการฝึกและความเสียสละของพ่อแม่เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในความสำเร็จของเสือ วูดส์ แต่สิ่งหนึ่งที่เราจะมองข้ามไม่ได้คือแรงจิตใจที่เขามีอยู่ในตัวเอง นอกจากพรสวรรค์ที่ได้มาแต่กำเนิดในด้านของการมีร่างกายเหมาะแก่การกีฬาแล้ว เสือ วูดส์มีความตั้งใจแน่วแน่มาดั้งแต่เด็กว่าเขาต้องทำนั่นทำนี่ให้สำเร็จ พยายามศึกษาอยู่ตลอดเวลาว่าปัจจัยอะไรบ้างที่จะทำให้เขาบรรลุจุดหมายนั้น และมีความขยันขันแข็งลงมือฝึกซ้อมและทำสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ย่อท้อที่จะนำเขาให้ไปสู่ความสำเร็จ

เสือวูดส์เริ่มศึกษาชีวิตและความสำเร็จของนักกอล์ฟชื่อดังตั้งแต่เขายังเป็นเด็กและแข่งขันกอล์ฟเยาวชนอยู่ เขาตั้งจุดหมายมาตั้งแต่เด็กเลยว่าเขาจะต้องทำลายสถิติของนักกอล์ฟชื่อดังให้ได้โดยเอาสถิติเหล่านั้นติดไว้ที่ข้างฝาห้องนอนตัวเองให้เป็นแรงจิตใจ จุดมุ่งหมายสูงสุดในการเล่นกอล์ฟของเขา คือ วันหนึ่งจะได้รับการยอมรับว่าเป็นนักกอล์ฟที่เก่งที่สุดในประวัติศาสตร์

ถึงแม้จะได้รับความสำเร็จขั้นสูงขึ้นเรื่อย ๆ เสือ วูดส์ก็ยังไม่หยุดฝึก

และศึกษาทั้งทางด้านเทคนิคและความละเอียดอ่อนของกีฬากอล์ฟ ซึ่งยังไม่มีใครสามารถพูดได้ว่าเอาชนะมันได้ด้วยการตีได้ระดับสูงสุดอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันนี้ เขายังฝึกเพื่อจะตีลูกให้ได้ดีทุกแง่และให้ตีได้ดีอยู่ตลอดเวลา พร้อมกับการศึกษาประวัติด้านต่าง ๆ ของการเล่น ทั้งทางด้านการเล่นทั่วไปและด้านการเล่นเฉพาะการแข่งขันที่สนามต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญกีฬาแน่ใจว่า ความไม่นิ่งนอนใจและมีวินัยในการฝึกและศึกษาอยู่ตลอดเวลานี้เป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้ เสื่อ วูดส์ ได้รับความสำเร็จอย่างสูง

6

พ่อและแม่ของเสื่อวูดส์ช่วยปูทางให้ลูกชายทุกด้านเพื่อความสำเร็จในการเล่นกอล์ฟ แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่านั้นอาจได้แก่การเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนของ พ. ท. เออร์ล และคุณกุลธิดา เรื่องนี้จะไม่กล่าวถึงมากนักเพราะหลักของการดำเนินชีวิตที่ดีของทั้งสังคมตะวันตกและสังคมตะวันออกนั้นไม่ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความเคารพ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ล้วนมีอยู่ทั้งในวัฒนธรรมอเมริกันและวัฒนธรรมไทย ขอยกเพียงบางเรื่องซึ่งน่าสนใจเป็นพิเศษเท่านั้นมาแล้ว

แต่ละ การศึกษามาก่อนสิ่งอื่น .ถึงแม้ลูกจะแสดงความสามารถพิเศษทางกีฬากอล์ฟมาตั้งแต่เล็ก พ. ท. เออร์ล และ คุณกุลธิดา จะไม่ยอมให้ลูกชายกระเริงเล่นจนลืมการเรียนเด็ดขาด คุณกุลธิดาสอนให้ลูกอ่านหนังสือและท่องสูตรคูณตั้งแต่ก่อนลูกเข้าโรงเรียน ดูแลและขวดยกให้อ่านหนังสือและทำการบ้านอย่างใกล้ชิด กฎสำคัญในบ้านนั้นได้แก่ “การบ้านไม่เสร็จ ไม่เล่นกอล์ฟ” ฉะนั้นถึงแม้จะฝึกซ้อมกอล์ฟและเข้าแข่งขันไม่ขาด เสื่อวูดส์ เรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี ได้คะแนนเฉลี่ยถึง 3.3 ในระหว่างเรียนชั้นมัธยม

อีกเรื่องหนึ่งคือความกตัญญูซึ่งชาวไทยเราสอนกันมากแต่มักคิดว่า

ฝรั่งไม่สอนกันเพราะได้ยินว่าลูกจะไม่เลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อยามแก่เฒ่า ปล่อยให้พ่อแม่ไปอยู่บ้านคนชรา เรื่องนี้ผมเล่าไว้แล้วใน จดหมายจาก วอชิงตัน (หน้า 267-68) ขอยืนยันว่าวัฒนธรรมอเมริกันก็สอนความกตัญญูต่อพ่อแม่แต่อาจจะไม่เน้นมากเหมือนในสังคมเรา ยิ่งไปกว่านั้น เขายังสอนความกตัญญูต่อสังคมในรูปของการเป็นตัวอย่งที่ดีแก่คนอื่นของผู้ที่ได้รับความสำเร็จ เรื่อยไปจนถึงการตอบแทนคุณของสังคมที่เอื้ออำนวยให้ตนได้รับความสำเร็จ การตอบแทนคุณต่อสังคม หรือที่ฝรั่งเรียกว่า “การให้คืนแก่สังคม” (To give back to the community) เป็นแนวความคิดที่เราไม่ค่อยได้สอนกันมากนักในสังคมไทย

ในด้านความกตัญญูต่อพ่อแม่ สิ่งแรกที่เสื่อวุตส์ทำเมื่อได้เงินจำนวนมากจากการเล่นกอล์ฟอาชีพได้แก่การซื้อบ้านหลังใหญ่ให้แม่ เป็นบ้านที่อยู่ในย่านของผู้มีอันจะกินซึ่งถูกใจคุณกุลธิดา²² นอกจากนั้นเขายังสัญญาจะส่งเสียให้พ่ออยู่อย่างสบายโดยไม่ต้องใช้จ่ายอะไรเลย ไม่มีใครรู้ว่าเขาช่วยพ่อแม่เท่าไร แต่ พ. ท. เออร์ล พุดเล่นเสมอว่า ลูกชายเคยพุดอยู่ไม่ขาดเรื่องเมื่อเขามีเงิน นอกจากเขาจะให้พ่ออยู่โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ แล้ว ยังจะให้เงินพ่อไว้ซื้อของเล่นตามใจชอบอีกเดือนละประมาณ 350,000 บาท !

สำหรับเรื่องการเป็นตัวอย่งที่ดี โดยเฉพาะแก่เด็กรุ่นหลัง มีความสำคัญไม่น้อยและเป็นสิ่งที่ พ. ท. เออร์ล เน้นมาก ทั้งนี้เพราะในบรรดานักกีฬาอาชีพผิวดำที่มีชื่อเสียงและร่ำรวยมหาศาลจากการเล่นกีฬา มี

²² ในบทที่ 3 ของหนังสือ *Playing Through* พ. ท. เออร์ล เขียนถึงการอย่ำร้างกับภรรยาคนแรก และการแยกกันอยู่กับคุณกุลธิดา แต่ไม่ให้ความกระจ่างมากนัก ในขณะที่คุณกุลธิดาย้ายไปอยู่บ้านใหม่ พ. ท. เออร์ล ยังอยู่ที่บ้านหลังเล็ก ๆ ที่ลูกชายเกิดเพราะรักบ้านหลังนั้นมาก และหวังว่าสักวันหนึ่งความสำเร็จของลูกชายจะทำให้บ้านหลังนั้นกลายเป็นอนุสาวรีย์แห่งชาติ

จำนวนไม่น้อยที่มีความประพฤติเลว ดิตยาเสพยัตติ เมาไม่ขาด พุดจา
หยาบคาย แต่งตัวก๊วยและทำผิดกฎหมายกันอย่างแพร่หลาย²³ แต่เสือ
วูดส์ไม่มีนิสัยอย่างนั้น ทั้ง ๆ ที่พ่อสูบบุหรี่อย่างหนัก เขาก็ไม่สูบ อันที่
จริงเรื่องนี้เขาสอนพ่อเสียด้วยซ้ำว่าให้เลิก

การสูบบุหรี่ดูจะเป็นสิ่งเดียวที่ พ. ท. เออร์ล ยอมรับว่าตัวทำผิดใน
การเป็นตัวอย่างไม่ดีให้แก่มูลึก ดูเขาจะมีความเสียใจอยู่มากที่หัดสูบ
บุหรี่ยัง ๆ ที่แม่สอนนักสอนหนว่าไม่ให้ทำ นอกจากนั้น การสูบบุหรี่
อาจทำให้เขาอายุสั้นกว่าที่ควรและไม่ได้เห็นความสำเร็จระดับสุดยอดของ
ลูกชาย ทั้งนี้เพราะ พ. ท. เออร์ล เป็นโรคหัวใจและได้รับการผ่าตัดหัวใจ
แล้วสองครั้งตั้งแต่ปี พ. ศ. 2529 การเจ็บป่วยของ พ. ท. เออร์ลเคย
สร้างความกังวลให้ลูกชายในขณะที่ เสือ วูดส์กำลังแข่งขันนัดสำคัญ ถึง
อย่างไรก็ตาม เท่าที่ผมทราบ เสือ วูดส์มีความประพฤติดีมาก ฉะนั้นใน
การเป็นตัวอย่างไม่ดีให้เด็กรุ่นหลัง เขาดูจะทำได้ดีไม่แพ้การเล่นกอล์ฟ
เช่นกัน

²³ ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมมักมีมาตั้งแต่เด็กก็พายังเป็นนักเรียนอยู่ แต่
มหาวิทยาลัยจำนวนมากก็มองข้ามไปเสียและให้ทุนเรียนซึ่งอาจดูได้ว่าเป็นการ “จ้าง” ให้นัก
กีฬาเล่นให้ตน ระหว่าง 4 ปีที่อยู่ในมหาวิทยาลัยก็เรียนบ้างไม่เรียนบ้าง เมื่อครบ 4 ปี
ถ้ามีความสามารถสูงก็จะถูกจ้างไปเล่นกีฬอาชีพ ฉะนั้นนักกีฬาจะเรียนไม่ค่อยจบ โดย
เฉพาะนักกีฬาผิวดำที่เล่นบาสเกตบอล ตัวอย่าง เช่น สถิติล่าสุดบ่งว่านักบาสเกตบอลมหา
วิทยาลัยที่ได้ทุนเรียน เพียง 41 เปอร์เซนต์เรียนจบ (*USA Today*, May 1, 2000) และสำหรับ
นักกีฬาผิวดำ เพียงราว 33 เปอร์เซนต์เท่านั้นที่เรียนจบ (*New York Times*, August 31,
1999) ในบรรดามหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ที่ให้ทุนการศึกษานักกีฬา มหาวิทยาลัยที่นักกีฬาจบ
ในอัตราต่ำที่สุดอยู่ไม่ห่างกรุงวอชิงตันนัก (University of Maryland, Eastern Shore) คือ
นักกีฬาเพียง 5 เปอร์เซนต์เรียนจบ (*USA Today*, November 1998) ทำให้นึกคิดว่า
มหาวิทยาลัยต้องการให้ทุนนักศึกษาไปเรียนเอาความรู้และความคิดหรือไปเล่นกีฬา
เท่านั้น ?

หลักสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่ พ. ท. เออร์ล สอนเสือวูดส์ได้แก่ ความห่วงใยต่อเพื่อนมนุษย์ และ การแบ่งปันให้เพื่อนมนุษย์ เขาสอนว่าการแบ่งปันกับเพื่อนมนุษย์ไม่ใช่เป็นทางเลือกหากเป็นหน้าที่ของทุกคน เสือวูดส์มีสำนึกในหลักนี้มาตลอดและได้ตั้ง มูลนิธิไทเกอร์วูดส์ ขึ้นทันทีเมื่อปี พ. ศ. 2540 จากเงินของเขาเองส่วนหนึ่งและจากบริษัทที่สนับสนุนเขาก่อส่วนหนึ่ง เขาเขียนเรื่องการอบรมที่เขาได้รับจากพ่อและการตั้งมูลนิธิ ฯ ไว้ดังนี้

ถึงผมจะอยากชนะการแข่งขันทุกครั้งที่ผมลงเล่นสักเท่าไรก็ตาม บทเรียนสำคัญที่สุดที่คุณพ่อสอนผมคือ ภารกิจสำคัญที่สุดในชีวิตไม่ควรอยู่แค่สนามแข่งขันหรือสนามกอล์ฟ “ความห่วงใยต่อเพื่อนมนุษย์” และ “การแบ่งปันให้เพื่อนมนุษย์” เป็นแรงบันดาลใจให้คุณพ่อและผมตั้ง มูลนิธิไทเกอร์วูดส์ขึ้น เราเห็นว่าการตอบแทนคุณต่อสังคมและการส่งเสริมเยาวชนของโลกมีความสำคัญอย่างยิ่ง

มูลนิธิไทเกอร์วูดส์ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในกีฬากอล์ฟด้วยการช่วยเหลือชนกลุ่มน้อยและเยาวชนในกลางใจเมืองซึ่งไม่เคยได้รับความเหลียวแลมาก่อน ผมมีความภูมิใจในงานของมูลนิธิมากกว่าการแข่งขันทุกอย่างที่ผมได้รับ กอล์ฟได้เป็นสื่อให้เราบอกกล่าวถึงความสำคัญของความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ความสัมพันธ์ในครอบครัว การศึกษา และคุณธรรม ซึ่งล้วนเป็นฐานที่จะทำให้โลกของเรา น่าอยู่ยิ่งขึ้น²⁴

²⁴ Earl Woods. **Playing Through.** Straight Talk on Hard Work, Big Dreams and Adventures with Tiger. New York, HarperCollins, 1998, p. xiii.

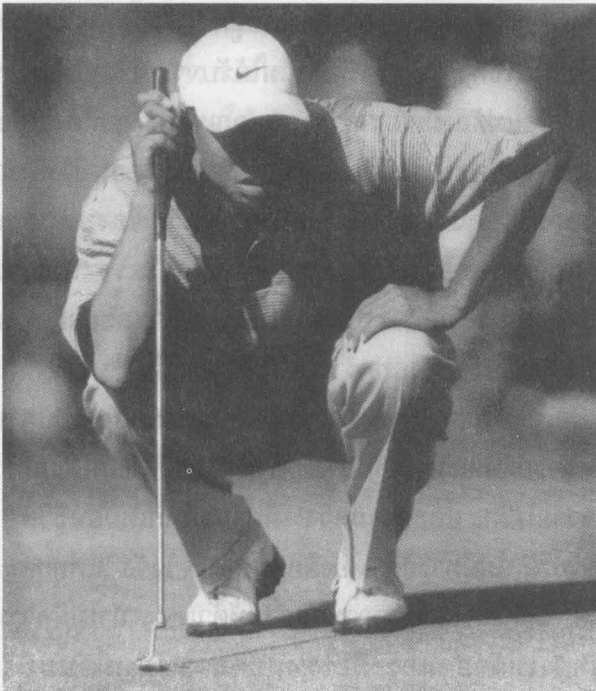
จุดมุ่งหมายหลักของมูลนิธิ ฯ ได้แก่การใช้กอล์ฟและความโด่งดังของ เสื่อ วูดส์ เป็นสื่อในการปฏิรูปสังคม โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่และลูกเป็นจุดเริ่มต้น สาเหตุที่มูลนิธิ ฯ เน้นเด็กจากใจกลางเมือง ใหญ่ ๆ ก็เพราะส่วนมากมักเป็นเด็กผิวดำที่ด้อยโอกาส จากครอบครัว ล่มสลาย พ่อแม่มักแยกกันอยู่ ขาดการศึกษาและยากจน โตขึ้นในสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมที่เต็มไปด้วยอาชญากรรมและยาเสพติด แม้จะ ในภาวะแวดล้อมเช่นนั้น เด็กมักไร้ความหวังและโอกาสที่จะโตขึ้นเป็น ผู้ใหญ่ที่สังคมต้องการมีน้อยมาก

กิจกรรมหลักของมูลนิธิ ฯ ได้แก่ การคัดเด็กจากใจกลางของเมือง ใหญ่ ๆ ครั้งละ 25-30 คนมาให้เสื่อ วูดส์ สอนวิธีเล่นกอล์ฟหนึ่งวัน ส่วน คนที่ไม่ได้รับคัดเลือกก็มาชมได้ ในระหว่างที่เด็กเรียนอยู่ พ. ท. ก็จะพูด กับผู้ปกครองเด็กเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก เรื่องความสำคัญของ ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกต้องอยู่บนฐานของความรัก ความเคารพ (ไม่ใช่ความเคารพที่พ่อแม่ได้รับจากลูกฝ่ายเดียว หากเป็น ความเคารพที่พ่อแม่ต้องมีต่อลูกด้วย) กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้อย่างเสมอ ดันเสมอปลาย และความสำคัญของการศึกษา ถึงตอนนี้ พ. ท. เออร์ล มักแทรกเรื่องกฎของกุลธิดาที่บังคับให้ลูกชายท่องสูตรคูณและจะ ไม่ยอมให้ลูกชายเล่นกอล์ฟจนกว่าจะทำการบ้านเสร็จ ! การพูดของ พ. ท. เออร์ล มีจุดมุ่งหมายที่จะให้พ่อแม่ได้แรงดลใจและข้อคิดต่าง ๆ กลับ ไปสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้กระชับมากขึ้น

ฝ่าย เสื่อ วูดส์ เอง ในระหว่างสอนเด็กซึ่งชื่นชมเขาเป็นฐานอยู่แล้ว ก็จะสอดแทรกข้อคิดหลาย ๆ อย่างไปด้วย ข้อคิดหลักได้แก่การช่วยตัว เอง การมีความใฝ่ฝัน และความหวัง กีฬากอล์ฟก็เหมือนชีวิต ไม่มีใคร ช่วยเล่นกอล์ฟได้ ไม่มีทางลัด ต้องฝึกฝนอย่างจริงจัง แต่ทุกคนสามารถ ทำได้ ถ้ามีความฝันที่จะสร้างความสำเร็จให้ตัวเอง ถ้าไม่มีความฝันก็จะ ไม่มีความหวังไปด้วย และเมื่อไรหมดความหวังเมื่อนั้นชีวิตก็หมด

ความหมาย

การใช้กอล์ฟเป็นสื่อเพื่อจุดประกายและสร้างแรงดลใจให้พ่อแม่และเด็กมีความฝันและความหวังในชีวิตร่วมกันเริ่มใน 6 ชุมชนและจะขยายไปเรื่อย ๆ มูลนิธิไทเกอร์ วูดส์ เชื่อว่าการแก้ปัญหาสังคมและการทำให้โลกนี้น่าอยู่ยิ่งขึ้นจะต้องเริ่มที่ความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างพ่อแม่กับลูก ในระหว่างสมาชิกของครอบครัว ความสัมพันธ์นั้นจะเป็นรากฐานอันมั่นคงของชุมชน เมื่อชุมชนเข้มแข็ง แน่ละ ปัญหาสังคมย่อมลดลง โลกที่ประกอบด้วยชาติที่ปราศจากปัญหาสังคมร้ายแรงย่อมเป็นโลกที่น่าอยู่ยิ่งขึ้น

หนังสือบางเล่มที่เกี่ยวกับชีวิตของ ไทเกอร์ วูดส์

Feinstein, John. **The First Coming.** Tiger Woods: Master or Martyr? New York: The Ballantine Publishing Group, 1998.

Strege, John. **Tiger.** A Biography of Tiger Woods. New York: Broadway Books, 1997.

Rosaforte, Tim. **Tiger Woods.** The Makings of a Champion. New York: St. Martin's Press, 1997.

Woods, Earl. With Pete McDaniel. **Training a Tiger.** A Father's Guide to Raising a Winner in Both Golf and Life. New York: HarperCollins, 1997.

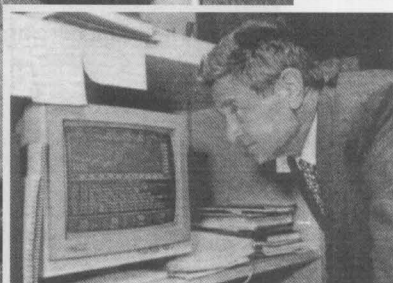
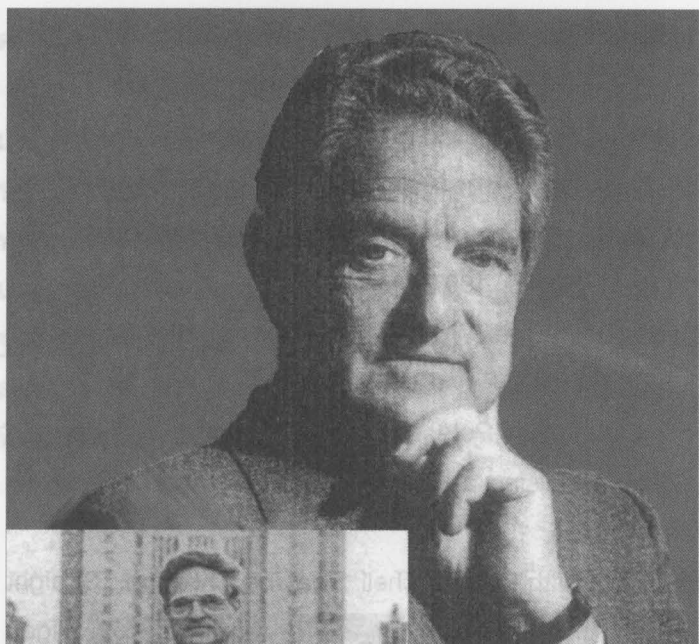
Woods, Earl. With Fred Mitchell. **Playing Through.** Straight Talk on Hard Work, Big Dreams and Adventures with Tiger. New York: HarperCollins, 1998.

หนังสือบางเล่มที่เกี่ยวกับการรังเกียจผิวในกีฬาสหรัฐอเมริกา

Robinson, Frank and Berry Stainback. **Extra Innings.** New York: McGraw-Hill Book Company, 1988.

Shropshire, Kenneth. **In Black and White.** Race and Sports in America. New York: New York University Press, 1996.

Sifford, Charlie. With James Gullo. **Just Let Me Play.** The Story of Charlie Sifford, the First Black PGA Golfer. Latham, New York: British American Publishing, 1992.

สิ่ง

ย่าทุกแนวปรัง ทุ่งกว้าง

1

ก่อน เกิดวิกฤติเศรษฐกิจในประเทศไทยเมื่อกลางปี พ. ศ. 2540 คนไทยส่วนมากไม่คุ้นกับการโจมตีค่าเงินและชื่อของนายยอร์ช โซรอส (George Soros) หลังจากวิกฤติได้ลุกลามใหญ่โตไปถึงประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย และผู้นำของหลายประเทศ โดยเฉพาะของมาเลเซีย และสื่อมวลชน ออกมาประณามนักโจมตีค่าเงินต่างชาติว่าชั่วช้า และเป็นผู้จุดชนวนวิกฤติเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้คนเป็นร้อยเป็นพันล้านคนเดือดร้อน ชื่อของนายยอร์ช โซรอส จึงเริ่มเป็นที่คุ้นหูของคนไทยทั่วไป

ถึงอย่างไรก็ตาม ผมแน่ใจว่าคนไทยน้อยคนจะมีโอกาสรู้ประวัติของนายยอร์ช โซรอส ลึกไปกว่าที่ได้ยินจากสื่อมวลชนว่าเป็นนักโจมตีค่าเงินสำหรับในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะในวงธุรกิจ ในวงนักลงทุนและในกลุ่มนักเก็งกำไร เขาเป็นที่รู้จักและยำเกรงของคนทั่วไปมาเป็นเวลานาน ในฐานะนักลงทุน นักเก็งกำไร และนักโจมตีค่าเงินหมายเลขหนึ่งของโลก ทั้งนี้เพราะบริษัทเงินทุนที่เขาตั้งขึ้นเพื่อกิจการนั้นเมื่อปี พ. ศ. 2512 มี

กำรนำหน้ากองทุนอื่น ๆ ชนิดมองไม่เห็นฝุ่นเลยทีเดียวละ ทำให้เขาและผู้ทีฝากเงินให้เขานำไปลงทุนแทนกลายเป็นมหาเศรษฐีไปตาม ๆ กัน

ปัจจัยสำคัญึงทีนำผลสำเร็จมาให้นายยอร์ช โซโรส ได้แก่การติดตามวิวัฒนาการของเศรษฐกิจทั่วโลกอย่างใกล้ชิด อย่างรอบคอบ อย่างพินิจพิเคราะห์ และอย่างเจียบเจียบ ไม่ต่างอะไรกับสิงห์ทีกำลังล่าเหยื่อ เมื่อเขาหมายตาเหยื่อตัวไหนแล้ว เขาจะสะกดรอยเหยื่อนั้นไปอย่างไม่ลดละเมื่อได้โอกาสก็จะกระโดดเข้าตะบับทันที ผมจึงตั้งชื่อให้เขาว่า **สิงห์โซโรส**

กิตติศัพท์ของสิงห์โซโรสโด่งดังถึงขีดสุดเมื่อเขาสามารถโค่นเหยื่อรายใหญ่ได้สำเร็จในปี พ. ศ. 2535 เหยื่อนั้นเพียบพร้อมด้วยพลกำลังมหาศาล เขี้ยวเล็บแหลมคม ประสพการณ์หลากหลายและลวดลายแพรวพราวดังเจ้าป่า เหยื่อนั้นเป็นใคร ?

ก็ธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษไงละ

ใช่แล้ว ! ธนาคารกลางและรัฐบาลอังกฤษ

เราทราบกันดีอยู่แล้วว่าอังกฤษเป็น 1 ใน 5 มหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก (อีก 4 ประเทศได้แก่สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี และฝรั่งเศส) เป็นผู้ล่าเหยื่อหรืออาณานิคมมากกว่าจะเป็นเหยื่อของใคร ชาวอังกฤษมีชื่อเสียงโด่งดังในด้านความเชี่ยวชาญทางวิชาเศรษฐศาสตร์และการเงินการธนาคาร อัดัม สมิท และจอห์น เมนาร์ด เคนส์ ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์ปัจจุบันถือเป็นบรมครูของวิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นชาวอังกฤษ คนทั่วโลกเป็นจำนวนมากหลังไหลไปเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์และฝึกงานด้านการเงินการธนาคารในประเทศอังกฤษ เงินปอนด์ของอังกฤษมีประวัติยาวนานในด้านของความมั่นคง เป็นทีเชื่อถือและใช้เป็นเงินสำรองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ฉะนั้นไม่เคยมีใครคิดว่าจะมีคนกล้าโจมตีเงินปอนด์ จนถึงปี พ. ศ. 2535 เมื่อรัฐบาลอังกฤษดำเนินนโยบาย

เศรษฐกิจผิดพลาด

ที่มาของเรื่องนี้มีภูมิหลังเมื่อสมาชิกกลุ่มตลาดร่วมยุโรป¹ ตั้งระบบการเงินของตัวเองขึ้นในปี พ. ศ. 2522 (ก่อนที่ระบบนั้นจะวิวัฒน์มาเป็นเงิน ยูโร ในปี พ. ศ. 2543)² หัวใจของระบบได้แก่การใช้เงินมาร์คของเยอรมนีตะวันตกเป็นหลัก และให้สมาชิกกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของตนกับเงินมาร์ค การกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ในระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันมีผลดีในการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่วิธีนี้จะสำเร็จก็ต่อเมื่อสมาชิกมีสถานะทางเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน และดำเนินนโยบายเศรษฐกิจไปในแนวเดียวกัน โดยเฉพาะในด้านการคลังและการตั้งอัตราดอกเบี้ย

ระบบการเงินนั้นใช้ได้ผลดีอยู่ระยะหนึ่ง จนเยอรมนีตะวันตกและเยอรมนีตะวันออกรวมตัวเป็นประเทศเดียวกันในปี พ. ศ. 2532 และสถานะในประเทศสมาชิกหลายประเทศเปลี่ยนไป เยอรมนีต้องใช้งบประมาณจำนวนมหาศาลเพื่อจะยกระดับเศรษฐกิจของภาคตะวันออกให้ทัดเทียมกับภาคตะวันตก การใช้เงินจำนวนมหาศาลนี้จะสร้างความกดดันให้เกิดภาวะเงินเฟ้อถ้าไม่มีมาตรการอย่างอื่นมาถ่วงไว้ เยอรมนีใช้อัตราดอกเบี้ยระดับสูงเป็นตัวถ่วง ในขณะนั้นอังกฤษและอิตาลีกำลังประสบภาวะเศรษฐกิจถดถอยและต้องการลดอัตราดอกเบี้ยเพื่อกระตุ้น

¹ กลุ่มตลาดร่วมยุโรปก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ. ศ. 2500 มีสมาชิกเริ่มต้น 6 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส เยอรมนีตะวันตก อิตาลี ฮอลแลนด์ เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก เมื่อปี พ. ศ. 2516 สหราชอาณาจักร (อังกฤษ) ไอร์แลนด์ และเดนมาร์ก เข้าร่วม ในปี พ. ศ. 2524 กรีกเข้าร่วม ในปี พ. ศ. 2529 สเปนและโปรตุเกสเข้าร่วม และในปี พ. ศ. 2538 ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน เข้าร่วม รวมเป็น 15 ประเทศ

² อาจอ่านเรื่องเงินยูโรได้ในบท “เงิน” ของหนังสือเรื่อง ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ. กรุงเทพฯ ฯ บริษัท พี. เอ. ลิฟวิง จำกัด. กรกฎาคม 2543, หน้า 139-58.

เศรษฐกิจของตน แต่ทำไม่ได้เพราะเยอรมนีไม่ยอมลดอัตราดอกเบี้ยด้วย ถ้าอังกฤษและอิตาลีลดอัตราดอกเบี้ยโดยลำพังก็จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของตนกับเงินมาร์คต้องเปลี่ยนไป นั่นหมายถึงการทำลายระบบการเงินของกลุ่มตลาดร่วมยุโรป

ความแตกต่างทางภาวะเศรษฐกิจทำให้นักลงทุนและกลุ่มผู้ออมทรัพย์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น บริษัทประกันภัย กองทุนเงินบำนาญ และกองทุนร่วม (Mutual Fund)³ ฯลฯ นำเงินไปลงทุนและเก็งกำไรในเยอรมนีเป็นจำนวนมาก โดยเปลี่ยนเงินปอนด์ของอังกฤษและเงินลีราของอิตาลีเป็นเงินมาร์ค เป็นผลให้ความต้องการเงินมาร์คเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดความกดดันอย่างรุนแรงต่ออัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินมาร์คกับเงินปอนด์และเงินลีรา

นักเก็งกำไร เช่น สิงห์ไซโรส จับตามองวิวัฒนาการอยู่ตลอดเวลา เมื่อแน่ใจว่าความกดดันนั้นมากพอที่จะทำให้อังกฤษต้องลดค่าเงินปอนด์ พวกเขาก็เข้าสวมรอยโจมตีเงินปอนด์ทันที วิธีการหลักของเขา (ซึ่งนักเก็งกำไรใช้กันอย่างแพร่หลายและคุณอาจนำไปใช้ได้ถ้าคุณกล้าพอ) คือการเทขายเงินปอนด์เป็นจำนวนมากในตลาดการเงินเพื่อซื้อเงินมาร์คเก็บไว้ เงินปอนด์นี้ส่วนมากไม่ใช่เงินที่เขามีอยู่ในกระเป๋าแล้ว หากหยบยืมมาจากที่อื่น การโจมตีของสิงห์ไซโรสและพรรคพวกเพิ่มความกดดันเงินปอนด์ขึ้นอีกเรื่อย ๆ จนในที่สุดเมื่ออังกฤษไม่สามารถยับยั้งได้ก็ต้องลดค่า

³ กองทุนพวกนี้มีวิธีหารายได้ต่าง ๆ กัน พวกที่มุ่งเก็งกำไรโดยเฉพาะ เช่น กองทุนของนายยอร์ช โซโรส มีลักษณะเด่นที่สุดคือยืมเงินคนอื่นเป็นจำนวนมากมาลงในเรื่องที่มีความเสี่ยงสูงยิ่ง และได้ถูกขนานนามเป็นพิเศษว่าเป็นพวก Hedge Fund คำว่า "hedge" เป็นวิธีลดความเสี่ยงอย่างหนึ่งคือ การซื้อ/ขายดักหน้าสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ อย่าง การกระทำเช่นนี้เปรียบเสมือนการล้อมคอกควาย ผมจึงแปล Hedge Fund ว่า "กองทุนล้อมคอก" แต่จะไม่กล่าวถึงอีกต่อไปเพราะจะทำให้สับสน ถ้าคุณได้ยินใคร ๆ พูดถึง Hedge Fund ก็เพียงแค่คิดว่ามันเป็น "กองทุนร่วม" ประเภทหนึ่งก็แล้วกัน

เงินปอนด์ เมื่ออังกฤษลดค่าเงิน พวกนักเก็งกำไรก็สามารถหาซื้อเงินปอนด์ในตลาดได้ในราคาต่ำลงและนำไปใช้หนี้ที่ยืมมา เนื่องจากเงินปอนด์มีค่าต่ำลง พวกเขาจึงไม่จำเป็นต้องใช้เงินมาร์คทั้งหมดที่แลกมาเก็บไว้ เงินมาร์คที่เขาไม่ต้องใช้นั้นแหละคือกำไร

ในวิกฤติทางการเงินครั้งนั้น ไม่เฉพาะอังกฤษเท่านั้นที่ต้องลดค่าเงินของตน อิตาลีและสเปนก็ต้องลดเช่นกัน อังกฤษลด 16 เปอร์เซ็นต์ อิตาลีลด 22 เปอร์เซ็นต์ และสเปนลด 28 เปอร์เซ็นต์

ถึงแม้พวกนักเก็งกำไรจะได้ผลตอบแทนงดงามจากการลดค่าเงินอิตาลีและเงินสเปน แต่ไม่ก่อให้เกิดความเลื่อมใสเหมือนการลดค่าเงินปอนด์ของอังกฤษ ทั้งนี้คงเพราะเหตุหลายประการ เช่น ระดับของการโจมตีเงินอิตาลีและเงินสเปนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการโจมตีเงินอังกฤษ ความหลงผิดของธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษว่าจะสามารถปกป้องค่าเงินปอนด์ไว้ได้ ประกอบกับความตระหนงและปากแข็งในการทำทนายพวกนักเก็งกำไรด้วยการทุ่มเงินสำรองของตน ซึ่งมีอยู่ถึงประมาณ 78,800 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เข้าต่อสู้ นอกจากนั้นรัฐบาลอังกฤษยังสามารถยืมเงินจากรัฐบาลอื่นและจากธนาคารพาณิชย์ได้อีกถ้าต้องการ

ส่วนหนึ่งของความหลงผิดนั้นเกิดจากความหวังที่ว่าเมื่อเข้าตาจนจริง ๆ อังกฤษจะสามารถขอร้องให้เยอรมนีร่วมมือ ด้วยการลดอัตราดอกเบี้ยเงินมาร์คให้ไปอยู่ในระดับสมดุลกับดอกเบี้ยเงินปอนด์ได้

เมื่อนักเก็งกำไรแน่ใจว่าเยอรมนีจะไม่ให้ความร่วมมือก็โจมตีเงินปอนด์หนักหน่วงยิ่งขึ้นอีก แต่การโจมตีเงินปอนด์ครั้งนั้นไม่จำกัดอยู่เฉพาะจากนักเก็งกำไรอาชีพอาย่งสิงห์โซโรสเท่านั้น สถาบันต่าง ๆ ทั้งในและนอกอังกฤษก็ทำเช่นกัน แต่สิงห์โซโรสมีชื่อกระฉ่อนที่สุดเพราะเขาทุ่มเงินเข้าโจมตีมากที่สุด คือถึง 10,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ หรือประมาณ 400,000 ล้านบาท และได้กำไรไปเกือบ 1,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เมื่อธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษพ่ายแพ้ ยอมลดค่าเงินปอนด์ นอกจากนั้น

เขายังได้กำไรจากด้านอื่น ๆ อีกประมาณ 1,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ ในวิกฤติทางการเงินของยุโรปครั้งนั้น ถึงแม้จะมีบริษัทอื่นที่ได้กำไรไปในระดับ 250-300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ และธนาคารพาณิชย์หลายแห่งก็ได้กำไรเช่นกัน แต่ก็ยังน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวน 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ ของสิงห์ไซโรส จึงทำให้ชื่อของเขากระฉ่อนที่สุด

ในการปกป้องค่าเงินปอนด์ครั้งนั้น ธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษสูญเสียเงินสำรองไปถึง 26,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ (ประมาณ 1,076,000 ล้านบาท)

การที่อังกฤษต้องลดค่าเงินปอนด์อาจมองได้หลายมุม ความพ่ายแพ้ของธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษในการต่อสู้กับนักเก็งกำไรอย่างสิงห์ไซโรสได้รับการประโคมข่าวมากที่สุดในหน้าหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนต่าง ๆ แต่นั่นอาจจะเป็นมุมที่ตื้นที่สุด การโจมตีของพวกนักเก็งกำไรได้รับทั้งการประณามและการยกย่องอย่างกว้างขวาง ทำให้คนส่วนมากลืมนึกไปว่าต้นตอของปัญหาอยู่ที่ไหน

แน่ละ ต้นตอของปัญหามีอยู่สองอย่าง อย่างแรกได้แก่ความอ่อนแอของระบบการเงินที่ประเทศในกลุ่มตลาดร่วมยุโรปตั้งขึ้น ซึ่งต้องการทั้งสถานะและนโยบายเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกันจึงจะประสบความสำเร็จ และอย่างที่สองได้แก่การดำเนินนโยบายผิดพลาดของอังกฤษเอง

ถ้ามองให้ลึกลงไปอีก มีสิ่งที่น่าคิดหลายประการ เช่น

◆ในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีซึ่งประเทศเกือบทั่วโลกใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหรือต้านทานพลังของตลาดได้ ในกรณีการโจมตีเงินปอนด์ครั้งนั้น พลังของตลาดที่เกี่ยวข้องคือการซื้อขายเงินตราทั่วโลกซึ่งในขณะนั้นสูงถึงวันละประมาณ 1,000,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ อังกฤษพยายามต้านทานทั้ง ๆ ที่นักวิชาการเป็นจำนวนมาก

เตือนว่าอย่าทำ ผลที่สุดจึงต้องเจ็บตัวไป

◆ประเทศพันธมิตรอาจเป็นที่พึงได้ในบางกรณีเท่านั้น ในกรณีนี้ ถ้าเยอรมนีลดอัตราดอกเบี้ยเงินมาร์คและเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเงินเฟ้อในประเทศของตน เงินมาร์คก็จะอ่อนตัวลงและเงินปอนด์ก็จะไม่ถูกโจมตี ไม่น่าแปลกอะไรที่เยอรมนีจะเห็นความสำคัญของเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของตนเองมากกว่าปัญหาของรัฐบาลอังกฤษ การดำเนินนโยบายแบบหวังพึ่งผู้อื่นจึงต้องทำอย่างระมัดระวัง

◆ในการปกป้องค่าเงินปอนด์ครั้งนั้น อังกฤษมีทุนมหาศาล นอกจากจะมีเงินสำรองมากมายแล้ว ยังได้รับความร่วมมือจากธนาคารกลางของสหรัฐ ฯ และของญี่ปุ่น และจะสามารถหุบยืมจากประเทศอื่นและธนาคารพาณิชย์ได้อีกส่วนหนึ่งด้วยถ้าต้องการ ฉะนั้นประเทศอื่นน่าจะตระหนักไว้เมื่อต้องการจะปกป้องค่าเงินของตน (ประเทศไทยคงไม่ได้นึกถึงบทเรียนนี้ จึงทำให้เข้าตำรา “ผู้ไม่อ่านประวัติศาสตร์ย่อมทำให้มันเกิดขึ้นบ่อย” ⁴)

◆ การที่อังกฤษและประเทศอื่นต้องลดค่าเงินเป็นผลดีในระยะยาว เพราะเงินที่อ่อนลงช่วยกระตุ้นสินค้าออก เมื่อส่งออกได้มากขึ้นเศรษฐกิจขยายตัวทำให้สภาวะเศรษฐกิจถดถอยหมดไป แต่ผลดีนี้มักไม่มีใครพูดถึงเพราะเมื่อถึงเวลานั้น สื่อต่าง ๆ และคนทั่วไปได้หันไปสนใจเหตุการณ์อย่างอื่นแล้ว

⁴ รายละเอียดของการโจมตีค่าเงินบาทใน ธรรมา จินดา และคณะ (บรรณาธิการ). *บันทึกประวัติศาสตร์ รายงาน สปร. มูลเหตุเศรษฐกิจไทยเกือบล้มละลาย*. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์น้ำฝน. (2541). การวิเคราะห์ความพ่ายแพ้ของธนาคารแห่งประเทศไทยต่อนักเก็งกำไรค่าเงินมีโนบัท “ฟรังง” ใน ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ. เพิ่งอ้าง. หน้า 159-80.

การเอาชนะธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษได้ในครั้งนั้นทำให้คนเป็นจำนวนมากเชื่อว่านายยอร์ช โซโรส เป็นพระเจ้าในตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตราต่างประเทศ เพราะเข้าใจกันว่าเขามีพลังทางการเงินมากถึงขนาดสามารถเปลี่ยนความสมดุลในตลาดและเอาชนะประเทศต่าง ๆ เพื่อหากำไรให้ตัวเองได้ตามอำเภอใจ

เรื่องนี้ขออธิบายเพื่อความกระจ่างนิดหนึ่ง ด้วยการยกตัวอย่างเรื่องราคาทองคำในตลาดโลก การค้าทองคำเป็นไปอย่างเสรี ใครจะซื้อเท่าไรก็ได้ ถ้ามีข่าวว่าสิงห์โซโรสทุ่มเงินกว้านซื้อทองคำก็จะมีนักเก็งกำไรเป็นจำนวนมากทุ่มเงินไล่ซื้อทองคำเช่นกัน การกระทำเช่นนั้นจะผลักดันให้ราคาทองคำในตลาดโลกถีบตัวสูงขึ้น เมื่อราคาขึ้นไปถึงระดับหนึ่ง สิงห์โซโรสก็จะขายทองที่เขากว้านซื้อไว้ในราคาสูงกว่าที่ซื้อมา ทำกำไรให้เขาอย่างงดงาม เรื่องนี้ผมคิดว่าเขาอาจทำได้สำเร็จในบางกรณีถ้าเขาต้องการจะทำ แต่เขาก็อาจต้องเสี่ยงต่อการทำผิดกฎหมายและการขาดทุนจำนวนมาก ซึ่งเคยเกิดขึ้นแล้ว เขาบอกว่าเขาไม่เคยใช้วิธีนั้นหากำไรในทำนองเดียวกัน ถ้ามีข่าวว่าเขากว้านซื้อหุ้นของบริษัทไหน ถึงแม้เขาจะไม่ได้อีกก็ตาม ราคาหุ้นนั้นก็พุ่งพรวดขึ้นไปทันที ในภาวะเช่นนี้ เขาย่อมถูกทุกฝ่ายเพ่งเล็งในด้านของการปั่นราคาวัตถุดิบและราคาหุ้น ซึ่งผิดกฎหมาย ฉะนั้นกิจการซื้อขายหุ้นและเก็งกำไรต่าง ๆ ของเขาต้องทำเป็นความลับ ถึงแม้จะพูดอะไรออกมาก็ต้องระวังเพราะอาจถูกตีความหมายว่าเป็นการสร้างความกดดันในตลาดเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง ถึงกระนั้นก็ยังไม่วายที่จะมีคนสงสัย อาจจะด้วยความอิจฉาหรืออะไรก็ตามทำให้เขาถูกทางการเพ่งเล็ง แต่ก็ไม่มีองค์กรใดในสหรัฐ ฯ พบว่าเขาทำผิดกฎหมายของประเทศนั้น

ตัวอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าเขาคงไม่มีเงินและอำนาจพอที่จะทำให้พลังของตลาดคล้อยไปตามความต้องการของเขาได้คือ เมื่อตลาดหลักทรัพย์ในนครนิวยอร์กประสบปัญหาและราคาหุ้นลดอย่างฮวบฮาบในปี

พ. ศ. 2530 บริษัทกองทุนร่วมของสิงห์โซโรสสูญเงินไปประมาณ 400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ หรือประมาณ 16,000 ล้านบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนในขณะนั้น (สื่อต่าง ๆ ประโคมข่าวว่าครั้งนั้นเขาอาจขาดทุนถึง 800 ล้านดอลลาร์) ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเขาอ่านแนวโน้มของตลาดและเหตุการณ์ผิด หุ่นต่าง ๆ ที่เขาซื้อไว้ราคาตกแทนที่จะขึ้น และหุ้นที่เขาคิดว่าราคาจะตกกลับไม่ตกตามที่เขาคิด

สำหรับในด้านการโจมตีค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ที่คนไทยดูจะเชื่อว่าสิงห์โซโรสสามารถทำได้ตามอำเภอใจ คือ คิดอยากจะโจมตีประเทศไหนก็ทำได้ ไม่มีทางขาดทุน เรื่องนี้ผมคิดว่าเราคิดกันเกินความจริงไปเอง เพราะเขาจะโจมตีค่าเงินของประเทศไหนก็ต่อเมื่อเขาได้วิเคราะห์ภาวะและนโยบายเศรษฐกิจของประเทศนั้นอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าจะปกป้องค่าเงินไว้ไม่ได้ พุดง่าย ๆ ว่าเขาเป็นพวกผีซ้ำ เป็นพวกอีแรง ถ้าเขาไม่เห็นสิ่งที่ตายสิ่งที่เน่าอยู่แล้ว เขาจะไม่ลงกิน

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงจะวิเคราะห์ถี่ถ้วนสักเท่าไรก็ตาม สิงห์โซโรสก็ยังเสี่ยงต่อการขาดทุนและก็ขาดทุนอยู่เรื่อย ๆ ตัวอย่างที่เขาพ่ายแพ้อย่างน่าขนลุกได้แก่การโจมตีเงินเยนของญี่ปุ่นในปี พ. ศ. 2533 ครั้งนั้นเขาขาดทุนไปประมาณ 600 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ หรือประมาณ 24,000 ล้านบาท และเมื่อรัสเซียเกิดวิกฤติในปี พ. ศ. 2541 เขาเก็งผิด ซื้อหุ้นและพันธบัตรของรัสเซียไว้มากมาย ทำให้ต้องสูญเงินไปประมาณ 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ หรือกว่า 80,000 ล้านบาท แน่ละ การขาดทุนในระดับนี้ย่อมทำให้เขาระมัดระวังมาก ไม่โจมตีค่าเงินของประเทศใดอย่างสุ่มสี่สุ่มห้า แต่เขาก็ยังไม่วายเป็นเป้าของนักการเมืองในประเทศต่าง ๆ ที่ต้องการโยนความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของตนจน นำเพะไปให้คนอื่น

2

ยอร์ช โซรอส คนนี้เป็นใคร ?

ครั้งแรก ผมได้ยินชื่อของยอร์ช โซรอส ในฐานะที่เขาเป็นผู้จัดการกองทุนร่วมเพื่อการเก็งกำไรที่ทำกำไรได้มากที่สุด จนสื่อต่าง ๆ กล่าวขวัญถึงอยู่ไม่ขาด⁵ และต่อมาในฐานะที่เขาเป็นมหาเศรษฐีซึ่งทุ่มเงินส่วนตัวจำนวนมหาศาลเพื่อช่วยเหลือกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ในขณะนั้นประเทศคอมมิวนิสต์กำลังจะเปลี่ยนระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจไปสู่ระบอบประชาธิปไตยและตลาดเสรี พร้อมกับได้ไปขอความช่วยเหลือจากองค์กรต่าง ๆ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และจากธนาคารโลก

ต่อมาผมมีโอกาสศึกษาประวัติของยอร์ช โซรอส ละเอียดยิ่งขึ้น จึงรู้ว่าเขาเป็นเศรษฐีจริงเพราะธุรกิจการเก็งกำไรทำเงินให้เขาปีละไม่น้อย สถิติที่เขาตั้งไว้ในปี พ. ศ. 2536 ยังไม่มีใครทำลายได้ ในปีนั้นเขามีรายได้เข้ากระเป๋าตัวเองจากการเก็งกำไรได้ถึงประมาณ 1,100 ล้านดอลลาร์⁶ (คุณพอจะได้ไหมว่าเงินนั้นมากขนาดไหน ? ผมขอสารภาพ

⁵ กองทุนของเขาทำกำไรได้โดยเฉลี่ย 32 เปอร์เซ็นต์ต่อปีเป็นเวลา 30 ปี ซึ่งสูงกว่าบรรดากองทุนร่วมทั้งหมด นั่นหมายความว่าถ้าเราฝากเงินไว้กับเขา 1,000 บาทตั้งแต่เริ่มต้นและไม่ถอนออกเลย เงินนั้นจะกลายเป็นกว่า 5 ล้านบาทไปแล้ว

⁶ รายได้ส่วนตัวของเขามาจาก 3 ด้าน ด้านแรกเป็นประเภทเลื่อนอนกินคือ เขาหักเปอร์เซ็นต์จากเงินที่ฝากไว้กับกองทุนร่วมที่เขาเป็นผู้จัดการ ไม่ว่ากองทุนจะมีกำไรหรือขาดทุน เขาได้ค่าบริการตายตัว ด้านที่สองได้มาจากเปอร์เซ็นต์ของกำไรตามที่ตกลงกันได้ บางทีอาจเรียกว่าเป็นโบนัส ถ้าบริษัทไม่มีกำไร เขาก็ไม่มีรายได้จากด้านนี้ และด้านที่สามเป็นกำไรจากหุ้นที่เขาซื้อในกองทุนร่วม ไม่มีใครรู้แน่นอนว่ารายได้ของเขามาจากส่วนไหนบ้าง ตัวเลขเหล่านี้เป็นความลับ ผมเห็นการแยกตัวเลขครั้งหนึ่งเกี่ยวกับรายได้ของเขาในปี พ. ศ. 2528 ปีนั้นวารสาร *Financial World* ลงว่าเขามีรายได้ 93.5 ล้านดอลลาร์⁶ เป็นค่าจัดการ 17.5 ล้าน โบนัส 10 ล้าน และกำไรจากหุ้นของเขาในกองทุน 66 ล้าน ข้อมูลนี้ Robert Slater นำมาอ้างในหนังสือ *Soros. The Life, Times, & Trading Secrets of the World's Greatest Investor* หน้า 112

ว่านี่ก็ไม่น่าออก และคิดว่าเกิดอีกร้อยชาติก็คงไม่มีโอกาสสะสมเงินได้มากขนาดนั้น อย่าว่าแต่รายได้ในปีนั้นทั้งปีของเขาเลย เพียงแต่รายได้เฉลี่ยวันเดียวของเขาก็ยากที่จะจินตนาการ เพราะวันหนึ่งเขามีรายได้คิดเป็นเงินไทยกว่า 75 ล้านบาทตามอัตราแลกเปลี่ยนในปีนั้น) เขามีความเป็นมาน่าสนใจหลายด้าน ไม่เฉพาะแต่ความเป็นสิงห์ร้ายในการโจมตีค่าเงินและความเป็นมหาเศรษฐีที่นำเงินจำนวนมหาศาลไปหว่านในยุโรปตะวันออกเท่านั้น

ยอร์ช โซโรส เกิดที่เมืองหลวงของประเทศฮังการีเมื่อปี พ. ศ. 2473 (เขาไม่ยอมบอกวันเกิดแก่ใครและไม่บอกด้วยว่าเพราะเหตุผลอะไร คงไม่อยากให้ใครนำเขาไปผูกดวงกรรมมัง ! และมีชื่อเดิมตามภาษาอังกฤษการเรียนว่า Dzjchdzche Shorash) ในครอบครัวชนชั้นกลาง พ่อเป็นทนายความ มีพี่ชายหนึ่งคนซึ่งอายุแก่กว่าเขาสองปี เขาใกล้ชิดกับพ่อมาก เพราะพ่อมักพาไปไหนมาไหนด้วยเสมอ พร้อมกับเล่าเรื่องราวพัดให้ฟัง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 1 ซึ่งพ่อของเขาไปร่วมรบและถูกจับเป็นเชลยศึกอยู่ 3 ปี ระหว่างนั้นแกได้ถูกส่งไปกักกันในค่ายที่ไซบีเรีย ซึ่งหนาวแบบถึงกระดูกและกันดารมาก แกต้องใช้ไหวพริบและเล่ห์เพทุบายสารพัดจึงเอาตัวรอดมาได้ สิงห์โซโรสเล่าว่า พ่อของเขาไม่ต่างกับกวีเอกสุนทรภู่ของเราที่ย้ำ “ความอยู่รอด” ว่าเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของชีวิต นอกจากนั้น แกยังสอนเรื่องเกี่ยวกับเงินว่า เงินนั้นไม่สำคัญนัก ไม่จำเป็นต้องทำงานเพื่อสะสมเงินไว้มากมาย ได้มาก็ใช้ไป ไม่เฉพาะแต่สอนลูกเท่านั้น แกยังทำตัวอย่างให้ดูคือ ไม่ทำงานแบบหามรุ่งหามค่ำ แต่ใช้เวลาอยู่กับลูกและพาลูกไปเที่ยวเล่นเสียมากกว่า

ในสมัยเป็นเด็ก ยอร์ช โซโรส ไม่มีวีแววว่าต่อมาจะกลายเป็นสิงห์ร้ายทางการเงินระดับโลกแม้แต่น้อย เขาเติบโตเหมือนเด็กธรรมดาทั่วไป มีเพื่อนเล่นมาก ชอบเล่นกีฬา เก่งทางว่ายน้ำ เล่นเรือใบ และเทนนิส การเรียนของเขาอยู่ในระดับปานกลาง ลักษณะเด่นของเขาได้แก่การชอบ

ตกเตียงและไต่คารม ไม่ค่อยยอมลดราวาคอกให้ใคร เมื่อใครไม่เห็นด้วยกับจุดยืนของตน ก็จะเถียงชนิดหัวชนฝาทีเดียว บางครั้งไม่เถียงเปล่า มีการลงไม้ลงมือกันด้วย เขามีแววของความกล้า ความเชื่อมั่นในตัวเอง และความคิดสร้างสรรค์อยู่บ้างคือ เมื่ออายุ 9 ขวบ เขาไปสมัครเป็นทหารเพื่อจะไปรบกับรัสเซียที่ฟินแลนด์ แ่นละ เขาได้รับการหัวเราะเยาะจากผู้รับสมัคร และเมื่ออายุ 10 ขวบ เขาออกหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง โดยการเขียนข่าวและบทความเองเพื่อขายให้แก่เพื่อนบ้าน เขาทำอยู่สองฤดูร้อนจึงเลิก

ชีวิตของ ยอร์ช โซโรส ผกผันครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ระบาดไปถึงฮังการี ทางการศึกษาปิดโรงเรียนในปี พ. ศ. 2486 และเมื่อทหารเยอรมนีเข้ายึดเมืองหลวงของฮังการีในปีต่อมา ครอบครัวของสิงห์โซโรสต้องหนีหัวซุกหัวซุนอยู่นาน เพราะนับถือศาสนาวยซึ่งเป็นกลุ่มที่ทหารของฮิตเลอร์ตามล้างไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน แต่พ่อของเขามีไหวพริบในการเอาตัวรอด นอกจากจะซื้อบัตรประจำตัวปลอมให้ลูกแล้ว แกยังให้สินบนข้าราชการคนหนึ่งให้รับยอร์ช โซโรสเป็นลูกบุญธรรมอีกด้วย สิงห์โซโรสเล่นบทบาทได้สนิทมาก ถึงกับได้รับงานเป็นผู้ส่งหนังสือคำสั่งเนเรเทศไปให้ชาวยิวในเมืองหลวงของฮังการี !

ถึงอย่างไรก็ตาม ครอบครัวของยอร์ช โซโรส ก็ไม่แน่ใจ 100 เปอร์เซ็นต์ว่าจะถูกจับได้หรือไม่ จึงต้องคอยหลบซ่อนและย้ายที่อยู่ไปเรื่อย ๆ ในระหว่างที่ซ่อนถึง 11 แห่ง บางแห่งเป็นห้องใต้ดินเล็ก ๆ ลึกมาก และบางแห่งเป็นห้องลับซึ่งเจาะต่อไปหลังส้วม สิ่งแปลกที่สุดคือสิงห์โซโรส บอกว่าในระหว่างการหลบซ่อนนั้น เป็นช่วงชีวิตที่สนุกที่สุดของเขา ทั้งนี้เพราะมันเหมือนการเล่นเอาเถิดและชิงไหวชิงพริบซึ่งมีเดิมพันสูง ถ้าถูกทหารเยอรมนีจับได้ก็หมายถึงชีวิต ใครได้ยินเรื่องนี้เข้าก็ว่าเขาไม่เต็มเต็ง

ครอบครัวโซโรสโชคที่ทหารของฮิตเลอร์จับไม่ได้ ถ้าถูกจับได้ก็คง

เป็นส่วนหนึ่งของชาวฮังการีประมาณ 400,000 คนที่นับถือศาสนายิว หรือประมาณ 40 เปอร์เซ็นต์ของยิวทั้งหมดในประเทศนั้น ที่ถูกทหารของ เยอรมนีประหารก่อนสงครามจะยุติลง ถ้าสงครามไม่ยุติเสียก่อน ยิวที่เหลืออีกจำนวนมากอาจถูกประหารดังในเยอรมนีซึ่งฆ่ายิวไปกว่า 6 ล้าน คนในระหว่างสงคราม

ยอร์ช โซโรส กลับไปเรียนหนังสืออีกหลังสงครามสงบ แต่ครอบครัว ของเขาและชาวฮังการีที่นับถือศาสนายิว เริ่มถกเถียงกันว่าจะอยู่ในฮังการี ต่อไปหรือจะหาทางอพยพออกไปอยู่ที่อื่น เพราะขณะนั้นฮังการีได้ตกไปอยู่ ในค่ายคอมมิวนิสต์แล้ว สิงห์โซโรสเป็นวัยรุ่นซึ่งมีความคิดเห็นค่อนข้าง รุนแรงเรื่องเสรีภาพของบุคคลและสังคมเป็นทุนอยู่แล้ว ฉะนั้นเขาจึงเริ่ม มองเห็นความไม่ชอบมาพากลของการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ทันที และในที่สุด เขาก็เป็นคนแรกในครอบครัวที่ตัดสินใจหาทางไปอยู่ในต่างประเทศเมื่อปี พ. ศ. 2490 ขณะนั้นเขาอายุ 17 ปี พ่อแม่มีเงินค่าเดินทางให้เท่านั้น แต่เขาก็พร้อมที่จะไปตายดาบหน้า จุดหมายแรกของเขา คือกรุงเบอร์ลิน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ แต่เขาอยู่ที่นั่นไม่นานก็เดินทาง ต่อไปยังกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ถึงแม้จะหนีพ้นจากแอกของระบบคอมมิวนิสต์สำเร็จ ยอร์ช โซโรส เล่าว่า ชีวิตในกรุงลอนดอนเป็นช่วงเวลาที่เขาว่าเหวและหิวโหยมากที่สุด เขาต้องช่วยตัวเองทุกอย่าง ต้องทำงานสารพัด ไม่ว่าจะเป็นรับจ้างทาสี บ้าน เก็บผลไม้ เป็นนักรการภารโรงในสมาคมว่ายน้ำ หรือพนักงานร้านอาหาร ครั้งหนึ่งเขาไปรับจ้างทำงานขนของผลัดกลางคืนให้แก่สถานีรถไฟ จะเป็นเพราะความง่วงนอนหรือเหน็ดเหนื่อยก็ได้ที่เป็นเหตุให้เขาตก จากที่สูงจนขาหัก ต้องเลิกทำงานชั่วคราว ระหว่างนั้น เขาได้รับความ ช่วยเหลือจากญาติที่อเมริกาและจากสมาคมชาวยิวบ้างเป็นครั้งคราว

สิงห์แฝงอยู่ในความอดอยากและว่าเหวในช่วงนั้นได้แก่พรอัน

ประเสริฐอย่างหนึ่งจากสวรรค์ นั่นคือ ยอร์ช โซโรส มีเวลาอ่านหนังสืออย่างจริงจัง และเมื่อปี พ. ศ. 2492 เขาได้รับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย มีชื่อคือ โรงเรียนเศรษฐศาสตร์แห่งกรุงลอนดอน (London School of Economics) ซึ่งมีหลักสูตรการเรียนปริญญาตรี 3 ปี

ยอร์ช โซโรส บุกเรียนปริญญาตรีจบภายในสองปี ในขณะที่เรียนอยู่นั้น เขาไม่ชอบอาจารย์และวิชาเศรษฐศาสตร์ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น อาจารย์สอนเศรษฐศาสตร์ดูจะไม่เข้าใจโลกของความเป็นจริง สอนแต่ทฤษฎีลม ๆ แล้ง ๆ ที่เป็นโลกของอุดมคติ อ้างว่าโลกนั้นเพียบพร้อมด้วยเหตุผลที่จะนำไปสู่ความสมดุล แต่ยอร์ช โซโรส แน่ใจแล้วว่าโลกที่แท้จริงนั้นยุ่งเหยิงมาก ไม่ได้เพียบพร้อมไปด้วยเหตุผล ในระหว่างเรียนอยู่ที่นั่น เขาชอบวิชาปรัชญามากที่สุด และได้เรียนวิชานั้นกับศาสตราจารย์คาร์ล พ็อพเพอร์ ซึ่งเป็นอาจารย์ปรัชญาชื่อดังแห่งยุค

ถึงแม้จะเรียนจบอย่างรวดเร็ว สิงห์โซโรสก็ยังไม่ยอมรับปริญญา แต่ยังป่วนเบ๊นอยู่แถว ๆ มหาวิทยาลัยเพื่อจะหาโอกาสเรียนต่อในวิชาปรัชญา เขาแนใจแล้วว่าเขายากเป็นอาจารย์สอนวิชาปรัชญา อยากเป็นนักคิดชื่อดังระดับโลก และตอนนั้นเองที่ชีวิตของเขาต้องผกผันใหญ่หลายครั้ง ในระยะเวลาไล่เลี่ยกัน ครั้งแรกทางมหาวิทยาลัยไม่ยอมรับเขาเรียนต่อเนื่องจากคะแนนการเรียนปริญญาตรีของเขาต่ำ ถึงกระนั้นเขาก็ไม่ย่อท้อ เขาเริ่มเขียนหนังสือเรื่องหนึ่งเพื่อจะแสดงความสามารถให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเห็น แต่เขียนอยู่นานก็ไม่สำเร็จ⁷ จนความจำเป็นที่จะต้อง

⁷ เขาให้ชื่อหนังสือที่เขาสร้างขึ้นว่า “The Burden of Consciousness” ซึ่งอาจแปลเป็นไทยได้ว่า “ภาระของจิตสำนึก” แนวคิดเบื้องต้นของหนังสือเกิดจากความเชื่อว่ามีช่องว่างระหว่างความเข้าใจของมนุษย์และความจริงของโลก และความเข้าใจที่ต่างไปจากความจริงนี้เองมีส่วนทำให้เกิดการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น อีก 10 ปีต่อมาเขากลับมาเขียนต่ออีกแต่ก็ไม่สำเร็จ จนถึงปี พ. ศ. 2533 จึงได้ตีพิมพ์เป็นส่วนหนึ่งในหนังสือของเขาชื่อ *Underwriting Democracy*

หาเลี้ยงท้องบังคับให้เขาหยุดเขียนหนังสือและออกหางานทำ เขาได้งานเป็นพนักงานขายกระเป๋าสตางค์ แต่ก็ต้องประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

คงเป็นเพราะความกล้าประกอบกับความกลัวอดตายที่ทำให้ยอร์ช โซโรส เขียนจดหมายไปถึงสถาบันการเงินและบริษัทหลักทรัพย์ทุกแห่งในกรุงลอนดอน แต่คำตอบที่เขาได้รับคือการหัวเราะเยาะเสียเป็นส่วนใหญ่ เพราะในสมัยนั้นงานในธนาคารและบริษัทหลักทรัพย์มักเป็นงานที่คนในตระกูลผู้มีเงินต่าง ๆ สงวนไว้ให้เครือญาติของตน ด้วยความไม่ย่อท้อ ในที่สุดบริษัทหลักทรัพย์แห่งหนึ่งก็รับเขาเข้าฝึกงาน สิงห์โซโรสฝึกซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์อยู่ระยะหนึ่ง แต่เขาต้องล้มเหลวอีกเพราะทำงานไม่ได้ตามที่บริษัทคาดหวัง

เป็นอีกครั้งหนึ่งที่ความล้มเหลวแฝงไว้ด้วยพรจากสวรรค์ ในระหว่างฝึกงานอยู่นั้น ยอร์ช โซโรส ได้เพื่อนชาวอเมริกันคนหนึ่งซึ่งมีพ่อเป็นเจ้าของบริษัทหลักทรัพย์อยู่ในนครนิวยอร์ก และในปี พ. ศ. 2499 พ่อของเพื่อนก็เสนอให้เขาไปทำงานในบริษัทที่นครนิวยอร์ก เขาจึงอพยพไปอยู่อเมริกาตั้งแต่นั้น

ยอร์ช โซโรสได้งานในตำแหน่งนักวิเคราะห์หลักทรัพย์ ภูมิภาคในทวีปยุโรปทำประโยชน์ให้เขาทันที เพราะในขณะนั้นบริษัทหลักทรัพย์ในสหรัฐ ฯ ไม่มีพนักงานที่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ในยุโรปเลย ฉะนั้นเขาทำงานก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพียง 5 ปีเขาก็มีหลักฐานมั่นคงแต่งงาน และเปลี่ยนสัญชาติเป็นอเมริกัน

ถึงจะประสบความสำเร็จในตำแหน่งนักวิเคราะห์หุ้น ยอร์ช โซโรส ก็ยังไม่เลิกใฝ่ฝันที่จะเป็นนักปรัชญาชื่อดัง ฉะนั้นเขาจึงหยุดงานและหยิบหนังสือที่เขาอ่านค้างไว้เมื่อสมัยอยู่ในมหาวิทยาลัยออกมาเขียนต่ออีก เขาใช้เวลาอยู่สองปีจึงเสร็จและส่งไปให้ศาสตราจารย์ฟ็อพเพอร์อดู เขาได้

รับความผิดหวังอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเขาไม่ได้รับการสนับสนุนจากอาจารย์เท่าที่ควร และไม่มีใครรับพิมพ์หนังสือของเขา

เมื่อยอร์ช โซโรส แน่ใจว่าเขาคงไม่สามารถหาकिनทางวิชาปรัชญาได้ เขาก็หันกลับเข้าไปทำงานในบริษัทตลาดหลักทรัพย์อีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับตัดสินใจทุ่มเทอย่างเต็มที่เพื่อเอาดีทางธุรกิจหลักทรัพย์ เขาได้รับความสำเร็จอย่างงดงาม ภายใน 5 ปี เขาได้รับความไว้วางใจจากบริษัทให้เป็นหัวหน้าฝ่ายวิจัย พร้อมกับตั้งเงินเดือนหนึ่งขึ้นให้เขาเป็นผู้จัดการ ความสำเร็จในการจัดการกองทุนนั้นช่วยให้สิงห์โซโรสได้รับความไว้วางใจให้จัดการเงินทุนก้อนใหญ่ขึ้นไปอีก เขาจัดการเงินก้อนใหญ่ออยู่ 4 ปี ก็เริ่มเป็นที่รู้จักของคนในวงการ มีเงินทองและมองเห็นทางเป็นตัวของตัวเอง เขาจึงตัดสินใจแยกตัวออกจากบริษัทไปตั้งบริษัทกองทุนร่วมกับเพื่อนคนหนึ่งในปี พ. ศ. 2516 เพื่อมุ่งเก็งกำไรในตลาดหลักทรัพย์และตลาดเงินตราต่างประเทศ กองทุนร่วมนั้นต่อมาเป็นที่รู้จักกันในวงนักลงทุนและนักเก็งกำไรทั่วโลกในนามของ Quantum Fund

เมื่อตั้งใหม่ ๆ กองทุนของยอร์ช ไชโรส มีเงินทุน 12 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เงินส่วนมากมาจากเศรษฐีชาวยุโรปซึ่งเริ่มรู้จักกิตติศัพท์ความมั่งคั่งในการทำการค้าของเขา ยอร์ช ไชโรสทำงานอย่างขยันขันแข็งและได้รับความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง เขากลายเป็นมหาเศรษฐีอย่างรวดเร็ว กองทุน 12 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เติบโตไปเป็น 100 ล้านเหรียญในเวลาเพียง 5 ปี และเขามีหุ้นอยู่ในกองทุนนั้นกว่า 25 ล้านเหรียญ แต่แทนที่เขาจะมีความสุขในความสำเร็จนั้น เขากลับเต็มไปด้วยความทุกข์ ต้องแยกทางกับภรรยาและลูก 3 คนในปี พ. ศ. 2521 และกับเพื่อนซึ่งสร้างตัวมาด้วยกันในเวลาสองปีต่อมา

เหตุการณ์เหล่านี้ทำให้ยอร์ช โซโรส เริ่มถามตัวเองว่าจะหาเงินไป
ทำไม ในเมื่อเงินไม่ได้นำความสุขมาให้ชีวิตตามเท่าที่เขาหวังเลย แต่
ตรงกันข้ามทำให้เขามีความรู้สึกเสมือนเป็นทาสต่อธุรกิจของเขาเพิ่มขึ้น

ทุกวัน ยังมีเงินมากขึ้น ก็ยิ่งทำให้รู้สึกว่ามีภาระหนักขึ้น ต้องทำงานมากขึ้นเพื่อหาช่องทางนำเงินนั้นไปหากำไร ในที่สุดเขาต้องไปหาจิตแพทย์ เมื่อจิตใจสงบเป็นปกติแล้ว เขาจึงตัดสินใจแสวงหาคนอื่นมาทำงานแทน เพื่อตัวเองจะได้ลดเวลาทำงานลง พร้อมกันนั้น เขาเริ่มมองหาทางใช้เงินจำนวนมากของเขาเพื่อการกุศลโดยตั้งมูลนิธิเพื่อการนั้นขึ้นมาครั้งแรกในปี พ. ศ. 2522 (จะกล่าวถึงเรื่องนี้อย่างละเอียดในตอนที 5) หลังจากนั้น เขาจ้างคนหนุ่มหลายคนมาช่วยงานแต่ก็ไม่มีใครถูกใจ สิงห์โซโรสต้องทำงานหนักเรื่อยมาจนถึงปี พ. ศ. 2531 จึงได้ลูกน้องที่เขาเชื่อมั่นแน่นอน ลูกน้องคนนี่เองที่เป็นมือขวาช่วยให้เขาร่ำรวยเป็นมหาเศรษฐีพันล้านเหรียญสหรัฐ ฯ และมีชื่อกระฉ่อนไปทั่วโลกในฐานะนักเก็งกำไรและใจมตีค่าเงิน

3

ความสำเร็จของยอร์ช โซโรส ทำให้เขาได้รับการวิเคราะห้ทุกแง่ทุกมุมจากสื่อมวลชน และผู้ชำนาญในวงการเงินและตลาดหลักทรัพย์ เนื่องมาจากปัจจัยในความสำเร็จของคนไม่เหมือนวิชาเลขคณิต ไม่มีใครสามารถบอกได้แน่นอนชนิด $2+2=4$ ได้ว่าอะไรบ้างที่ทำให้เขาประสบความสำเร็จเหนือคนอื่น จึงมีการวิพากษ์วิจารณ์กันไปต่าง ๆ นานา ผมคิดว่าถ้าเราแยกมองจากสองมุมคือ มุมที่คนอื่นมองเขา และมุมที่เขา มองตัวเอง คงช่วยลดความสับสนได้พอควร

สิ่งหนึ่งที่คนอื่นยกมาคุยกันคือ ลักษณะนิสัยส่วนตัวของยอร์ช โซโรส เป็นที่รู้กันทั่วไปว่า สิงห์โซโรส ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเหล้า ไม่ดูโทรทัศน์ ไม่เที่ยวหาความบันเทิงในสถานเริงรมย์ ไม่ติดผู้หญิง ไม่ชอบกินอาหารราคาแพง ๆ และเป็นจำนวนมาก ไม่ชอบความหรูหราฟุ่มเฟือย ไม่ถ้อยศถิอศักดิ์ ไม่ชอบพิธีรีตอง เวลาไปไหนมาไหน ถ้าสะดวกก็มัก

พักตามหอพักในมหาวิทยาลัย ขึ้นรถโดยสารประจำทาง หรือเดิน หรือไม่ก็จ้างแท็กซี่ ไม่ต้องให้มีรถพิเศษมากคอยรับและคนขับมากคอยโค้งหัวให้

ถึงแม้จะร่ำรวยมหาศาลแล้ว สิงห์โซโรสกีไม่สะสมของราคาแพงดัง เศรษฐีทั่วไป เช่น รูปวาด รูปปั้น และผลงานทางศิลปะที่มีราคาขึ้นละ เป็นสิบ ๆ ล้านเหรียญ หรือเหล้าองุ่นราคาแพง ๆ และหายาก เขาไม่ชอบมีชื่อเสียง ฉะนั้นเขาไม่ให้เงินสนับสนุนกิจกรรมในด้านศิลปะและวงดนตรีต่าง ๆ ไม่สร้างพิพิธภัณฑ์และตั้งทุนการศึกษาในนามของตัวเอง ตามมหาวิทยาลัย แม้แต่บริษัทของเขาและมูลนิธิต่าง ๆ ที่เขาดั้งขึ้นซึ่ง เขาให้เงินจำนวนมากก็ไม่มีชื่อของเขาอยู่ด้วย- นอกจากนั้น เขายังไม่สะสม เครื่องเล่นและเครื่องอำนวยความสะดวกที่มหาเศรษฐีเป็นจำนวนมากมัก นิยมทำกัน เช่น รถสปอร์ตราคาแพง ๆ และเรือยอชท์ เขาไม่มีเครื่องบินส่วนตัว เวลาเดินทางก็ใช้เครื่องบินโดยสาร และใช้ตัวชั้นธุรกิจ ไม่ใช่ชั้นหนึ่งซึ่งเขาถือว่าเป็นความสูญเสียเปล่า แต่ถ้ามีความจำเป็นจริง ๆ ก็จะไม่เหมาเครื่องบินไปส่ง

สิ่งที่สื่อถึงความเป็นมหาเศรษฐีของเขาเห็นจะมีอยู่อย่างเดียวคือ เขามีบ้านพักสี่หลัง ถึงอย่างไรก็ตาม สามในสี่หลังอาจเรียกว่ามีไว้เพราะความจำเป็นมากกว่า เพราะบ้านในกลางนครนิวยอร์กและกรุงลอนดอน เป็นที่พักใกล้ที่ทำงานซึ่งช่วยให้เขาลดเวลาเดินทางไปมาระหว่างบ้านกับที่ทำงาน ส่วนบ้านที่ซานนครนิวยอร์กเป็นที่อยู่ประจำของครอบครัว สำหรับบ้านหลังที่สี่นั้นเป็นบ้านพักผ่อนในย่านของผู้มีอันจะกินที่เกาะใหญ่นอกนครนิวยอร์ก หลังนี้อาจถือว่าเป็นความจำเป็นเบื้องต้นเพราะคนทั่วไปไม่มีกัน

สิงห์โซโรสกีพักผ่อนหย่อนใจด้วยการเล่นเทนนิส และเล่นอย่างจริงจังเพื่อเป็นการออกกำลังกายไปในตัวด้วย

ยอร์ช โซโรสเป็นคนพูดน้อย ในสายตาของบางคนดูจะค่อนข้างขี้อาย ด้วยซ้ำ แต่ก็แฝงไว้ด้วยความกล้าและความเชื่อมั่นในตัวเอง คนใกล้ชิด

ชิตบอกว่าเขาเป็นคนในจำพวกหัวใจเต้นช้าหรืออุณหภูมิเลือดต่ำเพราะตื่นตื่นยากมาก และดูจะมองทุกอย่างด้วยเหตุผลมากกว่าอารมณ์ ถึงแม้อาชีพของเขาจะมีความเสี่ยงสูงคล้ายแทงม้าครั้งละเป็นพัน ๆ ล้านเหรียญสหรัฐ ๑ อยู่ทุกวัน แต่เขาไม่มีนิสัยนักการพนันเลยคือ เมื่อสูญเงินไปแล้วก็ปล่อยให้สูญไป ไม่แสดงความเสียตายและคิดที่จะไปตามเอาคืน ดังที่รู้จักกันดีแล้วว่าลักษณะเช่นนี้เป็นทางนำไปสู่ความล้มเหลวของนักการพนันสิงห์โซโรสไม่หลีกเลี่ยงหรือโยนความผิดพลาดให้คนอื่นเมื่อกิจกรรมบางอย่างขาดทุน เขายอมรับอย่างหน้าตาเฉยว่าเป็นความผิดพลาดของเขาเองที่สูญเงินไปเป็นจำนวนมหาศาลในการโจมตีเงินเยนไม่สำเร็จ หรือเมื่อตลาดหุ้นอเมริกันตกฮวบในปี พ. ศ. 2530 หรือเมื่อขาดทุนไปประมาณ 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ๑ เมื่อรัสเซียประสบวิกฤติในปี พ. ศ. 2541 ในทางกลับกัน สิงห์โซโรสก็ไม่แสดงความดีใจชนิดกระโดดโลดเต้นเมื่อได้กำไรทีละมาก ๆ แม้แต่เมื่อกองทุนของเขาทำกำไรได้ถึง 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ๑ ในเวลาไม่กี่วันจากการโจมตีเงินปอนด์และเงินสกุลอื่น ๆ ในปี พ. ศ. 2535 เขาก็ไม่ได้แสดงความดีใจไปฉลองความสำเร็จที่โหดเป็นการเอิกเกริก ถือว่านั่นเป็นผลของการทำธุรกิจธรรมดา ๆ อย่างหนึ่ง

ลักษณะนิสัยที่ค่อนข้างแปลกของยอร์ช โซโรสได้แก่ เขาไม่ชอบคุยกับคนที่เห็นด้วยกับเขาตลอดเวลา กลับไปชอบคุยกับคนที่มีความเห็นไม่ตรงกัน เขาอ้างว่าเขาไม่ได้อะไรใหม่จากคนที่เห็นด้วย นอกจากนั้นพวกที่ไม่เคยแย้งเขามักเป็นพวกเลียแข้งเลียขา ไม่มีจุดยืนของตัวเอง พวกชอบยกยอปอปั้น ไร้ใจไม่ได้

ในทางตรงข้าม การคุยและโต้เถียงกับคนที่ไม่เห็นด้วยทำให้มักได้ความรู้และความคิดใหม่ ๆ (เรื่องนี้สำคัญสำหรับผู้ที่ได้รับความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ไหม ?) ถึงจะทำงานทางด้านหลักทรัพย์และการเก็งกำไร สิงห์โซโรสก็ไม่ชอบคบหาสมาคมกับคนในวงการนี้อย่างใกล้ชิดเป็นการ

ส่วนตัว เขาชอบคบค้าสมาคมกับนักวิชาการ นักปรัชญาและผู้นำระดับสูงของประเทศ การสมาคมกับคนเหล่านี้คงจะช่วยลับสมองให้เขา นอกจากนั้นยังอาจช่วยให้เขาได้ข้อมูลบางอย่างที่อาจเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจของเขาอีกด้วย

ผมไม่ใช่นักจิตวิทยาจึงไม่แน่ใจว่าบุคลิกของคนจะมีความสำคัญในความสำเร็จมากน้อยเพียงไร คุณเป็นอาจารย์ครุศาสตร์ ได้ร่ำเรียนจิตวิทยามามากมาย คุณคงพอบอกได้ว่าลักษณะนิสัยของยอร์ช โซโรส ที่กล่าวมานี้มีส่วนทำให้เขาประสบความสำเร็จในงานอาชีพทางการเก็งกำไรหรือไม่เพียงใด สิ่งหนึ่งที่ผมสังเกตได้แก่การ “ไม่เสียเวลา” ของเขา แต่เรื่องนี้อาจเป็นเพราะการ “ไม่เสียเวลา” เป็นบทเรียนสำคัญยิ่งที่ผมได้รับในสมัยทำงานกับนักธุรกิจผู้ได้รับความสำเร็จอย่างสูงคนหนึ่ง

เป็นไปได้ไหมว่ายอร์ช โซโรสเป็นคนโชคดี ? คุณอาจจะตีความเรื่องนี้ว่าเป็นโชควาสนาตามที่คนไทยทั่ว ๆ ไปเข้าใจกันก็ได้ แต่สำหรับผมยังไม่อยากสรุปเองง่าย ๆ เช่นนั้น

ผมยังเชื่อว่าโชคส่วนใหญ่เกิดจากการพบกันระหว่าง “ความพร้อม” กับ “โอกาส” น้อยครั้งที่เกิดด้วยความบังเอิญ เช่น การเก็บเงินได้ตามท้องถนน มองจากมุมนี้ สิ่งี่โซโรส มีส่วนสร้างโชคให้ตัวเองได้ไม่น้อยตัวอย่างหนึ่งคือเมื่อเขาได้งานทำที่นครนิวยอร์กเป็นครั้งแรก ยอร์ช โซโรส มี “ความพร้อม” เพราะนอกจากจะเกิดและเรียนหนังสือในยุโรปแล้ว ยังศึกษาความเป็นไปของทวีปนั้นอย่างลึกซึ้ง แถมยังกำลังฝึกงานอยู่ในวงการตลาดหลักทรัพย์อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเขายังรู้ภาษาสำคัญในวงการธุรกิจของทวีปยุโรปถึง 3 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาเยอรมัน นอกจากภูมิหลังในด้านถิ่นกำเนิดและภาษาฮังการีของเขาแล้ว ภาษาเหล่านี้ทำให้เขาได้เปรียบคนอื่นที่ทำงานในแนวเดียวกันที่สหรัฐอเมริกา ส่วน “โอกาส” ได้แก่บริษัทหลักทรัพย์ในนครนิวยอร์กกำลัง

มองหานักวิเคราะห์ที่มีภูมิหลังทางด้านตลาดหลักทรัพย์ของประเทศในทวีปยุโรป และเสนอให้เขาอพยพไปทำงานที่นั่น

นอกจากนั้นยังมีคนบอกว่ายอร์ช โซโรสมีมันสมองและสัญชาตญาณเหมาะกับอาชีพการเก็งกำไร คิด ๆ ดูแล้วผมพอเข้าใจว่ามันสมองคงช่วยเขาได้มาก แต่ไม่แน่ใจเหมือนกันว่าสัญชาตญาณนั้นหมายความว่าอย่างไรและจะช่วยเหลือเขาในรูปไหน

อีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับเวลาในการทำงาน ส่วนที่เห็นได้ชัดที่สุดคือในระยะแรก ๆ ยอร์ช โซโรส ทุ่มเททำงานชนิดหามรุ่งหามค่ำ แทบไม่มีวันหยุด ไม่มีเวลาแม้แต่จะให้ครอบครัว การหย่ากับภรรยาคนแรกมีสาเหตุมาจากการทุ่มเทเวลาให้กับงาน มีเรื่องเล่ากันอย่างขบขันในวงนักธุรกิจว่า สิ่งที่โซโรสกลัวแต่ยุ่งอยู่กับงานจนกระทั่งลืมเวลา ทำให้เขาไปไม่ทันพิธีแต่งงานครั้งที่สอง ! แต่เท่าที่ผมทราบ นักธุรกิจทางด้านตลาดหลักทรัพย์ในนครนิวยอร์กมักทำงานแบบหามรุ่งหามค่ำกันทั้งนั้น เพราะเป็นงานที่ต้องการข้อมูลมากมาย ทุกอย่างอาจเปลี่ยนแปลงไปอย่างกะทันหัน ใครไม่ทันเหตุการณ์ก็อาจขาดทุนย่อยยับ ฉะนั้นถึงแม้การทำงานหนักจะมีความจำเป็น แต่ก็คงไม่พอที่จะนำเขาไปสู่ความสำเร็จเกินกว่าคนอื่น

สิงห์โซโรส ใช้เวลามากมายในแต่ละวันไปกับการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านเพื่อติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และวิวัฒนาการทุกอย่างทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือแม้แต่ดินฟ้าอากาศ เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลต่ออาชีพของเขาทั้งนั้น หลังจากตั้งบริษัทใหม่ ๆ ในปี พ. ศ. 2516 เขากับเพื่อนติดตามอ่านวารสารสายอาชีพถึง 30 สายอาชีพ และแต่ละวันจะศึกษารายงานประจำปีของ 20-30 บริษัท เขาไม่เพียงแต่อ่านเฉย ๆ หากยังวิเคราะห์และวิจารณ์ไปพร้อมกันด้วย การกระทำเช่นนั้นทำให้เขามองเห็นแนวโน้มต่าง ๆ ทั่วโลกก่อนคนอื่น หรืออาจพูดได้ว่าเขาสามารถมองเห็นป่าทั้งป่า ในขณะที่คู่แข่งอื่น ๆ มักมองเห็นแต่เพียงต้นไม้บางต้นเท่านั้น

หนังสือเล่มหนึ่งเขียนเกี่ยวกับความสำเร็จของยอร์ช โซรอสไว้ดังนี้⁸

โซรอสเป็นจอมทฤษฎีทางการเงิน และชอบนำทฤษฎีของเขาไปทดสอบในห้องทดลองซึ่งได้แก่การซื้อขายหุ้น พันธบัตร และเงินตรา ห้องทดลองนี้เยี่ยมมากเพราะไม่มีอะไรที่ก้าวมเลย ราคาหุ้นไม่ขึ้นก็ลงหรือไม่ก็อยู่กับที่ ใคร ๆ ก็อาจทดสอบทฤษฎีของตัวเองได้ทุกวัน

นักลงทุนจำนวนมากเชื่อว่าโลกของการเงินหมุนไปตามหลักการแน่นอน จึงคิดว่าราคาหุ้นต้องเปลี่ยนไปตามเหตุผลพื้นฐานซึ่งมีอยู่แล้วด้วย ใครอ่านเหตุผลนั้นออกก็จะร่ำรวย

โซรอสไม่เชื่ออย่างนั้น เขาเชื่อว่าโลกของการเงินขาดเสถียรภาพ ยุ่งเหยิง คนที่อ่านความยุ่งเหยิงนั้นออกต่างหากจึงจะร่ำรวย ความพยายามอ่านตลาดการเงินให้เป็นเหมือนสูตรคณิตศาสตร์จะไร้ผล โซรอสแน่ใจว่าคณิตศาสตร์ไม่ได้ควบคุมตลาดการเงิน

จิตวิทยาต่างหากที่ปกครองตลาดการเงิน หรืออีกในนัยหนึ่ง ตลาดการเงินนั้นถูกครอบงำด้วยสัญชาตญาณฝูงสัตว์

นักลงทุนที่ประสบความสำเร็จคือ ผู้ที่ค้นพบว่าเมื่อไรสัญชาตญาณฝูงสัตว์จะเข้าหนุนหุ้น เงินตรา หรือวัตถุดิบบางอย่างให้ไปในทางไหน แล้วโดดเข้าไปนำหน้าฝูงสัตว์นั้น

นั่นแหละคือสูตรความสำเร็จของโซรอส

⁸ Slater, Robert. **Soros**. The Life, Times, & Trading Secrets of the World's Greatest Investor. New York: Irwin, 1996, p. 3.

4

มีคนถามยอร์ช โซโรส ไม่หยุดหย่อนว่าเขามีเทคนิคพิเศษอะไรจึงได้ประสบความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง เขามีคำตอบลึกลับซึ่ง แต่เขามักบ่นว่า คนส่วนมากสนใจแต่เฉพาะส่วนแคบ ๆ เท่านั้น ไม่ได้สนใจความคิดของเขาทั้งหมด เท่าที่ผมพอเข้าใจ ที่เป็นอย่างนั้นคงเพราะเหตุผลหลายอย่าง เช่น คนส่วนมากอยากได้สูตรง่าย ๆ ที่ทำให้รวยอย่างรวดเร็ว รวดรัด ซึ่งเขาอาจไม่มีหรือถ้ามีก็ไม่บอก นอกจากนั้น เขาเป็นนักปรัชญาที่มีความคิดลึกลับซึ่ง ไม่ซ้ารอยคนอื่น ฉะนั้นคนส่วนมากตามเขาไม่ทัน ทำให้เขาพูดอย่างกระแทกแตกคันเสมอว่าเขาเป็นนักปรัชญาที่ล้มเหลว ตามเสียงของเขา ผมคิดว่าเขาเชื่อและภูมิใจในปรัชญา แนวความคิดหรือทฤษฎีที่เขาค้นพบใหม่นั้นมาก

ทฤษฎีที่ยอร์ช โซโรสค้นพบใหม่นี้เขาได้พยายามเขียนเป็นหนังสืออยู่สองครั้ง แต่ไม่มีใครเข้าใจหรือเห็นว่ามีสาระพอที่จะรับพิมพ์ออกเผยแพร่ ต่อมาเมื่อเขามีชื่อเสียงโด่งดังขึ้น จึงมีบริษัทรับพิมพ์หนังสือของเขาซึ่งชื่อว่า *Alchemy of Finance* ถ้าแปลตรง ๆ คงแปลได้ว่า “การเล่นแร่แปรธาตุทางการเงิน” การที่เขาตั้งชื่อหนังสืออย่างนั้นก็อาจคิดไปได้หลายแง่ เช่น มันค่อนข้างแปลกและอาจเป็นที่ดึงดูดความสนใจ หรือให้เป็นเชิงขบขัน หรือเขาอาจต้องการจะสื่อความหมายว่า ธุรกิจเก็งกำไรนั้นเหมือนกับการเล่นแร่แปรธาตุ ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ไม่มีสูตรที่แน่นอน และที่ร้ายที่สุดคืออาจทำให้คนเล่นเป็นบ้าเป็นหลังไปได้เหมือนพวกคนโบราณที่พยายามจะเปลี่ยนตะกั่วให้เป็นทองคำ หรือไม่ก็อาจได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตถ้าสารต่าง ๆ ที่นักเล่นนำมาผสมกันระเบิดขึ้น

ต่อมาสิงห์โซโรสพยายามอธิบายทฤษฎีของเขาให้ง่ายขึ้นใน

หนังสือชื่อ *Soros on Soros*⁹ ผมจะแปลคำอธิบายของเขาพร้อมกับพยายามย่อยให้มันเข้าใจง่ายขึ้นบ้าง ขอบอกล่วงหน้าว่าถึงแม้เขาจะอธิบายให้ง่ายขึ้นก็เชื่อว่าเราจะเข้าใจง่ายขึ้น หวังว่าคุณคงไม่รีบ่วงนอนเสียก่อน แต่ถ้าเห็นว่าไม่น่าสนใจนักก็ข้ามไปอ่านตอนต่อไปเลย

ความคิดหลักมีอยู่ว่า เราไม่เข้าใจโลกที่เราอยู่น้อย่างแท้จริง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราต้องทำความเข้าใจเพื่อจะให้เรตัดสินใจทำอะไร ๆ นั้น ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเราด้วย มีช่องว่างเสมอระหว่างความคาดหวังของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ว่าเหตุการณ์จะจบลงอย่างนั้นอย่างนี้ และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ ในที่สุด บางทีช่องว่างนั้นจะไม่กว้างนัก แต่บางทีช่องว่างจะกว้างมาก จนเป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบความเป็นไปของเหตุการณ์นั้น

ข้าพเจ้าย่อความคิดหลักนี้ลงมาสั้น ๆ ว่า ความเข้าใจไม่ถ่องแท้ แต่ก็อีกนั่นแหละ คำนี้ก็ยังไม่สามารถสื่อความได้เพียงพอเพราะความไม่ถ่องแท้นี้ นอกจากจะเกี่ยวกับความเข้าใจของเราแล้ว ยังเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เรามีส่วนร่วมซึ่งเป็นความจริงที่เราต้องการเข้าใจ

ด้านหนึ่งเป็นบทบาทของความเข้าใจคือ ความคิดของคนเราสะท้อนความเป็นจริง ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นบทบาทของความมีส่วนร่วมซึ่งได้แก่พฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์มีผลกระทบต่อความเป็นจริง แต่พฤติกรรมนั้นไม่ได้เกิดขึ้นบนฐานของความเป็นจริง หากอยู่บนฐานของการตีความหมายของความเป็นจริงของผู้มีส่วนร่วมนั้น บทบาทสองอย่างนี้ขัดแย้งกัน ปฏิกริยาตอบโต้กันไปมาระหว่างสองบทบาทนี้ออกมาเป็นรูปของกลไกสะท้อนกลับไปกลับมา

⁹ Soros, George. *Soros on Soros*. Staying Ahead of the Curve. New York: John Wiley & Sons. 1995, pages 66-67.

หนังสือเรื่อง การเล่นแร่แปรธาตุทางการเงิน เป็นวิวัฒนาการสำคัญของการเงิน เพราะข้าพเจ้าสามารถอธิบายความคิดเรื่องความสะท้อนกลับ (Reflexivity) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของตลาด ถึงอย่างไรก็ตามข้าพเจ้าไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจนนักแรก ๆ หนังสือไม่ประสบความสำเร็จเพราะไม่ค่อยมีใครเข้าใจความคิดที่ข้าพเจ้าต้องการสื่อ

ตอนนี้ข้าพเจ้าเป็นที่รู้จักของคนทั่วไปแล้ว หนังสือจึงเริ่มได้รับความสนใจ ข้าพเจ้าเริ่มได้รับคำวิจารณ์จึงรู้ว่าทฤษฎีของข้าพเจ้ามีจุดอ่อนอยู่บ้าง แม้แต่การใช้คำบางคำเช่น “ความสะท้อนกลับ” ด้านหนึ่ง ข้าพเจ้าใช้คำนี้อธิบายโครงสร้างของเหตุการณ์ซึ่งผู้มีส่วนร่วมมีความรู้สึกนึกคิด อีกด้านหนึ่ง ข้าพเจ้ายังใช้คำเดียวกันนี้อธิบายเหตุการณ์บางอย่างโดยเฉพาะ ซึ่งกลไกสะท้อนกลับเข้าไปไม่มีส่วนทั้งในความเป็นไปของเหตุการณ์และในความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น อันทำให้เกิดภาวะการขาดสมดุล

ด้านแรกเป็นทฤษฎีทั่วไป ส่วนด้านที่สองเป็นปรากฏการณ์ซึ่งนาน ๆ เกิดขึ้นครั้งหนึ่ง แต่เมื่อไรมันเกิดขึ้น มันจะมีผลใหญ่หลวงชนิดสร้างประวัติศาสตร์ทีเดียว

เป็นอย่างไร เกือบหลับหรือยัง ? สิงห์โซโรสยังมีรายละเอียดอีกมาก แต่หวังว่าการแปลเฉพาะบางตอนของผมคงพอทำให้คุณเข้าใจพอเลา ๆ ว่า แนวความคิดหรือทฤษฎีใหม่ของคนที่อ้างตัวว่าเป็นนักปรัชญาที่ล้มเหลว แต่สามารถสร้างตัวจากมือเปล่าจนเป็นอภิมหาเศรษฐีได้นี้เป็นอย่างไร แปลกกว่าทฤษฎีต่างๆ ที่คุณรู้มาจริงหรือไม่

ยอร์ช โซโรสใช้แนวความคิดหรือทฤษฎีของเขานี้อย่างไร ?

เขาอธิบายไว้ยืดยาว โดยเฉพาะในรูปของวงจรที่เกี่ยวกับราคาของบางอย่างพุ่งตัวขึ้นรวดเร็วสลับกับการดิ่งพสุธาอย่างกะทันหันในเวลาต่อมา ไม่ว่าจะเป็นราคาที่ดิน ราคาหุ้น หรือราคาน้ำมันดิบ เคล็ดลับก็คือต้องรู้ว่าวงจรมันกำลังพุ่งไปทางไหน ปฏิกริยาของคนที่มีส่วนร่วมเช่นพวกนักเก็งกำไรเป็นอย่างไร และวงจรมันจะหักเหเปลี่ยนทิศทางเมื่อไร ถ้าหาจุดนั้นพบก็จะร่ำรวย

ผมลองย่อกรณีสรางประวัติศาสตร์เมื่อเขาเอาชนะธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษได้ในปี พ. ศ. 2535 ออกมาตามแนวทฤษฎีของเขาได้ดังนี้

เหตุการณ์ซึ่งเป็นความจริงเบื้องต้น: ระบบการเงินของประเทศกลุ่มตลาดร่วมยุโรปถูกกดดันอย่างรุนแรงจากเหตุการณ์สองอย่าง ได้แก่การรวมตัวกันของเยอรมัน และภาวะเศรษฐกิจถดถอยในอังกฤษ ก่อให้เกิดภาวะความไม่สมดุลขึ้น รัฐบาลเยอรมันไม่เคยคิดที่จะช่วยอังกฤษเพราะการช่วยนั้นจะทำให้กระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของตนเอง

ความเข้าใจของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์: ธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษอ่านเหตุการณ์ว่าไม่ร้ายแรงถึงขนาดจะต้องลดค่าเงินปอนด์ และยังคาดอีกว่ารัฐบาลเยอรมันจะโดดเข้าช่วยเมื่ออังกฤษเข้าตาจน นักลงทุนและนักเก็งกำไรอ่านเหตุการณ์ไปต่าง ๆ กัน บางพวกอ่านไปตามแนวของการอังกฤษ พวกนี้อาจอยู่เฉย ๆ บ้าง หรือเปลี่ยนพฤติกรรมบ้าง ซึ่งเป็นการเก็งว่าค่าของเงินปอนด์จะไม่ลด ส่วนอีกพวกหนึ่งซึ่งมีสิงห์ไซโรสเป็นหัวแถว อ่านว่าอังกฤษจะไม่สามารถรักษาค่าเงินปอนด์ไว้ได้ เพราะพลังของความไม่สมดุลนั้นร้ายแรงมาก นอกจากนั้นยังอ่านว่าเยอรมนีจะไม่โดดเข้าช่วย เพราะฉะนั้นพวกเขาเริ่มโจมตีเงินปอนด์

ความสะท้อนกลับไปที่กลับมา: การออกข่าวของรัฐบาลอังกฤษว่าจะไม่ลดค่าเงินปอนด์เด็ดขาดทำให้นักเก็งกำไรบางพวกเชื่อและบางพวกไม่เชื่อ ซึ่งนำไปสู่การเก็งกำไรที่ต่างกัน กิจกรรมเก็งกำไรมีผลในการสร้างความ

กดดันแก้ค่าเงินปอนด์ เมื่อรัฐบาลออกมาจ่ายบ้อยขึ้นและเริ่มใช้เงินสำรองปกป้องเงินปอนด์ พวกที่ไม่เชื่อดูยิ่งทะยานใจพร้อมกับโจมตีค่าเงินปอนด์หนักหน่วงขึ้น การตอบโต้กันนี้เกิดขึ้นกลับไปกลับมาหลายตลบ ทั้งทางวาจาและทางการกระทำ ในที่สุดเมื่อเข้าตาจน ธนาคารกลาง/รัฐบาลอังกฤษตัดสินใจขึ้นอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ นักเก็งกำไรบางคนเชื่อว่าคงทำให้รักษาค่าเงินปอนด์ไว้ได้ แต่นั่นเป็นสัญญาณให้พวกสิงห์ไซโรสทุ้มทุ้มทุกสิ่งทุกอย่างโจมตีเงินปอนด์อย่างสุดเหวี่ยงทันที

เรารู้ผลแล้วว่าใครแพ้ใครชนะ และเหตุการณ์ครั้งนั้นมีผลชนิดสร้างประวัติศาสตร์อย่างไร

ถ้าไม่เป็นการบังอาจ ขอดถามนิดหนึ่งว่าใครทำให้เกิด “ผู้ไม่อ่านประวัติศาสตร์ยอมทำให้มันเกิดซ้ำรอย” ?

ก็เมืองไทยเมื่อปี พ. ศ. 2540 ใกล้เคียง (กรุณาดูเชิงอรรถ 4)

นอกจากการประยุกต์ใช้กรณีก้องโลกเมื่อปี พ. ศ. 2535 นี้แล้ว โดยทั่วไปทฤษฎีของยอร์ช โซโรส เป็นเสมือนโผฉายที่คอยช่วยส่องให้เรามองเห็นช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับการอ่านเหตุการณ์ของบุคคลที่มีส่วนร่วม และภาวะความไม่สมดุลของสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน เมื่อเขาเห็นช่องว่างและความไม่สมดุล เขาจะตั้งสมมุติฐานว่ามันจะมีผลให้สิ่งต่าง ๆ วิวัฒนาการไปอย่างไร หลังจากนั้นเขาก็เริ่มทดสอบสมมุติฐานนั้นด้วยการลงเงินซื้อ/ขายหุ้น เงินตรา วัตถุดิบ หรือทำอะไรก็ตามแต่ที่เขาคิดว่าเหมาะสมกับสถานการณ์ หลังจากนั้นเขาจะรอไปชั่วระยะหนึ่งเพื่อให้การทดสอบสมมุติฐานชี้ว่าเขาน่าจะคาดการณ์ถูกต้องหรือไม่ ถ้าสมมุติฐานบ่งว่าเขาอาจคาดการณ์ไม่ถูกต้อง เขาจะเปลี่ยนทิศทางในการเก็งกำไรและยอมขาดทุนส่วนที่ลงไปแล้ว ในทางตรงข้ามถ้าสมมุติฐานบ่งว่าเขาคาดการณ์ถูก เขาจะทุ้มเงินทันที

จะเห็นว่าวิธีของยอร์ช โซโรส เข้าลักษณะสิ่งร้ายที่กำลังล่าเหยื่อด้วยความสุขุมเยือกเย็น

ก่อนที่ยอร์ช โซโรสจะนำวิธีนี้มาใช้ในการโจมตีเงินปอนด์ เขาได้ทดลองวิธีของเขาสำเร็จอย่างดีมาแล้วหลายครั้ง รวมทั้งได้กำไรเป็นจำนวนมากในการเก็งกำไรหุ้นของบริษัทในเครือเทคโนโลยีและการเล่นอสังหาริมทรัพย์ในสหรัฐอเมริกา เนื่องจากเขาทำทุกอย่างเจียบ ๆ จึงไม่ก่อให้เกิดความสนใจในวงการนักเก็งกำไร

คงเพราะวิธีการของเขานี้เองที่ทำให้คนอื่นอ่านว่าสิงห์โซโรสเป็นคนที่ตื่นเต้นยากมาก แต่เขาแย้งว่าความจริงแล้วเขาตื่นเต้น มีความรู้สึกต่าง ๆ เหมือนคนอื่น เขาขาดความมั่นใจเป็นประจำซึ่งคนอื่นไม่เห็นแต่ยังขาดความมั่นใจเท่าไรก็ยิ่งทำให้เขาหาข้อมูลและวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น สิ่งที่เขาอาจต่างกับคนอื่นเป็นส่วนมากคือ เขารู้ตัวเสมอว่าเมื่อไรเขาตื่นเต้น เมื่อไรเขามีความรู้สึกต่าง ๆ เมื่อไรเขาขาดความเชื่อมั่น เมื่ออ่านคำแย้งของเขาแล้ว ผมสรุปว่าอภิมหาเศรษฐีคนนี้ไม่ต่างกับคนอื่นมากนัก ส่วนที่ต่างจากคนส่วนมากอาจได้แก่เขารู้จักตัวเองดีและทำทุกอย่างด้วยความมีสติ

นอกจากนั้นสิงห์โซโรสมีหลักการกว้าง ๆ อีกว่าจะต้องกระจายความเสี่ยงด้วยการนำเงินไปลงในกิจการหลาย ๆ อย่าง กิจกรรมการเก็งกำไรของเขามักอยู่ในรูปขาหยัง 3 ขาคือ ขาหนึ่งมุ่งไปที่ความขึ้นลงของหุ้น อีกส่วนหนึ่งมุ่งไปที่ความเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย และอีกส่วนหนึ่งมุ่งไปที่ตลาดเงินตราต่างประเทศ เขาอาจนำเงินบางส่วนออกไปจากระบบ 3 ขาของเขานี้เป็นครั้งคราว ถ้าเขาเห็นโอกาสดีที่จะทำกำไรงาม ๆ จากการเก็งราคาสินค้าจำพวกวัตถุดิบ ไม่ว่าจะเป็นกาแฟ หรือถั่วเหลือง หรือดิบูก แนนละ ! การทำยุทธการเก็งกำไรแบบ 3 ขาก็เหมือนขี่จักรยาน 3 ล้อซึ่งทำให้ล้มยาก

ในบางครั้งเมื่อออร์ซ โซโรสเห็นว่า กิจกรรมบางอย่างไม่มีทางขาดทุนมาก หากมีแต่ทางได้กำไรมหาศาล เขาก็จะทุ่มทุนที่มีอยู่พร้อมกับยืมเงินเพิ่มอีกด้วย เช่น ในการโจมตีค่าเงินปอนด์เมื่อปี พ. ศ. 2535 เขาवलบลคุณทหารดูแล้วเห็นว่า ถ้าเขาเก็งผิดจริง ๆ เช่น เยอรมนียอมลดดอกเบี้ยเงินมาร์คเพื่อช่วยอังกฤษ ทำให้ค่าของเงินปอนด์ไม่เปลี่ยนแปลง และระบบเงินของกลุ่มประเทศตลาดร่วมยุโรปไม่แตกสลาย เขาอาจจะขาดทุนบ้างเล็กน้อยจากการซื้อเงินปอนด์และเงินอื่นไปคืนให้องค์กรที่เขา ยืมมาและจากดอกเบี้ยที่ต้องจ่าย เขาแน่ใจว่าเขาจะขาดทุนสูงสุดไม่เกิน 4 เปอร์เซ็นต์ของเงินที่ลงไป ซึ่งน้อยมากสำหรับนักเก็งกำไรระดับเขา และเมื่อเทียบกับเงินที่เขาจะได้หลายเท่าของ 4 เปอร์เซ็นต์ถ้าเขาเก็งถูกต้องตอนนี้ ขอกล่าวถึงวิกฤติในเมืองไทยเมื่อ พ. ศ. 2540 นิดหนึ่ง เนื่อง จากกิจการเก็งกำไรเป็นความลับ ผมยังหาไม่พบว่าออร์ซ โซโรสลงทุนไปเท่าไรและได้กำไรไปเท่าไรในการโจมตีค่าเงินบาท สำหรับตัวเขาเองบอกว่าไม่ได้เงินไปเลย เขาบอกว่าเขาเริ่มเก็งกำไรโดยทำสัญญาขายเงินบาทล่วงหน้าเมื่อเดือนมกราคม 2540 แต่เขาชำระทุกอย่างตามสัญญา ก่อนที่จะเกิดวิกฤติและไม่ได้หวนกลับมาโจมตีเงินบาทดังที่คนอื่น กล่าวอ้าง¹⁰ เรื่องนี้น่าจะเป็นความจริง เพราะ รายงาน ศปร. ที่อ้างถึงข้างต้น และหนังสือพิมพ์ *Wall Street Journal* ฉบับวันที่ 22 พฤษภาคม 2540 รายงานตรงกันว่า ในเดือนพฤษภาคม 2540 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ห้ามสถาบันการเงินให้นักเก็งกำไรจากภายนอกยืมเงินบาท สิ่งี่โซโรสและนักเก็งกำไรชั้นนำต้องขาดทุนและวางมือจากการโจมตีเงิน

¹⁰ ดูรายละเอียดใน George Soros. *The Crisis of Grobal Capitalism*. New York: Public Affairs, 1998, pp. 137-142.

บาทไป เป็นเหตุให้ทางการไทยฉลองกันยกใหญ่ ¹¹

ยอร์ช โซรอสจะย้อนกลับมาอีกหรือไม่ และจะยืมเงินบาทจากใคร ผมไม่สามารถหาข้อมูลได้ เขาอาจจะไม่ได้ย้อนกลับมาก็ได้ เพราะ รายงานประจำปีของธนาคารเพื่อการชำระบัญชีระหว่างประเทศ (*Bank for International Settlements*) ¹² บ่งว่าพวกนักเก็งกำไรไม่ได้รวมหัวกันโจมตีเงินในเอเชียในปีนั้นจนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤติ ทำให้ผมคิดว่าถ้าเขาย้อนกลับมา เขาจะยืมเงินบาทจากที่ไหน ? ถ้ายืมได้ก็คงไม่มากถึงขนาดที่เขาโจมตีเงินปอนด์ เมื่อคิดกันแง่แล้ว เป็นไปได้ไหมว่า เนื่องจากสถาบันการเงินยังสามารถให้บุคคลและสถาบันภายในประเทศยืมเงินบาทได้ บุคคลและสถาบันภายในนี้เองที่ยืมเงินบาทไปขายเทเพื่อกดดันให้ทางการลดค่าเงินบาท ? ถ้าเป็นเช่นนี้แล้ว ผู้ที่ร่ำรวยจากการได้เงินสำรองที่ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้ปกป้องเงินบาทไปนั้นอยู่ในเมืองไทยมากน้อยเท่าไร ? ผมคิดว่าน่าจะมีการศึกษาในแง่นี้ดูบ้างเพื่อให้แน่ใจว่าเราถูกคนนอกปล้น หรือคนไทยปล้นกันเองแน่ ?

ขอกลับมาที่ยอร์ช โซรอส อีกครั้ง เขาสรุปว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในอาชีพการเก็งกำไรได้แก่การคิดอย่างพินิจพิเคราะห์ ทำให้เขามักเห็นจุดบกพร่องของแนวความคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว มักมีข้อแย้งต่อสิ่งที่คนทั่วไปเชื่อว่าถูกต้อง ไม่ยอมเดินตามคนอื่น และทำทุกอย่างบนรากฐานของความมีสติ

¹¹ การห้ามของธนาคารแห่งประเทศไทยทำให้จำนวนเงินบาทในตลาดลดน้อยลง พวกนักเก็งกำไรที่ยืมเงินบาทระยะสั้นเพื่อนำไปซื้อเงินเหรียญจากธนาคารแห่งประเทศไทย ต้องจ่ายดอกเบี้ยสูงมาก ในระหว่างนั้นหนังสือพิมพ์ *Wall Street Journal* รายงานว่าดอกเบี้ยบาทถีบตัวขึ้นสูงถึง 1,000-1,500 เปอร์เซนต์ หรือ 3 เปอร์เซนต์ต่อวัน ทำให้นักเก็งกำไรเลิกยืมเพราะมองไม่เห็นว่าจะได้กำไรอย่างไร ส่วนที่ยืมไปแล้วก็ต้องหามาจ่ายคืนพร้อมดอกเบี้ยด้วยการขายเงินเหรียญในราคาเท่า ๆ เดิม

¹² ตามที่อ้างในหนังสือพิมพ์ *New York Times*, June 9, 1998, p. 4.

5

ดังที่กล่าวถึงในตอนที่ 2 ยังมีเงินมากขึ้น ยอร์ช โซโรส ก็ยังรู้สึกว่ามี ความสุขน้อยลง ความรู้สึกนี้ไม่ใช่เพิ่งเกิดเมื่อเขามีเงิน หรือมีอายุมากขึ้นและกลัวบาปหรืออะไรทำนองนั้น เขารู้สึกมานานก่อนจะเป็นนักมหา เศรษฐี และก่อนจะมีชื่อกระฉ่อนทั่วโลก เรื่องนี้ดูจะเข้าใจยาก เป็นไปได้ไหมว่าตอนนั้นสิงห์โซโรสกำลังประสบวิกฤติภายในที่ฝรั่งเรียกว่า Mid-life Crisis คือ ผู้ชายพออายุย่างเข้ากลางคนจะเริ่มถามตัวเองว่าได้ทำอะไร ไปบ้าง ? มีใครเห็นความสำเร็จและยอมรับตัวเขาหรือเปล่า ? เมื่อตายไปแล้วจะมีคนกล่าวถึงว่าอย่างไร ? ฯลฯ ความรู้สึกทำนองนี้ทำให้ผู้ชาย บางคนทำอะไร ๆ แปลกไปจากที่เคยทำมาเพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น เปลี่ยนไปใส่เสื้อผ้าทรงล้ำยุคหรือสีฉูดฉาด ซื้อรถสปอร์ตที่ธรรมดาคนหนุ่ม สาวเท่านั้นใช้ ซื้อของใช้ เช่น นาฬิกา ที่ราคาแพงเป็นพิเศษ ฯลฯ

สำหรับผม จินตนาการเอาว่า การต้องทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำ จนต้องละลายครอบครัวถึงกับในที่สุดต้องหย่าร้างกับภรรยา¹³ การต้อง แยกแยกกับเพื่อนที่ร่วมสร้างตัวจนสำเร็จด้วยกัน และการที่ต้องอยู่กับ ความเสี่ยงระดับสูงวันแล้ววันเล่า คงสร้างความเครียดและปัญหาอื่น ๆ ให้ไม่น้อย นอกจากนั้น สิ่งที่เคยยลนอนเขาอยู่ตลอดเวลาได้แก่ความคิด ของเขาเองที่ว่าเขากำลังจะตกเป็นทาสของเงิน ทาสของกองทุนร่วมที่ เขาตั้งขึ้นเอง ยังมีกำไรมากและกองทุนยิ่งใหญ่ขึ้นเท่าไรก็ต้องมีการะมากขึ้นเท่านั้น เพราะจะต้องหาที่ลงให้แก่เงินที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

¹³ อันที่จริงในอเมริกา การหย่าร้างไม่ใช่ของแปลกอะไรนัก เพราะอัตราการหย่าร้าง ของคู่แต่งงานที่นั่นสูงมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ แต่เหตุการณ์ที่นำไปสู่จุดแตกสลายของการ แต่งงานคงทำให้มีความสุขไม่น้อย ยอร์ช โซโรส และภรรยาแยกกันอยู่ 3 ปี จึงได้หย่า ขาดจากกัน

ความคิดอีกอย่างหนึ่งที่ดูจะเกาะกินใจของยอร์ช โซโรสเสมอคือ การมีเงินไม่ใช่จุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิต เงินควรจะเป็นแต่เพียงพาหนะนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่สูงส่งกว่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น เขาเริ่มสงสัยความจริงใจของคนอื่น ไม่แน่ใจว่าคนอื่นเข้ามาแสดงความเป็นมิตรกับเขาเพราะชื่นชมในตัวเขาหรือเพราะเขามีเงิน

ภูมิหลังและการศึกษาของสิงห์โซโรสทำให้เขามีความคิดใฝ่ฝันในสิ่งหนึ่งที่เขาเรียกว่า *สังคมเปิด* หลังจากถามตัวเองอย่างจริงจังว่าเขาต้องการอะไรในชีวิต และไตร่ตรองเกี่ยวกับความรู้สึกส่วนลึกของหัวใจอยู่นาน เขาจึงแน่ใจว่าสิ่งที่จะทำให้เขามีความสุขคือ การเห็นคนทั่วโลกมีโอกาสอยู่ในสังคมเปิดตามอุดมการณ์ของเขา และมีคนสนใจศึกษาแนวคิดหรือปรัชญาที่เขาคิดว่าเขาพบใหม่กว้างขวางขึ้น ไม่ใช่สนใจแต่เพียงเงินหรือวิธีการหาเงินของเขาเท่านั้น เขาจึงตัดสินใจจะใช้เงินจำนวนมากสนับสนุนให้โลกก้าวไปสู่สังคมเปิดในอุดมการณ์ของเขา ด้วยการตั้งเงินขึ้นก้อนหนึ่งใน พ. ศ. 2522 ชื่อว่า “กองทุนสังคมเปิด” (Open Society Fund) มีคนถามเขาว่า “สังคมเปิด” ของเขานั้นหมายความว่าอะไร ?

คุณเชื่อไหมว่า เขาตอบไม่ได้ ? สังคมเปิดจริง ๆ มีอยู่ในโมโนภาพของเขาเท่านั้น และอีกเป็นสิบปีต่อมา เขาก็ยังให้คำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ เขาเขียนไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งพิมพ์ใน พ. ศ. 2538 ดังนี้

ข้าพเจ้าจะไม่ให้คำนิยามละ ศาสตราจารย์ฟิออฟเพอร์สอนข้าพเจ้าว่า เราไม่ควรให้คำนิยามแก่โมโนคติแต่ควรให้คำอธิบาย ตามปรัชญาของข้าพเจ้า สังคมเปิดมีรากฐานจากการยอมรับว่าเราทำอะไร ๆ อยู่บนฐานของความเข้าใจที่ไม่ถ่องแท้ ไม่มีใครรู้สัจธรรมสูงสุด เพราะฉะนั้นเราต้องคิดแบบวิเคราะห์ ต้องมีสถาบันและความสนใจที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติ ต้องมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งส่งถ่ายอำนาจอย่างเป็นระเบียบ ต้องมีเศรษฐกิจระบบตลาดเสรีซึ่งส่งข้อมูลให้เราทราบและให้

โอกาสเราแก้ความผิดพลาด เราต้องให้ความคุ้มครองและเคารพในความเห็นของคนส่วนน้อย และที่สำคัญที่สุดเราต้องปฏิบัติตามตัวบทกฎหมาย แนวคิดแบบชาตินิยมเผด็จการและคอมมิวนิสต์นำไปสู่ “สังคมนิยม” ซึ่งปัจเจกชนเป็นทาสของหมู่คณะ สังคมถูกรัฐครอบงำและรัฐเป็นเครื่องมือของลัทธิที่อ้างว่าตัวเองเป็นสัจธรรมสูงสุด สังคมเช่นนั้นขาดอิสรภาพ¹⁴

หลังจาก พ. ศ. 2522 ยอร์ช โซโรสตั้งมูลนิธิเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในประเทยุโรปตะวันออกซึ่งเคยปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์จนถึงปัจจุบันนี้ เขามีมูลนิธิอยู่ใน 29 ประเทศ และอุทิศเงินไปแล้วเป็นจำนวน 2,650 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ (ประมาณ 103,350 ล้านบาท) ซึ่งเป็นการอุทิศเงินเพื่อการกุศลจำนวนมากที่สุดในประวัติศาสตร์ของอเมริกา¹⁵

สิงห์โซโรสเริ่มต้นกิจการสนับสนุนสังคมเปิดที่ประเทศแอฟริกาใต้ตอนนั้นแอฟริกาใต้ยังปกครองด้วยระบบแยกผิว (Apartheid) คนขาวซึ่งมีเพียงประมาณ 14 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดเป็นผู้มีอำนาจปกครองประเทศ ส่วนคนผิวดำไม่มีสิทธิมีเสียงในการปกครองประเทศ แต่อย่างใด เป็นประชากรชั้นสอง ยอร์ช โซโรส ต้องการสนับสนุนให้คนผิวดำมีโอกาสมากขึ้นด้วยการให้ทุนการศึกษาแก่คนผิวดำเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่เขาต้องล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง เมื่อทางผู้บริหารมหาวิทยาลัยทำผิดข้อตกลงและนำเงินไปใช้ผิดจุดมุ่งหมาย ในที่สุดเขาต้องหยุดให้เงิน

¹⁴ Soros, George. **Soros on Soros**. New York: John Wiley & Sons, Inc. 1995, pp. 112-13.

¹⁵ **USA Today**. March 15, 2000, p. 6D.

ยอร์ช โซโรสหันไปตั้งมูลนิธิที่ประเทศฮังการี ในปี พ. ศ. 2527 หลังจากนั้นก็ขยายกิจการต่อไปในประเทศต่าง ๆ ซึ่งปกครองด้วยระบบคอมมิวนิสต์ และประเทศอื่น ๆ อีก สิ่งที่เขาสนับสนุนมีมากมายหลายด้าน แต่ถ้าดูกันลึก ๆ แล้ว พาหนะที่เขาต้องการใช้เพื่อล้มระบบคอมมิวนิสต์ในประเทศเหล่านั้นได้แก่การศึกษา ผมไม่แน่ใจว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของเขามีส่วนช่วยในการล่มสลายของการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ในยุโรปหรือไม่ เพียงใด แต่การช่วยให้คนมีโอกาสดำเนินการศึกษาย่อมจะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศเหล่านั้นแน่นอน ในระยะยาวเมื่อเศรษฐกิจเจริญขึ้นและคนส่วนมากอยู่ดีกินดี โอกาสที่ระบบคอมมิวนิสต์จะหวนกลับมาปกครองประเทศอีกคงน้อยลง หลังจากระบบคอมมิวนิสต์ในยุโรปแตกสลายลง เขาก็ยังสนับสนุนการศึกษาต่อไปอีกพร้อมกับได้ตั้งมหาวิทยาลัยชื่อ Central European University ขึ้นที่ฮังการีเมื่อปี พ. ศ. 2534 และต่อมามีสาขาขึ้นอีกที่สาธารณรัฐเชค เพื่อรับนักศึกษาปีละประมาณ 400 คน จาก 20 กว่าประเทศ

สำหรับในเอเชีย ยอร์ช โซโรส ตั้งมูลนิธิในแนวเดียวกันขึ้นในประเทศจีน แต่ต้องเลิกล้มไปในเวลาไม่นาน เขาบอกว่าต้องเลิกเพราะเขาไม่ชอบวัฒนธรรมเอเชียอย่างหนึ่งคือ การช่วยเหลือนำไปสู่การมีบุญคุณและความผูกพันต่อกันไปตลอดชีวิต เขาไม่ต้องการให้นักศึกษาที่เขาให้ทุนรู้สึกในบุญคุณของเขา ไม่ต้องการให้มีความผูกพันกันต่อไป

ความเกลียดและกลัวระบบคอมมิวนิสต์ทำให้ ยอร์ช โซโรส อุทิศเงินเป็นจำนวนมากเพื่อช่วยประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกที่เคยปกครองด้วยระบบนั้น แต่ไม่ค่อยได้ช่วยสังคมอเมริกันมากนักทั้ง ๆ ที่สหรัฐ ฯ ก็มีปัญหาลังคมที่เขาเห็นอยู่รอบด้าน อันที่จริงเขาเคยจะช่วยเหมือนกัน แต่ประสบการณ์ครั้งแรกทำให้เขาผิดหวัง เรื่องมีอยู่ว่า เขาต้องการช่วยบูรณะสวนสาธารณะในใจกลางนครนิวยอร์ก สวนสาธารณะนั้นเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำคัญยิ่งของคนในเมืองใหญ่อันแสนแออัด เขาตั้งกอง

ทุนขึ้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบูรณะ ในเวลานั้นมีคนอีกกลุ่มหนึ่งตั้งโครงการในทำนองเดียวกันขึ้นเช่นกัน แต่แทนที่คนสองกลุ่มนี้จะร่วมมือกันเพื่อบูรณะสวนสาธารณะ กลับมาแข่งขันและโจมตีกันเอง ยอร์ช โซโรสเลยเลิกให้เงิน และตั้งแต่นั้นมาเขาจะคอยจับจ้องอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้แน่ใจว่าผู้จัดการมูลนิธิของเขาจะไม่ทำอะไร ๆ เพื่อแสวงหาเงินหรือหาความดังให้ตัวเอง หรือพยายามให้มูลนิธิทำงานบางอย่างต่อไปทั้ง ๆ ที่ไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อตัวเองจะได้มีงานทำต่อ

หลังจากระบบคอมพิวเตอร์ล่มสลายลงจนหมดเกือบทั่วโลก สิงห์ โซโรสจึงหันกลับไปอุทิศเงินเพื่อช่วยสังคมอเมริกันอีก แต่เขายังไม่ได้อุทิศก้อนใหญ่ ๆ ดังที่ทำในต่างประเทศ ข่าวการอุทิศเงินของเขาดังที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ในระหว่างสองปีที่ผ่านมาบ่งว่า เขาสนใจในปัญหาสังคมหลายด้าน เช่น ยาเสพติด เด็กกับเวลาว่าง จรรยาแพทย์และทนายความ ฯลฯ หนังสือพิมพ์ชั้นนำ เช่น *New York Times* และ *Wall Street Journal* ลงข่าวการอุทิศเงินของเขาดังนี้

◆ ในปี พ. ศ. 2541 ยอร์ช โซโรสเริ่มด้วยการให้เงิน 1 ล้านดอลลาร์ ๖ แก่โครงการแลกเปลี่ยนเข็มฉีดยาที่พวกติดยาเสพติดจำพวกเฮโรอีนใช้ โครงการนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะป้องกันโรคเอดส์ซึ่งระบาดอย่างรวดเร็วในหมู่พวกติดยาเสพติดเพราะการใช้เข็มร่วมกัน (เมษายน)

◆ สนับสนุนการวิจัยเรื่องราวได้และการเสียภาษีของผู้อพยพเข้าไปอยู่ในอเมริกาโดยถูกต้องตามกฎหมาย การวิจัยนี้สถาบันมีชื่อว่า Urban Institute เป็นผู้ดำเนินการ (เมษายน)

◆ เขาประกาศว่าจะให้เงินในวงไม่เกิน 25 ล้านดอลลาร์ ๖ ต่อปี เป็นเวลา 5 ปี แก่ฝ่ายการศึกษาของนครนิวยอร์ก เพื่อช่วยเหลือให้เด็กมีกิจกรรมหลังจากเลิกเรียนแล้ว จุดมุ่งหมายสำคัญคือให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ แทนที่จะไปสร้างปัญหาสังคม เช่น ก่อความวุ่นวาย เล่นการพนัน ขยายยาเสพติด ฯลฯ (พฤษภาคม)

◆ ตั้งกองทุนขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ทนายหนุ่มสาวที่เรียนจบใหม่ ๆ ช่วยเหลือคนจน กรอบของโครงการคือจะให้เงินแก่นักกฎหมาย 70 คน เป็นเวลาสองปี จะจ่ายให้แต่ละคนในวงเงินไม่เกิน 32,000 เหรียญสหรัฐ ฯ ต่อปี พร้อมกับช่วยใช้หนี้ที่พวกนั้นยืมไว้เพื่อเรียนกฎหมายให้ด้วย เป้าหมายของผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือได้แก่ สตรีที่ถูกรังแก คนไร้ที่อยู่อาศัย คนพื้นเมืองของอเมริกาหรืออินเดียนแดง และผู้อพยพเข้าไปทำงานเป็นลูกจ้างในสวนและไร่นาของสหรัฐ ฯ (มิถุนายน)

◆ ให้เงินสนับสนุนความพยายามที่จะให้การสุบักัญชาเพื่อรักษาโรคบางอย่างไม่ผิดกฎหมาย ความพยายามนี้ได้รับความสำเร็จในรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งผ่านกฎหมายให้คนสุบักัญชาเพื่อรักษาโรคบางอย่างได้ (มิถุนายน และ ตุลาคม)

◆ ให้เงินสนับสนุนสถาบันยาเสพติด (Drug Reform Institute)

◆ ให้เงิน 300,000 เหรียญสหรัฐ ฯ เพื่อให้ฟ็องผู้ผลิตปืนพกซึ่งเป็นอาวุธที่อาชญากรใช้ฆ่าคนเป็นจำนวนมากทุกปี (ตุลาคม)

◆ ปี พ. ศ. 2542 เริ่มด้วยข่าวการให้เงินเพื่อสนับสนุนโครงการช่วยเหลือเด็กหลังเลิกเรียน ซึ่งจะขยายครอบคลุมจาก 25 เป็น 50 โรงเรียน จะเพิ่มจำนวนเงินจาก 6.4 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ ในปี พ. ศ. 2541 เป็น 12 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ (กุมภาพันธ์)

◆ ให้เงิน 15 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เพื่อโครงการหาทางลดการมุงำโรสูงที่สุดในวงการแพทย์ (ในอเมริกา แพทย์เป็นอาชีพที่มีรายได้มากที่สุด จนมีการวิพากษ์วิจารณ์อย่างแพร่หลายว่าแพทย์สมัยนี้ขาดจิตสำนึกมุงำหาแต่เงินถ้ายืดเยื้อ) โดยจะสนับสนุนการปาฐกของนักวิชาการและการวิจัยเกี่ยวกับจรรยาแพทย์ในโลกปัจจุบัน และจะสนับสนุนแพทย์จบใหม่ให้ช่วยคนไข้ยากจนซึ่งมักไม่มีโอกาสได้รับการรักษาพยาบาล เช่น พวกที่อพยพเข้าไปในอเมริกาใหม่ ๆ และผู้ไร้ที่อยู่อาศัย (เมษายน)

◆ ให้เงินสนับสนุนการประชุมเรื่องวัณโรคที่ต้านยา และจะให้เงิน

จำนวน 15 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ แก่โครงการต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับการต่อต้านวัณโรค (พฤศจิกายน)

6

ทำไมยอร์ช โซโรส จึงไม่มีความสุข ?

ถ้าเรามองกันในสายตาคนทั่วไป สิงห์โซโรส ได้รับชัยชนะอย่างงดงามแล้ว ทั้งในด้านการทำเงินให้กับตัวเอง และด้านการล่มสลายของการปกครองในระบบคอมมิวนิสต์ เขาแต่งงานใหม่กับสาวสวยอายุน้อยกว่าเขา 25 ปี เวลาไปไหนก็มีคนโค้งคำนับ มหาวิทยาลัยหลายแห่งประสาทปริญญาให้ มีสมบัติส่วนตัวถึงราว 4,000 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ หรือประมาณ 156,000 ล้านบาท

เขาไม่มีความสุขเพราะคนไม่ฟังแนวคิดหรือปรัชญาใหม่ของเขา

อะไรคือแนวคิดหรือปรัชญาใหม่ที่เขาค้นพบและอยากให้คนสนใจ ?

ผมได้กล่าวถึงบ้างแล้วเรื่องทฤษฎี *ความสะท้อนกลับ* ไปกลับมา (*Reflexivity*) และเรื่อง *สังคมเปิด* (*Open Society*) ยอร์ช โซโรสยังมีความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นในแนวคิดทั้งสองอย่างนี้ นอกจากนั้น เขายังมีความคิดประกอบกับความกังวลเพิ่มอีก เขาพยายามไปพูดในที่ต่าง ๆ และเขียนลงหนังสือพิมพ์และวารสาร เพื่อจะพยายามให้คนเข้าใจ และในที่สุดก็เขียนหนังสือออกมาอีกเล่มหนึ่งเมื่อปลายปี พ. ศ. 2541 ชื่อ *The Crisis of Global Capitalism* ผมคัดบทสรุปของหนังสือเล่มนั้นมาแปลไว้ในตอนนี้ เพื่อให้คุณเห็นแนวคิดของเขาทั้งหมด ถ้าคุณไม่สนใจเรื่องหนัก ๆ ในแนวปรัชญาก็ข้ามไปอ่านตอนต่อไปเลยก็แล้วกัน (ผมนำข้อความของเขาไปวิเคราะห์คร่าว ๆ ไว้ที่นั่น) ถ้าจะอ่านต่อไป ขอบอกก่อนว่า หนังสือเล่มนี้ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ และถูกโจมตีจาก

ผู้เชี่ยวชาญทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์หลายคน ผมในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ (แต่ไม่เชี่ยวชาญในด้านทฤษฎี) จะไม่ขอออกความเห็น คุณอ่านแล้วตัดสินใจเองก็แล้วกันว่าอภิมาเศรษฐีคนนี้น่าจะมีความคิดเลอะเลือนไป หรือว่าผู้เชี่ยวชาญทฤษฎีเศรษฐศาสตร์อาจไม่เข้าใจหรือมองข้ามอะไรไป

หนังสือเล่มนี้มุ่งที่จะวางพื้นฐานของสังคมเปิดให้แผ่กระจายไปทั่วโลก ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีแผ่กระจายไปทั่วโลกแล้ว แต่องค์การทางการเมืองของสังคมโลกยังล้าหลังอย่างน่าเศร้า เราขาดศักยภาพที่จะรักษาสันติภาพและที่จะต่อต้านพฤติกรรมของตลาดการเงินที่เลวร้าย การขาดศักยภาพนี้จะนำไปสู่ความล่มสลายของเศรษฐกิจโลก

ลักษณะเด่นของเศรษฐกิจโลกปัจจุบันคือการค้าขายและการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรี อัตราดอกเบี้ย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา และราคาดัชนีในประเทศต่าง ๆ เกี่ยวโยงกันอย่างใกล้ชิด ตลาดการเงินทั่วโลกมีอิทธิพลอย่างมหาศาลต่อภาวะเศรษฐกิจ

เงินทุนมีลักษณะพิเศษในแง่ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่ายกว่าปัจจัยในการผลิตอื่น ๆ เงินทุนจะไหลไปหาแหล่งที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด เงินทุนก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ฉะนั้นประเทศต่าง ๆ หาทางแย่งชิงเงินทุนกัน ลักษณะพิเศษนี้ทำให้เงินทุนสะสมขึ้นในสถาบันการเงินและบริษัทข้ามชาติโดยมีตลาดการเงินเป็นตัวกลาง

วิวัฒนาการของเศรษฐกิจโลกล้าหน้าไปมากกว่าวิวัฒนาการของสังคมโลก ซึ่งยังมีประเทศเป็นกรอบเบื้องต้น กฎหมายและสถาบันระหว่างประเทศที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่แข็งแกร่งพอที่จะป้องกันสงครามหรือการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ ได้ สิ่งแวดล้อมไม่ได้รับการเหลียวแลอย่างเพียงพอ ตลาดการเงินของโลกอยู่นอกเหนือการควบคุมของเจ้าหน้าที่ระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ

ข้าพเจ้าเห็นว่าสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้บ่งพร่องและขาด

เสถียรภาพ ตลาดการเงินนั้นขาดเสถียรภาพในตัวของมันอยู่แล้ว และตลาดเสรีซึ่งขาดบังคับเหี้ยนไม่สามารถสนองความต้องการบางอย่างของสังคมได้ แต่น่าเสียดายที่ความบกพร่องเหล่านี้ไม่มีใครมองเห็น ยิ่งไปกว่านั้นความเชื่อทั่วไปมีว่าระบบตลาดจะควบคุมตัวมันเองได้และเศรษฐกิจโลกจะก้าวหน้าต่อไปโดยปราศจากสังคมโลกที่ก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กัน อ้างกันว่าผลประโยชน์ส่วนรวมจะได้รับการตอบสนองอย่างดียิ่งถ้าทุกคนสามารถแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวได้อย่างเสรี และความพยายามที่จะปกป้องประโยชน์ส่วนรวมด้วยมตร่วมกันเป็นการบิดเบือนกลไกของตลาด แนวความคิดนี้เรียกว่าระบบปล่อยตามลำพัง (laissez faire) แต่ข้าพเจ้าคิดว่าคำที่เหมาะสมกว่าคือระบบหรือแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้า (market fundamentalism)

แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้านี่เองที่ทำให้ระบบนายทุนซึ่งแผ่กระจายอยู่ทั่วโลกในปัจจุบันบกพร่องและขาดเสถียรภาพ ภาวะนี้เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติ ธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศถูกตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การค้าระหว่างประเทศ ในขณะที่การเคลื่อนย้ายเงินทุนข้ามชาติถูกกักกัน การเคลื่อนย้ายเงินข้ามชาติมีอิสระเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนนายกรัฐมนตรีมาร์กาเรต แททเชอร์ และประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ขึ้นเถลิงอำนาจในปี พ. ศ. 2523 แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าจึงเบ่งบานเต็มที่ เอื้อให้เงินทุนเคลื่อนย้ายได้สะดวกอย่างยิ่ง

แน่นอน นี่ไม่ใช่ครั้งแรกที่ระบบนายทุนแผ่กระจายไปทั่วโลก คาร์ล มาร์ก และ ฟรีดริค เองเกลส์ ได้ชี้ให้เห็นลักษณะหลัก ๆ ของมันแล้วตั้งแต่ปี พ. ศ. 2391 เมื่อเขาพิมพ์ ประกาศิตของระบบคอมมิวนิสต์ ออกเผยแพร่วาระระบบนายทุนในระยะ 50 ปีหลังจากนั้นมีเสถียรภาพกว่าระบบนายทุนปัจจุบันในบางแง่ ประการแรก ประเทศมหาอำนาจ เช่น อังกฤษ ที่ได้รับผลประโยชน์มหาศาลจากระบบนั้นพร้อมที่จะรักษามันให้คงไว้

ประการที่สอง สมัยนั้นมีเงินตราระหว่างประเทศอยู่สกุลเดียวคือทองคำ แต่ในสมัยนี้มีเงินตราระหว่างประเทศถึงสามสกุลคือ เงินดอลลาร์ เงินมาร์คซึ่งจะกลายเป็นเงินยูโรในเร็ววันนี้ และเงินเยน เงินสามสกุลนี้เสียดสีกันอยู่คล้ายแผ่นพื้นผิวโลกที่นำไปสู่แผ่นดินไหว ทำให้เงินตราสกุลเล็ก ๆ ถูกเหยียบย่ำแหลกไป ประการที่สามซึ่งสำคัญที่สุด ความเชื่อและมาตรฐานทางจรรยาที่ยอมรับกันทั่วไปในสมัยนั้นเป็นแนวชี้ว่าอะไรผิดอะไรถูกแน่นอนกว่าระดับคุณธรรมของสมัยปัจจุบัน อำนาจเงินและพลังตลาดไม่สามารถสร้างความกลมเกลียวในสังคมได้

ระบบเก่าถูกทำลายลงด้วยสงครามโลกครั้งแรก ความพยายามที่จะฟื้นฟูระบบนั้นขึ้นมาใหม่นำไปสู่เหตุการณ์สำคัญคือ ตลาดหุ้นของสหรัฐ ๙ ล่มในปี พ. ศ. 2472 ซึ่งนำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่หลวงทั่วโลก นาคิดว่าระบบปัจจุบันซึ่งขาดปัจจัยทางเสถียรภาพบางอย่างของระบบเก่าจะจบลงในทำนองนั้นด้วยหรือไม่ ?

เราสามารถหลีกเลี่ยงความหายนะนั้นได้ ถ้าเรามองเห็นความบกพร่องของระบบปัจจุบันและริบหาทางแก้ไขให้ทันทั่วทั้งที่ ข้อบกพร่องนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร และจะแก้ได้อย่างไร ? ข้าพเจ้าเห็นว่าระบบนายทุนที่แผ่กระจายอยู่ทั่วโลกในขณะนี้ เป็นสังคมเปิดแบบจอมปลอม และเราจะแก้ไขความชั่วร้ายของมันได้ถ้าเราเข้าใจและให้ความสนับสนุนหลักการของสังคมเปิดอย่างกว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

สังคมเปิดเป็นแนวความคิดที่ศาสตราจารย์คาร์ล พ็อพเพอร์ เสนอไว้ในหนังสือเรื่อง **สังคมเปิดและศัตรู (Open Society and Its Enemies)** เมื่อหนังสือเล่มนั้นพิมพ์ออกมาในปี พ. ศ. 2487 สังคมเปิดถูกคุกคามโดยระบบเผด็จการ เช่น นาซีในเยอรมนีและคอมมิวนิสต์ในสหภาพโซเวียต ซึ่งต้องการใช้อำนาจของรัฐควบคุมประชาชน แนวคิดแบบสังคมเปิดจึงเข้าใจได้ง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับสังคมปิดซึ่งลัทธิเผด็จการอุมุขอยู่ก่อนอาณาจักรโซเวียตทะเลาะลงในปี พ. ศ. 2532 สังคมเปิดซึ่งเป็นที่รู้จัก

โดยทั่วไปว่าฝ่ายตะวันตกกลมเกลียวกันดีเพราะมีศัตรูร่วมกัน แต่เมื่อระบบคอมมิวนิสต์ทะลายลง แนวคิดแบบสังคมนิยมเปิดซึ่งเน้นอิสรภาพประชาธิปไตย และตัวบทกฎหมายเลื่อนลงพร้อม ๆ กันกับการแผ่ขยายไปทั่วโลกของระบบนายทุน ระบบนายทุนซึ่งใช้พลังตลาดเป็นพาหนะเป็นอันตรายอีกชนิดหนึ่งต่อระบบสังคมนิยม ข้อเสนอหลักของหนังสือเล่มนี้มีอยู่ว่า แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าเป็นอันตรายต่อระบบสังคมนิยมมากกว่าลัทธิเผด็จการเสียอีก

เศรษฐกิจระบบตลาดเป็นส่วนสำคัญของระบบสังคมนิยมอย่างไร้เยี่ยงไร ? แล้วแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าเป็นอันตรายต่อระบบสังคมนิยมอย่างไร ?

ข้าพเจ้าขอออกเสียเลยว่า ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้านั้นสวนทางอย่างจังหน้ากับแนวคิดแบบสังคมนิยมในนัยเดียวกันกับระบบฟาสซิสต์หรือระบบคอมมิวนิสต์สวนทางกับระบบสังคมนิยมตรงกันข้าม แนวคิดแบบสังคมนิยมและเศรษฐกิจระบบตลาดมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าเป็นเพียงสิ่งที่แตกคอกไปจากแนวคิดแบบสังคมนิยมเท่านั้น แต่นั่นไม่ได้หมายความว่ามันจะมีอันตรายน้อยลง แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าเป็นอันตรายต่อสังคมนิยมโดยการให้บทบาทของตลาดมากเกินไป

ข้าพเจ้าตำหนิระบบนายทุนซึ่งแผ่กระจายอยู่ทั่วโลกขณะนี้ในสองกระทงใหญ่ กระทงแรกเป็นความบกพร่องของกลไกตลาด โดยเฉพาะการขาดเสถียรภาพของตลาดการเงิน อีกกระทงหนึ่งเป็นความบกพร่องของสิ่งที่ไม่เกี่ยวกับตลาด เช่น ความล้มเหลวของการเมืองและความถดถอยของวัฒนธรรมทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ

ข้าพเจ้าเห็นว่าความล้มเหลวของการเมืองนั้นแผ่ขยายไปกว้างกว่าและก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าความล้มเหลวของกลไกตลาด มติของบุคคลซึ่งแสดงออกมาทางกลไกตลาดมีประสิทธิภาพมากกว่ามติของส่วนรวมซึ่ง

แสดงออกมาทางการเมือง โดยเฉพาะบนเวทีโลก ความเอื้อมระอาต่อ
การเมืองส่งเสริมให้แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าโคดเด่นขึ้น และระบบตลาด
เป็นเจ้ามีส่วนทำให้การเมืองล้มเหลว ความบกพร่องใหญ่หลวงที่สุดของ
ระบบนายทุนซึ่งแผ่ขยายอยู่ทั่วโลกขณะนี้ได้แก่การปล่อยให้กลไกตลาดและ
การแสวงหากำไรหลุดเข้าไปก้ำกายในเวทีที่มันไม่ควรจะเข้าไป

สำหรับกระตงที่เกี่ยวกับการขาดเสถียรภาพของระบบการเงินของ
โลก คนที่เชื่อในแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าไม่เข้าใจการทำงานของตลาด
การเงิน เชื่อว่าตลาดการเงินจะโน้มไปสู่ความสมดุล ทฤษฎีสมดุลทาง
เศรษฐศาสตร์สร้างอยู่บนฐานของการเปรียบเทียบอย่างผิด ๆ กับวิชา
ฟิสิกส์ วัตถุต่าง ๆ เคลื่อนไหวไปตามทางของมันโดยไม่มีที่ระว่าใครจะ
คิดอย่างไร แต่การเคลื่อนไหวในอนาคตของตลาดการเงินขึ้นอยู่กับ
พฤติกรรมของคนในวันนี้ ตลาดการเงินไม่แต่เพียงจะสะท้อนสภาพความ
เป็นจริงเท่านั้น หากยังเป็นเหตุทำให้สภาพความเป็นจริงออกมาในรูปแบบ
อีกด้วย ข้าพเจ้าเรียกความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างการกระทำในปัจจุบัน
และเหตุการณ์ในอนาคตนี้ว่า ความสะท้อนกลับไปกลับมา (Reflexivity)

ความสะท้อนชนิดนี้เข้าไปก้ำกายกับกิจกรรมทุกอย่างที่มนุษย์
เข้าไปร่วม มนุษย์ตอบสนองต่อพลังทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ในขณะเดียวกันความเข้าใจและเจตคติของมนุษย์ก็
มีผลทำให้พลังนั้น ๆ เปลี่ยนไปด้วย ปฏิกริยากลับไปกลับมาระหว่างความ
คาดหวังของผู้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ๆ เป็นหลัก
สำคัญในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและ
สังคม หลักความสะท้อนกลับไปกลับมาคือหัวใจของหนังสือเล่มนี้

ความสะท้อนกลับไปกลับมาไม่มีในวิชาวิทยาศาสตร์ เพราะความ
สัมพันธ์ระหว่างคำอธิบายของนักวิทยาศาสตร์และปรากฏการณ์ที่เขา
พยายามจะอธิบายนั้นเป็นแบบถนนจราจรทางเดียว ถ้าคำอธิบายตรงกับ
ความเป็นจริง คำอธิบายนั้นก็ถูก ถ้าไม่ตรงก็เป็นคำอธิบายที่ผิด นักวิทยา

ศาสตร์สร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีนี้ แต่ผู้มีส่วนร่วมในตลาดต้องวินิจฉัยอนาคตโดยปราศจากองค์ความรู้ในทำนองนี้ และความโน้มเอียงที่เขามีอยู่ในใจแล้วจะมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ในอนาคต และเหตุการณ์นั้นจะย้อนมาเสริมหรือลดความโน้มเอียงที่เขามีอยู่แต่เริ่มต้นอีก

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่าหลักของความสะท้อนกลับไปกลับมานี้เกี่ยวเนื่องกับตลาดการเงิน (และปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นจำนวนมาก) มากกว่าหลักความสมดุลซึ่งเป็นรากฐานของวิชาเศรษฐศาสตร์ที่ยอมรับกันอยู่ทั่วไป ผู้มีส่วนร่วมในตลาดมิได้เริ่มต้นที่องค์ความรู้ หากที่ความโน้มเอียงในใจของตัวเอง ถ้าปฏิกิริยาสะท้อนกลับมาทำให้ความโน้มเอียงนั้นลดลง ตลาดจะเลื่อนไปหาความสมดุล แต่ถ้าปฏิกิริยาสะท้อนกลับเกิดเสริมความโน้มเอียงที่มีอยู่แล้วขึ้นมา ตลาดจะเบนออกไปจากสมดุลและจะไม่กลับมา ณ จุดเริ่มต้นอีก ตลาดการเงินจะขึ้นลงเป็นจำนวนมากอย่างฉับไว แต่น่าแปลกใจที่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ยังใช้หลักของความสมดุล ไม่ยอมรับปรากฏการณ์เหล่านี้ทั้ง ๆ ที่เห็นอยู่อย่างตาตาเสมอ แนวโน้มที่จะเกิดความไม่สมดุลมีอยู่ในตัวตลาดการเงินอยู่แล้ว ไม่ใช่เกิดขึ้นเพราะแรงกระตุ้นจากภายนอกเท่านั้น

เนื้อหาเกี่ยวกับกระทงที่สองนั้นสลับซับซ้อนและยากต่อการสรุป ข้าพเจ้าเชื่อว่าความล้มเหลวของกลไกตลาดนั้นน้อยมากเมื่อเทียบกับความล้มเหลวของส่วนที่อยู่นอกกลไกตลาด เช่น ผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคม คุณธรรมทางสังคม มีคนสงสัยว่าสิ่งทีวามีด้วยหรือ เขาบอกว่าสังคมประกอบด้วยบุคคล และผลประโยชน์ของบุคคลจะแสดงออกมาได้ดีที่สุดทางการกระทำของบุคคลนั้นในฐานะผู้มีส่วนร่วมในตลาด เช่น ถ้าเขาเกิดมีปัญญาขึ้นมาก็ให้แสดงความเจริญนั้นด้วยการอุทิศเงิน นั่นคือ ทุกอย่างรวบยอดออกมาในรูปของตัวเงินได้หมด

แน่ละ ความคิดแนวนี้นี้อาจสิ้นเชิง มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เราทำคนเดียวได้ แต่ก็มีอีกมากที่เราต้องทำร่วมกัน ในฐานะผู้มีส่วนร่วมใน

กลไกตลาด ข้าพเจ้าพยายามแสวงหากำไรให้มากที่สุด ในฐานะประชาชน ข้าพเจ้าเป็นห่วงเรื่องเกี่ยวกับคุณธรรมของสังคมซึ่งได้แก่ความสงบ ความยุติธรรม เสรีภาพ ฯลฯ ในกรณีที่ข้าพเจ้าเห็นความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์ของตลาดการเงิน ข้าพเจ้าจะเปลี่ยนคนเดียวไม่ได้ ถ้าข้าพเจ้าเปลี่ยนแต่คนอื่นไม่เปลี่ยนตาม ผลออกมายังคงเดิม

เราต้องแยกการตั้งกฎเกณฑ์ออกจากการทำตามกฎเกณฑ์ การตั้งกฎเกณฑ์เป็นมติร่วมกัน หรือเป็นการเมือง การกระทำตามกฎเกณฑ์เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล หรือเป็นพฤติกรรมทางตลาด แต่น่าเสียดายว่าสองอย่างนี้มักแยกกันไม่ออก คนส่วนมากออกเสียงเลือกตั้งและวิ่งเต้นเพื่อให้ได้กฎหมายที่เอื้อผลประโยชน์ให้แก่ตัวเอง แยกไปกว่านั้น ผู้แทนที่ได้รับเลือกมักเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม เจตคติทางการเมืองแบบนี้ทำลายหลักประชาธิปไตย ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมของนักการเมืองย่อมมีอยู่เสมอ แต่มาในระยะหลัง ๆ นี้ ได้เพิ่มความรุนแรงขึ้นมากมาย การวัดความสำเร็จด้วยเงินใช้วัดคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ไม่ได้ ความโดดเด่นของการหากำไร และการถดถอยของประสิทธิภาพในกระบวนการแสวงหากำไรร่วมกัน เสริมกันและกันในรูปแบบของความสะท้อนกลับไปกลับมาดังที่กล่าวถึงการส่งเสริมประโยชน์ส่วนตัวให้เป็นคุณธรรมหลัก สร้างความเสื่อมเสียให้แก่การเมือง และความล้มเหลวของการเมืองเป็นข้ออ้างในการปล่อยให้ตลาดมีอิสระมากยิ่งขึ้น

สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ควรให้ตกอยู่ในอำนาจของตลาดมีหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นคุณธรรม ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือความสำเร็จทางด้านสุนทรียภาพและทางสติปัญญา แต่แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าก็ยังไม่วายที่จะเข้าไปก้าวก่ายในสิ่งเหล่านี้ ตามแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้า กิจทางสังคมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ถือเป็นการแลกเปลี่ยนตามสัญญาที่ดี ค่าออกมาเป็นเงินได้ กิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ตกอยู่ในอำนาจลับของการ

แข่งขันเพื่อหากำไรสูงสุด การแพร่ของลัทธิตลาดเข้าไปในกิจการนอกเหนือไปจากธุรกิจและเศรษฐกิจมีผลในทางทำลายและลดคุณธรรม แต่แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้ามีพลังใหญ่หลวงจนแนวคิดอื่นถูกกล่าวหาว่าขาดเหตุผลและเขลา

ตามความเป็นจริงแล้ว แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้านั้นแหละที่เขลาและขาดเหตุผล ถึงแม้เราจะไม่ต้องนำเรื่องคุณธรรมและจรรยาซึ่งสำคัญมากกว่ามาคิด และพิจารณาแต่เรื่องเศรษฐกิจอย่างเดียว ลัทธิที่ยกให้ตลาดเป็นเจ้ามีข้อบกพร่องอย่างลึกซึ้งและแก้ไม่ได้ พุดง่าย ๆ ว่า ถ้าพลังตลาดได้รับอำนาจอย่างเต็มที่เพียงเฉพาะในด้านเศรษฐกิจและการเงินเท่านั้นก็จะนำไปสู่ความแตกสลายของระบบนายทุนของโลก นี่แหละคือสิ่งสำคัญที่สุดที่หนังสือเล่มนี้ต้องการชี้ให้เห็น

คนส่วนมากเหมาะเอาว่าประชาธิปไตยและระบบนายทุนเป็นของคู่กัน แต่ความจริงแล้วความสัมพันธ์ของทั้งสองสลับซับซ้อนกว่านั้น ระบบนายทุนต้องการประชาธิปไตยเป็นตัวถ่วงเพราะระบบนายทุนโดยตัวของมันเองแล้วไม่มีแนวโน้มไปสู่ความสมดุล นายทุนแสวงหากำไรสูงสุด ถ้าปล่อยให้ทำอย่างนั้นอย่างเสรีก็จะสะสมเงินทุนจนเกิดความไม่สมดุลขึ้น มาร์กและเอนเกลส์วิเคราะห์ระบบนายทุนไว้อย่างดีเมื่อ 150 ปีที่แล้ว และในบางแง่ดีกว่าทฤษฎีสมดุลของเศรษฐศาสตร์ที่เชื่อถือกันอยู่ทั่วไปในปัจจุบันด้วยซ้ำ แต่ระบบคอมมิวนิสต์ที่เขาต้องการนำมาใช้นั้นเป็นยารักษาที่มีผลร้ายกว่าโรคเสียอีก เหตุสำคัญที่คำทำนายของเขาว่าระบบนายทุนจะล่มไม่เป็นจริงก็เพราะการเข้าแทรกแซงทางการเมืองของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

น่าเสียดายว่าเรากำลังจะตีความหมายของบทเรียนจากประวัติศาสตร์ผิด ปัจจุบันนี้อันตรายนี้อาจมาจากระบบคอมมิวนิสต์แล้ว หากมาจากแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้า ระบบคอมมิวนิสต์ยกเลิกกลไกตลาดและรัฐเข้าควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้า

ต้องการยกเลิกการแสวงหาพันธมิตรร่วมกันและยกคุณธรรมของตลาดให้อยู่เหนือคุณธรรมทางการเมืองและทางสังคม ระบบตกขอบทั้งสองอย่างนี้ผิดสิ่งที่เราต้องการคือความสมดุลระหว่างการเมืองกับตลาด ระหว่างการตั้งกฎเกณฑ์และการกระทำตามกฎหมาย

ถึงเราจะรู้ว่าเราต้องการสิ่งนี้ เราจะต้องทำอะไรจึงจะบรรลุผล ? โลกปัจจุบันกำลังขาดสมดุลอย่างใหญ่หลวง ไม่มีประเทศใดสามารถต้านทานพลังของตลาดการเงินที่แผ่กระจายไปทั่วโลกได้ เราไม่มีสถาบันเพื่อตั้งกฎเกณฑ์ในระดับโลก เราขาดกลไกเพื่อหาพันธมิตรร่วมกันในระดับโลก ภาวะเช่นนี้ได้รับการเตือนว่าเป็นผลดีจากวินัยของตลาด แต่ถ้าตลาดการเงินขาดเสถียรภาพอยู่ในตัวของมันเองอยู่แล้ว การเอาวินัยตลาดมาใช้ย้อมนำไปสู่การขาดเสถียรภาพด้วย สังคมจะทนต่อการขาดเสถียรภาพได้มากเท่าไร ?

แต่เรายังไม่สิ้นหวังเสียทีเดียว เราต้องแยกให้ออกระหว่างมดมีส่วนบุคคลซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมทางตลาด กับมดส่วนรวมซึ่งแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมทางสังคม และโดยเฉพาะพฤติกรรมทางการเมือง ผลประโยชน์เป็นตัวชี้ทางในทั้งสองกรณี แต่ในกรณีที่เรแสวงหาพันธมิตรส่วนรวม เราต้องยกผลประโยชน์ส่วนรวมไว้เหนือประโยชน์ส่วนตัว ถึงแม้ว่าคนอื่นจะไม่ทำก็ตาม นั่นเป็นทางเดียวที่ผลประโยชน์ส่วนรวมจะชนะ

ในปัจจุบัน ระบบนายทุนมีอำนาจเกือบสุดขั้วอด ถึงแม้วิกฤติของโลกในปัจจุบันจะทำให้มันเสียหายบ้าง แต่ในด้านของแนวคิดแล้วไม่มีอะไรเหนือมันอีกแล้ว วิกฤติในเอเชียได้ขับไล่รัฐบาลจำพวกอึดตายิปไทยที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวออกไป และนำรัฐบาลแนวประชาธิปไตยซึ่งมุ่งทำการปฏิรูปเข้ามาแทนที่ แต่วิกฤติก็ทำให้ศักยภาพของสถาบันการเงินระหว่างประเทศในการป้องกันและแก้ไขวิกฤติเสื่อมลง อีกนานเท่าไรก่อนที่วิกฤตินี้จะขับไล่รัฐบาลที่มุ่งทำการปฏิรูปออกไป ? ข้าพเจ้ากลัวว่าวิวัฒนาการทางการเมืองซึ่งเกิดจากวิกฤติทางการเงินอาจจะขับไล่ระบบ

นายทุนออกไปเสียเองด้วยซ้ำ เรื่องนี้ได้เกิดขึ้นแล้วในอดีต

ข้าพเจ้าขอเน้นว่า ข้าพเจ้าไม่ต้องการยกเลิกระบบนายทุน ถึงแม้จะมีข้อบกพร่อง มันก็ยังดีกว่าระบบอื่น ๆ ข้าพเจ้าต้องการจะป้องกันไม่ให้ระบบนายทุนทำลายตัวเอง แนวคิดแบบสังคมนิยมเปิดจะทำให้บรรลุจุดประสงค์นี้

ระบบนายทุนที่แผ่กระจายอยู่ทั่วโลกในขณะนี้ถูกบิดเบือนไปจากแนวคิดระบบสังคมนิยม ซึ่งสร้างอยู่บนรากฐานของการยอมรับว่าเราขาดความเข้าใจที่ถ่องแท้ และการกระทำของเรามีผลที่เราไม่ตั้งใจ สถาบันที่เราตั้งขึ้นจะมีข้อบกพร่องแต่เราจะไม่ยอมมันทิ้ง หากเราจะต้องสร้างสถาบันที่มีกลไกในตัวเองสำหรับแก้ไขความบกพร่องนั้น กลไกนี้รวมทั้งกลไกทางตลาดและทางประชาธิปไตย แต่ทั้งสองอย่างจะไร้ผลถ้าเราไม่รู้ตัวว่าเราเองมีข้อบกพร่องและยอมรับความผิดพลาดของตัวเอง

โลกปัจจุบันขาดสมดุลอย่างน่ากลัวระหว่างมตีสวนตัวที่แสดงออกมาทางตลาดกับมตีสวนรวมที่แสดงออกมาทางการเมือง เรามีเศรษฐกิจโลกโดยปราศจากสังคมนิยม ภาวะนี้อยู่ไม่รอด แต่เราจะแก้ไขอย่างไร ? ข้าพเจ้าแน่ใจในด้านความบกพร่องของตลาดการเงิน แต่ไม่ค่อยมั่นใจนักในด้านศีลธรรมจรรยาและทางจิตวิญญาณที่แนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้ากำลังแทรกซึมเข้าไป

สำหรับการรักษาเสถียรภาพและกฎเกณฑ์เศรษฐกิจโลก เราต้องมีระบบการห้ามติร่วมกันในระดับโลก พุดสัน ๆ ว่าเราต้องมีสังคมนิยมเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจโลก สังคมนิยมไม่ได้หมายถึงรัฐบาลโลก เราไม่ต้องการยกเลิกรัฐบาลระดับประเทศซึ่งเป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว แต่ในด้านผลประโยชน์ร่วมกัน อธิปไตยของประเทศต้องอยู่ใต้กฎหมายและสถาบันระหว่างประเทศ ประเทศที่ต่อต้านแนวคิดนี้คือสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นมหาอำนาจสูงสุดจึงไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของสถาบันระหว่างประเทศ

ทางออกคือสหรัฐ ฯ ต้องร่วมมือกับประเทศที่มีแนวคิดคล้ายกันเพื่อ

ตั้งกฎเกณฑ์และสถาบันที่จำเป็นขึ้นเพื่อรักษาสันติภาพ อิสระภาพ ความมั่งคั่ง และเสรีภาพ ซึ่งจะนำไปสู่อุดมการณ์ในแนวคิดของสังคมเปิด แต่สิ่งนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้โดยปราศจากสหรัฐ ฯ ในมุมนกลับ ไม่มีโอกาสไหนที่ดีกว่านี้อีกแล้วที่สหรัฐ ฯ และประเทศที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกันจะบรรลุผลอันพึงปรารถนายิ่ง สหรัฐ ฯ และพันธมิตรมีโอกาสบันดาลให้สังคมเปิดซึ่งจะช่วยสร้างเสรีภาพให้ระบบเศรษฐกิจและรักษาคณธรรมของมนุษย์ให้เกิดขึ้นได้ตลอดทั้งโลก

7

กลับไปหรือยัง ? ถ้ายังไม่กลับจากการอ่านตอนที่แล้วก็นับว่าเก่งหวังว่าคงเห็นด้วยกับผมว่าความคิดของอภิมหาเศรษฐียอร์ช โซโรส คนนี้เข้าใจไม่ง่ายเลย ขอสารภาพว่า ทั้ง ๆ ที่ได้อ่านความคิดของเขาจากหนังสือเล่มอื่น ๆ มาก่อน ผมต้องอ่านอยู่หลายเที่ยวจึงเข้าใจ แต่ก็ไม่แปลกใจที่เขาเขียนเข้าใจค่อนข้างยาก มันสมองของเขาคงปราดเร็วกว่าของผมแน่ นอกจากนั้น ตัวเขาเองก็ยอมรับว่าเขาสื่อความคิดไม่เก่งแต่ในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อทำเงิน !

อะไรในประวัติและข้อเขียนของยอร์ช โซโรส เป็นสิ่งชวนคิด ?

คุณจะคิดอย่างไรไม่ทราบ สำหรับผม มองดูชีวิตและอ่านหนังสือของอภิมหาเศรษฐีคนนี้แล้วเห็นว่ามีสิ่งน่าคิดหลายด้านหลายระดับ จากระดับบุคคล เรื่อยไปจนถึงระดับธุรกิจ ระดับประเทศ และระดับโลก

ในระดับบุคคล สิ่งที่น่าสนใจอย่างหนึ่งได้แก่เรื่องศีลธรรมจรรยาและการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ผมไม่แน่ใจว่ายอร์ช โซโรส ถูกหรือไม่ที่อ่านว่าระดับศีลธรรมจรรยาหรือคุณธรรมของคนในโลกมีแนวโน้มต่ำลง ผมยังเห็นโลกน้อยกว่าสิงห์โซโรส จึงไม่สามารถมองเห็นแนวโน้มได้

แต่เขาจะอ่านผิดหรือถูกคงไม่สำคัญนัก ผมเห็นด้วยที่เขาเน้นว่า **คนอื่นไม่ทำเราก็ต้องทำ** ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเมืองที่ต้องยกผลประโยชน์ส่วนรวมไว้เหนือผลประโยชน์ส่วนบุคคล หรือเรื่องส่วนตัวที่ต้องทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม

ผมมีข้อมูลพอที่จะวิเคราะห์ได้ค่อนข้างแน่นอนว่า การพัฒนาเศรษฐกิจจะสำเร็จไม่ได้ถ้ารากฐานทางศีลธรรมจรรยาของสังคมยังไม่แน่นพอ เรื่องนี้คุณอาจนึกออกกว่าผมเขียนไว้ในบท “ต้นแค/เส้าเข็ม” ในหนังสือเรื่อง **ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ** ส่วนเรื่องการทำตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม คนในประเทศด้อยพัฒนามักทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมน้อยกว่าคนในประเทศที่พัฒนาแล้ว หรืออาจพูดได้ว่า トラบโดที่คนยังไม่พัฒนา ประเทศจะพัฒนาไม่ได้¹⁶ **การพัฒนาคนเริ่มต้นด้วยเราต้องพัฒนาตัวเอง** เช่น ทำตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคม ไม่ว่าคนอื่นจะทำหรือไม่

ยอร์ช โซโรส ย้ำเรื่องภาระหนักอึ้งที่เงินจำนวนมหาศาลนำมาให้ ไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบ ความกังวล หรือความหวาดระแวงคนอื่น อันที่จริงผมไม่รู้ว่ามันจริงดังที่อภิมา เศรษฐีคนนี้พูดหรือไม่ ผมอยากจะมีประสบการณ์ตรงเพื่อพิสูจน์ความจริงข้อนี้ (ใครจะไม่อยากรวยจริงไหม ?) แต่ชาตินี้หมดโอกาสเสียแล้ว ฉะนั้นเราเชื่อเขาก็แล้วกัน เขาบอกว่า การทำเงินนั้นง่ายมาก เขาสามารถทำได้ปี ๆ หนึ่งเป็นจำนวนมหาศาล แต่เงินสร้างความเครียดและปัญหาให้เขาถึงขนาดต้องไปปรึกษาจิตแพทย์ การอุทิศเงินเพื่อช่วยเหลือคนอื่นทำให้เขามีความสุข แต่การใช้เงินก็มีปัญหาหนัก ต้องคิดว่าจะใช้อย่างไรจึงจะได้ผลตามจุดมุ่งหมาย

¹⁶ กรุณาอ่านรายละเอียดใน “พฤติกรรมบุคคลกับการพัฒนาประเทศ” ใน **พระเกียรติ พระก้องหล้า**. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี (ธันวาคม 2542) หน้า 61-70.

ไม่สิ้นเปลืองโดยไร้ประโยชน์ ไม่ถูกโกง ฯลฯ

ทางด้านการทำเงิน ยอร์ช โซโรสจ้างคนอื่นเป็นผู้จัดการแทนมานานแล้ว และตอนนี้ก็เพิ่งแต่งตั้งลูกชายอายุ 36 ปีขึ้นแทนลูกน้องที่ลาออกไป เขาเพียงแต่คอยดูแลและให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ แต่การใช้เงิน เขายังหวาดระแวง ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดอยู่ตลอดเวลา ถึงจะอายุ 70 แล้ว ยอร์ช โซโรส ก็ยังเที่ยวไปเยี่ยมมูลนิธิต้องเขาในประเทศต่าง ๆ ไม่เว้นแต่ละวัน ต้องเหน็ดเหนื่อยและกังวลอยู่ตลอดเวลา ยังไม่สามารถแบ่งภาระให้คนอื่นได้

ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ว่าจะอุทิศเงินสักเท่าไร หรือด้วยความจริงใจสักเท่าไร (จากคำพูดของเขา) ก็ยังมีคนโจมตีจากหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านแนวความคิด ด้านการกล่าวหาว่าชั่วร้ายเพราะโจมตีค่าเงินของประเทศด้อยพัฒนาทำให้เกิดความเดือดร้อน ด้านคำครหาว่าการอุทิศเงินมีลัทธิหมกมุ่น มีคนคอยจับตามองอยู่ทุกฝีก้าว จะพูดจะทำอะไรมีคนคอยจ้องจับผิดอยู่ตลอดเวลา พูดได้ว่าอภิมหาเศรษฐีก็มีทุกข์ ถึงจะเป็นทุกข์ที่ต่างกับของคนจน ๆ เช่นผม แต่ก็มีทุกข์ เรื่องนี้ไม่น่าแปลกอะไรเพราะมีอยู่แล้วในคำสอนของพุทธศาสนา

ในระดับธุรกิจ ถ้าการเก็งกำไรทำให้ร่ำรวยเร็ว ใคร ๆ จะทำบ้างได้ไหม ทั้งในระดับประเทศ และในระดับโลก ? คำตอบเห็นจะเป็นว่า ถ้ามีปัจจัยพร้อมในการเสี่ยง เช่น ความรู้ความเข้าใจตลาด ข่าวสารข้อมูล การวิเคราะห์ คณะทำงานที่สามารถ เงินทุนจำนวนมากซึ่งถ้าสูญเสียไปจะไม่สร้างความเดือดร้อน การมองเห็นภาพรวมอย่างชัดเจน และความเยือกเย็นปานสิงห์ล่าเหยื่ออย่างเขาก็อาจทำได้ แต่มีสิ่งที่น่าคิดคือ ความสำเร็จในการทำเงินได้อย่างรวดเร็วของยอร์ช โซโรส ทำให้มีผู้เลียนแบบไม่น้อย และก็มีหลายคนที่ย่ำแย่ไปเช่นกัน ถึงอย่างไรก็ตาม การหากินทางนี้ดูจะยากขึ้นและไม่ค่อยยั่งยืนนัก แม้แต่ยอร์ช โซโรสเอง ก็เริ่มเปลี่ยนทิศ

ทางจากการเก็งกำไรซึ่งมีความเสี่ยงสูงยิ่ง หันไปลงทุนในแนวที่มั่นคงกว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้เขาเลิกล้มกองทุนร่วมของเขาบางหน่วยเพื่อเลิกธุรกิจเก็งกำไรซึ่งมีความเสี่ยงสูงมากดังที่เคยทำมา นอกจากนั้น คนที่เลียนแบบเขาและได้รับความสำเร็จจนมีกองทุนร่วมใหญ่เป็นรองจากเขาสองกองทุนก็เลิกล้มกิจการไปเมื่อไม่นานมานี้ ส่วนกองทุนร่วมเล็ก ๆ นั้นไม่ต้องพูดถึงละเลิกกันไปมากแล้ว

ในระดับประเทศ เทคโนโลยีช่วยให้ข่าวสารข้อมูลแพร่สะพัดได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การโยกย้ายเงินจำนวนมหาศาลข้ามประเทศสามารถทำได้ภายในพริบตา และตลาดโลกมีพลังสูงดังสายน้ำอันเชี่ยวกราก แม้แต่มหาอำนาจทางเศรษฐกิจเช่นอังกฤษยังไม่สามารถต้านทานพลังนั้นได้ ประเทศด้อยพัฒนา จึงน่าจะตระหนักเสมอว่า ตนจะไม่สามารถช้อนนโยบายที่ผิดพลาดจากสายตาของนักลงทุนและนักเก็งกำไรได้เป็นเวลานาน ๆ จะมองคนพวกนี้ว่าเป็นโจรหรือเป็นตำรวจก็คงไม่ต่างอะไรกันนัก แต่สิ่งสำคัญคือ กิจกรรมของพวกเขาจะส่งเสริมนโยบายเศรษฐกิจที่เหมาะสม แต่จะซ้ำเติมนโยบายที่เลวร้ายอยู่เสมอ

นอกจากนั้นกระแสของตลาดโลกนั้นเชี่ยวนัก ความพยายามทวนกระแสจะไร้ผล และการขวางเรือจะนำไปสู่ความพินาศ นโยบายที่เหมาะสมน่าจะเป็นการล่องไปตามกระแสน้ำด้วยความระมัดระวัง ใช้กระแสน้ำให้เป็นประโยชน์ ให้เหมาะแก่สภาพเรือของตน ถ้าเรือไม่อยู่ในสภาพดีพร้อมก็ไม่ต้องพยายามตามลำอื่นไปด้วยความเร็วสูงสุดเพราะจะทำให้ล่มเสียก่อนถึงที่หมาย

ผมไม่แน่ใจว่าคุณเห็นคล้อยตามหรือไม่กับความคิดของยอร์ช โซโรส เรื่องความไม่เหมาะสมของความตลกขบขันของระบบคอมพิวเตอร์ทางด้านหนึ่ง และความตลกขบขันของระบบแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้าอีกด้านหนึ่ง สำหรับผมเห็นว่า ถึงแม้สิ่งทีโซโรส จะเป็นยิว แต่ได้นำหลักทางสายกลาง

ของศาสนาพุทธไปประยุกต์ใช้ แต่เรื่องนี้ไม่น่าแปลกใจอะไรเพราะหลัก ศาสนาย่อมสะท้อนความจริงซึ่งเป็นสากล เขาหนีออกจากยังการีเพราะ เห็นความเลวร้ายของระบบคอมมิวนิสต์ด้วยตัวเอง ความล่มสลายของ เศรษฐกิจในระบบคอมมิวนิสต์ทั่วโลกเป็นเครื่องพิสูจน์แล้วว่าเขาเข้าใจ ระบบนั้นถูกต้อง เขาสร้างตัวจนเป็นอภิมหาเศรษฐีได้เพราะอ่านจุดอ่อน หนึ่งของระบบตลาดเสรีออก จุดอ่อนนั้นได้แก่การขาดเสถียรภาพของ ตลาดการเงิน

ยอร์ช โซโรส พยายามบอกเราว่าจุดอ่อนของระบบตลาดเสรีแบบตก ขอบ หรือแนวคิดแบบตลาดเป็นเจ้า กำลังก่อวิกฤติขึ้นทั่วโลก เพราะสังคม ต่าง ๆ นำมันไปใช้ในกิจการที่ไม่ควรนำไปใช้ ตัวอย่างที่เห็นง่ายที่สุดใน ประเทศเราเห็นจะได้แก่การขายเสียงให้ผู้สมัครซึ่งให้ราคาสูงสุด การยก ลูกสาวของชาวเหนือให้แก่ชายหน้าซึ่งให้ราคาสูงก็อยู่ในข่ายของการใช้ ระบบตลาดแบบตกขอบเช่นกัน เรารู้แล้วว่าผลเสียเป็นอย่างไร

ผมได้ข่าวอีกว่า แม้แต่การคัดและแต่งตั้งข้าราชการเข้าดำรงตำแหน่งหรือ โยกย้ายข้าราชการก็มีการซื้อขายกัน เรื่องนี้จะมีมูลความจริงมากน้อยแค่ไหนผมไม่ทราบ ถ้าเป็นจริงก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แนวคิดแบบระบบ ตลาดเป็นเจ้าเข้าไปก้าวก่ายในกิจที่มันไม่น่าจะเข้าไปมีบทบาท และจะมีผลเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ถึงอย่างไรก็ตาม ยอร์ช โซโรส บอกว่า เราไม่มีทางเลือก เราต้องใช้ ระบบตลาดเสรีเพราะเราไม่มีระบบอะไรที่ดีกว่านี้ แต่เราต้องมีกฎเกณฑ์ เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจที่ตกขอบของมันเข้าไปครอบงำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็น ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม หรือศีลธรรมจรรยา ระบบตลาดเสรีซึ่ง ไม่ตกขอบ ประกอบการปกครองระบบประชาธิปไตยคือ สังคมเปิด ของยอร์ช โซโรส สำหรับชาวพุทธอย่างผม นั่นคือ “ทางสายกลาง”

ในระดับโลก ถึงแม้ระบบคอมมิวนิสต์ซึ่งยอร์ช โซโรส กลัวมากจะ พ่ายแพ้สงครามเย็นไปแล้วก็ตาม เขายังไม่หมดความวิตก ในทางตรง

ข้าม แนวโน้มของโลกในปัจจุบันจะทำให้เขาวิตกมากขึ้นด้วยซ้ำ สิ่งที
โซโรสบอกว่าเราขาดสังคมโลกที่จะสนับสนุนเศรษฐกิจโลก ถ้าคุณเห็น
ด้วยกับความเห็นของผมที่ว่าเศรษฐกิจในระดับประเทศจะเจริญต่อไปไม่
ได้ถ้าฐานทางสังคม การเมืองและศีลธรรมจรรยายังไม่แข็งแกร่งพอ เรื่อง
นี้สรุปได้ว่าเศรษฐกิจโลกจะเจริญไปได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้นเพราะฐาน
ทางสังคมและการเมืองของโลกยังไม่แน่นพอ

ปัจจุบันนี้ ระบบการเมืองระดับโลกอ่อนแอมาก สถาบันต่าง ๆ ไม่มี
อำนาจที่จะรักษากฎเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น ถ้าสหรัฐ ฯ ไม่สนับสนุนก็ทำอะไรไม่
ได้ แม้แต่องค์กรสหประชาชาติซึ่งเป็นสมัชชาของสังคมโลก ก็เป็นสถาน
ที่สำหรับถกเถียงกันจนน้ำลายฟูมปาก แต่มักไม่สามารถหามติทำอะไร ๆ
ที่สำคัญเพื่อโลกส่วนรวมได้ สหรัฐ ฯ เองไม่ยอมจ่ายเงินส่วนที่ตนรับผิดชอบ
เป็นพันล้านเหรียญเพราะไม่เห็นด้วยกับนโยบายบางอย่างของ
องค์การสำคัญนี้

สหรัฐอเมริกานับเป็นมหาอำนาจแต่เพียงผู้เดียว สังคมโลกจึงเสมือน
มีการปกครองด้วยระบอบเผด็จการ เรารู้แล้วว่าระบบเผด็จการหรือการ
ผูกขาดอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองหรือด้านเศรษฐกิจ มีข้อบกพร่อง
อย่างไร สหรัฐ ฯ เกลียตการผูกขาดทั้งสองด้าน จึงไม่ยอมให้เกิดขึ้นใน
ประเทศของตัวเอง แต่ทว่าสหรัฐ ฯ ต้องการเป็นผู้ผูกขาดอำนาจระดับ
โลก ถ้าสหรัฐ ฯ เป็นผู้นำเผด็จการที่เอาผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่
ตั้งก็ไม่น่าวิตกอะไร แต่นโยบายต่างประเทศของสหรัฐ ฯ ทุกยุคทุกสมัย
สร้างอยู่บนฐานของการรักษาผลประโยชน์ให้สหรัฐ ฯ เท่านั้น เพราะ
ฉะนั้นเราจะไปหวังให้สหรัฐ ฯ เอาผลประโยชน์ของโลกส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
ย่อมเป็นไปได้ยาก

คุณอาจแย้งว่ายังมีประเทศมหาอำนาจอื่นอีกตั้งหลายประเทศ ฉะนั้น
สหรัฐ ฯ คงไม่สามารถผูกขาดอำนาจได้แต่เพียงผู้เดียว คุณคิดไม่ผิด แต่
ผลลัพธ์ไม่ต่างกันเพราะมหาอำนาจที่มีกรรมร่วมกันค่อนข้างใกล้ชิดมีไม่กี่

ประเทศ เช่น กลุ่มที่ผมเรียกว่า “พีเอ็ม” ซึ่งมีสหรัฐ ฯ ญี่ปุ่น เยอรมนี ฝรั่งเศส และอังกฤษ เปรียบเสมือนการปกครองของประเทศที่อำนาจตกอยู่ในมือคนสองสามคน ถ้าเป็นด้านเศรษฐกิจก็เปรียบเสมือนอำนาจทางเศรษฐกิจอยู่ในการควบคุมของไม่กี่ครอบครัว

ในภาวะเช่นนี้ อนาคตของโลกคงไม่ต่างอะไรกับอนาคตของประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการซึ่งมีผู้กำอำนาจแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่ตั้ง เราเห็นครั้งแล้วครั้งเล่าว่าระบบนี้ทำให้ช่องว่างระหว่างคนจนเป็นจำนวนมากและคนรวยไม่กี่คนกว้างขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดคนจนจะลุกฮือขึ้น ก่อความโกลาหลในสังคม เกิดสงครามกลางเมือง ทำให้การพัฒนาลดชะงัก ปัจจุบันนี้โลกกำลังจะก้าวไปสู่ภาวะที่ขาดเสถียรภาพอย่างน่ากลัวเพราะประเทศมหาอำนาจเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว ตั้งหน้าตั้งตาสร้างความร่ำรวยและใช้ทรัพยากรโลกมากขึ้นทุกวัน ส่วนประเทศที่ยากจนมีจำนวนมากและดูจะยากจนยิ่งขึ้น ทำให้ช่องว่างระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างประเทศสองกลุ่มนี้ยังมีมากยิ่งขึ้น อันที่จริงเหตุการณ์ที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้งเช่นนี้เคยมีมาแล้ว เช่น การยึดทรัพย์สินของบริษัทข้ามชาติ

ในภาวะเช่นนี้ ประเทศไทยน่าจะอย่างไร ?

ผมคิดว่าเราโชคดีที่สหรัฐ ฯ ไม่มีผลประโยชน์ในเมืองเรามากนัก เราไม่เป็นแหล่งทรัพยากรที่เขาต้องการ เช่น น้ำมันดิบ ไม่เป็นฐานที่บริษัทข้ามชาติของเขามาลงทุนในระดับสูงมากจนรัฐบาลของเขาต้องเข้ามายุ่งเกี่ยวโดยตรงในการรักษาประโยชน์ให้บริษัท เช่น การปลูกกล้วยในประเทศ

ลาตินอเมริกาบางประเทศ¹⁷ ฉะนั้นเรามีอิสระมากกว่าประเทศเหล่านั้นในการดำเนินยุทธการและนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ เราไม่ต้องเสี่ยงต่อการขัดผลประโยชน์ของเขามากนัก

ถ้าเรายอมรับการอ่านของยอร์ช โซโรส ว่าโลกจะขาดสังคมโลกที่มั่นคงและยุติธรรมต่อไป จะขาดเสถียรภาพ เพราะประเทศผู้นำจะยังเห็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม เรายังจะต้องตระหนักในความสำคัญในการลดความเสี่ยงของประเทศต่อผลกระทบจากเหตุการณ์ภายนอก แต่เราจะลดความเสี่ยงโดยปิดประเทศและหันไปผลิตทุกอย่างเอง และเลิกติดต่อด้านค้าขายกับต่างประเทศไม่ได้ ฉะนั้นเราต้องหายุทธการและนโยบายการพัฒนาที่ลดระดับของความเสี่ยงพร้อมกับเอื้อให้เราพัฒนาไปอย่างมั่นคงได้

ยุทธการและนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจแนวไหนที่จะลดความเสี่ยงและเอื้อให้เราพัฒนาไปได้อย่างมั่นคง ?

เดาออกหรือยัง ?

เอาละ ขอเฉลยเลย

ก็พระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงไงล่ะ¹⁸

¹⁷ เมื่อไม่นานมานี้ สหรัฐ ฯ นำเรื่องขึ้นฟ้ององค์การการค้าโลกเพื่อเปิดตลาดยุโรปให้แก่กล้วยที่ผลิตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ถ้าดูเผิน ๆ การฟ้องนี้เป็นการแสวงหาความยุติธรรมในด้านการค้าให้ส่วนรวม เพราะประเทศในตลาดร่วมยุโรปกีดกันสินค้าจากประเทศอื่นเพื่อช่วยเหลือผู้ผลิตในประเทศกลุ่มทะเลคาริเบียน ซึ่งเคยเป็นเมืองขึ้นของตน แต่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงคือ สหรัฐ ฯ ต้องการช่วยเหลือผู้ผลิตกล้วยเพื่อส่งออกในประเทศลาตินอเมริกา ผู้ผลิตเหล่านี้ได้แก่บริษัทข้ามชาติใหญ่ ๆ ของสหรัฐ ฯ

¹⁸ รายละเอียดการตีความหมายของพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงมีในหนังสือของ ผมเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง : ภูมิปัญญาชาติไทย พิมพ์โดยบริษัท พี. เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด (พฤษภาคม 2543) บริษัทเคล็ดไทย จำกัด จัดจำหน่าย

หนังสือบางเล่มเกี่ยวกับยอร์ช โซรอส

Robert Slater. **Soros.** The Life, Times, & Trading Secrets of the World's Greatest Investor. New York: Irwin, 1996.

Robert Slater. **Soros: The Unauthorized Biography.** New York:

หนังสือที่ยอร์ช โซรอส เขียนเอง

The Alchemy of Finance. Reading the Mind of the Market. John Wiley & Sons, 1987.

Opening the Soviet System. Weidenfeld & Nicholson, July 1990.

Underwriting Democracy. The Free Press, 1991

Soros on Soros. Staying Ahead of the Curve. John Wiley & Sons, 1995.

The Crisis fo Global Capitalism. Public Affairs, 1998.

กระทั่ง

ท่องแดนดง หลากถิ่น

1

คอมพิวเตอร์ เป็นหัวใจของการปฏิวัติข่าวสารข้อมูล เป็นหัวใจการที่จุดโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการปฏิวัติ ฯ ได้แก่ คนหนุ่มที่หลงใหลในเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์

ใช่แล้ว ! คนหนุ่มหลงคอมพิวเตอร์ และความหลงใหลนี้แหละกระตุ้นให้เกิดการปฏิวัติระดับโลกซึ่งนาน ๆ จึงจะเกิดขึ้นสักครั้ง การปฏิวัติระดับโลกก่อนการปฏิวัติข่าวสารข้อมูลได้แก่การปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มขึ้นในอังกฤษเมื่อประมาณ 250 ปีมาแล้ว หลังจากการประดิษฐ์เครื่องจักรต่าง ๆ นำไปสู่การสร้างโรงงานขนาดใหญ่ ๆ แทนอุตสาหกรรมในครัวเรือน

คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องจักรอย่างเดี่ยวที่ดูจะรวมเสน่ห์ของสาวงามและพลังของยาเสพติดไว้ด้วยกัน จนสามารถทำให้หนุ่ม ๆ เป็นจำนวนมากคลั่งไคล้หลงใหล ยิ่งไปกว่านั้น เสน่ห์ของคอมพิวเตอร์ดูจะรุนแรงกว่าเสน่ห์ของสาวงามเสียอีก หนุ่มคนไหนถูกเสน่ห์เข้าก็จะมีพร้าเพื่อถึงมันจนแทบลืมกินลืมนอนทีเดียว วัน ๆ หนึ่งจะคิดถึงแต่คอมพิวเตอร์

อยากอยู่ใกล้ อยาก"พูด"ด้วย อยากตะตอง อยากสัมผัส และใช้เวลาอยู่กับมันจนแทบลืมหัว ลืมง่วง และลืมดูแลร่างกายของตัวเอง ในสมัยผมเรียนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัยที่สหรัฐอเมริกาเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เริ่มมีคอมพิวเตอร์ของตัวเองอย่างแพร่หลาย สมัยนั้นยังไม่มีคอมพิวเตอร์เล็ก ๆ แบบตั้งโต๊ะที่เราเห็นอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน คอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยใหญ่มาก ดูคล้าย ๆ ตู้เย็นขนาดใหญ่หลาย ๆ ตู้ตั้งเรียงกัน บางมหาวิทยาลัยจะเปิดให้นักศึกษาใช้คอมพิวเตอร์ได้ตลอด 24 ชั่วโมง และก็มีนักเรียนนักศึกษาหนุ่มซึ่งหลงใหลในเสน่ห์ หรือนักเรียนหนึ่งติดเครื่องจักรแบบติดยาเสพติด ฝ้าบ้านเป็นอยู่ในห้องคอมพิวเตอร์ตลอดวันตลอดคืน ปรากฏการณ์นี้มีอยู่ในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศจนศาสตราจารย์ โยเซฟ ไวเซนบอม กล่าวถึงอาการของนักศึกษาหนุ่มเหล่านั้นไว้ว่า

เด็กหนุ่ม ๆ หัวดี หน้าตามอมแมม ผมเผ้าเป็นกระเซิง เบ้าตาลึกตาโหล นั่งอยู่หน้าตู้คอมพิวเตอร์ แขนเกร็ง นิ้วจ่ออยู่ใกล้พร้อมที่จะกดปุ่มต่าง ๆ ซึ่งยึดความสนใจของเขาอยู่ปานมนตร์สะกด ดู ๆ คล้ายนักเล่นการพนันซึ่งจดจ่ออยู่กับการโยนลูกเต๋า ถ้าไม่อยู่ในสภาพเสมือนถูกมนตร์สะกดนั้น เขาก็จะนั่งอยู่ที่โต๊ะซึ่งมีกระดานคอมพิวเตอร์กองสุมอยู่ เพ่งศึกษากระดานนั้นดังกับที่กำลังศึกษาเวทมนตร์คาถาของศาสตร์ลึกลับ เขาทำงานกันจนเกือบหมดริ้วหมดแรง เป็นเวลาสี่สิบสามสิบชั่วโมงติดต่อกัน เรื่องอาหารการกินไม่ต้องพูดถึงกันละ ถ้าไม่ลืมไปเสียเลยก็จะจัดให้คนเอามาส่ง มีกาแฟ น้ำขวด และขนมปังยัดไส้ ถ้าเป็นไปได้ก็จะนอนที่เตียงผ้าใบใกล้ ๆ กองกระดานคอมพิวเตอร์นั้นเลย เสื้อผ้าที่ยับยู่ยี่ หน้าที่ไม่ล้าง หนวดที่ไม่โกน ผมที่ไม่หวี ล้วนเป็นสิ่งที่บ่งว่าพวกเขาไม่สนใจกับร่างกายและโลกรอบ ๆ ตัวเขาเลยแม้แต่น้อย พวกนี้หลงใหลคอมพิวเตอร์

จนควบคุมตัวไม่ได้¹

ในสายตาของคนจำนวนมากในปัจจุบัน คอมพิวเตอร์เป็นของใหม่ที่มากับโลกยุคโลกาภิวัตน์ แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ คอมพิวเตอร์ไม่ใช่ของใหม่ มันวิวัฒนามาจากความพยายามที่มนุษย์ต้องการคิดค้นหาเครื่องมือช่วยคิดเลขให้รวดเร็วขึ้น เครื่องมือชิ้นแรกได้แก่ “ลูกคิด” ซึ่งชาวจีนประดิษฐ์ขึ้นใช้ราว 5,000 ปีมาแล้ว โลกตะวันตกกล่าวหลังอยู่หลายพันปีจนนักวิทยาศาสตร์หนุ่มอายุ 19 ปีชาวฝรั่งเศสชื่อ เบสส์ พัสกัล ประดิษฐ์เครื่องคิดเลขได้สำเร็จในปี พ. ศ. 2185 หลังจากนั้น นักวิทยาศาสตร์ตะวันตกก็พยายามปรับปรุงเครื่องคิดเลขมาตลอด จนถึงปี พ. ศ. 2377 ศาสตราจารย์คณิตศาสตร์ชื่อดังแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ชาร์ลส์ แบบเบจ จึงออกแบบสร้างเครื่องจักรไอน้ำเพื่อการคำนวณในระดับซับซ้อนมาก ๆ ได้ ตามแบบที่ทานผู้นี้คิด เครื่องจักรนั้นจะมีขนาดเท่า ๆ สนามฟุตบอล ศาสตราจารย์แบบเบจใช้เวลาสร้างมันอยู่เกือบ 40 ปี แต่ยังไม่ทันเสร็จทานก็สิ้นชีวิตเสียก่อน

หลังจากนั้น นักวิทยาศาสตร์พยายามคิดค้นสร้างคอมพิวเตอร์ตามหลักที่ศาสตราจารย์แบบเบจวางไว้ และได้ความรู้สะสมขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงในราวก่อนเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ไม่นาน บริษัทเครื่องจักรธุรกิจระหว่างประเทศ ซึ่งรู้จักกันทั่วโลกว่า International Business Machines หรือ ไอบีเอ็ม (IBM) ว่าจ้างอาจารย์มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดคนหนึ่งชื่อ เฮวาร์ด ไอเคน ให้คิดค้นและสร้างเครื่องคำนวณให้ ในปี พ. ศ. 2487 ศาสตราจารย์ไอเคนก็สร้างคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่งสำเร็จ เครื่องนั้น

¹ Joseph Weizenbaum. **Computer Power and Human Reason.** ตามที่อ้างใน James Wallace and Jim Erickson. **Hard Drive.** New York: John Wiley & Sons, Inc., 1992, p. 34.

สามารถคูณเลข 23 หลักสองตัวได้ภายใน 5 วินาที สร้างความตื่นตะลึงให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องไม่น้อย แต่มันเป็นเครื่องจักรใหญ่โตขนาดเต็มห้องและเสียงดังโครมครามเพราะประกอบด้วยกลไกมากมาย

ในเวลาเดียวกันกับที่ศาสตราจารย์ไอเคนกำลังสร้างคอมพิวเตอร์อยู่นั้น กองทัพสหรัฐ ฯ ก็พยายามหาทางสร้างเครื่องคำนวณเข้าให้ป็นใหญ่ เครื่องจักรที่ได้ออกมาเป็นคอมพิวเตอร์ซึ่งก้าวหน้ากว่าเครื่องของศาสตราจารย์ไอเคนเพราะใช้ท่อสุญญากาศเดินคลื่นไฟฟ้าแทนกลไกต่าง ๆ แต่มันก็ยังหนักถึง 30 ตันและมีขนาดใหญ่เต็มห้องเหมือนกัน

ปัญหาเรื่องขนาดและน้ำหนักของคอมพิวเตอร์ถูกขจัดไปเกือบหมดหลังจากนักวิทยาศาสตร์ประดิษฐ์ทรานซิสเตอร์ขึ้นแทนท่อสุญญากาศสำเร็จในปี พ. ศ. 2490 เนื่องจากทรานซิสเตอร์เล็กกว่าท่อสุญญากาศมาก แต่มีศักยภาพไม่น้อยกว่าท่อสุญญากาศในการเดินคลื่นไฟฟ้า ขนาดของคอมพิวเตอร์จึงเล็กลงเท่า ๆ ตู้อยู่แทนที่จะเต็มทั้งห้อง หลังจากนั้นนักวิทยาศาสตร์พยายามทำทรานซิสเตอร์ให้เล็กลงเรื่อย ๆ และอีกประมาณ 10 ปีต่อมาก็สามารถทำให้มันเล็กและฝังลงในแผ่นกระเบื้องซิลิคอนเล็ก ๆ ได้สำเร็จ ขนาดของคอมพิวเตอร์จึงเล็กลงไปอีก

ในปี พ. ศ. 2514 นักวิทยาศาสตร์ก็สามารถทำทรานซิสเตอร์และแผ่นซิลิคอนให้เล็กลงเท่าขนาดเล็บมือแต่ยังคงศักยภาพของมันไว้ในระดับสูงพอที่จะเป็นมันสมองของคอมพิวเตอร์ได้ เจ้าแผ่นซิลิคอนเล็กกระจิริดนี้แหละที่ทำให้เกิดคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่เราเห็นกันอยู่ทุกวันนี้

จะเห็นว่าคอมพิวเตอร์ต่างกับสาวทรงเสน่ห์อย่างหนึ่งคือ ยิ่งอายุมากทรหดทราก็ยิ่งปราดเปรี้ยวขึ้น (จะว่าเหมือนคุณก็กลัวจะโกรธ !) ฉะนั้นในปัจจุบัน ไม่เฉพาะหนุ่ม ๆ เท่านั้นที่หลงใหลในเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์เด็กที่ยังไม่แตกเนื้อหนุ่มและผู้ชายที่ใกล้หมดความหนุ่มแล้วก็มักถูกเสน่ห์ของมันเช่นกัน วัน ๆ หนึ่งผู้หลงเสน่ห์นี้จะหาโอกาสนั่งอยู่หน้า

คอมพิวเตอร์จินแทบลิมกินลิมนอน ลิมเล่น ลิมโลกภายนอก และละเลย
ครอบครัวจนถึงกับในที่สุดต้องหย่าร้างกันก็มี

อะไรทำให้คอมพิวเตอร์มีเสน่ห์ ?

ผมไม่แน่ใจนักเพราะไม่เคยหลงเสน่ห์ของมันเป็นเหมือนคนอื่น แต่เท่า
ที่ได้พูดได้คุยกับผู้อื่นและได้อ่าน ผมค่อนข้างแน่ใจว่า ความมีเสน่ห์ของ
คอมพิวเตอร์อยู่ที่ความสามารถทำอะไร ๆ ได้สารพัดของมัน และความ
พร้อมที่จะตามใจทุกคนเสมอถ้าผู้นั้นรู้ภาษาของมันและสามารถบอกมัน
ได้อย่างจะแจ้งว่าจะให้มันทำอะไร ผู้ชายคนไหนบ้างที่จะไม่หลงใหลสาว
รักที่คอยฉ้อเลาะเอาอกเอาใจทุกอย่างและตามใจอย่างเสมอต้นเสมอ
ปลาย ?

ผู้ที่หลงใหลเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์คนหนึ่งจนมีอาการเหมือนที่
ศาสตราจารย์ ไวเซนบอม กล่าวถึงชื่อว่า วิลเลียม เฮนรี เกตส์ ที่3
(William Henry Gates III) หรือที่รู้จักกันในวงคอมพิวเตอร์ วงธุรกิจ
และวงอภิมาศเรขฐีในปัจจุบันว่า บิลล์ เกตส์

บิลล์ เกตส์ เริ่มหลงใหลในเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์และพยายามหาทาง
“พูด” กับคอมพิวเตอร์มาตั้งแต่ก่อนแตกเนื้อหนุ่ม ความหลงใหลนั้นในที่สุด
ทำให้เขาออกจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดก่อนเรียนจบ เพื่อออกไปทำ
ธุรกิจคิดค้นวิธีพูดกับคอมพิวเตอร์ และบอกให้คอมพิวเตอร์ทำงานตามที่
ต้องการ หรือที่ฝรั่งเรียกว่า Software ซึ่งผมแปลง่าย ๆ ว่า คำสั่ง (ใน
หนังสือเล่มนี้ บางครั้งผมขออนุญาตเรียก คำสั่ง สลับไปกับคำว่า โปรแกรม
หวังว่าคงไม่ทำให้คุณสับสน) บริษัทที่ บิลล์ เกตส์ ตั้งขึ้นชื่อว่า
ไมโครซอฟท์ (Microsoft) บริษัทนี้มีบทบาทสำคัญในการปฏิวัติข่าวสาร
ข้อมูล และสร้างความร่ำรวยมหาศาลให้เขา จนกลายเป็นเศรษฐีหมายเลข
หนึ่งของโลกเมื่ออายุเพียง 39 ปีเท่านั้น

รายนามไหนจึงนับว่าเป็นมหาเศรษฐีอันดับหนึ่งของโลก ?

บอกตรง ๆ ว่าผมเองก็จินตนาการไม่ค่อยถูก ฉะนั้นผมจะพยายามเปรียบเทียบแล้วคุณลองจินตนาการเอาเองก็แล้วกัน ถ้าคุณรวมรายได้ในหนึ่งปีของคนไทยทั่วประเทศเข้าด้วยกันและเทียบกับทรัพย์สินของ บิลล์ เกตส์ คุณจะเห็นว่าทรัพย์สินของเขาจะเป็นเกือบสองในสามของรายได้ของประเทศไทย หรือลองคิดอย่างนี้ได้ ตัวเลขของธนาคารโลกบ่งว่าประเทศในโลกล้มเกือบทั้งหมดยกเว้นเพียง 36 ประเทศเท่านั้น มีรายได้ในหนึ่งปีน้อยกว่าทรัพย์สินของเขา แม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านของเราเช่น มาเลเซียและฟิลิปปินส์ก็มีรายได้ในหนึ่งปีน้อยกว่าทรัพย์สินของ บิลล์ เกตส์ ²

นอกจากทรัพย์สินของ บิลล์ เกตส์ จะมากมายเกินจินตนาการแล้ว สิ่งที่น่าทึ่งอีกอย่างหนึ่งคือเขาสร้างทรัพย์สินนี้ขึ้นในเวลาเพียงประมาณ 25 ปีเท่านั้น ผมลองคิดเล่น ๆ ดู ถ้าคิดเป็นเงินเดือน ตลอดเวลา 25 ปีที่ผ่านมาเงินเดือนของเขาเฉลี่ยเดือนละ 11,000 ล้านบาทกว่า ๆ เท่านั้น ! พอนึกออกหรือยังว่าเงินนั้นมากขนาดไหน ?

สหรัฐอเมริกาเปิดโอกาสให้ทุกคนสร้างความร่ำรวยมหาศาลได้ด้วยความสามารถของตนเอง สิ่งสำคัญที่สุดในระบบเศรษฐกิจของเขาคือ

² ทุก ๆ ปีนิตยสาร *Forbes Magazine* จะประเมินทรัพย์สินของมหาเศรษฐีทั่วโลก ในระยะหลัง ๆ นี้ บิลล์ เกตส์ จัดว่ามีทรัพย์สินมากที่สุด ทรัพย์สินของเขาส่วนใหญ่มาจากราคาค่าหุ้นของบริษัทไมโครซอฟท์ ทรัพย์สินนี้ขึ้นและลงตามราคาค่าหุ้นนั้น ในปี พ.ศ. 2542 *Forbes Magazine* ประเมินว่า บิลล์ เกตส์ มีทรัพย์สินถึง 85,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 3,400,000 ล้านบาท หรือประมาณ 65 เปอร์เซ็นต์ของรายได้ประชาชาติของประเทศไทย ที่มาของข้อมูลนอกจากของ บิลล์ เกตส์ ได้แก่ *World Development Report 2000*

การแข่งขันอย่างเข้มข้น ใครชนะ คนนั้นก็ร่ำรวยมหาศาล นอกจากจะทำให้ บิลล์ เกตส์ เป็นมหาเศรษฐีอันดับหนึ่งในโลกแล้ว บริษัทไมโครซอฟท์ยังทำให้ผู้ร่วมก่อตั้งและพนักงานจำนวนหนึ่งเป็นมหาเศรษฐีติดอันดับโลกอีกด้วย ³

ในธุรกิจคิดทำ คำสั่ง คอมพิวเตอร์นี้ ผู้แพ้จำนวนมากจะไม่ล้มละลาย มักจะร่ำรวยด้วยเพียงแต่รายน้อยหน่อย ถึงอย่างไรก็ตาม คู่แข่งเป็นจำนวนมากเจ็บแค้นและเกลียด บิลล์ เกตส์ หาวาเขาเป็นคู่แข่งที่ใช้กลวิธีผิดกฎหมาย เรื่องนี้น่าจะมีความเป็นจริงอยู่มากเพราะ บิลล์ เกตส์ จะใช้เล่ห์เหลี่ยมทุกอย่างพร้อมด้วยพลังทางการเงิน ทางเทคนิค และทางธุรกิจในการเอาชนะคู่แข่ง จนเป็นที่รู้จักในวงธุรกิจว่าเป็น “Bully” คือเป็นผู้ “ชน” คู่ต่อสู้ให้ย่อยยับไปอย่างไม่เลือกหน้า ไม่ต่างอะไรกับกระทั่งที่เมามัน ผมจึงเรียกเขาว่า “กระทั่ง เกตส์”

2

กระทั่ง เกตส์ เกิดวันที่ 28 ตุลาคม พ. ศ. 2498 (เวลาตกฟากหลัง 3 ทุ่มเล็กน้อย ถ้าคุณจะลองผูกดวงเขาดูว่าทำไมจึงรวยนัก) ที่กรุงซีแอตเติล รัฐวอชิงตัน ในครอบครัวฝรั่งผิวขาวแบบอเมริกันแท้ ชาวอเมริกันมักเรียกพวกนี้ว่า WASP (White, Anglo-Saxon, Protestant) คือพวกผิวขาวที่มีเชื้อชาติมาจากอังกฤษและนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์

³ ผู้ก่อตั้งและร่วมงานสองคนมีทรัพย์สินตามที่ *Forbes Magazine* ประเมินคือ 40,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๑ และ 23,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๑ การทำภาษาคอมพิวเตอร์ทำให้เกิดอภิมหาเศรษฐีใหม่ขึ้นมากมายจนทั้งอภิมหาเศรษฐีเก่า ๆ อย่างแลไม่เห็นฝุ่นทีเดียว เช่น ครอบครัวของร็อกกีเฟลเลอร์ซึ่งเราเคยได้ยินเสมอสมัยเราเป็นเด็กว่าร่ำรวยมากนั้นมีทรัพย์สินรวมกันประมาณ 8,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๑ เท่านั้น

พ่อแม่มีฐานะดี พ่อเป็นทนายความ แม่เป็นครู ฝ่ายแม่ค่อนข้างมีอันจะกิน ตายายเป็นเจ้าของธนาคารและมีเงินตั้งกองทุนไว้ให้หลานชายถึงล้านเหรียญสหรัฐ ฯ หลังจาก กระติง เกตส์ เกิด แม่ก็ลาออกจากงานเพื่ออยู่บ้านเลี้ยงเขาและลูกสาวซึ่งอายุแก่กว่าเขาสองปี และอุทิศเวลาส่วนหนึ่งให้แก่กิจการเพื่อการกุศลในชุมชนรอบ ๆ บ้าน ต่อมามีน้องสาวให้ กระติง เกตส์ หนึ่งคน

ในสมัยเด็ก กระติง เกตส์ มีลักษณะเด่นหลายอย่าง นอกจากจะดีต่อและชนแล้วยังเป็นคนขาดระเบียบที่สุด ห้องเขาจะรกไปด้วยของสารพัด เสื้อผ้าถอดตรงไหนทิ้งไว้ตรงนั้นหรือไม่ก็โยนไว้ระเกะระกะทั่วห้อง (ต่อมาเมื่อเขาเริ่มเล่นกับคอมพิวเตอร์ ห้องนั้นมีกระดานคอมพิวเตอร์เพิ่มเข้าไปอีกอย่างหนึ่ง) เขาถือว่าการเก็บของให้เป็นระเบียบเป็นการเสียเวลา สู้อาเวลาไปทำอย่างอื่นไม่ได้ แม่ตามเก็บไม่หวาดไม่ไหว จนแม่ต้องจับประตูห้องของเขาไว้ตลอดเวลาเพราะกลัวแขกจะเห็น หรือได้กลิ่น ! (การจับประตูห้องนี้แหละต่อมาช่วยให้เขาหนีออกจากบ้านตอนกลางคืนเพื่อไปหาสาวทรงเสน่ห์ชื่อว่าคอมพิวเตอร์) นอกจากนั้นเขาชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ ไม่ว่าจะทำอะไร เขาจะทุ่มเทอย่างสุดความสามารถ ต้องทำให้ได้ดีเป็นอันดับหนึ่ง ต้องเอาชนะทุกคน ไม่ยอมแพ้ใครทั้งสิ้น เรียกได้ว่ามีนิสัย “ชนะ” แบบกระติงมาตั้งแต่เด็ก

ถึงจะตัวเล็กแต่ก็เป็นคนบึกบึนไม่ยอมแพ้อุปสรรคง่าย ๆ มีเรื่องเล่าว่าเมื่อตอนอยู่โรงเรียนประถม บิลล์ เกตส์ เป็นลูกเสือ กิจกรรมหนึ่งตอนฤดูร้อนได้แก่การเดินทางไกลหนึ่งสัปดาห์เป็นระยะ 80 กิโลเมตร ครั้งหนึ่งเมื่อออกเดินทาง กระติง เกตส์ สวมรองเท้าคูใหม่ซึ่งไม่เหมาะแก่การเดินทางไกลวันละเกือบ 13 กิโลเมตร พอหมดวันแรก ทั้งนิ้วเท้าและสันเท้าเขาก็พองหมด วันที่สองเลือดเริ่มออกที่เท้า แต่ บิลล์ เกตส์ ก็ไม่ยอมหยุด กินยาแก้ปวดแล้วเดินต่อไปโดยให้เพื่อนช่วยแบกเครื่องสนามให้ ส่วนตัวเองเดินกะโผลกกะเผลกตามเพื่อนไป จนถึงครึ่งทางในวันทีสี่

และเดินไม่ได้จึงยอมให้หัวหน้าบอกให้แม่ไปรับ

ยายเป็นผู้ฝึกและกระตุ้นให้ กระทั่ง เกตส์ อ่านหนังสือ เขาสนใจอ่านทุกอย่างตั้งแต่เด็ก ๆ และจำทุกอย่างที่อ่านได้ชนิดเรียกว่าพอเห็นอะไรแล้วเหมือนได้ถ่ายรูปไว้ในสมอง เมื่ออายุ 8 ขวบ ก็อ่านเอนไซโคลพีเดีย (World Book Encyclopedia) เล่มแรก ๆ และอ่านอยู่ราวสองปีจึงจบ เมื่ออายุ 11 ขวบ บาทหลวงทำทนายให้เขาฟ้องจำคุกในหนังสือคำสอนของศาสนาคริสต์ ถ้าท่องได้จะพาไปเที่ยวและเลี้ยงอาหาร คำสอนนี้ใช้เวลาอ่านประมาณ 45 นาทีและจำยากพอ ๆ กับปาติโมกข์ของศาสนาพุทธทีเดียว ในระหว่างที่นั่งรถไปเที่ยวชายทะเลกับครอบครัว กระทั่ง เกตส์ พกหนังสือนั้นไปท่องด้วย พอไปถึงชายทะเลอีกประมาณ 3 ชั่วโมงต่อมา กระทั่ง เกตส์ ท่องจำได้หมดและต่อมาก็ไปท่องให้บาทหลวงฟัง บาทหลวงแพ่พนัน

นอกจากชอบอ่านหนังสือสารพัดแล้ว ยังชอบพวกเครื่องกลไกดifferent ๆ ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ ต้องหาอะไรทำไม่หยุดและมักทำสองอย่างไปพร้อม ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นในระหว่างเล่นหรือระหว่างทำงาน ในสมัยอยู่ชั้นประถม กระทั่ง เกตส์ สามารถหาชิ้นส่วนต่าง ๆ มาต่อเป็นเครื่องเล่นจำพวกกลไกให้เพื่อนเล่นได้ดูได้

ในระหว่างที่เรียนชั้นประถมศึกษา กระทั่ง เกตส์ เริ่มฉายแววทางคณิตศาสตร์และการอ่าน เพราะเรียนนอกหน้าเพื่อนร่วมชั้นมาก แต่ในขณะที่เดียวกันก็แสดงความเบื่อหน่ายต่อโรงเรียน ชอบก่อความ สร้างปัญหาในห้องเรียน และสอบวิชาอื่น ๆ ได้ไม่ดีนัก เมื่อจบประถม 6 พ่อแม่พาไปเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนที่รับเด็กหัวกะทิจากครอบครัวผู้มีอันจะกิน นอกจากจะหวังให้ลูกชายได้เรียนกับเด็กที่มีภูมิหลังคล้ายกันในโรงเรียนมีชื่อแล้ว พ่อแม่มองคิดว่าโรงเรียนจะช่วยปลูกฝังวินัยให้ด้วย เพราะในโรงเรียนนี้เด็กชายต้องสวมเสื้อนอกและผ้าผูกคอ ไม่เหมือนกับโรงเรียนรัฐบาลทั่วไปซึ่งเด็กสวมเสื้อผ้าตามสบาย

ในโรงเรียนเอกชนนี้เองที่ กระตัง เกตส์ ได้พบกับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับลักษณะของเขา โรงเรียนมีแต่เด็กที่มีระดับสติปัญญาทัดเทียมกันมากขึ้น ทำให้เกิดการแข่งขันอย่างเข้มข้น นอกจากนั้นโรงเรียนยังมีเครื่องมือเครื่องมือให้เด็กมากกว่าโรงเรียนทั่วไป และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งเห็นจะได้แก่การให้อิสราภาพและความยืดหยุ่นแก่นักเรียนมากในด้านการเรียน ในขณะที่เข้มงวดทางวินัย

จุดหักเหสำคัญเกิดขึ้นในตอนต้นปี พ. ศ. 2511 เมื่อ กระตัง เกตส์ อายุ 12 ปี โรงเรียนลงทุนติดตั้งเครื่องโทรพิมพ์ขึ้นในโรงเรียนหนึ่งเครื่อง เครื่องโทรพิมพ์นี้มีสายต่อตรงไปที่คอมพิวเตอร์ของบริษัทใหญ่แห่งหนึ่งเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่เรียกว่า **สถานีใช้คอมพิวเตอร์** (computer terminal) โรงเรียนเรียไ้รจากผู้ปกครองนักเรียนเพื่อซื้อเวลาคอมพิวเตอร์จากบริษัทนั้น พ่อ กระตัง เกตส์ ลองใช้สถานินั้น “พูด” กับคอมพิวเตอร์ครั้งแรกก็หลงใหลเสน่ห์ของมันทันที ชนิดที่เรียกได้ว่ารักเมื่อแรกพบทีเดียวจะหาทางไปใช้เครื่องนั้นอยู่ตลอดเวลา

ในระหว่างนั้น มีนักเรียนอีกสองสามคนที่ติดคอมพิวเตอร์และไปบ้านเพื่อนอยู่ในห้องที่มี**สถานีคอมพิวเตอร์**อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน คนหนึ่งเป็นนักเรียนรุ่นพี่ของ กระตัง เกตส์ สองปีชื่อ พอล แอลเลน ซึ่งติดอมแกมชนิดแทบไม่ยอมไปเข้าชั้นเรียน พอล แอลเลน คนนี้แหละต่อมาจะเป็นผู้ก่อตั้งบริษัทไมโครซอฟท์ร่วมกับ กระตัง เกตส์ และกลายเป็นมหาเศรษฐีอันดับสองของโลกในปัจจุบัน

ครั้งแรกโรงเรียนเรียไ้เงินจากพ่อแม่ของนักเรียนได้ 3,000 เหรียญเพื่อซื้อเวลาคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนใช้และคิดว่าเงินจำนวนนั้นคงพอสำหรับหนึ่งปี เนื่องจากพวกครูเองก็ยังไม่มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์นักเรียนจึงต้องเรียน “พูด” กับคอมพิวเตอร์และเขียน คำสั่ง หรือโปรแกรมด้วยตัวเอง เริ่มด้วยการเขียนแบบง่าย ๆ ถึงอย่างไรก็ตาม เพียงไม่กี่สัปดาห์ บิลล์ เกตส์ และคณะก็ใช้เงิน 3,000 เหรียญหมด จำเป็นต้อง

เรียไรฟอแม็กกันใหม่อีก (ตอนนั้นเวลาคอมพิวเตอร์ราคา 288 เหรียญต่อชั่วโมง)

หลังจากโรงเรียนซื้อเครื่องโทรพิมพ์มาเป็นสถานีใช้คอมพิวเตอร์ไม่นาน ก็มีบริษัทเกิดขึ้นเพื่อทำธุรกิจให้เช่าเวลาคอมพิวเตอร์โดยเฉพาะโรงเรียนของ กระทิง เกตส์ และคณะก็ใช้เวลาไว้ให้นักเรียนใช้เพิ่มขึ้นอีก บรรดาผู้หลงใหลคอมพิวเตอร์จึงมีโอกาใช้คอมพิวเตอร์มากขึ้น แต่อีกไม่นาน เด็กกลุ่มนี้ก็มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์จนสามารถขโมยเวลาของคอมพิวเตอร์และความลับของบริษัทได้ ต้องถูกทำโทษให้พักใช้คอมพิวเตอร์ชั่วคราว

นอกจากนั้น กระทิง เกตส์ ยังค้นพบวิธีใส่ “แมลง” เข้าไปในโปรแกรมของเขาเพื่อทำให้คอมพิวเตอร์ของบริษัทเกิดขัดข้องได้ แต่แทนที่บริษัทจะฟ้องให้โรงเรียนทำโทษ กลับอนุญาตให้เขาเข้าไปเล่นกับคอมพิวเตอร์ได้ในตอนกลางคืนในขณะที่ไม่มีคนอื่นใช้ เพื่อค้นหาตัว “แมลง” หรือข้อบกพร่องในโปรแกรมของบริษัท⁴ กระทิง เกตส์ จึงมีโอกาใช้คอมพิวเตอร์โดยไม่ต้องเสียเงินทุกคืน ตอนนั้นแหละที่เขาหาโอกาหนีออกจากบ้านใน

⁴ ข้อบกพร่องในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นี้เป็นที่รู้จักในวงคอมพิวเตอร์ว่า “bug” ซึ่งแปลว่า “แมลง” คำว่า bug หรือ แมลง มีที่มาจากคอมพิวเตอร์เครื่องแรกที่ศาสตราจารย์ไอเคนสร้างขึ้นที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เรื่องมีอยู่ว่าวันหนึ่งในเดือนสิงหาคม พ. ศ. 2488 ขณะที่ศาสตราจารย์ไอเคนและผู้ช่วยกำลังร่นอยู่กับเครื่องจักรมัทศจารย์เครื่องนั้น มันก็ดับวูบไป ผู้ช่วยคนหนึ่งจึงเข้าไปค้นหาปัญหาในเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเต็มไปด้วยสายไฟและท่อสุญญากาศที่ต่อกันไว้ระโยงระยาง ผู้ช่วยพบว่าปัญหาเกิดจากแมลงชิปะขาวตัวหนึ่งยาวประมาณสองนิ้วเข้าไปติดอยู่ในระหว่างสายไฟ เมื่อผู้ช่วยเอาแหนจับดึงมันออก ปัญหา ก็หมดไป ตั้งแต่นั้นมา เมื่อใดคอมพิวเตอร์มีปัญหา ก็เรียกกันว่าเจ้า “แมลง” หรือ “bug” เป็นต้นเหตุ ส่วนเจ้าแมลงตัวที่เป็นต้นเหตุจริง ๆ ขณะนี้ได้รับการเก็บรักษาไว้ที่ศูนย์อาวุธของทหารเรือ ณ เมืองดาลเกรน รัฐเวอร์จิเนีย (ที่มา: Wallace and Erickson, *Hard Drive*, p. 29)

ขณะที่พ่อแม่คิดว่าเขาหลับไปแล้ว บางคืนเขาเล่นกับคอมพิวเตอร์จนตีกิน ไม่มีรถประจำทางกลับบ้านและตึกเกินไปที่จะเดินเป็นระยะทางเกือบ 5 กิโลเมตร จึงนอนค้างอยู่ในห้องคอมพิวเตอร์ของบริษัทเลย พออายุเพียง 13 ปี กระติง เกตส์ ก็มีความรู้เรื่องภาษาและโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่างแตกฉานทีเดียว

กระติง เกตส์ เป็นที่รู้จักดีในโรงเรียนมัธยมเพราะความสามารถทางคณิตศาสตร์และทางคอมพิวเตอร์ มีความสามารถเป็นเยี่ยมทางคณิตศาสตร์จนโรงเรียนไม่มีสิ่งที่จะสอน จึงอนุญาตให้เขาไปเรียนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นสูงในมหาวิทยาลัยวอชิงตัน เขากลายเป็นที่พึ่งพาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนทุกระดับ รวมทั้งชั้นที่โตกว่าด้วย ความเป็นอัจฉริยะทางคณิตศาสตร์ของเขาต่อมาแสดงออกมาในรูปของการสอบคณิตศาสตร์ในข้อสอบมาตรฐานเข้ามหาวิทยาลัยได้เต็ม 800 คะแนน ไม่ว่าจะสอบข้อสอบของใคร (สำหรับข้อสอบด้านภาษา เขาทำได้กว่า 700 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ยอดเยี่ยม)⁵ คะแนนระดับนี้ไม่มีใครทำได้บ่อยนัก นอกจากความสามารถทางคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์แล้ว กระติง เกตส์ ยังฉายแววทางธุรกิจตั้งแต่อายุอยู่ในโรงเรียนมัธยมแห่งนี้ (จะเรียกว่ามีหัวเชิงลึกก็คงไม่ผิด) เขามองโอกาสหาเงินอยู่ตลอดเวลาและก็ได้ไม่ขาด ตัวอย่างหนึ่งคือ เมื่อเขาใกล้จบชั้น ม. 3 บริษัทขายเวลาคอมพิวเตอร์ที่让他ไปนอนค้างเพื่อหาข้อบกพร่อง หรือ “แมลง” ใน

⁵ มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมากในสหรัฐอเมริกาใช้คะแนนที่เด็กชั้นมัธยมทำได้จากการทำข้อสอบมาตรฐานในการพิจารณารับเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ข้อสอบมาตรฐานที่ใช้กันแพร่หลายที่สุดมีชื่อว่า Scholastic Aptitude Test (SAT) ซึ่งแบ่งข้อสอบออกเป็นสองด้าน ได้แก่ด้านคำนวณและด้านภาษา แต่ละด้านให้คะแนน 800 คะแนน โดยเฉลี่ยแล้วถ้าเด็กทำคะแนนรวมได้กว่า 1,000 คะแนนถือว่าอยู่ในเกณฑ์ดี โอกาสที่เด็กจะทำแต่ละด้านได้เต็ม 800 คะแนนมีไม่มากนัก ปีหนึ่ง ๆ จะมีเด็กทำได้ไม่กี่คน

โปรแกรม ขาดทุนถึงล้มละลายและต้องปิดกิจการ กระติง เกตส์ ไปต่อ
รองซื้อเทปคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนมากได้ในราคาถูกและต่อมานำไปขาย
ให้บริษัทอื่นได้กำไรงามทีเดียว

ความหลงใหลในเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์ทำให้ กระติง เกตส์ ไม่สนใจ
เรียนวิชาอื่นจึงทำให้คะแนนเริ่มตก จนในที่สุดพ่อแม่ต้องให้เลิกเล่นกับ
คอมพิวเตอร์ชั่วคราว ในระหว่างเวลา 9 เดือนที่ไม่ได้เล่นกับคอมพิวเตอร์
เขาใช้เวลาอ่านหนังสือสารพัดเป็นการทดแทน

หนังสือที่ บิลล์ เกตส์ สนใจเป็นพิเศษได้แก่ประวัติของบุคคลสำคัญ
เขาบอกว่าเขาอ่านหนังสือจำพวกนี้เพื่อค้นหาว่าผู้ยิ่งใหญ่ทางประวัติ
ศาสตร์คิดอะไร

เมื่อหมดโทษแล้ว กระติง เกตส์ กับ พอล แอลเลน และเพื่อนอีก
สองคนก็ตั้งหุ้นส่วนขึ้นเพื่อรับงานเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์และรับงาน
ต่าง ๆ เช่น การจ่ายเงินเดือน การวิเคราะห์การจรรยา และการลงทะเบียน
เรียนในโรงเรียน⁶

ตอนอยู่ ม. 6 ชื่อเสียงทางความสามารถในการจับ “แมลง” หรือค้น
หาความบกพร่องในโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของ กระติง เกตส์ เริ่มกระจาย
ในวงการคอมพิวเตอร์ จนบริษัทผลิตกระแสไฟฟ้าใหญ่แห่งหนึ่งในรัฐ
ออริกอนว่าจ้างเขาไปจับ “แมลง” ให้ โรงเรียนจึงอนุญาต กระติง เกตส์
ให้หยุดเรียนได้หนึ่งภาคเรียนเพื่อไปทำงานร่วมกับ พอล แอลเลน ซึ่งลา
ออกจากมหาวิทยาลัยเพื่อไปรับงานนั้น การไปทำงานไกลบ้านและมี

⁶ บิลล์ เกตส์ รับจ้างเขียนโปรแกรมจัดชั้นเรียนให้โรงเรียนของเขาได้เงินถึง 4,200
เหรียญ โปรแกรมนั้นได้รับการปรับปรุงและใช้ต่อมาเป็นเวลา 20 กว่าปี พอดีตอนนั้น
โรงเรียนของเขาซึ่งเป็นชายล้วนรวมตัวเข้ากับโรงเรียนสตรีแห่งหนึ่ง กระติง เกตส์ เลยถือ
โอกาสนั้นใช้ความรู้ทางคอมพิวเตอร์จัดให้บางชั้นมีแต่นักเรียนหญิงทั้งหมดยกเว้นเขากับ
นักเรียนชายหน้าตาซีหรั่งคนหนึ่งเท่านั้น !

โอกาสอยู่กับสิ่งที่เขาหลงใหลได้ตลอดเวลาทำให้ กระทั่ง เกตส์ ทุ่มเทพำงานอยู่กับคอมพิวเตอร์จนแทบลืมทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่การนอนและการอาบน้ำ นอกจากชื่อเสียงด้านคอมพิวเตอร์แล้ว งานนี้จึงสร้างชื่อเสียงให้เขาในด้านกลิ่นตัวอีกด้วย !

ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ของ กระทั่ง เกตส์ เป็นที่รู้จักและเกรงขามของเพื่อนนักเรียนทั้งโรงเรียน แต่เขาไม่ค่อยมีเพื่อนเพราะบุคลิกที่ไม่ค่อยเป็นที่ปรารถนาของคนอื่นนัก โดยเฉพาะการชอบเพิกเฉยหน้ากับคนอื่นและดูถูกว่าคนอื่นโง่ ไม่ทันเขา จนนักเรียนส่วนมากลงความเห็นกันว่าเขาเป็นคนเก่งจริง แต่เชื่อมั่นในตัวเองเกินไป จ้องทอง ชอบรุกราน และชอบก่อความรำคาญโดยไม่เกรงใจคนอื่น ส่วนเขาเองนั้นไม่รู้ตัว และไม่แน่ใจว่าเขาจะทำอะไรหลังจากจบ ม. 6 แล้ว สิ่งเดียวที่เขาค่อนข้างแน่ใจคือ เขาต้องเป็นมหาเศรษฐีและจะทำเงินล้านให้ได้เมื่ออายุ 25 ปี

และ การทำข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัยด้านคณิตศาสตร์ได้คะแนนเต็ม เปิดโอกาสให้ กระทั่ง เกตส์ เลือกมหาวิทยาลัยได้ตามใจชอบ เขาเลือกบินข้ามประเทศไปเรียนที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา (ก่อตั้งขึ้นในปี พ. ศ. 2179) และมีชื่อเสียงที่สุดซึ่งรับแต่นักศึกษาระดับหัวแถว และมีศิษย์เก่าที่มีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ธุรกิจ หรือการเมือง

เมื่อตอนสมัครเข้าเรียน กระทั่ง เกตส์ ยังไม่แน่ใจว่าจะเรียนวิชาเอกอะไรเพียงแต่คิดว่าเมื่อถึงเวลาเลือกจริง ๆ คงจะเลือกเรียนคณิตศาสตร์ จึงบอกทางมหาวิทยาลัยว่าจะเรียนเตรียมกฎหมายเพื่อต่อไปจะได้เจริญรอยตามพ่อ พอเข้าเรียนปีแรก กระทั่ง เกตส์ ก็แสดงความเชื่อมั่นในตัวเองอย่างไม่น่าเชื่อ โดยลงเรียนวิชาระดับปริญญาตรีเพียงสองในสามของเวลา ส่วนอีกหนึ่งในสามเขาไปลงเรียนวิชาระดับปริญญาโท-เอก

เมื่ออ่านเรื่องการเรียนเศรษฐศาสตร์ของ บิลล์ เกตส์ แล้ว ผมรู้สึกมีปม
 ด้อยมากทีเดียว ทั้งนี้เพราะต่อมาเขาไปลงเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ระดับ
 ปริญญาโท-เอกซึ่งผมถือว่ายากที่สุดวิชาหนึ่ง อาจารย์บอกว่าใครจะไม่เข้า
 ห้องเรียนและไม่สอบเอาคะแนนเก็บก็ได้ แต่จะต้องเข้าสอบครั้งสุดท้าย
 และใช้ผลการสอบนั้นตัดสินว่าสอบตกหรือได้ กระทิง เกตส์ ไม่เคยเข้า
 ชั้นเรียนเลย ก่อนสอบประมาณหนึ่งสัปดาห์ เขากับเพื่อนซึ่งไม่เคยเข้า
 ห้องเช่นกันจึงเริ่มอ่านตำรา ทั้งคู่สอบได้ A กระทิง เกตส์ สอบได้คะแนน
 สูงสุดในชั้น และเพื่อนคนนั้นได้เป็นที่สอง (ขอสารภาพว่าผมเรียนวิชานี้
 เกือบตาย แต่สอบได้แค่ B โลกนี้ดูไม่ยุติธรรมเลย !)

มีผู้อ้างว่า สาเหตุที่ กระทิง เกตส์ และเพื่อนสามารถสอบได้คะแนน
 สูงสุดในวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ก็เพราะวิชานั้นเป็นคณิตศาสตร์มากกว่า
 เศรษฐศาสตร์ ใช้คณิตศาสตร์ระดับสูงในการนำเสนอทุกแง่มุม เรื่อง
 นี้มีมูลความจริงอยู่มากเพราะสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เศรษฐศาสตร์เป็นวิชา
 ยากสำหรับผู้เรียนส่วนมากเพราะคณิตศาสตร์ชั้นสูงเข้าไปแทนที่หลัก
 เศรษฐศาสตร์จนแทบไม่รู้ว่าอะไรคือคณิตศาสตร์หรืออะไรเป็น
 เศรษฐศาสตร์แล้ว

ในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดนี้เองที่ กระทิง เกตส์ เรียนรู้ว่าถึงแม้เขา
 จะเก่งคณิตศาสตร์สักปานใดก็ยังมีคนเก่งกว่าเขาอีก เมื่อรู้เช่นนั้น บิลล์
 เกตส์ จึงเปลี่ยนใจ จะไม่เรียนคณิตศาสตร์เป็นวิชาเอกด้วยเหตุผลที่ว่า
 เขาคงไม่สามารถเป็นนักคณิตศาสตร์ที่เก่งที่สุดในโลกได้ การที่รู้ว่าตัวเอง
 จะไม่มีโอกาสชนะหรือเป็นอันดับหนึ่งในทางคณิตศาสตร์ทำให้เขาไม่รู้จัก
 เรียนอะไร มีความรู้สึกแค้นแค้นเหมือนเรือลอยและอยากจะทำเล็กลง
 เนื่องจากมหาวิทยาลัยให้อิสระทุกอย่าง กระทิง เกตส์ จึงใช้เวลาส่วนมาก
 ที่ไม่รู้ว่าเรียนอะไรแน่นอนอยู่ที่สองห้องคือห้องคอมพิวเตอร์และที่ห้อง
 เล่นไพ่ ส่วนห้องนอนในหอพักนั้นไม่ค่อยได้ใช้เท่าไรเพราะเขาหลับนอน
 ไม่เป็นเวลา บางที่เขาไม่นอนเลยหลายวันติดกัน จึงมีลักษณะที่

ศาสตราจารย์ไวเซนบอมเขียนไว้เกือบทุกอย่าง เลือผ้าและเนื้อตัวสกปรก มอมแมม เล็บไม่ตัด ผมไม่สระไม่หวีและมีขี้รังแคเต็ม ฯลฯ แต่ก็สอบไม่ตก ในวงไฟที่ฮาร์วาร์ดนี่เองที่เขาพบเพื่อนคนที่สอบวิชาเศรษฐศาสตร์ได้ A ด้วยกัน ซึ่งไม่ชอบนอนและไม่ชอบเข้าห้องเรียนเหมือนกัน (ต่อมาหลังจากบริษัทไมโครซอฟท์ตั้งตัวได้แล้ว เขาชวนเพื่อนคนนี้ให้เลิกเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดเพื่อไปทำงานกับเขา การเลิกเรียนปริญญาโททำให้เพื่อนคนนี้กลายเป็นอภิมหาเศรษฐีหมายเลข 4 ของสหรัฐ ฯ ในปัจจุบัน มีทรัพย์สินประมาณ 23,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ)

จุดหักเหในชีวิตของ บิลล์ เกตส์ เกิดขึ้นอีกครั้งในเดือนธันวาคม พ. ศ. 2517 ขณะที่เขาเรียนอยู่ปี 2 เมื่อเพื่อนเก่า พอล แอลเลน ไปเยี่ยมเขาที่ฮาร์วาร์ด ในระหว่างที่เดินอยู่ในมหาวิทยาลัย พอล แอลเลน เหลือบไปเห็นหน้าปกของนิตยสาร *Popular Electronics* ซึ่งทำให้หัวใจเขาเต้นตุบตามทันที สิ่งที่เขาเห็นคือรูปของคอมพิวเตอร์ขนาดตั้งโต๊ะพร้อม

A Computer Concept

Becomes an exciting reality.

ทั้งข้อความตัวโป่ง ๆ บอกว่า “ชิ้นส่วนสำหรับประกอบคอมพิวเตอร์ขนาดจิ๋วเครื่องแรกของโลก ประหยัดได้กว่า 1,000 เหรียญ” เมื่อเปิดอ่านดูเขาก็มองเห็นโอกาสทองที่จะเขียน คำสั่ง หรือ Software เพื่อคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก วันนั้น พอล แอลเลน สามารถชวนให้ กระติงเกตส์ หยุดเล่นไฟได้ และตกลงกันเริ่มคิดค้นหาวิธีทำ คำสั่ง ให้คอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก

บิลล์ เกตส์ และ พอล แอลเลน ไม่มีคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่เขาเห็นในรูป แต่ก็เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะของมันหลายอย่างจากบทความในนิตยสารนั้น ทั้งสองตกลงเขียนโปรแกรมให้คอมพิวเตอร์เล็กโดยขโมยเวลาคอมพิวเตอร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด สองสหายใช้เวลาอยู่ในห้องคอมพิวเตอร์เกือบสองเดือนโดยแทบไม่ต้องหลับต้องนอน กระติงเกตส์ ไม่ไปเรียนหนังสือ ส่วน พอล แอลเลน เลิกงานแล้วมาช่วยกันทำทุกวัน กระติงเกตส์ เขียนถึงระยะเวลาตอนนั้นว่า

การเขียนคำสั่งคอมพิวเตอร์ที่ดีต้องมีสมาธิสูงมาก ... บางทีผมนั่งเก้าอี้และโยกไปโยกมา บางทีเดินกลับไปกลับมาเมื่อผมใช้ความคิด ผมโยกเก้าอี้และเดินไปมาเป็นจำนวนมากในหอพักระหว่างฤดูหนาวปี 2518 พอลและผมไม่ค่อยได้นอนและลืมเวลาว่าเป็นกลางวันหรือกลางคืน เมื่อผมนอนก็มักนอนที่โต๊ะทำงานหรือที่พื้น บางวันผมไม่ได้กินอะไรเลยหรือไม่ยอมเจอหน้าใครทั้งสิ้น ...⁷

ปลายเดือนกุมภาพันธ์ พ. ศ. 2518 ทั้งสองก็เขียนโปรแกรมที่ต้องการเสร็จ พอล แอลเลน นำไปเสนอแก่เจ้าของบริษัทผู้ทำคอมพิวเตอร์

⁷ Bill Gates. **The Road Ahead.** New York: Viking, 1995, p. 17.

ขนาดจิวที่เมืองอัลบูเกกกี รัฐนิวเม็กซิโก ปรากฏว่าโปรแกรมนั้นสามารถ “สั่ง” ให้คอมพิวเตอร์นั้นทำงานได้ ซึ่งน่ามหัศจรรย์เพราะ พอล แอลเลน และ บิลล์ เกตส์ ไม่เคยเห็นคอมพิวเตอร์ตัวจริงมาก่อนเลย

บริษัทนั้นจึงจ้าง พอล แอลเลน เข้าทำงาน ส่วน บิลล์ เกตส์ หยุดเรียนไปหนึ่งภาคเรียนและตามเพื่อนไปตั้งหุ้นส่วนขึ้นที่เมืองอัลบูเกกกีเพื่อเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กโดยเฉพาะ กระติง เกตส์ เก็บเงินจากการเล่นไพ่ได้มากพอสมควรจึงลงทุนไป 910 เหรียญสหรัฐ ๙ และมีเวลาทำงานเต็มที่ ส่วน พอล แอลเลน มีเงินที่ออกมาจากเงินเดือนและลงเงินไป 606 เหรียญ

เมื่อ กระติง เกตส์ กลับไปเรียนที่ฮาร์วาร์ด ก็ใช้เวลาว่างและเวลาหยุดเขียนโปรแกรมให้บริษัทของเขา แต่เขาเรียนไปอีกสองภาคเรียนก็ลาออกไปทำงานกับ พอล แอลเลน ซึ่งลาออกจากบริษัทของคนอื่นเช่นกัน หุ้นส่วนธุรกิจที่ กระติง เกตส์ และ พอล แอลเลน ตั้งขึ้นนี้เรียกว่า “ไมโครซอฟท์”

การออกจากมหาวิทยาลัยชื่อดังที่สุดในโลกก่อนเรียนจบเพื่อไปตั้งบริษัทเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์กับเพื่อนซึ่งเรียนมหาวิทยาลัยไม่จบเช่นกัน เป็นการก้าวกระโดดที่เสี่ยงไม่น้อยในชีวิตของคนหนุ่ม แต่ พอล แอลเลน ซึ่งชอบบทละครของวิลเลียม เชกสเปียร์ เป็นชีวิตจิตใจ อ่านเหตุการณ์ว่า ณ จุดนั้นแหละคือสิ่งที่วิลเลียม เชกสเปียร์ พุดถึงในบทละครเรื่องจูเลียส ซีซาร์ ว่าเป็นโอกาสที่จะเปลี่ยนทางชีวิตของคนอย่างใหญ่หลวง จุดนั้นเปรียบเสมือน “ทางสองแพร่ง” ในความหมายของ The Road Not Taken ซึ่งกวีเอก Robert Frost ประพันธ์ขึ้นสามร้อยกว่าปีหลังจากเชกสเปียร์ และผมถอดไว้ในหนังสือ จดหมายจากบ้านนา (ถ้าคุณลืมไปแล้ว กรุณาเปิดดูที่หน้า 300)

พอล แอลเลน ใช้ตอนไหนมาอ้างจึงสามารถชักชวนให้ กระทั่ง เกตส์ เห็นคล้อยตามและเลิกเรียนมหาวิทยาลัย ?

ผมค้นพบแล้วว่าเป็นตอนที่ บรูตัส พุดกับ แคลเซียส ผู้สมรู้ร่วมคิด จะฆ่า จูเลียส ซีซาร์ ซึ่งเชคสเปียร์เขียนไว้ดังนี้ (เนื่องจากเชคสเปียร์ เขียนภาษาไทยไม่เป็น ผมเลยถอดเป็นภาษาไทยเอง)

*There is a tide in the affairs of men,
Which, taken at the flood, leads on to fortune;
Omitted, all the voyage of their life
Is bound in shallows and in miseries
On such a full sea are we now afloat,
And we must take the current when it serves,
Or lose our ventures.*

ชีวิตเราควรเฝ้าแลกระแสสินธุ์
ยามเจ็ทหนกริบตักไว้ใช้อาบกิน
หากเหือดสิ้นจะทุกข์ยากลำบากกาย
ณ บัดนี้มีน้ำนองเปี่ยมสองฝั่ง
อย่ามัวนั่งเชือนเฉยเลยสหาย
หากว่ามัวสาละวนจนน้ำวาย
จะเสียตายโอกาสทองของสองเรา

(ที่มา: Alan Durband (ed.) *Julius Caesar. Shakespeare Made Easy.* Hauppauge, New York: Barron's Educational Series, Inc., 1984, p. 178.)

นั่นแหละคือที่มาของบริษัทเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีชื่อ สนั่นโลก ผลงานของสองหนุ่มผู้หลงใหลเสน่ห์ของคอมพิวเตอร์จนเรียน

มหาวิทยาลัยไมจิบ เป็นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในประวัติศาสตร์
ของสหรัฐอเมริกา และสร้างความเป็นอภิมหาเศรษฐีให้กับผู้ก่อตั้งและ
ผู้ร่วมงานในอันดับต่อมาเป็นจำนวนมาก

3

อะไรคือเคล็ดลับของความสำเร็จของบริษัทไมโครซอฟท์ ?

ขอสารภาพว่า ถึงแม้จะได้ศึกษาความเป็นมาของบริษัทนี้ค่อนข้างละเอียดและเคยศึกษาความสำเร็จทางธุรกิจของบริษัทอื่น ๆ มาบ้าง ผมยังไม่แน่ใจนักว่าจะอะไรเป็นเคล็ดลับของความสำเร็จของเขา อันที่จริงอยากจะพูดด้วยว่าถ้าผมรู้ผมก็คงไม่มานั่งเขียนหนังสือขายและยากจนอยู่อย่างในปัจจุบันนี้เป็นแน่ ถึงอย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าสิ่งที่ผมจะนำมาเล่า น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จของบริษัทนี้ไม่น้อย

ก่อนเล่าเรื่องนั้น ขอพูดถึงภาษาคอมพิวเตอร์นิดหนึ่งก่อน

ดูตามหลักเบื้องต้นแล้วภาษาคอมพิวเตอร์น่าจะง่ายมากเพราะมีตัวอักษรเพียงสองตัวเท่านั้นคือ เลข 1 และเลข 0 เราเพียงแค่เปลี่ยนทุกอย่าง เช่น ข้อมูล ข่าวสาร รูปภาพ ดนตรี ให้เป็นรหัสซึ่งมีตัวเลขสองตัวนี้เป็นฐานเท่านั้น (เนื่องจากฝรั่งเรียกตัวเลขลอย ๆ ตัวเดียวว่า “digit” ภาษาคอมพิวเตอร์ซึ่งใช้ระบบตัวเลขลอย ๆ สองตัวนี้จึงมีชื่อว่าระบบ “digital”) ตัวอย่างเช่น ตามข้อตกลงที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในวงการคอมพิวเตอร์ ตัว A ได้แก่รหัส 01000001 ตัว B ใช้รหัส 01000010 และ ตัว T ใช้ 01110100 จากระหัสนี้ ค้างคาว หรือ BAT ในภาษาคอมพิวเตอร์ได้แก่ 0100000100100000101110100 เวลาเราบอกให้คอมพิวเตอร์ทำอะไร เราก็เพียงแค่เปลี่ยนภาษาของเราให้เป็นระบบของรหัสซึ่งใช้เลข 1 และเลข 0 เป็นฐานเท่านั้น การทำรหัสมีหลายวิธี แต่ละวิธีเรียกว่าเป็นภาษา

หนึ่งของคอมพิวเตอร์ คุณอาจได้ยินชื่อของภาษาพวกนี้บ้างแล้ว เช่น BASIC (Beginners' All-purpose Symbolic Instruction Code) FORTRAN (Formula Transition) และ COBOL (Common Business-Oriented Language)

ในปัจจุบัน คอมพิวเตอร์และส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนโต๊ะและรอบ ๆ โต๊ะของคุณนั้นเป็น **ตัวเครื่อง** หรือ Hardware **ตัวเครื่อง** ทำงานไม่ได้ ต้องมี **คำสั่ง** หรือ Software บอกมันว่าให้มันทำอะไรอย่างไร **คำสั่ง** นี้เป็นส่วนที่คุณมองไม่เห็น เมื่อตอนสร้างตัวเครื่อง ผู้สร้างจะใส่ **คำสั่งแม่บท** หรือ ระบบการทำงาน (Operating System) ชุดหนึ่งเข้าไปด้วย **คำสั่งแม่บท** เป็นระบบการทำงานประจำตัวคอมพิวเตอร์เครื่องนั้น **คำสั่งแม่บท** จะเขียนด้วยภาษาอะไรก็ได้ มันจะบอกส่วนต่าง ๆ ของตัวเครื่องว่ามีหน้าที่อะไร จะทำงานร่วมกันอย่างไร งานต่าง ๆ มีวิธีทำอย่างไร เมื่อทำเสร็จแล้วจะเก็บงานไว้ที่ไหน ฯลฯ สำหรับคอมพิวเตอร์ของคุณ ผมจำได้ว่าทุกครั้งที่คุณเปิดจะเห็นคำว่า Windows 98 นั่นแสดงว่าคอมพิวเตอร์ของคุณมี Windows 98 เป็น **คำสั่งแม่บท** หรือ Operating System

ถ้าคุณเปิดคอมพิวเตอร์และเห็น C:\> ที่หน้าจอ แสดงว่าคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นมี **คำสั่งแม่บท** เรียกว่า MS-DOS (ย่อมาจาก Microsoft Disc Operating System) ซึ่งเป็น **คำสั่งแม่บท** อีกระบบหนึ่ง ความแตกต่างสำคัญของสองระบบนี้คือ ระบบ MS-DOS ใช้ตัวอักษรในการสื่อสารระหว่างคุณกับคอมพิวเตอร์ ส่วนระบบ Windows ใช้ทั้งตัวอักษรและรูปภาพประกอบกัน บริษัทไมโครซอฟท์เป็นผู้เขียนทั้งสองระบบ ระบบ Windows ก้าวหน้าและสะดวกแก่ผู้ใช้มากกว่า MS-DOS ซึ่งกำลังจะหมดความนิยมไป

ตามปกติถ้าเรารู้ *คำสั่งแม่บท* เราสามารถสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงาน
ได้ทันที แต่การออกคำสั่งต้องทำอย่างละเอียดทุกอย่าง ไม่อย่างนั้น

คอมพิวเตอร์จะทำงานไม่ได้ เพราะคอมพิวเตอร์ไม่ฉลาดอย่างที่คนส่วนมากคิด มันไม่สามารถจะทำอะไรได้ถ้าเราไม่บอกมันอย่างละเอียด การออกคำสั่งแต่ละครั้งต้องเสียเวลามาก เพราะจะต้องเปลี่ยนทุกอย่างเป็นรหัสตามภาษาที่ใช้สำหรับคอมพิวเตอร์เครื่องนั้น

เพื่อช่วยเราบอกคอมพิวเตอร์ให้ทำงานได้เร็วขึ้น บริษัทต่าง ๆ จึงรับเขียน **คำสั่งเฉพาะกิจ** สำเร็จรูปไว้ให้เราใช้ **คำสั่งเฉพาะกิจ** นี้เรียกว่า Applications Software หรือบางทีนิยมเรียกสั้น ๆ ทัณฑ์ศัพท์ว่าโปรแกรม ในเครื่องของคุณ ผมจำได้ว่ามีคำสั่งสำเร็จรูปไว้หลายอย่างแล้ว เช่น “Word” เป็นคำสั่งสำเร็จรูปสำหรับใช้พิมพ์หนังสือโดยเฉพาะ (ผมใช้เขียนหนังสือเล่มนี้ด้วย) คุณอาจมีคำสั่งสำเร็จรูปสำหรับพิมพ์หนังสือชื่อว่า Wordperfect ด้วย ผมเคยใช้ Wordperfect พิมพ์หนังสืออยู่นานก่อนจะเปลี่ยนมาใช้ Word คุณอาจมี “Excel” หรือ “Lotus 1-2-3” ซึ่งเป็นคำสั่งสำเร็จรูปสำหรับทำตารางตัวเลขต่าง ๆ ที่ฝรั่งเรียกว่า Spreadsheet ด้วย คุณคงมีโปรแกรมอื่นไว้สำหรับทำงานอีกมาก พร้อมทั้งโปรแกรมจำพวก **กีฬาหน้าจอ** (video games) ไว้เพื่อคลายความเครียดด้วย บริษัททำธุรกิจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่ตั้งโต๊ะหรือหิ้วติดตัวไปได้ อาจแยกออกได้เป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ กลุ่มหนึ่งทำ **ตัวเครื่อง** (Hardware) และอีกกลุ่มทำ **คำสั่ง** (Software) บริษัทไมโครซอฟท์ของ กระทั่ง เกตส์ และคณะอยู่ในกลุ่มผู้ทำ **คำสั่ง** ทั้ง **คำสั่งแม่บท** และ **คำสั่งเฉพาะกิจ** เป็นที่ยอมรับกันว่าบริษัทไมโครซอฟท์ได้รับความสำเร็จมากที่สุดตั้งแต่เริ่มมีคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กแบบตั้งโต๊ะและหิ้วติดตัวไปได้ที่ฝรั่งมักเรียกว่าคอมพิวเตอร์ส่วนตัว (Personal Computer หรือ PC)

สำหรับคำถามเรื่องเคล็ดลับของความสำเร็จของบริษัทไมโครซอฟท์ คำตอบสำคัญที่สุดและสั้นที่สุดคือ บิลล์ เกตส์ กรุณาอย่า

คิดว่าที่ผมตอบอย่างนี้ไม่ใช่คิดจะกวนประสาทของคุณ หากเป็นคำตอบที่อยู่บนฐานของความจริง ทั้งนี้เพราะหากเรามองให้ลึกจริง ๆ แล้วบริษัทไมโครซอฟท์เป็นเสมือนอีกร่างหนึ่งของคนคนนี้ โดยเฉพาะหลังจากปี พ. ศ. 2526 เมื่อ พอล แอลเลน คู่หูผู้ร่วมก่อตั้งธุรกิจของเขาต้องเลิกทำงานเพราะเป็นมะเร็ง

กระติง เกตส์ เองก็ยอมรับว่า บริษัทไมโครซอฟท์คือชีวิตของเขา นอกจากนั้น บริษัทไมโครซอฟท์ไม่เหมือนบริษัทร่วมหุ้นใหญ่ ๆ ที่อยู่ในวงธุรกิจเป็นเวลานาน บริษัทจำพวกนั้นมีผู้ร่วมหุ้นเป็นจำนวนมากและจะจ้างผู้จัดการอาชีพมาเป็นผู้ดำเนินงาน ลักษณะของบริษัทจึงไม่แสดงความ เป็นอีกร่างหนึ่งของเจ้าของหรือผู้จัดการออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด ส่วน บริษัทไมโครซอฟท์นั้นเจ้าของเป็นผู้จัดการเอง ฉะนั้นความสำเร็จของ บริษัทกับความสำเร็จส่วนตัวของ กระติง เกตส์ ผู้ถือหุ้นข้างมากจึงแยก กันไม่ออก

เคล็ดลับของความสำเร็จของ กระติง เกตส์ และบริษัทไมโครซอฟท์ น่าจะมาจากปัจจัยหลายอย่าง

อันดับแรกน่าจะได้แก่สติปัญญาระดับอัจฉริยะอันเป็นพรสวรรค์ที่ กระติง เกตส์ ได้มาแต่กำเนิด ในสมัยที่เรียนวิชาครูอยู่กับคุณที่วิทยาลัย ครูเทพสตรี ผมจำได้ว่าในวิชาจิตวิทยาการศึกษา เราเรียนเรื่องกรรมพันธุ์ กับสิ่งแวดล้อมหรือการเลี้ยงดู (Nature กับ Nurture หรือ Heredity กับ Environment) นักจิตวิทยาการศึกษาเถียงกันไม่รู้จบว่าอะไรสำคัญกว่า กัน ผมไม่ใช่ นักจิตวิทยาและเคยคิดว่าท่านผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นช่างฉลาด น้อยเสียจริง เพราะเชื่อว่าโดยทั่วไปทั้งสองอย่างมีความสำคัญไม่น้อย กว่ากัน

ผมแน่ใจว่า ถ้า กระติง เกตส์ ไม่ได้เกิดมา กับสติปัญญาระดับอัจฉริยะ แล้ว ไม่ว่าเขาจะฝึกฝนหรือกวัดวิชาสักเท่าไรก็คงไม่สามารถสอบข้อสอบ มาตรฐานเข้ามหาวิทยาลัยได้คะแนนเต็มเป็นแน่ ถ้าผมเข้าใจไม่ผิด

ลักษณะบางอย่างของเขาก็ดูจะมีติดตัวมา ยากที่จะเชื่อว่าจะได้รับการปลูกฝังจากการดูแลหรือปลูกฝังของพ่อแม่ เช่น ความขี้บ่น การชอบแข่งขัน การต้องเอาชนะ ความคิดที่จะต้องทำทุกอย่างให้เป็นเลิศ ความสนใจหลายด้าน ความสนใจในชีวิตของคนมีชื่อเสียง และที่เด่นที่สุดสองอย่างซึ่งไม่มีใครแก้ได้ อย่างหนึ่งคือความไม่เป็นระเบียบ และอย่างที่สองได้แก่การขับรถเร็วจนถูกจับเป็นประจำ

ในขณะเดียวกัน ครอบครัวของ บิลล์ เกตส์ มีการศึกษาสูงและมีเงินทำให้เขาได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี แวดล้อมไปด้วยหนังสือและกิจกรรมที่จะขัดเกลาและส่งเสริมพรสวรรค์นั้นให้ไปในทางที่ถูกอย่างเต็มที่ การได้เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนซึ่งรับเด็กที่มีสติปัญญาสูงและพ่อแม่มีเงินจ่ายค่าเล่าเรียนราคาแพง การได้มีโอกาสเล่นกับคอมพิวเตอร์ซึ่งเด็กทั่วไปไม่มีการได้รับอิสระอย่างสูงจากพ่อแม่และจากโรงเรียน ล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้น ถ้าเขาเกิดมาในครอบครัวของมหาโจร ผมค่อนข้างแน่ใจว่าเขาจะกลายเป็นมหาโจรระดับแนวหน้า ยากแก่การตามจับของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง

รวมว่า บิลล์ เกตส์ มีทั้งกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมดีก็แล้วกัน ผมเชื่อว่าพ่อแม่ทุกคนสอนลูกให้ทำงานอย่างเอาจริงเอาจัง แต่ กระทั่ง เกตส์ ทำงานหนักกว่าระดับที่พ่อแม่อบรม เขายอมรับว่าเขาหลงเสน่ห์หรือติดคอมพิวเตอร์เมื่อได้เล่นกับมันตอนอายุ 10 กว่าขวบ ความหลงใหลนั้นเป็นแรงดึงดูดให้เขาอยู่กับคอมพิวเตอร์ได้ทั้งวันทั้งคืนโดยไม่เบื่อ ไม่เหน็ดเหนื่อย เราอาจคิดว่านั้นเป็นพฤติกรรมชั่วเล่นซึ่งควรจะหมดไปเมื่อเขาโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

ต่อมาเมื่อ กระทั่ง เกตส์ ตั้งบริษัทขึ้นใหม่ ๆ แน่ละ เขาต้องทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำเพื่อจะให้บริษัทตั้งตัวได้ เมื่อได้รับความสำเร็จจนเป็นมหาเศรษฐีแล้ว เราอาจคิดว่าเขาน่าจะทำงานน้อยลงและมีเวลาพักผ่อนมากขึ้น แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่

กระต๊อบ เกตส์ ทำงานแบบไม่ค่อยหลับไม่ค่อยนอนตลอดชีวิต ทั้งกลางวันกลางคืน ในสมัยบริษัทของเขายังไม่ใหญ่นัก บางทีเมื่อพนักงานไปถึงที่ทำงานในตอนเช้าจะพบเจ้าของนอนหลับกลิ้งอยู่ที่พื้นห้องหรือที่หน้าคอมพิวเตอร์เพราะไม่ค่อยได้นอนมาหลายคืนติดต่อกัน บางทีเขาติดอยู่ที่ทำงานจนไม่มีเวลากลับบ้านไปอาบน้ำ สระผม ตัดเล็บ จนเป็นที่หัวเราะของคนพบเห็น หลังจากพนักงานส่วนมากกลับบ้านแล้ว ตีหนึ่ง ตีสองเขายังอ่านข้อเสนอของพนักงาน คิดแผนงาน ส่งความเห็นหรือคำสั่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ไปถึงพนักงานเป็นประจำ

กระต๊อบ เกตส์ ไม่เคยหยุดงานเป็นเวลานานเพื่อการพักผ่อน ธรรมดาเขาจะหยุดปีละสองครั้ง ๆ ละหนึ่งสัปดาห์ แต่การหยุดของเขาไม่ใช่การพักผ่อนที่เราเข้าใจกัน เขาจะหยุดไปหมกตัวอยู่เงียบ ๆ คนเดียว ส่วนมากเป็นที่บ้านยายของเขา เพื่ออ่านหนังสือทุกชนิดที่เขาไม่ค่อยมีเวลาอ่าน ศึกษาความเป็นไปของธุรกิจคอมพิวเตอร์และคู่แข่ง และวางแผนเพื่อนำบริษัทของเขาก้าวเข้าสู่ขั้นต่อไป

การทำงานหนักของ กระต๊อบ เกตส์ เป็นสิ่งที่พนักงานจำนวนมากเลียนแบบ ฉะนั้นเมื่อสมัยบริษัทยังเล็ก คนงานจะทำงานกันแบบทรมานร่างกาย ไม่มีวันหยุด เมื่อได้โครงการสำคัญเร่งด่วนมา ผู้เป็นตัวจักรหรือผู้นำโครงการมักจะหอบเสื้อหอบหมอนไปนอนในที่ทำงานเป็นเดือนจนกว่างานจะเสร็จ การกระทำเช่นนี้ถือเป็นของธรรมดา

นอกจากความขบคิดชอบทำแล้ว แรงกระตุ้นอีกอย่างหนึ่งของ กระต๊อบ เกตส์ ได้แก่ความกลัวแพ้ ถึงแม้หลังจากที่บริษัทประสบความสำเร็จ จนกลายเป็นผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์หมายเลขหนึ่ง คู่แข่งยังมีอยู่ตลอดเวลาและการปฏิบัติข่าวสารข้อมูลยังไม่สำเร็จ เขามองว่าการปฏิบัติในขั้นต่อไปได้แก่การนำโลกเข้าสู่ยุคข่าวสารโดยสมบูรณ์โดยการสร้างระบบ **ท่อข้อมูล** หรือที่คุณได้ยินเสมอว่า Information Highway (ถ้าคุณสนใจผมจะกล่าวถึงเรื่องนี้ในตอนต่อไป) เขาตระหนักเสมอว่าถ้าบริษัท

ไมโครซอฟท์มีวาทะพอใจกับความสำเร็จที่ผ่านมา จะไม่มีทางสู้คู่แข่งและ จะไม่ได้รับความสำเร็จตามที่เขาฝันไว้

อะไรคือความฝันของ บิลล์ เกตส์ ?

ความฝันของเขาได้แก่ “เขาไม่ต้องการเปลี่ยนโลก เขาต้องการครองโลก”⁸

เรื่องนี้ผมไม่แน่ใจว่ามีมูลความจริงมากน้อยเพียงไร แต่มีหลายคนพูดว่าเขาใฝ่ฝันอย่างนั้นจริง

ตัวอย่างการทำงานของเจ้าของบริษัทเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งเท่านั้น ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้พนักงานของบริษัทไมโครซอฟท์ทำงานกันหนักมาก โดยเฉพาะในระหว่างปีแรก ๆ หรือระหว่างการก่อร่างสร้างตัวของบริษัท ปัจจัยแรกคือ พนักงานมักเป็นคนหนุ่มสาวระดับหัวกะทิซึ่งเพิ่งจบมาจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ ไม่มีครอบครัว และมีแรงผลักดันแก่กล้าที่จะเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างเพื่อความสำเร็จของตัวเอง

เมื่อมีคนถามถึงเคล็ดลับของความสำเร็จของไมโครซอฟท์ บิลล์ เกตส์ จะให้คำตอบไปต่าง ๆ นานาตามแต่กรณี สั้นบ้างยาวบ้าง แต่สรุปได้ว่า “เราจ้างเฉพาะคนหัวแหลม (เหมือนผม)”⁹

พูดง่าย ๆ ว่า บิลล์ เกตส์ จ้างแต่คนพิมพ์เดียวกับเขาเข้าทำงานในบริษัทไมโครซอฟท์

นอกจากนั้น บริษัทมีนโยบายจ้างคนให้น้อยกว่าจำนวนที่ต้องการ ฉะนั้นทุกคนมีงานล้นมืออยู่ตลอดเวลา เนื่องจากพนักงานเป็นคนที่มีความ

⁸ Stephen Manes and Paul Andrews. **Gates**. New York: Simons & Schuster, Inc. 1993, p. 279.

⁹ **Gates**. เพิ่งอ้าง. หน้า 196

ผลักดันภายในสูงอยู่แล้ว ส่วนมากจะทำงานให้เสร็จทันเวลาเพราะกลัวเสียเหลี่ยม

ยิ่งไปกว่านั้น พนักงานมีแรงกระตุ้นจากภายนอกเพราะสามารถซื้อหุ้นในบริษัทได้ในราคาต่ำ ทำให้มีโอกาสเป็นเจ้าของและร่ำรวยถ้าบริษัทประสบความสำเร็จ (คนที่ไม่มีเงินของตัวเองสามารถขอยืมเงินจากบริษัทได้อีกด้วย !) ก่อนที่บริษัทจะเข้าตลาดหลักทรัพย์ พนักงานที่เข้าใหม่อาจซื้อหุ้นได้ 2,500 หุ้น ในราคาหุ้นละ 0.95 เหรียญสหรัฐ ฯ เมื่อบริษัทเข้าตลาดหลักทรัพย์ตอนกลางปี 2529 หุ้นเริ่มขายในราคา 25.75 เหรียญสหรัฐ ฯ ต่อมาอีก 5 ปีกว่า ราคาหุ้นขึ้นไปถึง 500 เหรียญสหรัฐ ฯ ทำให้พนักงานที่ซื้อไว้ 2,500 หุ้นมีทรัพย์สินมูลค่าเป็นล้านทันที ฉะนั้นพนักงานเป็นจำนวนมากที่เข้าทำงานตั้งแต่ตอนต้น ๆ กลายเป็นเศรษฐีไปตาม ๆ กันและมีหลายคนที่ยู่นานและสะสมหุ้นไว้มากคิดเป็นเงินก็ได้เป็นหมื่นล้านเหรียญสหรัฐ ฯ

อีกปัจจัยหนึ่งได้แก่บรรยากาศของการเป็นกันเองในบริษัท พนักงานแต่งตัวง่าย ๆ ไม่มีใครสวมเนื้อมอกและผูกเนคไทเพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ช่วยให้ทำผลผลิตได้มากขึ้น ไม่ค่อยมีการแบ่งกลุ่มหรือถือยศถือตำแหน่ง ทุกคนมีสิทธิ์ทัดเทียมกัน แม้แต่ กระติง เกตส์ เอง ถ้าวันไหนไปถึงที่ทำงานสายก็ต้องไปจอดรถไกล ๆ ไม่มีที่จอดรถพิเศษให้ เพิ่งจะมีเมื่อไม่นานมานี้ สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งคือ กระติง เกตส์ เป็นนายจ้างที่เอาจริงเอาจังและชอบเผชิญหน้ากับทุกคน แต่เขาเป็นนักเลงและใจกว้าง ชอบให้ลูกน้องเถียงและถ้าลูกน้องมีเหตุผลดีกว่า หรือเขาผิด เขาจะยอมรับโดยไม่คิดเรื่องการเสียหน้า ทำให้ทุกคนที่มีความคิดดีกว่าเสนอและกล้าเถียงกับเขา

การรู้จักฟังให้ถูกเวลานี้อาจเป็นสิ่งหนึ่งที่ กระติง เกตส์ เรียนจากเพื่อนญี่ปุ่น และทำให้บริษัทไมโครซอฟท์ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วในญี่ปุ่นไม่น้อยกว่าในอเมริกา ญี่ปุ่นกลายเป็นตลาดส่งออกของเขอย่าง

รวดเร็ว เขาเขียนไว้ว่า

ดูเหมือนว่าชาวญี่ปุ่นรู้จักฟังมากกว่าบริษัทอเมริกันเสมอไม่ว่าเราจะแนะนำอะไร¹⁰

บริษัทไมโครซอฟท์ใช้หลักการฟังโดยการพาพนักงานออกไปจากที่ทำงานและหมกตัวอยู่ด้วยกันในที่ใดที่หนึ่งชั่วคราวเพื่อถกเถียงกันว่าจะทำอะไรอย่างไรต่อไป การฟังพนักงานซึ่งคลุกคลีอยู่กับรายละเอียดของกิจการตลอดเวลาเป็นสิ่งที่ กระติง เกตส์ ทำเป็นประจำ

อีกแง่หนึ่งของการฟังผู้อื่นได้แก่การขาย คำสั่ง คอมพิวเตอร์ของบริษัทไมโครซอฟท์ในยุโรป ทั้ง ๆ ที่ในตลาดใหญ่ ๆ เช่น เยอรมนี และ ฝรั่งเศส คนของเขาส่วนมากรู้ภาษาอังกฤษ แต่บริษัทไมโครซอฟท์เปลี่ยนโปรแกรมให้เป็นภาษาท้องถิ่นเพื่อสะดวกแก่การอ่านมากขึ้นก่อนที่จะส่งไปขายในประเทศเหล่านั้น การทำเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะ กระติง เกตส์ และคนของเขารู้ประวัติศาสตร์ดี คุณอาจลืมหนังสือเรื่อง *Ugly American* แล้ว หนังสือเรื่องนี้บอกว่าสาเหตุหนึ่งที่สหรัฐ ฯ มีภาพพจน์ไม่ค่อยดี และไม่ค่อยมีคนในประเทศด้อยพัฒนาซาบซึ่งความช่วยเหลือของสหรัฐ ฯ เพราะสหรัฐ ฯ ไม่พยายามใช้ภาษาท้องถิ่น จะให้คนท้องถิ่นเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างเดียว ส่วนทางค่ายคอมมิวนิสต์โฆษณาชวนเชื่อได้ผลกว่าเพราะพยายามใช้ภาษาท้องถิ่น เรื่องการขายของก็เหมือนกัน บริษัทสหรัฐ ฯ แพ้บริษัทญี่ปุ่นก็เพราะเรื่องภาษาและการเอาใจคนท้องถิ่นนี้แหละ บริษัทไมโครซอฟท์เข้าใจประวัติศาสตร์ดี จึงพยายามเลี่ยงความผิดพลาดนั้น

มีหลายครั้งที่โชคดูจะเข้าข้าง กระติง เกตส์ และบริษัทไมโครซอฟท์

¹⁰ Gates. เพิ่งอ้าง. หน้า 131

ผมเป็นคนหนึ่งที่เชื่อ ว่าโชคไม่ใช่ว่าจะลอยซึ่งเกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากเป็นการพบกันระหว่างความพร้อมกับการโอกาส สาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เชื่ออย่างนั้นเพราะถึงแม้ผมจะซื้อห่วยสักกี่ครั้งก็ไม่เคยถูกกับเขาสักที คุณลองดูซิว่าเรื่องที่ผมจะเล่าต่อไปนี้จะเป็นลางลอยของ กระต๊อง เกตส์ กับบริษัทของเขา หรือว่าเป็นการพบกันระหว่างความพร้อมกับการโอกาส

มีเหตุการณ์สำคัญครั้งหนึ่งที่ผลักดันให้บริษัทไมโครซอฟท์ได้งานชิ้นใหญ่เป็นครั้งแรก และงานชิ้นนี้เองที่ปูทางไปสู่ความสำเร็จอีกมากมาย เรื่องมีอยู่ว่าเมื่อปี พ. ศ. 2523 บริษัทไอบีเอ็ม (IBM คือ International Business Machine) ซึ่งเป็นบริษัทแนวหน้าในด้านการทำคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ ต้องการจะทำคอมพิวเตอร์ขนาดตั้งโต๊ะให้ออกสู่ตลาดได้ภายในหนึ่งปี บริษัทตกลงว่าจะสร้างเฉพาะ ตัวเครื่อง (Hardware) เอง แต่จะว่าจ้างบริษัทอื่นทำ คำสั่งแม่บท หรือระบบการทำงาน (Operating System) ให้เพราะตัวเองไม่มีความชำนาญในด้านนั้นมาก่อน

บริษัทไอบีเอ็มจึงไปทาบทาม กระต๊อง เกตส์ ขณะนั้นบริษัทไมโครซอฟท์เพิ่งตั้งได้เพียง 5 ปี มีพนักงานเพียงสิบกว่าคนและไม่เคยรับงานใหญ่ ๆ กระต๊อง เกตส์ แน่ใจว่าจะไม่สามารถทำ คำสั่งแม่บท ได้ตามกำหนดที่บริษัทไอบีเอ็มต้องการ เขาจึงบอกให้บริษัทไอบีเอ็มไปทาบทามบริษัทดิจิตอลรีเสิร์ช (Digital Research) ซึ่งเคยทำ คำสั่งแม่บท สำหรับคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะสำเร็จมาแล้ว คำสั่งแม่บท นั้นมีชื่อว่า CP/M (Control Program for Microcomputers)

จะด้วยความหยิ่งยโสหรือความเข้าใจผิดก็สุดจะเดาได้ (มีข่าวว่าเมื่อพนักงานของบริษัทไอบีเอ็มไปติดต่อ เจ้าของบริษัทดิจิตอลรีเสิร์ชเอาเครื่องบินเล็กออกไปบินเล่นอย่างสนุกเพลิดเพลิน ปล่อยให้แซกรอกแก้ว) บริษัทไอบีเอ็มไม่สามารถจะติดต่อทำข้อตกลงใช้ คำสั่งแม่บท ในระบบ CP/M ได้ จึงกลับไปติดต่อกับ กระต๊อง เกตส์ อีก แต่ กระต๊อง เกตส์ ก็ยังรับงานขนาดใหญ่ซึ่งต้องเริ่มทำตั้งแต่ต้นทั้งระบบนั้นไม่ได้

ในระหว่างที่คิดจะทำอย่างไรรกันอยู่นั้นก็พอดีมีนักเขียนคำสั่งคอมพิวเตอร์ (programmer) คนหนึ่งส่งข่าวมาว่าเขาได้เขียน คำสั่งแม่บท สำหรับคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กได้สำเร็จ และถามว่าบริษัทไมโครซอฟท์จะสนใจซื้อหรือไม่ ? กระทิง เกตส์ ไม่เพียงแต่ซื้อ คำสั่งแม่บท นั้น หากยังจ้างผู้เขียนโปรแกรมคนนั้นไปทำงานให้เขาเพื่อประยุกต์ระบบที่เขียนขึ้นแล้วสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ของบริษัทไอบีเอ็มอีกด้วย งานชิ้นนั้นเป็นงานใหญ่มาก ทำให้ทุกคนในบริษัทไมโครซอฟท์ต้องทำงานกันแบบหามรุ่งหามค่ำเป็นเวลาหลายเดือน ผลที่ได้ออกมาคือ คำสั่งแม่บท ที่เรียกว่า MS-DOS ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเป็นเวลานาน จนกระทั่งระบบ Windows เริ่มเข้ามาแทนที่

ผู้สังเกตการณ์มักพูดกันเสมอว่า บริษัทดิจิทัลรีเสิร์ชเสียโอกาสทองแห่งศตวรรษ และโยนเงินจำนวนมหาศาลไปให้ กระทิง เกตส์ คุณคิดว่าผมถูกหรือผิดที่เชื่อว่าโชคเป็นการพบกันระหว่างความพร้อมโอกาส ?

การหยุดงานชั่วคราวของ กระทิง เกตส์ และไปหมกตัวอยู่คนเดียวเพื่อศึกษาภาวะเศรษฐกิจ ตลาด คู่แข่งขัน และวางแผนการรณรงค์ให้บริษัท เป็นลักษณะหนึ่งที่ค่อนข้างแปลกกว่าการทำงานของเจ้าของธุรกิจทั่วไป การปลีกตัวออกไปจากการทำงานประจำวันซึ่งมีเรื่องยุ่งที่จะต้องทำตลอดทั้งวัน (และส่วนมากเกือบตลอดทั้งคืนสำหรับ กระทิง เกตส์) ทำให้ไม่มีเวลา “คิด” อย่างลึกซึ้ง และมีโอกาสเห็นภาพกว้าง ๆ ทั้งหมดอย่างจะแจ้ง ในระหว่างนี้เองที่การอ่านประวัติของบุคคลสำคัญ เช่น นโปเลียน มีประโยชน์ บทเรียนที่ได้จากการอ่านไม่ว่าจะเป็นแนวความคิด กลยุทธ์ที่ปูทางไปสู่ความสำเร็จ หรือข้อผิดพลาดที่คนเหล่านั้นทำล้วนมีบทบาทในกระบวนการคิดที่จะนำบริษัทไมโครซอฟท์ไปสู่ขั้นต่อไปทั้งสิ้น

สิ่งหนึ่งที่ออกมาจากการ “คิด” เป็นประจำของ กระติง เกตส์ ก็คือ แผนการระยะยาวของบริษัทไมโครซอฟท์ แผนการหลักอย่างหนึ่งของบริษัทนี้คือยึัดการทำ คำสั่ง (Software) ของคอมพิวเตอร์เป็นหลัก ในระยะแรก ๆ ของการปฏิวัติข่าวสารข้อมูล โอกาสที่จะร่ำรวยเพราะทำตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ (Hardware) มีมากมาย ผู้ตั้งบริษัททำตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดตั้งโต๊ะกลายเป็นอภิมหาเศรษฐีไปตาม ๆ กัน เช่น ผู้ก่อตั้งบริษัทเดลล์ คอมแพค ฮิวเลทท์-แพคการ์ด และ เกตเวย์ (ผู้ก่อตั้งเดลล์ มีทรัพย์สินราว 20,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๑ กลายเป็นมหาเศรษฐีอันดับ 5 ของสหรัฐ ๑ เมื่ออายุเพียง 34 ปี) บริษัทไมโครซอฟท์ก็มีโอกาสทำธุรกิจด้านนั้นเช่นกัน แต่ กระติง เกตส์ ตั้งเป้าไว้ที่การทำ คำสั่ง อย่างเดียว และทำให้ดีให้เป็นที่ยอมรับจนไม่มีใครสู้ได้ หรือในอีกนัยหนึ่ง ยุทธการของเขาใช้หลัก “รู้อะไรรู้กระจ่างแต่อย่างเดียว”

นอกจากมีแผนยุทธการระยะยาวเพื่อนำบริษัทไปสู่ความเป็น “เจ้าป่า” ในด้านการเขียน คำสั่ง คอมพิวเตอร์แล้ว บริษัทไมโครซอฟท์ยังมีกลยุทธ์ในการเอาชนะคู่แข่งต่อสู้แต่ละครั้งอีกด้วย นั่นคือ กระติง เกตส์มองการแข่งขันในวงการธุรกิจเสมือนการทำสงคราม จะต้องมิตั้งยุทธการเพื่อเอาชนะสงครามและกลยุทธ์เพื่อเอาชนะการต่อสู้ในสมรภูมิแต่ละครั้ง เป็นที่น่าเสียดายว่าความสำเร็จและกลยุทธ์ของเขานี้แหละที่นำไปสู่ข้อกล่าวหาว่าบริษัทของเขาทำผิดกฎหมาย และได้ถูกศาลตัดสินให้แยกตัวออกเป็นสองบริษัทเมื่อเดือนกรกฎาคม พ. ศ. 2543 (ระหว่างนี้อยู่ในระหว่างอุทธรณ์)

บริษัทไมโครซอฟท์มีกลยุทธ์หลากหลายในการเอาชนะคู่แข่ง แต่เนื่องจากกลยุทธ์มีรายละเอียดมากมาย ผมขอยกตัวอย่างที่ได้มาจากหนังสือเกี่ยวกับบริษัทนี้และจากเอกสารที่ทางรัฐบาลสหรัฐ ๑ ฟ้องบริษัทว่ามีพฤติกรรมผิดกฎหมายในรูปของการผูกขาด เมื่ออ่านสิ่งเหล่านี้แล้วผมอดคิดไม่ได้ว่า ความฝันของ กระติง เกตส์ ที่จะครองโลกน่าจะเป็นจริง

เพราะเขาพูดเสมอว่าโลกตามความคิดของเขาได้แก่โลกที่มีคอมพิวเตอร์ทุกหนทุกแห่ง ทั้งที่โต๊ะทำงานและที่บ้าน และคอมพิวเตอร์เหล่านี้ใช้โปรแกรมของไมโครซอฟท์ทั้งหมด ความฝันนี้ทำให้เขาใช้วิถีทางที่จะเอาชนะคู่แข่งกัน ไม่ว่าจะเป็นการบิดเบือนความจริง การโกหกซึ่ง ๆ หน้า หรือการเลี้ยกกฎหมาย

เนื่องจาก กระต๊อบ เกตส์ อ่านหนังสือมาก ผมค่อนข้างแน่ใจว่า เขาอ่านหนังสือเรื่อง *The Prince* (พิมพ์ พ. ศ. 2075) ของชาวอิตาลีเขียนชื่อ นิโคโล มาเคียเวลลี ซึ่งนักเรียนรัฐศาสตร์ทุกคนต้องศึกษา และนำหลักของมาเคียเวลลีที่ว่า “ทางไหนไม่สำคัญ หากทางนั้นนำไปสู่ที่หมาย” (The end justifies the means.) มาใช้ในการทำธุรกิจ

กลยุทธ์หนึ่งได้แก่วิธี “กลืน” คู่ต่อสู้ ถ้าบริษัทไมโครซอฟท์รู้ว่าบริษัทเล็ก ๆ สามารถคิดหรือทำอะไรได้ล้ำหน้าตน ไมโครซอฟท์จะขอซื้อบริษัทนั้นและจ้างผู้คิดไปทำงานให้ การ “กลืน” คู่ต่อสู้เป็นการขจัดคู่ต่อสู้ที่ฉมังที่สุด

อีกกลยุทธ์หนึ่งคือการ “ล้วงของลับ” ของคู่แข่ง วิธีการคล้ายกันกับการ “กลืน” โดยการเสนอว่าจะซื้อคู่แข่งด้วยราคาดี ในระหว่างที่ต่อรองราคากันอยู่นั้นไมโครซอฟท์จะขอทราบรายละเอียดต่าง ๆ ของสิ่งที่อีกบริษัทหนึ่งคิดได้ โดยอ้างว่าเพื่อเป็นปัจจัยประกอบในการตีราคาซื้อ เนื่องจากคู่แข่งมักเป็นบริษัทเล็ก ๆ ที่เจ้าของอยากร่ำรวยเพราะเห็นคนอื่นขายตัวให้ไมโครซอฟท์แล้วรวยไปตาม ๆ กัน จึงบอกความลับไป เมื่อได้ความลับแล้ว แทนที่ไมโครซอฟท์จะซื้อก็ทำเป็นเกี่ยงราคาและในระหว่างนั้นก็เอาความลับที่ได้นั้นไปใช้ผลิตโปรแกรมในแนวเดียวกันออกมาขายแข่งกับคู่แข่งนั้น การกระทำเช่นนี้บางทีนำไปสู่การฟ้องร้องกัน แต่เนื่องจากไมโครซอฟท์ใหญ่และมีทุนมากกว่า บางทีคู่แข่งไม่กล้าฟ้องร้อง เพราะการขึ้นศาลต้องเสียเงินและเวลามาก

อีกวิธีหนึ่งได้แก่การ “พ่ายลมหอม” หรือที่วงการคอมพิวเตอร์เรียกกันว่า

“vaporware” หลักของวิธีนี้ได้แก่เมื่อมีข่าวแน่นอนว่าคู่แข่งจะผลิตโปรแกรมบางอย่างออกสู่ตลาด ไมโครซอฟท์ก็จะประกาศโครงการออกมาว่าตนก็มีโปรแกรมคล้ายกันแต่ก้าวหน้ากว่าซึ่งจะออกสู่ตลาดในเวลาไล่เลี่ยกันทั้ง ๆ ที่ตัวเองรู้ว่าข่าวที่ประกาศออกมานั้นไม่จริง เนื่องจากไมโครซอฟท์เป็นบริษัทใหญ่และมีชื่อเสียงกว่าคู่แข่ง การประกาศนั้นทำให้ผู้ที่คิดจะซื้อโปรแกรมของคู่แข่งเปลี่ยนใจเพื่อรอคู่แข่งที่ไมโครซอฟท์จะผลิตออกมา ในระหว่างนั้น บริษัทไมโครซอฟท์ก็จะทุ่มเททุกอย่างตะเกียกตะกายผลิตโปรแกรมนั้น ธรรมดาเขาจะผลิตออกมาไม่ทันที่กำหนด แต่ก็ใช้วิธีเลื่อนกำหนดไปเรื่อย ๆ ในระหว่างที่คู่แข่งต้องประสบปัญหาเพราะไม่มีเงินพอที่จะอยู่ได้นานๆ เพื่อรอขายโปรแกรมของตน และในที่สุดก็จะพ่ายแพ้ไป

การ “พ่ายลมหอม” นี่เป็นวิธีที่ใช้กันทั่วไปในวงการผู้เขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าบริษัทไมโครซอฟท์ใช้มากที่สุดและมักได้ผลที่สุดเพราะเป็นบริษัทใหญ่และเงินหนา ฉะนั้นพร้อมไปกับการตะเกียกตะกายทำโปรแกรมนั้น บริษัทไมโครซอฟท์ก็จะจ้างพนักงานสองจำพวกช่วยในการหลอกให้คนอื่นเชื่อ พวกหนึ่งเป็นพนักงานขายจำพวกที่สามารถ “พูดให้ลืมหลับ” ได้ เขาจะส่งคนพวกนี้ไปพูดกับลูกค้าที่ทำ *ตัวเครื่อง* (Hardware) และอีกพวกหนึ่งเป็นนักประชาสัมพันธ์แนวหน้า พวกนี้จะทำหน้าที่โฆษณาชวนเชื่อเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตาคนทั่วไปให้แก่บริษัทไมโครซอฟท์ หลักการประชาสัมพันธ์ของเขามีอยู่ว่า “น้ำหอมสองยี่ห้ออาจเหมือนกันทุกอย่าง แต่ยี่ห้อหนึ่งสามารถขายได้ในราคา 5 เท่าของอีกยี่ห้อหนึ่งเพราะผู้ผลิตยี่ห้อแรกสามารถโฆษณาให้ผู้บริโภคเชื่อว่าน้ำหอมของเขามีค่ามากกว่าอีกยี่ห้อหนึ่งอย่างน้อย 5 เท่า”

กลยุทธ์ที่กล่าวมานี้ก่อให้เกิดความเกลียดชังในวงการธุรกิจคอมพิวเตอร์ต่อ กระติง เกตส์ ไม่น้อย แต่ยังมีพฤติกรรมอย่างอื่นที่ดูจะ

ร้ายแรงกว่าอีก กลยุทธ์และพฤติกรรมเหล่านั้นนำไปสู่การฟ้องร้องในศาล ทำให้ไมโครซอฟท์ต้องจ่ายค่าเสียหาย¹¹ และนำไปสู่การร้องเรียนในห้วงค์กรของรัฐเข้าเกี่ยวข้อง พฤติกรรมที่อาจจะทำให้บริษัทไมโครซอฟท์ถูกฟ้องออกเป็นสองซีกหรือฆ่าตัวตายมีอยู่ 3 วิธีหลัก ๆ ดังนี้

วิธีแรกได้แก่การกลั่นแกล้งคู่แข่งที่ทำโปรแกรม *คำสั่งเฉพาะกิจ* โดยการใช้ “แมลง” (Bug) หรือ “เชื้อโรค” (Virus) ตามที่ผมอธิบายไว้ข้างต้น คอมพิวเตอร์ทุกเครื่องต้องมี *คำสั่งแม่บท* หรือ Operating System ผู้เขียนโปรแกรม *คำสั่งเฉพาะกิจ* หรือ Applications Software จะต้องเขียนโปรแกรมของตนให้อยู่ภายในกรอบของ *คำสั่งแม่บท* นี้ ไม่อย่างนั้นโปรแกรมของตนก็จะใช้กับคอมพิวเตอร์เครื่องนั้นไม่ได้ เนื่องจากบริษัทไมโครซอฟท์เป็นผู้เขียนคำสั่งแม่บท Windows ซึ่งใช้กันอย่างกว้างขวางที่สุดในวงการคอมพิวเตอร์ขนาดเล็ก บริษัทผู้เขียน *คำสั่งเฉพาะกิจ* ซึ่งรวมทั้งไมโครซอฟท์ด้วยต้องเขียนโปรแกรมของตนให้อยู่ในกรอบของ Windows ครั้งหนึ่งบริษัทไมโครซอฟท์ได้ฝัง “แมลง” หรือ “เชื้อโรค” ไว้ในคำสั่งแม่บท Windows ของตน เมื่อเจ้าของคอมพิวเตอร์ใส่ *คำสั่งเฉพาะกิจ* ของบริษัทคู่แข่งของไมโครซอฟท์เข้าไป เจ้า “แมลง” หรือ “เชื้อโรค” นั้นก็จะเข้าโจมตีทันที ทำให้โปรแกรมของบริษัทอื่นทำงานสับสนของไมโครซอฟท์ไม่ได้ หรือไม่มีเหตุขัดข้อง หรืออาจทำให้คอมพิวเตอร์เสียไปเลย

อีกวิธีหนึ่งเป็นการขู่เชิญทางอ้อมต่อผู้ทำ *ตัวเครื่อง* (Hardware) เนื่องจากไมโครซอฟท์รู้ว่า *คำสั่งแม่บท* ของตนเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางที่สุดในบรรดาผู้ใช้คอมพิวเตอร์ บริษัททำ *ตัวเครื่อง* จึงต้องการใช้ *คำสั่งแม่บท* ของตน ฉะนั้น บริษัทเหล่านั้นจะต้องซื้อสิทธิจากไมโครซอฟท์ ในการ

¹¹ กรณีล่าสุดเกิดเมื่อเดือนกันยายน 2543 เมื่อศาลสั่งให้ไมโครซอฟท์จ่ายบริษัทเล็ก ๆ แห่งหนึ่งเป็นเงิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ

ซื้อขายกันนั้น ไมโครซอฟท์จะตั้งเงื่อนไขขึ้นไว้ว่า ผู้ทำตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ จะซื้อ *คำสั่งแม่บท* ได้ในราคาถูกมากถ้าบริษัทนั้นซื้อ *คำสั่งเฉพาะกิจ* ของไมโครซอฟท์ด้วย ถ้าบริษัทผู้ทำ *ตัวเครื่อง* ปฏิเสธและใช้ *คำสั่งเฉพาะกิจ* ของคู่แข่งซึ่งอาจจะเป็นที่นิยมหรือมีข้อดีมากกว่าของไมโครซอฟท์ บริษัทไมโครซอฟท์จะไ้ราคาจากผู้ทำ *ตัวเครื่อง* นั้นต้องขายเครื่องของตนในราคาสูง เป็นการเสียเปรียบคู่แข่งในตลาดอย่างมาก การกระทำเช่นนั้นเป็นการใช้ตำแหน่งผูกขาดในตลาด จำกัดการแข่งขันและทางเลือกของผู้บริโภค ซึ่งผิดกฎหมายของสหรัฐ ฯ

วิธีที่สามที่ไมโครซอฟท์ถูกโจมตีได้แก่การใช้ตำแหน่งในตลาดเอาเปรียบคู่แข่งทำให้การแข่งขันในตลาดลดลง เนื่องจากไมโครซอฟท์ทำทั้ง *คำสั่งแม่บท* และ *คำสั่งเฉพาะกิจ* ให้คอมพิวเตอร์ และ *คำสั่งแม่บท* ของเขานั้นคุมตลาดคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กได้เกือบหมด ทุกครั้งที่ไมโครซอฟท์ปรับปรุง *คำสั่งแม่บท* ให้ก้าวหน้าขึ้น โดยเฉพาะ Windows ก็จะไม่ให้บริษัทที่เขียน *คำสั่งเฉพาะกิจ* รู้ว่าได้ปรับปรุงอะไรบ้าง จนกว่าไมโครซอฟท์เองจะปรับปรุง *คำสั่งเฉพาะกิจ* ของตนในรอบของ Windows ใหม่เกือบเสร็จ ฉะนั้นกว่าบริษัทอื่นจะปรับปรุงโปรแกรม *คำสั่งเฉพาะกิจ* ของตนเสร็จ ไมโครซอฟท์ก็ออกหน้าไปจนไม่เห็นฝุ่นแล้ว การกระทำของไมโครซอฟท์เหล่านี้ทางรัฐบาลสหรัฐ ฯ ถือว่าส่อไปในทางใช้อำนาจผูกขาดอันเป็นการผิดหลักเกณฑ์ของตลาดเสรี องค์การของรัฐ ฯ ได้สอบสวนหลายครั้งและบริษัทไมโครซอฟท์ยอมตกลงว่าจะไม่ใช้กลวิธีต่าง ๆ ซึ่งผิดกฎหมายอีก แต่ก็มีกรกระทำหลายอย่างที่ยังสองฝ่ายตกลงกันไม่ได้ จนในที่สุดรัฐบาลต้องฟ้องศาลและชนะคดีในศาลชั้นต้น ศาลสั่งให้บริษัทไมโครซอฟท์แยกตัวออกเป็นสองส่วน ให้ส่วนหนึ่งทำเฉพาะ *คำสั่งแม่บท* (Operating System) และอีกส่วนหนึ่งทำธุรกิจเกี่ยวกับ *คำสั่งเฉพาะกิจ* (Applications Software) และธุรกิจอื่น ๆ ทั้งสองส่วนนี้จะรวมหัวกันเพื่อการผูกขาดตลาดไม่ได้ ตามธรรมชาติของผู้ที่ต้องเอาชนะ

ทุกอย่าง กระทั่ง เกตส์ กำลังอุทิศตนคำสั่งนี้ต่อศาลสูงขึ้นไป เรื่อง อาจจะถึงศาลฎีกาของประเทศก่อนที่จะยุติ

4

ทำไมรัฐบาลสหรัฐ ฯ จึงเข้าไปยุ่งในเรื่องการทำมาหากินของประชาชนถึงขนาดจะผ่าบริษัทซึ่งได้รับความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงและทำเงินให้ประเทศชาติปีละหลายพันล้านเหรียญสหรัฐ ฯ จากการขายโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทั่วโลก ?

เรื่องนี้มีรากฐานอยู่บนหลักเศรษฐศาสตร์และมีประวัติมานานก่อนเกิดบริษัทไมโครซอฟท์ และไม่เกี่ยวกับพฤติกรรมของ กระทั่ง เกตส์ โดยเฉพาะ แต่เนื่องจากเรื่องนี้เป็นหลักเศรษฐศาสตร์สำคัญ ผมจึงขอเล่าชนิดหนึ่ง ถ้าคุณกลัวหลักก็ข้ามไปอ่านตอนต่อไปเลยก็แล้วกัน

สหรัฐอเมริกาใช้ระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี การแข่งขันเป็นฐานของระบบนี้ การแข่งขันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อในตลาดมีผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ซื้อ และผู้บริโภคเป็นจำนวนมาก ภาวะการแข่งขันสูงจะนำไปสู่การผลิต การจำหน่ายและการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้บริโภคได้รับประโยชน์สูงสุด ในทางตรงข้าม ถ้ามีใครคนใดคนหนึ่งสามารถผูกขาดในการผลิต การจำหน่าย หรือการซื้อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้นั้นอาจใช้อำนาจการผูกขาดจำกัดจำนวนสินค้า โกงราคา หรือผลิตของไร้คุณภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคเสียประโยชน์ ฉะนั้นรัฐบาลสหรัฐ ฯ จึงทำหน้าที่เสมือนเป็นกรรมการของการแข่งขันในตลาดเพื่อให้แน่ใจว่าเศรษฐกิจของเรามีประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และผู้บริโภคได้รับประโยชน์มากที่สุด ในประวัติศาสตร์ของสหรัฐ ฯ ทุกอย่างเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของตลาดเสรี จนกระทั่งเมื่อประมาณ 100 ปีกว่า ๆ มาแล้ว ตอนนั้นบริษัทต่าง ๆ เริ่มรวมหัวกันทำข้อตกลงจะไม่แข่งขันกันเอง และจะแบ่งกำไรกัน บริษัท

ใหญ่ ๆ เริ่มเข้าควบคุมธุรกิจบางอย่างจนไม่มีคู่แข่งเพราะบริษัทใหญ่มีทุนมาก สามารถขายของในราคาต่ำกว่าต้นทุนจนกว่าคู่แข่งที่มีทุนน้อยจะขาดทุนจนเลิกกิจการไป หลังจากนั้นบริษัทใหญ่ก็ใช้อำนาจผูกขาดในตลาดโก่งราคาเพื่อเอาทุนคืน นี่เป็นเพียงตัวอย่างเท่านั้น ยังมีวิธีการอื่น ๆ อีกมาก รัฐบาลสหรัฐ ฯ ตอบโต้พฤติกรรมอันไม่ชอบมาพากลเหล่านี้ด้วยการออกกฎหมายต่อต้านการผูกขาดครั้งแรกเมื่อ พ. ศ. 2433 และต่อมาก็ออกกฎหมายในแนวเดียวกันเพิ่มขึ้นอีกตามความเหมาะสมกับวิวัฒนาการของเศรษฐกิจ

แน่ละ ตัวกฎหมายไม่ละเอียดและสามารถครอบคลุมไปได้ทุกอย่าง ฉะนั้นการตีความหมายจึงมีความสำคัญมาก ในการตีความหมายนี้เองที่เงินและการเมืองอาจเข้าไปมีบทบาท เช่น บริษัทใหญ่ ๆ สามารถจ้างทนายหัวแหลมซึ่งชำนาญในการค้นหาช่องโหว่ของกฎหมายหรือการหาเหตุผลมาเสนอ บริษัทและเจ้าของจะสนับสนุนนักการเมืองหรือพรรคการเมืองที่มีความโน้มเอียงไปในทางเข้าข้างผู้ทำธุรกิจ เมื่อมีอำนาจ พรรคการเมืองนั้นจะมองข้ามพฤติกรรมบางอย่าง หรือแต่งตั้งผู้พิพากษาซึ่งอาจตีความกฎหมายไปในทางเห็นอกเห็นใจผู้ทำธุรกิจมากขึ้น¹² นอกจากนั้นบริษัทอาจใช้เงินจำนวนมากในการประชาสัมพันธ์ถึงโฆษณาชวนเชื่อ ทำให้ผู้บริโภคคล้อยตามหรือเห็นว่าบริษัททำดี ไม่ใช่ทำชั่ว ในระบบประชาธิปไตย นักการเมืองต้องคอยฟังความเห็นของประชาชน ฉะนั้นการตีความหมายของกฎหมายจะได้รับอิทธิพลของความเห็นของประชาชนอยู่บ้าง

สิ่งเหล่านี้เป็นอิทธิพลทางอ้อมของเงินและการเมือง ส่วนอิทธิพล

¹² หนังสือพิมพ์ Washington Post ฉบับวันที่ 8 กันยายน 2543 (หน้า A7) รายงานว่า ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐ ฯ ปีนี้ บริษัทไมโครซอฟท์บริจาคให้พรรคการเมืองไปแล้วเกือบ 2 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ

ทางตรง เช่น การให้สินบนนักการเมือง ข้าราชการ และผู้พิพากษานั้น ไม่ค่อยมีเพราะการทุจริตของผู้รักษากฎหมายในสหรัฐ ฯ ถึงแม้จะมีบ้างก็ไม่แพร่หลายเหมือนในบางประเทศ โดยเฉพาะประเทศด้อยพัฒนา

ในระยะร้อยกว่าปีที่ผ่านมา รัฐบาลสหรัฐ ฯ ใช้กฎหมายต่อต้านการผูกขาดในหลายด้าน สำหรับผู้จัดการบริษัทที่ทำผิดกฎหมายอย่างโจ่งแจ้ง มีไม่น้อยที่ถูกปรับเป็นจำนวนมากและติดคุกเป็นเวลานาน การปรับล่าสุดเกิดขึ้นเมื่อปลายเดือนกันยายน 2543 เมื่อบริษัทนายหน้าขายของราคาแพง เช่น ภาพวาดของศิลปินชื่อดัง ของเก่า เพชรพลอย สองบริษัทที่มีชื่อมากที่สุดในโลก (บริษัท Sotheby's และบริษัท Christie's) ถูกปรับในคดีแพ่งถึง 512 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ฯ เพราะการตกลงที่จะไม่แข่งขันกันและกำหนดค่านายหน้าให้สูงกว่าที่ควรจะเป็น แต่เรื่องนี้ยังไม่จบกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ ฯ อาจจะฟ้องทางอาญาเอาผู้บริหารของบริษัทเข้าคุกอีกด้วย ¹³

นอกจากนั้นรัฐบาลยังไม่ยอมให้บริษัทต่าง ๆ รวมตัวกันถ้ารัฐ ฯ เห็นว่าการกระทำนั้นจะนำไปสู่การผูกขาดในรูปใดรูปหนึ่ง ¹⁴ อีกด้านหนึ่งได้แก่การออกคำสั่งให้หยุดกระทำพฤติกรรมบางอย่าง และที่ได้รับความสนใจมากที่สุดเห็นจะได้แก่การสั่งให้บริษัทใหญ่ ๆ แยกตัวให้เป็นกิจการเล็กลง บริษัทใหญ่ที่ถูกสั่งให้แยกตัวและทำให้เป็นข่าวโด่งดังมากเห็นจะได้แก่บริษัทน้ำมันชื่อ Standard Oil of New Jersey ซึ่งคุมทั้งบ่อน้ำมันทั่วสหรัฐ ฯ โรงกลั่นและสถานีขายปลีกน้ำมันทั่วประเทศ มหาเศรษฐีร็อคกี้

¹³ Washington Post วันที่ 26 กันยายน 2543 หน้า E4

¹⁴ ในปี 2543 นี้ การเสนอรวมตัวกันของสองยักษ์ใหญ่ทางการสื่อสารคือ American Online และ Time Warner Inc. ได้รับการต่อต้านอย่างหนักทั้งในสหรัฐ ฯ และในกลุ่มตลาดร่วมยุโรป เท่าที่ทราบยังไม่แน่ว่าเรื่องจะยุติลงอย่างไร นอกจากกรณีนี้แล้ว ยังมีการเสนอรวมตัวกันของบริษัทใหญ่ ๆ ในปีนี้อีกหลายแห่งที่รัฐบาลไม่เห็นด้วยและต้องงดไป

เฟลเลอร์เป็นเจ้าของบริษัทนั้น หลังจากต่อสู้กันอยู่นาน เรื่องขึ้นไปถึงศาลฎีกาของประเทศซึ่งในที่สุดสั่งให้บริษัทนี้แตกสลายกลายเป็น 39 ส่วนเมื่อ พ.ศ. 2454 การสั่งให้บริษัทใหญ่ ๆ แยกตัวซึ่งเป็นข่าวดังล่ำสุดเกิดในปี พ.ศ. 2525 เมื่อรัฐบาลสหรัฐ ฯ สั่งให้บริษัทโทรศัพท์และโทรเลขแห่งอเมริกา (American Telephone and Telegraph) แยกตัวออกเป็น 8 ส่วน

ในกรณีเหล่านั้น เงินและอทธิพลไม่สามารถเข้าครอบงำการตีความของกฎหมายให้เป็นไปในทางตรงกันข้ามได้ กรณีของบริษัทไมโครซอฟท์ก็เช่นเดียวกัน เงินจำนวนมหาศาลที่บริษัทใช้เพื่อจ้างทนายหัวเห็ด สนับสนุนนักการเมือง หรือประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แกตัวเอง ไม่ได้นำไปสู่ผลที่บริษัทต้องการ

การประชาสัมพันธ์ของไมโครซอฟท์อย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดคำถามบ่อย ๆ ได้แก่ ทำไมรัฐบาลสหรัฐ ฯ จึงต้องการทำลายบริษัทซึ่งทำเงินให้ประเทศปีละมาก ๆ เนื่องจากโปรแกรมของไมโครซอฟท์ขายดีทั่วโลก ? เรื่องนี้ถ้าดูเพียงผิวเผินและในระยะสั้นจะมีเหตุผลอยู่มาก แต่ถ้ามองลึก ๆ และในระยะยาวแล้วจะเห็นว่าเหตุผลนั้นไม่มั่นคงนัก ทั้งนี้เพราะปัจจัยที่ทำให้ไมโครซอฟท์ขายได้มากนั้นเป็นผลโดยตรงของการแข่งขันซึ่งทำให้โปรแกรมของบริษัท ฯ มีคุณภาพสูงและราคาต่ำกว่าของคู่แข่ง ถ้าการแข่งขันอย่างเข้มข้นนั้นหมดไป ไมโครซอฟท์ไม่จำเป็นที่จะต้องพยายามปรับปรุงโปรแกรมของตนให้ทันสมัยที่สุดและราคาต่ำอยู่เสมอ และในขณะเดียวกันก็ไม่มีบริษัทอเมริกันใหม่เข้าไปบุกเบิกให้ได้ของใหม่ของดีอยู่เสมอ ในภาวะเช่นนั้น ไม่นานบริษัทต่างประเทศจะสามารถแย่งตลาดไปได้ ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้ระบบตลาดเสรีตระหนักในหลักนี้ดี ฉะนั้นสหรัฐ ฯ ไม่ได้เป็นประเทศเดียวที่ต่อต้านการผูกขาดอย่างเข้มงวด ประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ เริ่มทำตามสหรัฐ ฯ มากขึ้นเรื่อย ๆ ในปัจจุบันนี้พฤติกรรมของบริษัทไมโครซอฟท์กำลังถูกทางการอังกฤษ

และประเทศ ในกลุ่มตลาดร่วมยุโรปสับสนเช่นกัน

คุณอาจแย้งว่า ถ้าเป็นเช่นนั้น ทำไมหลายประเทศจึงอนุญาตให้ผูกขาดธุรกิจบางอย่างหรือไม่ก็รัฐเป็นผู้ทำกิจการเสียเอง เช่น การผลิตไฟฟ้า การทำน้ำประปา การบริการทางโทรคมนาคม ?

เหตุผลมีหลายอย่าง ธุรกิจบางอย่างต้องลงทุนที่ละมาก ๆ เพื่อจะผลิตสินค้าได้ในราคาต่ำ เช่น ไฟฟ้า แต่ตลาดมีจำกัดจึงไม่สามารถสนับสนุนให้มีการลงทุนมากไปกว่าหนึ่งบริษัทได้ ฉะนั้นถ้ารัฐไม่ทำธุรกิจเสียเองก็อาจจะอนุญาตให้ผู้ลงทุนผูกขาดตลาดได้แต่ต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐ ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าผู้บริโภคจะได้ผลประโยชน์สูงสุด ในกรณีเช่นนี้ระบบตลาดเสรีจะถือว่าไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์ของระบบ

สำหรับการผูกขาดบางอย่าง เช่น การทำบุหรี่ ซึ่งมักมีเหตุผลทางด้านรายได้ของรัฐมากกว่าอย่างอื่น ประเทศที่เคร่งครัดในหลักของระบบตลาดเสรีจึงมักไม่ให้รัฐเข้าไปทำเสียเองหรือยอมให้มีการผูกขาด

จนหลับหรือยัง ? ถ้ายัง ขอเขียนต่อไปอีกหน่อยก่อนกลับไปหากระทั่ง เกตส์

ในฐานะที่ทำงานพัฒนาเศรษฐกิจมานาน ได้เห็นทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนาเป็นจำนวนมาก ผมสังเกตว่าถึงแม้ประเทศด้อยพัฒนาส่วนมากจะใช้ระบบตลาดเสรีเป็นแนวพัฒนาเศรษฐกิจ การต่อต้านการผูกขาดค่อนข้างจะหย่อนยานเมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ถ้าคุณเห็นด้วยกับหลักเศรษฐศาสตร์ที่ผมกล่าวมาคือ การผูกขาดทำให้ผู้บริโภคขาดประโยชน์ แน่ละ ประชาชนในประเทศด้อยพัฒนาถูกเอาเปรียบมากกว่าประชาชนของประเทศที่พัฒนาแล้ว สาเหตุของความหย่อนยานอาจมีหลายประการ แต่ที่ผมเห็นว่าสำคัญที่สุดได้แก่การพัฒนาการเมือง

คุณเดาได้หรือยังว่าผมจะพูดว่าอะไร ?

การเมืองในประเทศด้อยพัฒนาที่เป็นปฏิปักษ์ต่อระบบตลาดเสรี ได้แก่การไม่แยกนักรการเมืองและนักธุรกิจออกจากกันโดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นระบบเผด็จการ กึ่งเผด็จการ ประชาธิปไตย หรือกึ่งประชาธิปไตย

◆ ประเทศใกล้บ้านเรากำลังมีปัญหามากที่สุดคงได้แก่พม่า ประเทศนี้พร้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ แต่นับเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนามากที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง

◆ ประเทศอินโดนีเซียยังอยู่ในระหว่างดำเนินคดีประธานาธิบดีคนก่อนซึ่งมีผลประโยชน์สารพัดและดูจะส่งเสริมการผูกขาดเพื่อประโยชน์ของครอบครัวและพรรคพวก

◆ ที่ฟิลิปปินส์ อดีตประธานาธิบดีมาร์คอสเข้าเป็นผู้ผูกขาดเสียเอง เมื่อหมดอำนาจสมบัติถูกริบและทิ้งผลเสียไว้ให้ประเทศมากมาย

ตัวอย่างยังมีอีกมาก แต่ขอเก็บไว้เล่าในโอกาสอื่น ขอสรุปแต่เพียงว่าในประเทศที่ไม่แยกนักรการเมืองกับนักธุรกิจ มักเกิดภาวะซึ่งขัดต่อหลักของตลาดเสรี ภาวะนี้จะมองไม่เห็นชัดเหมือนการผูกขาด อาจเป็นเพียงการปกป้องผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันจากสินค้าต่างประเทศ แต่มีผลเหมือนกันคือผู้บริโภคเช่นคุณเสียประโยชน์อย่างใหญ่หลวง เนื่องจากเรากำลังพูดถึงเรื่องคอมพิวเตอร์และการปฏิวัติข่าวสารข้อมูล ขอพูดต่ออีกนิดหนึ่งว่า โลกไร้พรมแดนหรือที่บางคนชอบพูดทับศัพท์โก้ ๆ ว่า globalization จะช่วยให้ตลาดเสรีทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และผลประโยชน์จะไปตกที่ผู้บริโภคด้วยเหตุหลายประการ ข้อแรกผู้บริโภคจะมีข่าวสารข้อมูลและสินค้าเพิ่มขึ้น ทำให้มีทางเลือกมากและหาสิ่งต่าง ๆ ได้ตรงความต้องการยิ่งขึ้น ข่าวสารข้อมูลจะเพิ่มความเข้มข้นให้การแข่งขัน ผลผลิตและการบริการที่มีทั้งประสิทธิภาพ คุณภาพและราคาต่ำเท่านั้นจึงจะอยู่ได้ ภาวะเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของการผลิตและการจ้างงานอย่างรวดเร็ว ฉะนั้นในชีวิตการทำงานของคน ๆ หนึ่งอาจจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนอาชีพหลายครั้ง

คุณเป็นอาจารย์ทางการศึกษาย่อมสรุปได้ทันทีว่า การศึกษาที่เหมาะสมกับสถานะของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้แก่การผลิตคนงานที่มีความสามารถปรับตัวได้เร็ว แน่ละ คนงานชนิดนั้นคือผู้ที่ต้องมีทั้งการศึกษาพื้นฐานดี และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต

5

ขอกลับมาเรื่อง กระทิง เกตส์ อีกครั้ง

ทำไม กระทิง เกตส์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่ามีสติปัญญาระดับอัจฉริยะ จึงใช้กลยุทธ์ที่กล่าวถึง และทั้ง ๆ ที่ถูกสอบสวนและถูกฟ้องก็ยังไม่ยอมหยุด จนอาจทำให้ธุรกิจของตนถูกผ่าออกเป็นสองซีกในที่สุด ?

คำถามนี้คงตอบยากกว่าคำถามที่ว่าปัจจัยอะไรที่ทำให้ กระทิง เกตส์ และบริษัทไมโครซอฟท์ประสบความสำเร็จ คงต้องให้นักจิตวิทยาวิเคราะห์เท่าที่ผมอ่านจากหนังสือและข่าวสารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ออกมา ลักษณะนิสัยที่มีความเชื่อมั่นสูงสุดในสติปัญญาของตนเองและการมุ่งเอาชนะในกิจกรรมทุกอย่าง การชอบเผชิญหน้า หรืออาจพูดว่าความบ้าบิ่นคล้ายวัวกระทิง น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่ง

เท่าที่เป็นมา กระทิง เกตส์ ถือว่าการแข่งขันทุกอย่างคือสงคราม ต้องเอาชนะและถ้าเป็นไปได้ต้องทำลายคู่แข่งให้สิ้นซากไป จะด้วยเล่ห์หรือกลก็ได้ทั้งนั้น ฉะนั้นในขณะนี้ เขาถือว่ารัฐบาลอเมริกันเป็นเสมือนศัตรูที่เขาต้องเอาชนะได้ในที่สุด ผมไม่แน่ใจว่านั่นเป็นการประมาณตัวผิดหรือเปล่า ผลของการอุทธรณ์คดีซึ่งกำลังค้างอยู่ในปัจจุบันจะตัดสินว่าเขาถูกหรือผิด

สิ่งที่ผมสังเกตอีกอย่างหนึ่งคือพฤติกรรมของ บิลล์ เกตส์ หลาย ๆ อย่างมักขัดกันอยู่ในตัว ผมไม่ทราบว่าเขาใช้สติปัญญาในระดับอัจฉริยะของเขาสร้างภาพพจน์ต่าง ๆ ขึ้นหรือว่าเขามีจุดบอดอยู่ในตัวเอง และ

จุดบอดทำให้เรามองไม่เห็นบางสิ่งบางอย่าง ผมคงไม่มีสติปัญญาพอจะเข้าใจเขาได้ คนอเมริกันทั่ว ๆ ไปก็ดูจะงงเหมือนกันว่าเขาเป็นคนชนิดไหนกันแน่ จึงขอยกตัวอย่างรวมทั้งการสร้างบ้านราคาเกือบ 100 ล้านเหรียญสหรัฐ ๑ ของเขาด้วย

ตัวอย่างแรกเห็นจะได้แก่เรื่องระดับสติปัญญา ทั้ง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันว่าเขาสามารถจำสิ่งต่าง ๆ ได้ปานถ่ายรูปลไว้ในหัวสมอง แต่เขาลืมสิ่งง่าย ๆ เช่น ทิ้งกุญแจไว้ในรถและปิดประตูลั่นกุญแจเรียบร้อย ลืมบัตรเครดิตไว้ทุกหนทุกแห่ง ลืมเติมน้ำมันรถจนรถวิ่งไปตายกลางถนน ลืมเปลี่ยนน้ำมันเครื่องให้รถเบนซ์และรถฟอร์ซราคาแพงจนเครื่องพัง ลืมกระเป๋าเงินและใบขับขี่รถต้องถูกนำไปขังเมื่อตำรวจจับในฐานะขับรถเร็ว แล้วพบว่าไม่มีใบขับขี่อยู่กับตัว ลืมเงินจำนวนมากไว้ในกระเป๋ากางเกงที่ส่งไปซักที่โรงแรม และลืมตัวเดินทางเป็นจำนวนมากไว้ในโรงแรมเป็นประจำ ฯลฯ

บิลล์ เกตส์ ทำงานรอบคอบ ห่วงงาน ฝึกออยู่ในที่ทำงานดังกับพระที่ถือศีลกินเจอยู่ในวัด เขาเป็นคนช่างคิด ช่างวางแผน แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นนักขับรถดินพิถีพิถันเสียเหลือ พ่อเขานั่งในรถเขาจะกลายเป็นกระต๊อ เปลียวทันที จนรถฟอร์ซราคาแพงกว่าเสียหายไปอย่างน้อยสองคัน และถูกตำรวจจับเป็นประจำ แม้แต่เมื่อออกไปเล่นเรือก็ยังถูกจับในฐานะใช้ความเร็วเกินกำหนด ตอนเล่นสกีน้ำ แทนที่จะเล่นเหมือนชาวบ้านก็ให้เรือฉุดลงมาจากสะพานสูง ๆ จนขาหักและขายังไม่หายดีก็ออกไปเล่นอีก ไม่มีใครทราบว่าเขาต้องการพิสูจน์อะไร ในสมัยก่อนแต่งงาน เวลามีงานเลี้ยงที่บ้านก็จะจ้างผู้หญิงราตรีไปบริการทีละมาก ๆ ซึ่งผิดลักษณะของผู้มีความรอบคอบ หรือผู้ทำตัวเสมือนพระเจ้าศีล

เมื่ออยู่ในสายตาคนจำนวนมาก บิลล์ เกตส์ จะแสดงตัวเป็นคนค่อนข้างขี้อายและสุภาพเรียบร้อย แต่เมื่อพ้นจากสายตาคนจำนวนมากจะเป็นคนชอบรุกราน ชอบเผชิญหน้า ชอบดูถูกความคิดของคนอื่น ในขณะ

ที่พฤติกรรมนี้แสดงถึงความเชื่อมั่นในตัวเอง แต่เขาบอกว่าเหตุหนึ่งที่เขาทำงานอย่างหามรุ่งหามค่ำก็เพราะกลัวแพ้คู่แข่ง

บิลล์ เกตส์ แสดงออกมาทุกอย่างว่าเป็นคนรักครอบครัว หลังจากตั้งธุรกิจได้เพียงไม่ถึง 5 ปีก็ย้ายธุรกิจไปที่บ้านเกิดเพราะอยากอยู่ใกล้พ่อแม่และยาย เขาแต่งงานเมื่ออายุ 39 ปี กับพนักงานในบริษัทเพราะบอกว่ารักผู้หญิงคนนั้น แต่ก่อนแต่งงาน ผู้หญิงที่จะเป็นภรรยาเขาต้องตกลงยินยอมให้เขาไปพักผ่อนกับแฟนเก่าปีละหนึ่งครั้งเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ด้วยเหตุผลว่าต้องปรึกษากันตัวต่อตัวซึ่งเขาทำเป็นประจำในสมัยก่อนจะพบภรรยาในอนาคต !

ในภัตตาคาร กระทั่ง เกตส์ เป็นคนกินง่าย กินอาหารธรรมดาเหมือนคนอื่น ๆ อาหารที่กินประจำคือขนมปังยัดไส้ มันฝรั่งทอดและน้ำอัดลม แต่เมื่อลืบลบตาคนเป็นจำนวนมากชอบดื่มเหล้าแชมเปญราคาแพง ๆ

ความตระหนี่ของบิลล์ เกตส์ เป็นที่รู้จักกันในหมู่พนักงาน ทั้ง ๆ ที่ชอบคุยว่ามีเงินเป็นต้นและเงินไม่มีความหมายอะไร เวลาออกไปกินอาหารกับพนักงานเพื่อปรึกษาเรื่องงานก็ต้องต่างคนต่างจ่าย เวลาไปประชุมกับคนอื่นแม้แต่ค่าที่จอดรถก็หาทางเลี่ยง ไปหาที่จอดไกล ๆ ยอมเสียเวลาเข้าประชุมสาย และให้คนอื่นรอ เวลานั่งเครื่องบินก็หาโอกาสนั่งชั้นประหยัด แม้จะสร้างบ้านตากอากาศให้พ่อแม่พี่น้องก็ต้องมีข้อแม้ว่าบริษัทไมโครซอฟต์ต้องไปใช้ได้ ค่าใช้จ่ายทุกอย่างต้องคิดหนัก แม้แต่ที่ทำงานก็ไม่มีอะไรเป็นเครื่องประดับประดา แต่ซื้อรถพอร์ชและรถเฟอร์รารีซึ่งผิดกฎหมาย(พื้นที่องไม่สูงจากถนนพอ) ราคาขนาดครึ่งล้านเหรียญมาขับ เย้ยตำรวจเล่นและคว่ำไปหลายคัน

บิลล์ เกตส์ ดำบรรดามหาเศรษฐีเรื่องการสร้างบ้านแบบปราสาทว่าเกินความพอดี แต่บ้านของเขาใช้เวลาสร้างตั้งหลายปี และหมดเงินไป 97 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๙ ถึงกระนั้นก็ตาม ถ้าดูจากภายนอก บ้านเขาจะไม่ใหญ่เลย ถ้าใครไม่รู้ก็คิดว่าเป็นบ้านธรรมดา ๆ 5 หลังปลูกอยู่ใกล้กัน

แต่ส่วนหนึ่งของบ้านเจาะเข้าไปในเนินเขาและทุกอย่างต่อถึงกันด้วยระบบระเบียบและห้องใต้ดิน

เนื่องจากบ้านของ กระทั่ง เกตส์ ค่อนข้างแปลกกว่าบ้านมหาเศรษฐีทั้งหลายเพราะมีเครื่องไม้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ไว้คอยรับใช้ทุกอย่าง จนดูเหมือนว่ามันรู้ใจคน เป็นที่สนใจของคนทั่วไป จนมีสำนักข่าวหลายแห่งเสนอพาดหัวทาง **เครือข่ายข้อมูล** (Internet) ผมคิดว่าคุณคงสนใจว่ามหาเศรษฐีอันดับหนึ่งของโลกสมัยปัจจุบันปลูกบ้านอย่างไร เพราะได้ข่าวว่าคุณกำลังจะปลูกบ้านใหม่เช่นกัน ผมไม่มีบุญหรือมีโชคพอที่จะได้รับเชิญไปชมบ้านหลังนั้น จึงขอแปลสรุปการนำชมบ้านซึ่งเจ้าของเขียนไว้เอง¹⁵ (ไม่แน่นะ เมื่อถึงวันปลูกบ้านใหม่จริง ๆ คุณอาจมีเงินพอปลูกบ้านในแนวนี้สักหลังก็ได้ !)

ผมต้องการบ้านที่ปลูกด้วยฝีมือ แต่ไม่หรูหรา ผมต้องการบ้านที่พร้อมรับเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผมเจอที่ดินรอบทะเลสาบซึ่งอยู่ไม่ไกลจากที่ทำงานนัก และเริ่มปลูกเรือนรับแขกในปี พ. ศ. 2533 และอีกสองปีต่อมาจึงเริ่มเตรียมที่เพื่อปลูกเรือนหลังใหญ่

เนื้อที่ภายในบ้านมีขนาดประมาณบ้านหลังโต ๆ โดยเฉลี่ย ห้องนั่งเล่นสำหรับครอบครัวยาวประมาณ 14x28 ฟุต รวมทั้งที่ดูโทรทัศน์และฟังดนตรี มีมุมเงียบ ๆ สำหรับนั่งได้คนสองคนอีกหลายแห่ง และมีห้องรับรองซึ่งรับแขกเข้านั่งรับประทานอาหารได้ประมาณ 100 คน มีโรงภาพยนตร์เล็ก สระว่ายน้ำ และห้องออกกำลังกายเพดานสูงสำหรับเตียงผ้าใบแดง (trampoline) ทางฝั่งริมน้ำมีสนามเล่นกีฬาจำพวกเทนนิส และที่ชายฝั่งมีท่าเทียบเรือสำหรับเล่นสกีน้ำ นอกจากนี้ยังมีอ่างปล่อยปลา

¹⁵ จากหนังสือของเขาเรื่อง *The Road Ahead* หน้า 215-226

ขนาดใหญ่สำหรับรับน้ำใต้ดินซึ่งไหลออกมาจากเนินเขาหลังบ้าน จะปล่อย
ปลาเทราต์พันธุ์ “เชือดคอ” (cut throat) และนา

ถ้าคุณมาเยี่ยม เมื่อคุณจอดรถที่วงเวียนหน้าบ้าน คุณจะไม่เห็น
ตัวบ้านมากนักเพราะคุณต้องเดินเข้าบ้านที่ชั้นบน เมื่อคุณมาถึง คุณจะ
ได้รับเข็มกลัดอิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดที่เสื่อ เข็มกลัดนี้จะเป็นสื่อติดต่อกับ
การบริการทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ของบ้าน หลังจากนั้นคุณจะไปชั้น
ล่าง จะเป็นทางลิฟท์หรือทางบันไดซึ่งลาดไปทางทะเลสาบผ่านเสาไม้สน
ขนาดใหญ่ซึ่งรองรับเนื้อที่สำหรับใช้ส่วนตัวสองชั้น ที่เชิงบันได ทางขวา
จะเป็นโรงภาพยนตร์ ทางซ้ายจะเป็นห้องรับรอง เมื่อคุณเข้าไปในห้องรับ
รอง ทางขวาจะเป็นประตูกระจกเลื่อนหลายบานซึ่งจะนำคุณออกไปชม
ทะเลสาบอันงดงาม ผิงอยู่กับผนังทางตะวันออกหลังฉากไม้จะเป็นจอ
กระจกขนาด 40 นิ้ว 24 จอ ตั้งต่อกันเป็นจอใหญ่ขนาด 160x240 นิ้ว
สำหรับฉายภาพทางศิลป์ ทางการบันเทิง หรือทางธุรกิจก็ได้

เข็มกลัดที่ติดที่เสื่อคุณจะบอกบ้านว่าคุณเป็นใครและอยู่ ณ จุดไหน
ในบ้าน เพื่อจะได้บริการคุณถูกต้อง ถ้าข้างนอกมืด เข็มกลัดจะสั่งให้
บริเวณที่คุณอยู่มีแสงสว่าง ห้องไหนที่ไม่มีคนไฟจะดับ ในระหว่างที่คุณ
เดินไปตามระเบียง คุณจะเห็นไฟข้างหน้าค่อย ๆ สว่างขึ้นและไฟข้างหลัง
คุณค่อย ๆ หริ่ง เสียงดนตรีจะเคลื่อนตามคุณไปด้วย จนดูเหมือนว่ามี
เสียงดนตรีอยู่ทุกหนทุกแห่ง แต่แท้ที่จริงแล้ว คนอื่นในบ้านจะได้ยินเสียง
ดนตรีที่ต่างออกไปหรืออาจไม่ได้ยินอะไรเลยก็ได้ ภาพและข่าวจะตามคุณ
ไปรอบบ้านด้วย ถ้ามีคนโทร ฯ มาหาคุณ โทรศัพท์เครื่องที่อยู่ใกล้คุณ
จะดังขึ้น

..... เครื่องกดมือถือจะช่วยคุณควบคุมสิ่งแวดล้อมและระบบการ
บันเทิงในบ้าน เครื่องนี้จะมีศักยภาพมากกว่าเข็มกลัด จะให้คุณ
ออกคำสั่งได้ คุณอาจบังคับจอต่าง ๆ ในห้องให้แสดงตัวออกมา คุณจะ
สามารถเลือกภาพ แผ่นเสียง ภาพยนตร์ และรายการโทรทัศน์จากจำนวน

เป็นพัน ๆ ได้ แต่ละห้องจะมีตู้บังคับการซึ่งมีแป้นคล้ายแป้นพิมพ์ดีดให้คุณออกคำสั่งต่าง ๆ ได้อีก การค้นหาสิ่งต่าง ๆ จะทำได้ง่ายที่สุดและสามารถสืบค้นได้หลากหลายวิธี เช่น ถ้าคุณจะดูภาพยนตร์เรื่อง “สะพานข้ามแม่น้ำแคว” คุณอาจออกคำสั่งว่าจะดูภาพยนตร์ที่ได้รางวัลตุ๊กตาทองในปี 2500 หรือสั่งว่าจะดูเรื่องที่ อาเลก กิเนส และ วิลเลียม โฮลเดน แสดง หรือสั่งว่าจะดูเรื่องค่ายักกันเชลยศึกก็ได้

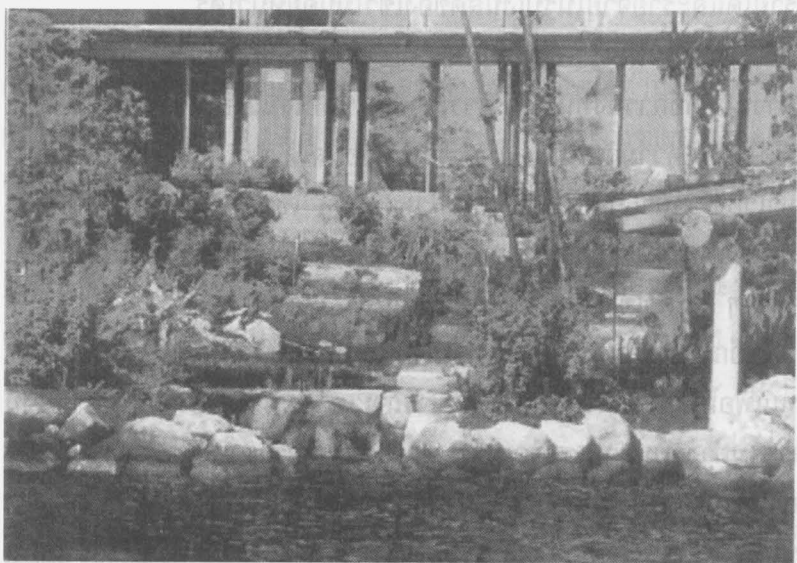
ถ้าคุณกำลังจะไปห้องงก คุณอาจสั่งให้จอในห้องของคุณเสนอภาพเมืองนั้นออกมา คุณจะดูเหมือนว่าทุกหนทุกแห่งจะมีแต่รูปภาพ แต่ความจริงแล้ว รูปเหล่านั้นปรากฏขึ้นตอนคุณไปถึงและจะหายไปเมื่อคุณออกจากห้อง ถ้าคุณกับผมชอบสิ่งต่างกัน และคนหนึ่งเดินเข้าไปในห้องที่อีกคนหนึ่งนั่งอยู่แล้ว บ้านจะทำตามกฎหมายที่ตั้งไว้ เช่น บ้านอาจสั่งให้เสียงดนตรีและภาพสำหรับคนที่อยู่ในห้องแล้วนั้นยังดำเนินต่อไป หรืออาจจะเปลี่ยนไปเป็นสิ่งที่เราสองคนชอบร่วมกันก็ได้

เรือนรับแขกมีคำสั่งเฉพาะกิจ ซึ่งจะตั้งอุณหภูมิตามความชอบของแขกและตามเวลา มันจะรู้ว่าต้องทำให้บ้านอุ่นขึ้นในตอนเช้าก่อนที่แขกจะลุกจากเตียง ในตอนกลางคืนไฟในห้องจะหรี่ลงถ้าแขกเปิดโทรทัศน์ถ้ามีคนอยู่ในเรือนรับแขกตอนกลางวัน แสงสว่างภายในจะถูกปรับให้อยู่ในระดับเดียวกันกับแสงสว่างภายนอก

บ้านหลังขนาด “เฉลี่ย” และไม่หรูหราของ บิลล์ เกตส์ นี้อยู่ในเนื้อที่เนินเขาประมาณ 13 ไร่ ตัวบ้านส่วนหนึ่งเจาะเข้าไปในเนินเขาจึงมองไม่เห็นจากภายนอก โรงรถสำหรับแขกซึ่งจอดรถได้ 35 คันก็อยู่ใต้ดินเช่นกัน เนื้อที่ภายในบ้านทั้งหมดรวมกันได้ประมาณ 3 ไร่ครึ่ง หรือกว่า 30 เท่าของบ้านคนอเมริกันชั้นกลางทั่วไป (เช่นบ้านผมที่นอกกรุงวอชิงตัน) ส่วนที่เป็นที่อยู่ของครอบครัวจริง ๆ มีสองชั้นซึ่งมีเสาไม้สน

ขนาดใหญ่ที่มองเห็นจากบันไดรองรับอยู่ มีห้องนอน 4 ห้อง มีห้องสำหรับคนเลี้ยงเด็ก และโรงรถที่จอดรถได้ 4 คัน ที่เรือนรับแขกมีห้องนอนอีก 2 ห้อง เนื้อที่ภายในบ้านส่วนใหญ่มุ่งใช้ประโยชน์ในการต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมเยียนเพียงชั่วขณะ เพราะในบ้านมีห้องน้ำถึง 24 ห้อง และครัวถึง 6 แห่ง ส่วนมากมีไว้เพื่อความสะดวกและความบันเทิงของแขก

6

นอกจากสร้างบ้านหลังใหญ่ซึ่งมีมันสมองจนเกือบจะรู้ใจคนแล้ว อภิ
มหาเศรษฐี บิลล์ เกตส์ ใช้เงินทำอะไร ?

ก่อนตอบ ขอชี้แจงนิดหนึ่งว่าทรัพย์สินของ กระทิน เกตส์ ส่วนมากอยู่
ในรูปของหุ้นในบริษัทไมโครซอฟท์ รายได้ของเขาที่เป็นเงินสดในปี
หนึ่ง ๆ จะมาจากเงินเดือนที่บริษัทจ่ายให้เขาในฐานะประธานกรรมการ
จากเงินปันผล และจากการขายหุ้นของเขาในบริษัทเป็นครั้งคราว ราย
ได้จึงไม่ค่อยแน่นอนนัก ขึ้น ๆ ลงตามแต่เขาต้องการใช้เงินและจะขายหุ้น
เท่าไร เขาเปิดเผยว่าครั้งหนึ่งเขาขายหุ้นไปมากหน่อย ต้องเสียภาษีราย
ได้ไปเกือบ 100 ล้านเหรียญสหรัฐ ฯ เฉพาะบ้านของเขาอย่างเดียวก็ต้อง
เสียภาษีอสังหาริมทรัพย์ปีละเกือบล้านเหรียญ ฉะนั้นเราพอสรุปได้ว่า
รายได้และรายจ่ายในรูปเงินสดของเขาไม่น้อยหน้าใคร

เท่าที่ผมพอจะค้นได้ อภิมหาเศรษฐีคนนี้ใช้เงินก้อนใหญ่ไปในสองทาง
ทางหนึ่งคือการลงทุน เป็นการเอาเงินไปต่อเงินเพื่อให้ร่ำรวยเพิ่มขึ้นอีก
เรื่องนี้เป็นความลับจึงยากแก่การจะหาข้อมูลได้ นาน ๆ อาจจะมีข่าวออก
มาเรื่องเขานำเงินก้อนเล็ก ๆ (สำหรับเขา) เช่น 5 ล้านหรือ 10 ล้าน
เหรียญสหรัฐ ฯ ลงสนับสนุนกิจกรรมของบริษัทเล็ก ๆ ส่วนการลงทุน
จริง ๆ นั้นตัวเขาเองเท่านั้นที่รู้

อีกทางหนึ่งเป็นการอุทิศเงินเพื่อการกุศล เงินส่วนนี้จะเป็นการลงทุน
เพื่อไปสวรรค์หรือไม่ผมไม่สามารถจะเดาความคิดของเขาได้ ในแง่
นี้เขาไม่ต่างกับมหาเศรษฐีอเมริกันทั่วไปคือ เมื่อร่ำรวยขึ้นก็ทำบุญ จริงอยู่
การทำบุญของเขามักต่างกับการทำบุญชนิดสร้างวัดสร้างวาซึ่งคนไทยเรา
ชอบทำ และบางทีการทำบุญของเขาเป็นการเลี้ยงภาษีรัฐบาล แต่คน
อเมริกันทำบุญกันเป็นเงินจำนวนมาก คุณเคยได้ยินบ่อย ๆ เรื่องทุนการ
ศึกษาของมูลนิธิของร็อกกี้เฟลเลอร์ หรือมูลนิธิของมหาเศรษฐีฟอร์ตผู้เป็น

เจ้าของรถยนต์คันนั้น ถ้าคุณไปอเมริกา คุณจะพบว่ามูลนิธิใหญ่ ๆ อีกมากมาย กระทั่ง เกตส์ เริ่มทำบุญและตั้งมูลนิธิขึ้นตั้งแต่พอเขาเริ่มมีเงิน หนังสือพิมพ์ *Jefferson City News Tribune. Online.* ฉบับวันที่ 23 สิงหาคม 2542 รายงานว่าหลังจากที่เขาบริจาคเพิ่มอีก 6,000 ล้านดอลลาร์ ๑ ในตอนกลางปีที่แล้ว มูลนิธิของเขาซึ่งชื่อว่า Bill and Melinda Gates Foundation มีทรัพย์สิน 17,100 ล้านดอลลาร์ ๑ และกลายเป็นมูลนิธิการกุศลที่ใหญ่ที่สุดในสหรัฐอเมริกา¹⁶ ขอชี้แจงนิดหนึ่งว่าเงินที่เขาให้แก่มูลนิธินี้อาจเป็นในรูปของหุ้นในบริษัทไมโครซอฟท์ และจะไม่ถึงมือผู้รับประโยชน์โดยตรง ตามปกติมูลนิธิจะรอรับเงินปันผลและนำทรัพย์สินที่เป็นเงินสดไปลงทุนหารายได้ และนำรายได้นั้นไปทำบุญ หนังสือพิมพ์ *USA Today* ฉบับวันที่ 15 มีนาคม 2543 รายงานว่ามูลนิธิของ กระทั่ง เกตส์ ทำบุญไปแล้วทั้งหมด 846 ล้านดอลลาร์ ๑ กระทั่ง เกตส์ ทำบุญหนักไปในทางการศึกษาและทางสุขภาพ การทำบุญของเขามีรายละเอียดมากมาย คุณจะหาได้ทันทีจาก *เครือข่ายข้อมูล* (Internet) เมื่อคุณค้นด้วยการพิมพ์ชื่อของมูลนิธิของเขาเท่านั้น (Bill and Melinda Gates Foundation) ฉะนั้นผมจะไม่ขอกล่าวถึงรายละเอียดละ ขอกล่าวแต่เพียงว่า ในด้านการศึกษา เขาเน้นการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ให้ทุนนักศึกษาและอาจารย์ทั้งเพื่อการเรียนและการวิจัย ให้ห้องสมุดชุมชนทั่วประเทศ สร้างตึกวิทยาศาสตร์ให้สถาบันการศึกษา ให้คอมพิวเตอร์แก่โรงเรียน ฯลฯ

¹⁶ มูลนิธิอันดับสองได้แก่ David and Lucile Packard Foundation ซึ่งมีทรัพย์สิน 13,000 ล้านดอลลาร์ และมูลนิธิอันดับสามได้แก่ Ford Foundation ซึ่งมีทรัพย์สิน 11,400 ล้านดอลลาร์ ปัจจุบันนี้มูลนิธิของ บิลล์ เกตส์ ยังไม่ใหญ่ที่สุดในโลก สำหรับมูลนิธิที่ใหญ่ที่สุดในโลกได้แก่ Wellcome Trust ที่กรุงลอนดอน ซึ่งมีทรัพย์สิน 19,200 ล้านดอลลาร์ ๑

ทางด้านสุขภาพ บิลล์ เกตส์ ให้เงินแก่กิจการทั่วโลกโดยเน้นการป้องกันโรค ได้แก่การฉีดวัคซีน การวางแผนครอบครัวการเลี้ยงดูทารก และการป้องกันและรักษาโรคซึ่งมักมากับความยากจนในประเทศด้อยพัฒนา ตัวอย่างล่าสุดเกิดที่ใกล้บ้านผมเองเมื่อเดือนมิถุนายน 2543 เมื่อมูลนิธิของเขาให้เงิน 25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ๙ แก่นักวิจัยในรัฐเวอร์จิเนียเพื่อศึกษาการช่วยสตรีป้องกันโรคติดต่อทางเพศ โดยเฉพาะโรคเอดส์ ผมไม่ทราบว่ามีเมืองไทยได้รับเงินจากมูลนิธิของเขาบ้างหรือไม่เปล่า ตามหลักการแล้วน่าจะได้รับถ้าสถาบันต่าง ๆ ที่ทำงานทางด้านนี้เสนอขอไป

ถึงแม้ กระต๊อง เกตส์ จะเรียนมหาวิทยาลัยไม่จบ แต่เขาเชื่อในความสำคัญของการศึกษาอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะการศึกษานอกห้องเรียนและการศึกษาตลอดชีวิต ผมอ่านเรื่องความคิดทางด้านการศึกษาของเขาแล้วอดคิดถึงการปฏิรูปการศึกษาในเมืองไทยไม่ได้ โดยเฉพาะเรื่องการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นสำคัญ เขาเชื่อว่าคอมพิวเตอร์และ **ท่อข้อมูล** (Information Highway) ที่จะมาถึง¹⁷ จะมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นสำคัญให้บรรลุผลอย่างแท้จริง ผมแน่ใจว่าในฐานะอาจารย์ครุศาสตร์ คุณต้องสนใจความคิดเรื่องการศึกษาของเขาแน่ จึงขอแปลสรุปความคิดในบทที่ชื่อว่า “การศึกษาเป็นการลงทุนที่

¹⁷ Information Highway ซึ่งคุณคงได้ยินใครต่อใครพูดถึงกันเป็นประจำ จะวิวัฒนาการไปในด้านไหนบ้างยังไม่มีใครทราบแน่นอน แม้แต่ บิลล์ เกตส์ เองซึ่งคลุกคลีอย่างใกล้ชิดกับเทคโนโลยีที่จะเป็นฐานของระบบนี้ก็ยังไม่แน่ใจ แต่ที่คนส่วนมากคิดกันคือ ณ จุดหนึ่งอย่างน้อยเราจะสามารถหาข้อมูลทุกอย่างได้เมื่อเราเปิดคอมพิวเตอร์ซึ่งต่อไว้กับระบบนั้น พูดกันในแง่แล้ว มันคงไม่เป็นทางหลวงหรือ Highway เพราะเราไม่ต้องออกไปข้างนอกเพื่อจะใช้ประโยชน์มัน หากมีลักษณะเป็นท่อน้ำมากกว่า เมื่อเปิดเครื่องรับข้อมูลก็จะไหลเข้ามาหาเรา และเราสามารถส่งข้อมูลเข้าไปได้ ฉะนั้นผมจึงแปล Information Highway ว่า “ท่อข้อมูล” ไม่ใช่ “ทางหลวงสารสนเทศ” ซึ่งดูจะไม่ค่อยสื่อความนัก

ดีที่สุด” (Education: The Best Investment) จากหนังสือของเขา
ดังนี้¹⁸

นักการศึกษาชั้นนำตระหนักมานานแล้วว่า การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่เรา
ได้จากกิจกรรมในห้องเรียนเท่านั้น หรือในการควบคุมดูแลของครูเท่านั้น
ในปัจจุบันผู้ที่อยากรู้หรืออยากหาความกระจ่างไม่สามารถหาข้อมูลได้ง่าย
นัก ท่อข้อมูลซึ่งมีข้อมูลทุกอย่างจะจัดปัญหานี้ให้หมดไป เทคโนโลยี
ซึ่งเราจำเป็นต้องเรียนนั้นแหละจะทำให้การเรียนสนุกสนานและนำไปใช้
ได้ ห้องเรียนจะต้องปรับตัวไปตามเทคโนโลยีเช่นเดียวกับธุรกิจ

ศาสตราจารย์เฮาว์าร์ด การ์ดเนอร์ บอกว่าเราต้องสอนเด็กแต่
ละคนต่างกันเพราะเด็กเข้าใจโลกด้วยวิธีต่างกัน ... และเสนอว่าโรงเรียน
ต้องเพียบพร้อมไปด้วยการฝึกงาน โครงการ และเทคโนโลยี ท่อข้อมูล
มีเครื่องมือสารพัดที่จะช่วยให้เราเตรียมบทเรียนต่าง ๆ มากมาย
แต่ละบทเพื่อนักเรียนคนหนึ่งโดยเฉพาะ และไม่จำกัดอยู่ในเฉพาะห้อง
เรียนเท่านั้น เทคโนโลยีจะไม่เข้าไปแทนครู ท่อข้อมูลจะช่วยเผย
แพร่บทเรียนที่ดีที่สุด ให้ครูคนอื่นได้ใช้ แม้แต่เด็กจากครอบครัว
ยากจน..... ก็จะได้ประโยชน์ จะได้รับการกระตุ้นให้พัฒนาสติปัญญาเบื้องต้น
ของตนเอง.....

ดูเผิน ๆ แล้ว รูปแบบของการศึกษายังคงเดิม นักเรียนยังจะเข้า
ห้องเรียน ฟังครู ถามคำถาม ร่วมงานกลุ่ม (รวมทั้งการทดลองด้วยตัว
เอง) และทำการบ้าน แต่เทคโนโลยีจะเปลี่ยนรายละเอียดเป็นส่วนมาก
การเรียนในห้องจะรวมการสอนด้วยสื่อผสม (multimedia) และการบ้าน
จะประกอบด้วยการค้นหาความรู้จากเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์เท่า ๆ

¹⁸ Bill Gates. อ้างแล้ว. หน้า 184-204

กับการค้นจากตำราหรืออาจจะมากกว่าด้วยซ้ำ นักเรียนจะได้รับการกระตุ้นให้ศึกษาสิ่งที่เขาสนใจโดยเฉพาะ จะใช้เวลาส่วนหนึ่งของทุกวันใช้คอมพิวเตอร์เพื่อสอบสวนข้อมูลเป็นการส่วนตัวหรือกับกลุ่มร่วมงาน ในระหว่างที่นักเรียนใช้เวลาอยู่กับคอมพิวเตอร์ ครูอาจใช้เวลาเพื่อช่วยบางคนหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และจะมุ่งไปที่การแก้ปัญหา ไม่ใช่การบรรยาย

ครู ในฐานะผู้อำนวยการความสะดวก จะต้องปรับตัวให้เข้ากับความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อนาคตของอาชีพครูดูจะสดใสมาก ครูที่กระตือรือร้นจะมีอนาคตรุ่งโรจน์ ในทำนองเดียวกันกับครูที่มีความสัมพันธ์ดีกับนักเรียน เพราะนักเรียนรักที่จะเรียนกับครูที่เอาใจใส่พวกเขาอย่างจริงจัง ในปัจจุบัน เมื่อครูคนหนึ่งเตรียมบทเรียนที่ดีขึ้น เด็กเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์ ครูในทีอื่น ๆ ไม่มีโอกาสจะนำไปใช้ได้ เครือข่ายข่าวสารข้อมูล (Internet) จะแก้ปัญหานั้นได้ และบทเรียนที่ดีจะกระจายไปอย่างรวดเร็ว บทเรียนดี ๆ ของครูคนหนึ่งอาจใช้ได้ทั่วโลก ครูบางคนอาจยกบทเรียนนั้นไปใช้ทั้งหมด แต่บางคนอาจนำไปประยุกต์หรือรวมกับบทเรียนอื่นซึ่งจะทำได้ไม่ยากเลย การติดต่อระหว่างครูด้วยกันจะทำให้บทเรียนได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น และในไม่ช้า บทเรียนที่ดีก็จะกระจายไปทั่วโลก ท่อข้อมูลจะช่วยให้การเตรียมบทเรียนง่ายขึ้นด้วย และบทเรียนนั้นจะอยู่ในท่อข้อมูลซึ่งนักเรียนอาจศึกษาได้ทุกแห่งทุกมุมในระหว่างที่อยู่ในห้องสมุดหรือที่บ้าน

คอมพิวเตอร์ที่ต่อกับท่อข้อมูลจะช่วยครูในการชี้แนะ สอดส่อง และวัดผลการเรียนของนักเรียน พ่อแม่อาจช่วยเด็กโดยการสอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในที่ทำงานให้ ในบางครอบครัว ลูกจะเป็นผู้สอนพ่อแม่ให้ใช้คอมพิวเตอร์ ในท่อข้อมูลจะมีหนังสือเป็นล้าน ๆ เล่ม ผู้อ่านจะสามารถถามคำถาม พิมพ์ส่วนหนึ่งออกมาดู อ่านที่จอเอง หรืออาจบอกให้อ่านออกมาเป็นเสียงที่ชอบก็ได้ ท่อข้อมูลจะเป็นผู้กวาดวิชาให้ คอมพิวเตอร์จะรู้ว่านักเรียนได้อ่านหรือดูอะไรไปแล้ว และจะบอกว่าสิ่ง

เหล่านั้นสัมพันธ์กันอย่างไร เด็กทุกคนจะสามารถเรียนได้ตามอัตรา
ความสามารถที่ตนจะเรียนได้

การเรียนการสอนที่มีคอมพิวเตอร์ประกอบจะช่วยในการสอบ ใน
ปัจจุบันเด็กไม่ชอบการสอบเลย และการสอบอาจทำให้นักเรียนมี
เจตคติไม่ดีต่อการศึกษาทุกด้าน ระบบคอมพิวเตอร์ที่มีการตอบโต้ได้
(interactive) จะช่วยให้เด็กทดสอบตนเองได้เรื่อย ๆ ทำให้รู้ว่าตัวเอง
เรียนรู้อยู่ในระดับไหนอยู่ตลอดเวลา

พ่อแม่บางคนต่อต้านการใช้คอมพิวเตอร์เพราะเชื่อว่าจะไม่
สามารถสอดส่องและควบคุมว่าเด็กกำลังทำอะไรได้ คิดว่าเด็กมักใช้
เวลาเล่นกีฬาหน้าจอ (video games) ถึงแม้โปรแกรมพวกนี้ส่วนมาก
จะเขียนขึ้นเพื่อความบันเทิงมากกว่าเพื่อการศึกษา แต่โปรแกรม
สนุก ๆ เพื่อการศึกษานับวันจะเพิ่มขึ้น

ถึงอย่างไรก็ตาม ข่าวสารข้อมูลทั้งหมดจะไม่สามารถแก้ปัญหาใหญ่
ที่โรงเรียนต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้ งบประมาณที่ถูกตัด การตีรั้นพัน
แท่งกัน ยาเสพติด การออกกลางคันในอัตราสูง ภาวะเสื่อมโทรมรอบ
ด้าน ครูที่สนใจแต่ความอยู่รอดของตัวเองมากกว่าการศึกษาของเด็ก
เทคโนโลยีแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ สังคมจะต้องเป็นผู้แก้ ชุมชนจะต้อง
เข้าเป็นเจ้าของโรงเรียน ผู้ปกครองจะต้องเตรียมให้เด็กมาโรงเรียนใน
ภาวะพร้อมที่จะเรียน ถ้าผู้ปกครองคิดว่า “การศึกษาเป็นภาระของ
โรงเรียน(หรือรัฐ ๆ)” เด็กจะพบแต่ความล้มเหลว

ในระดับอุดมศึกษา การวิจัยจะสะดวกขึ้นเพราะระบบเครือข่ายข้อมูล
จะช่วยให้สถาบันและผู้วิจัยในที่อยู่ไกลกันร่วมมือกันได้ง่าย ในปัจจุบัน
พ้อย์ในเครือข่ายข้อมูล (home page) ที่น่าสนใจเป็นของมหาวิทยาลัย
ต่าง ๆ ทั่วโลก

ท่อข้อมูลจะมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นนักศึกษาด้วย ใคร ๆ
ก็สามารถเรียนจากบทเรียนของครูเก่ง ๆ ได้ ท่อข้อมูลจะช่วยให้การ

จัดการศึกษาผู้ใหญ่สะดวงขึ้น รวมทั้งการฝึกงาน และการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อความก้าวหน้าในสายอาชีพด้วย พ่อแม่ ผู้เชี่ยวชาญในสายอาชีพต่าง ๆ และผู้นำชุมชนและทางการเมืองจะมีโอกาสช่วยสอนมากขึ้น ท่อข้อมูลจะเปลี่ยนศูนย์กลางของการศึกษาจากสถาบันไปสู่ตัวผู้เรียน จุดมุ่งหมายสูงสุดของการศึกษาจะเปลี่ยนจากเพื่อเอาปริญญาไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผมไม่แน่ใจว่าคุณคิดอย่างไรหลังจากอ่านความคิดของ กระติง เกตส์ สำหรับผม เสียหายที่จะไม่มีโอกาสเป็นครูใน 20 ปีข้างหน้า เมื่อถึงตอนนั้นเทคโนโลยีคงจะช่วยทำให้การเรียนการสอนสนุกพิลึก

พร้อมกันนั้นผมอดคิดถึงเรื่องภาษาไม่ได้ แม้ละ ภาษาในการส่งและสื่อสารข่าวสารข้อมูลเกือบทั้งหมดจะเป็นภาษาอังกฤษเพราะเหตุผลมากมายหลายประการ ถ้าเราจะรับประโยชน์จากท่อข้อมูล อย่างเต็มที่ เราต้องรู้ภาษานั้นอย่างดี ในปัจจุบัน ท่อข้อมูล ที่แท้จริงยังมาไม่ถึง ระบบเครือข่ายข้อมูล (Internet) ที่เราเห็นในปัจจุบันเป็นแต่เพียงส่วนย่อย ๆ ของท่อข้อมูลเท่านั้น แต่เราไม่มีเวลามากนักที่จะเตรียมเรียนภาษาอังกฤษกันอย่างจริงจัง ทั้งโรงเรียนและบ้านจะต้องมีบทบาทในการสอน เราคงต้องสอนเด็กทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษไปพร้อม ๆ กันตั้งแต่เด็กหัดพูด ในภาวะเช่นนี้ ผมพอมองเห็นว่าในสังคมไทยใครจะเป็นผู้ได้เปรียบและใครจะเป็นผู้เสียเปรียบ

ในขณะเดียวกัน ภาษาอังกฤษและ ท่อข้อมูล จะมีอิทธิพลมากต่อวัฒนธรรมของประเทศ ท่อข้อมูล ก็เหมือนเทคโนโลยีทั่วไปคือ มันมีทั้งพรและคำสาป ถ้าใช้ไปในทางดีก็ได้รับพรในรูปของผลดีมหาศาล เรื่องนี้คงไม่ต้องพูดถึงเพราะตัวอย่างที่กระติง เกตส์ ยกขึ้นมาเพียงทางการศึกษาอย่างเดียวเราก็พอมองเห็นผลดีแล้ว ในขณะเดียวกัน ท่อข้อมูล จะเปิดโอกาสให้คนเลวสามารถทำชั่วซึ่งอาจทำให้คนอื่นรับคำสาปได้ง่ายขึ้นอีก ในปัจจุบันนี้เรามีเพียง เครือข่ายข้อมูล (Internet) ซึ่งใคร ๆ

ก็สามารถป้อนข้อมูลเข้าไปได้ *เครือข่ายข้อมูล* นี้ยังเล็กมากเมื่อเทียบกับ *ท่อข้อมูล* ที่จะมาถึงในอีกไม่นานนี้ แต่มีคนไม่น้อยที่ใช้ *เครือข่ายข้อมูล* ไปในทางชั่วแล้ว เช่น การพยายามล่อลวงเด็กไปในทางเสียหาย การขาย ภาพโป๊ชนิดที่วางขายในตลาดไม่ได้ การสอนให้ทำระเบิดและก่อ วินาศกรรม ฯลฯ เรื่องเหล่านี้แม้ในประเทศที่พัฒนาและมีวินัยสูงแล้ว ยังมีปัญหา ผมพอจะได้ว่าในประเทศที่ด้อยพัฒนาและด้อยวินัยอย่าง ประเทศเรา คำสาปของ *ท่อข้อมูล* คงร้ายแรงกว่ามาก

ฉะนั้นนักการศึกษาเช่นคุณคงจะต้องวางนโยบายการศึกษาเพื่อ ป้องกันปัญหาที่น่าจะตามมาก่อนที่จะเกิดขึ้น ภาระนี้คงทำทายนักการ ศึกษา พ่อแม่ และผู้นำในด้านต่าง ๆ ไม่น้อย

หนังสือที่ บิลล์ เกตส์ เขียนเอง

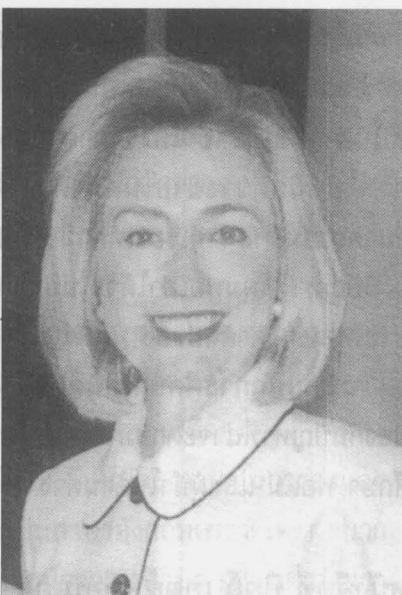
Bill Gates. **The Road Ahead.** New York : Viking, 1995

หนังสือบางเล่มเกี่ยวกับ บิลล์ เกตส์

James Wallace. **Overdrive.** Bill Gates and the Race to Control Cyperspace. New York: John Wiley & Sons, Inc., 1997

James Wallace & Jim Erickson. **Hard Drive.** Bill Gates and the Making of the Microsoft Empire. New York: John Wiley & SonJs, Inc., 1992

Stephen Manes and Paul Andrews. **Gates.** How Microsoft's Mogul Reinvented an Industry – and Made Himself the Richest Man in America. New York: Simon & Schuster, Inc., 1994

แรด

เร่ร่อนแรมร้าง เล่นลั่นลิ้มหลง

1

สหรัฐอเมริกา ประกาศเอกราชจากอังกฤษในปี พ. ศ. 2319 ตรงกับสมัยกรุงธนบุรีเป็นเมืองหลวงของไทย จากวันนั้นจนถึงวันนี้ สหรัฐ ฯ มีประธานาธิบดีแล้ว 42 คน รวมทั้งคนปัจจุบันด้วย ใคร ๆ ก็อาจสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีได้ถ้ามีคุณสมบัติ 3 อย่างคือ เป็นคนอเมริกันโดยกำเนิด อยู่ในสหรัฐไม่ต่ำกว่า 14 ปี และอายุไม่ต่ำกว่า 35 ปี (ไม่จำเป็นต้องมีปริญญา !) ฉะนั้นประธานาธิบดีของเขาจึงมาจากหลายอาชีพหลายภูมิหลัง หลายคนเป็นอดีตนายทหาร บางคนเคยเป็นครูบาอาจารย์ บางคนเป็นนักกฎหมาย บางคนเคยเป็นชาวนา บางคนเคยเป็นดาราหนัง บางคนเกิดในครอบครัวมหาเศรษฐี ขณะที่บางคนเกิดในครอบครัวคนจน

ในบรรดาประธานาธิบดีทั้งหมด การหยั่งเสียงมักจะบ่งว่า คนอเมริกัน

ชื่นชม อับราฮัม ลินคอล์น มากที่สุด คุณคงเคยรู้เรื่องของประธานาธิบดี คนนี้บ้างแล้วว่าเกิดในกระท่อมของครอบครัวบ้านนอกจน ๆ มีความวิริยะ และความซื่อสัตย์เป็นเลิศ ศึกษาด้วยตัวเองจนสำเร็จเป็นนักกฎหมาย ก่อนที่จะได้รับเลือกเข้าเป็นประธานาธิบดี เป็นผู้ประกาศเลิกทาสใน สหรัฐ ฯ การเลิกทาสเป็นชนวนให้เกิดสงครามกลางเมืองในประเทศนั้น เมื่อเกือบ 140 ปีมาแล้ว

สำหรับประธานาธิบดีในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คนอเมริกันดู จะชื่นชมกับประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี และประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกนมากกว่าคนอื่น จอห์น เอฟ. เคนเนดี นั้นตรงข้ามกับ อับราฮัม ลินคอล์น ในแง่ที่เกิดมาในครอบครัวของมหาเศรษฐีและได้ร่ำเรียน กฎหมายในมหาวิทยาลัยชั้นนำ ส่วนโรนัลด์ เรแกน มาจากครอบครัว คนธรรมดาสามัญทั่วไปและเคยมีอาชีพเป็นดาราทันง

ในฐานะที่ได้สนใจในความเป็นไปของประเทศสหรัฐ ฯ การปกครอง และประธานาธิบดีของเขามานาน ผมชื่นชม อับราฮัม ลินคอล์น มากที่สุดเหมือนคนอเมริกันทั่วไป อับราฮัม ลินคอล์นมีชีวิตก่อนเราเกือบร้อย ปี ฉะนั้นความชื่นชมของผมจึงเกิดจากการอ่านประวัติศาสตร์ ไม่ได้มาจากการได้สัมผัสกับเหตุการณ์ในสมัยนั้น ผมชื่นชมกับการต่อสู้ส่วนตัวของเขาเพื่อเอาชนะอุปสรรคอันเกิดจากความยากจน และชื่นชมกับนโยบายของเขาเกี่ยวกับการเลิกทาส

ผมชื่นชมจอห์น เอฟ. เคนเนดี ในแง่ที่ว่าตัวเองมาจากครอบครัวมหา เศรษฐี แต่ไม่มองข้ามสภาพแท้จริงของประเทศ ไม่มองข้ามคนจน ฉะนั้น นโยบายของเขามุ่งไปในทางช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและคนพิดำซึ่งยังถูก กีดกันอย่างรุนแรงในสมัยที่เขาเป็นประธานาธิบดี

อับราฮัม ลินคอล์น และ จอห์น เอฟ. เคนเนดี ได้รับเลือกเป็น ประธานาธิบดีห่างกัน 100 ปีพอดี เป็นผู้เห็นอกเห็นใจคนอเมริกันพิดำ และจบชีวิตด้วยการถูกลอบสังหารในระหว่างเป็นประธานาธิบดี

ผมไม่ค่อยชื่นชม โรนัลด์ เรแกน นัก ผมคิดว่าเขาเป็นนักแสดงที่ใช้ความสามารถทางการแสดงบังหน้า เล่นละครหลอกให้คนเชื่อได้ถึงขนาดมองข้ามความบกพร่องในนโยบายของเขาหลายอย่าง โดยเฉพาะนโยบายเศรษฐกิจซึ่งนำไปสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยและปัญหาความล้มสลายของสถาบันการเงินเป็นจำนวนมาก¹

ผมมีโอกาสพบอดีตประธานาธิบดี จิมมี คาร์เตอร์ หลายครั้งเมื่อเขาพ้นจากตำแหน่งแล้ว ครั้งสุดท้ายเมื่อเขานำชมห้องสมุดของเขาด้วยตัวเองที่กรุงแอตแลนตา จิมมี คาร์เตอร์ เป็นนายทหารเรือ เป็นชาวนาปลูกถั่วลิสง และเป็นข้าหลวงรัฐจอร์เจียก่อนได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีเป็นคนไม่ถือเนื้อถือตัว บ้านนอกเข้ากรุงอย่างผมจึงมีโอกาสได้พบ นอกจากจะชื่นชมในความเคยเป็นชาวนาด้วยกันและความเป็นกันเองของเขาแล้ว ผมชื่นชมในความพยายามของ จิมมี คาร์เตอร์ ที่จะใช้ความรู้ความสามารถและเครือข่ายที่เขาสร้างขึ้นในสมัยเป็นนักการเมืองเพื่อช่วยผู้ด้อยโอกาส ทั้งในสหรัฐ ฯ เองและในประเทศด้อยพัฒนาทั่วโลก ผมพบเขาในระหว่างที่เขาและธนาคารโลกพยายามช่วยเหลือประเทศกายอานาให้พ้นจากวิกฤติเศรษฐกิจและการเมือง รวมทั้งปัญหาหนี้สินต่างประเทศซึ่งใช้ไม่ไหวด้วย

บิลล์ คลินตัน เข้าเป็นประธานาธิบดีของสหรัฐ ฯ ตั้งแต่ต้นปี พ. ศ. 2536 และจะหมดวาระในเดือนมกราคม พ. ศ. 2544 ผมได้อ่านเรื่องเกี่ยวกับเขาตั้งแต่ตอนผมเรียนอยู่ที่รัฐแคลิฟอร์เนียเมื่อ 30 ปีกว่ามาแล้ว เนื่องจากเขาเริ่มได้รับการกล่าวขวัญถึงว่าจะเป็่นนักการเมืองหนุ่มดาวรุ่ง

¹ มีรายละเอียดในบท “ฝรั่งง” ในหนังสือของผมเรื่อง *ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ* (บริษัท พี. เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด กรกฎาคม 2543)

จากนั้นเขาเป็นข่าวมาตลอดในฐานะนักการเมืองรุ่นใหม่ซึ่งทุกคนทำนายว่าจะมีอนาคตไกลถึงแม้จะมีภูมิหลังค่อนข้างเสียเปรียบคนอื่นหลายอย่าง เช่น เกิดในครอบครัวบ้านนอก ในรัฐบาลนอก และเล่นการเมืองในรัฐนั้น ซึ่งเล็กและยากจนที่สุดรัฐหนึ่งในสหรัฐอเมริกา ทำให้ฐานทางการเมืองของเขาไม่แน่นเท่าของคนอื่น แต่ด้วยความสามารถ ความตั้งใจอันแน่วแน่ และปัจจัยอื่น ๆ บิลล์ คลินตัน เอาชนะอุปสรรคสารพัดได้ เป็นข้าหลวงของรัฐอาร์แคนซอสตั้งแต่อายุ 32 ปี² และเป็นประธานาธิบดีถึงสองสมัย เริ่มเมื่ออายุเพียง 46 ปี นับว่าเป็นข้าหลวงและประธานาธิบดีที่หนุ่มที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ในประวัติศาสตร์ของสหรัฐ ฯ

บ้านผมอยู่นอกกรุงวอชิงตันและธนาคารโลกอยู่ห่างจากทำเนียบขาว (ที่อยู่และที่ทำงานของประธานาธิบดีสหรัฐ ฯ) ราวครึ่งกิโลเมตร ผมไปเดินเล่นรอบ ๆ ทำเนียบขาวเป็นประจำ ฉะนั้นเรื่องของ บิลล์ คลินตัน จึงสัมผัสประสาทหลาย ๆ ด้านของผมอยู่ไม่เว้นแต่ละวัน

ผมคิดว่า บิลล์ คลินตัน ได้รับความสำเร็จมากมายในระหว่างที่เป็นผู้นำของประเทศ ในฐานะนักเศรษฐศาสตร์อาชีพ ผมคิดว่าความสำเร็จของเขาที่เด่นที่สุดได้แก่นโยบายที่ทำให้เศรษฐกิจของสหรัฐ ฯ ขยายตัวติดต่อกันมาได้ตลอด 8 ปีที่เขาเป็นประธานาธิบดี การขยายตัวติดต่อกันยาวนานนี้ไม่เคยมีมาก่อนในประวัติศาสตร์ ที่น่าทึ่งอีกอย่างหนึ่งคือการขยายตัวเป็นเวลานานนี้เกิดขึ้นในระหว่างที่ประเทศต่าง ๆ เกือบทั่วโลกประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างรุนแรง รวมทั้งประเทศไทยด้วย ยิ่งไปกว่านั้น เขาสามารถกำจัดการขาดดุลงบประมาณของประเทศได้ การขาด

² ถ้าคุณยังจำหนังสือ *จดหมายจากวอชิงตัน* ได้ หน้า 292 บอกว่า บิลล์ คลินตัน เป็นข้าหลวงเมื่ออายุไม่ถึง 30 ปี ที่ถูกต้องเป็นอายุไม่ถึง 40 ปี

คุณนี้ยึดเยื่อมาเป็นเวลานานและแทบไม่มีใครเชื่อว่าจะสามารถจัดไปได้ในเวลาอันสั้น

ถึงอย่างไรก็ตาม ทุกคนที่อ่านประวัติทางการเมืองจะต้องพบ “ข้อแม่” หรือเชิงอรรถเกี่ยวกับเรื่องเพศตรงข้ามของ บิลล์ คลินตัน จนเรียกได้ว่าเมื่อพูดถึง บิลล์ คลินตัน เรื่องผู้หญิงจะต้องเข้าแทรกอย่างแยกไม่ได้ทีเดียวละ ประเด็นแรกเกี่ยวกับภรรยาของเขาชื่อ ฮิลลารี รอดแฮม คลินตัน ผู้รู้ความเป็นไปทางการเมืองอเมริกันอย่างดีดูจะเห็นพ้องกันว่า ถ้า บิลล์ คลินตัน ไม่มีสตรีคนนี้เป็นภรรยา เขาอาจจะก้าวขึ้นเป็นประธานาธิบดีไม่สำเร็จ ประเด็นที่สองเป็นจุดต่างพร้อยของเขาซึ่งเกิดจากการนอกใจภรรยา ผมไม่แน่ใจว่าคุณมีโอกาสอ่านเรื่องของเขาในระยะสองปีที่แล้วมานาน้อยแค่ไหน แต่แน่ใจว่าคุณต้องได้ยินเรื่องที่สร้างความฉาวโฉ่จนเกือบจะทำให้เขาต้องถูกล้อออกจากตำแหน่งประธานาธิบดี นั่นคือเรื่องความสัมพันธ์กับหญิงสาวอายุ 24 ปี ซึ่งขณะนั้นกำลังฝึกงานอยู่ในทำเนียบขาว

เรื่องอื้อฉาวนี้เป็นข่าวใหญ่ที่แพร่สะพัดไปทั่วโลกเป็นเวลานานในระหว่างที่ บิลล์ คลินตัน ถูกสอบสวน แต่เรื่องขู้สาวไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับเขา นอกจากสาวอายุ 24 ปีคนนั้นแล้ว ประวัติของ บิลล์ คลินตัน บ่งอย่างชัดเจนว่า เขามีความสัมพันธ์กับหญิงอื่นมาหลายคนในระหว่างที่เป็นข้าหลวงอยู่ที่รัฐอาร์แคนซอส นี่เราพูดกันถึงหลังจากที่เขาแต่งงานแล้วเท่านั้น ถ้าจะสาวกันไปถึงชีวิตของเขาก่อนแต่งงานละก็เราจะพบเรื่องอื่นอีกมาก รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับนางงามของรัฐอาร์แคนซอสด้วย หลังจากศึกษาประวัติของ บิลล์ คลินตัน แล้ว ผมไม่แน่ใจนักว่าเพราะอะไรจึงมีหญิงสาว (และไม่สาวนักก็มี) จำนวนมากเข้าไปเกี่ยวพันกับเขามาตลอด เขาอาจจะหล่อเหลาในสายตาของผู้หญิง แต่ผมค่อนข้างแน่ใจว่ามีผู้ชายจำนวนมากซึ่งหล่อเหลาไม่แพ้เขา แต่หาผู้หญิงสนใจเหมือนกับที่สนใจเขาไม่

จะว่าผู้หญิงชอบที่เขามีอำนาจก็คงไม่จริงเสมอไป เพราะก่อนที่ บิลล์ คลินตัน จะมีอำนาจก็มีผู้หญิงติดใจแล้ว และอีกอย่างหนึ่งประธานาธิบดีของสหรัฐ ฯ ไม่ก็คนที่มีความรู้สึวงเกิดขึ้นในระหว่างที่มีอำนาจ (คนสุดท้ายได้แก่ จอห์น เอฟ. เคนเนดี ซึ่งมีดารานางและหญิงอื่นไปบ้านเขาน้อยในทำเนียบขาวไม่ขาดเมื่อภรรยาไม่อยู่) สิ่งหนึ่งที่ผมเห็นว่าเขามีมาตั้งแต่เริ่มแตกเนื้อหนุ่มเห็นจะได้แก่การชอบรู้จักคน ชอบคุยกับคนไม่เลือกหน้า ชอบสังสรรค์กับคนสารพัด คอยยื่นมือเข้าช่วยคนอื่นเสมอ เป็นคนไม่มีความทุกข์ มองโลกในแง่ดี และถ้าเป็นไปได้เขาศึกษาคู่สนทนาก่อนที่เขาจะพบ และเมื่อพบแล้วเขาจะทำบัตรข้อมูลเฉพาะตัวสำหรับคน ๆ นั้น ไว้ว่าพบกันที่ไหน มีความสนใจอะไร ฯลฯ ฉะนั้นเขาจะมีเรื่องคุยที่น่าสนใจสำหรับผู้ฟังเสมอ สิ่งเหล่านี้คงทำให้เขามีเสน่ห์ไม่น้อย

สำหรับเรื่องที่เจาะจงลงไปเกี่ยวกับผู้หญิง เพื่อนสนิทคนหนึ่งของ บิลล์ คลินตัน เคยถามเขาว่าทำไมตัวเองจึงจีบผู้หญิงไม่สำเร็จไม่ว่าจะใช้ความพยายามสักเท่าไร ส่วน บิลล์ คลินตัน ตอบว่ามีผู้หญิงติดเป็นพรวนเขามีเคล็ดลัษณะอะไร บิลล์ คลินตัน ตอบเพื่อนว่า

“นายเคยคิดจะฟังคนอื่นบ้างไหม ? ถ้านายปล่อยให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายพูด เธอจะสนใจนายขึ้นมากทีเดียว การฟังผู้หญิงพูดเป็นการยกยอเธอที่ดีที่สุด”

เพื่อนคนนั้นจึงถึงบางอ้อเพราะก่อนหน้านี้เขาเคยคิดว่าวิธีการทำให้ผู้หญิงสนใจคือพยายามบอกเธอว่าเขามีดีอะไรบ้าง³

³ David Maraniss. **First in His Class.** A Biography of Bill Clinton. New York: Simon & Schuster, 1995, p. 196.

บอกตรง ๆ ว่าเมื่ออ่านเกี่ยวกับเคล็ดลับของ บิลล์ คลินตัน นี่แล้ว รู้สึกเสียดาย เสียดายที่รู้ช้าไป ถ้ารู้เคล็ดลับนี้ตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่ม ผมคงไม่ต้องผิตหัวบอย ๆ ดังที่คุณรู้อยู่แล้วเป็นแน่

ถึงอย่างไรก็ตาม จากการอ่านประวัติของ บิลล์ คลินตัน ผมคิดว่านอกจากจะเป็นผู้ฟังที่ดีแล้ว เขายังมีอย่างอื่นอีกมาก ผมแน่ใจว่าเขาเป็นคนกล้าที่จะเกี่ยวพาราสีผู้หญิงแทบจะไม่เลือกหน้า คอยมองหาโอกาสที่จะพบเพศตรงข้ามอยู่ตลอดเวลา แน่ละ เมื่อมีความพยายามอยู่ที่ไหน ย่อมมีความสำเร็จอยู่บ้างไม่มากก็น้อย เป็นที่ยอมรับกันว่าเขาพูดเก่งมาก สนทนาได้ทุกเรื่องเนื่องจากเขาอ่านหนังสือสารพัด (เล่ากันว่าเขาเคยตั้งเป้าจะอ่านหนังสือ 300 เล่มใน 3 เดือน ไม่มีรายงานว่าเขาอ่านได้ครบหรือเปล่า)

ในสมัยผมเป็นเด็ก คนแถวบ้านผมที่อำเภอบ้านนาเรียกคนที่คอยมองหาโอกาสหรือคอยเปิดโอกาสให้เพศตรงข้ามอยู่ตลอดเวลาว่า “แรต” ผมไม่ได้อยู่บ้านนาเสียนาน ไม่ทราบว่าคุณบ้านนายังใช้คำนี้เรียกคนชนิดนี้เหมือนก่อนหรือเปล่า เมื่อศึกษาประวัติของ บิลล์ คลินตัน และความสนใจเป็นพิเศษของเขาในการเสาะแสวงหาและบริการเพศตรงข้ามอยู่ตลอดเวลาแล้ว ผมคิดว่าเขาเป็น “แรต” ตัวใหญ่ทีเดียว แต่ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัวเขาบ่งว่า เขาไม่ใช่ “แรต” คนเดียว คนอื่นที่มีความสัมพันธ์กับเขาก็ดูจะ “แรต” พอสมควรทีเดียว

เพื่อน ๆ ของผมมักพูดว่า บิลล์ คลินตัน เป็นคนมีโชคในด้านเพศตรงข้าม แต่ถ้าคุณเชื่อเหมือนผมว่าโชคเป็นการพบกันระหว่างความพร้อม กับโอกาส แน่ละ เขามีโชคเพราะพร้อมที่จะเปิดใจให้เพศตรงข้ามเสมอ และในขณะเดียวกัน เพศตรงข้ามก็เปิดโอกาสให้เขาไม่ขาด หรือพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่าปรบมือข้างเดียวไม่ดัง นั่นคือทั้งหญิงและชาย “แรต” ด้วยกันทั้งคู่ !

2

บิลล์ คลินตัน มีชื่อเดิมว่า วิลเลียม เจฟเฟอร์สัน ไบลธ์ (William Jefferson Blythe) คนอเมริกันไม่นิยมใช้ชื่อเล่นอย่างแพร่หลายแบบในเมืองไทย แต่เขามักจะมีชื่อเล่นแน่นอนแบบประจำชื่อจริง เช่น เขามักจะเรียกคนที่ชื่อ วิลเลียม (William) ลั่น ๆ ว่า บิลล์ (Bill) เรียกโรเบิร์ต (Robert) ว่า บ๊อบ (Bob) เรียกไมเคิล (Michael) ว่า ไมค์ (Mike) หรือสตีเวน (Steven) ว่า สตีฟ (Steve) เป็นต้น ฉะนั้นไม่ค่อยมีใครเรียกชื่อของ วิลเลียม คลินตัน ว่า “วิลเลียม” แต่เรียกชื่อเล่นว่า “บิลล์” สำหรับการเปลี่ยนนามสกุลจาก “ไบล์” เป็น “คลินตัน” มีเรื่องค่อนข้างแปลกจึงขอเล่าละเอียดนิดหนึ่ง

เรื่องมีอยู่ว่า พ่อของ บิลล์ คลินตัน ตายเพราะรถคว่ำก่อนที่จะจะเกิดสองเดือน ต่อมาแม่แต่งงานใหม่กับผู้ชายคนหนึ่งซึ่งมีนามสกุลว่า “คลินตัน” แต่ผู้ชายคนนั้นไม่ได้รับลูกเลี้ยงให้เป็นลูกตัวเองอย่างเป็นทางการ ฉะนั้น บิลล์ คลินตัน จึงยังใช้นามสกุล “ไบล์” ตามธรรมเนียมของเขา ต่อมาแม่มีน้องชายต่างพ่อให้เขาคนหนึ่งตอนเขาอายุ 10 ขวบ พี่น้องคู่นี้รักกันมาก แต่ครอบครัวไม่สงบสุขนักเพราะพ่อเลี้ยงติดเหล้าจอมแถมไม่ค่อยทำมาหากินเป็นหลักฐาน เวลาเมามายก็มักจะทะเลาะกับภรรยาและตบตีภรรยาเป็นประจำ จนในที่สุดต้องหย่ากันเมื่อ บิลล์ ไบลธ์ อายุ 15 ปี

จะด้วยอะไรไม่มีใครอธิบายได้ และตัวเขาเองก็ไม่เคยอธิบายให้ใครฟัง บิลล์ ไบลธ์ ไปศาลและขอเปลี่ยนนามสกุลเป็น “คลินตัน” มีคนสันนิษฐานว่า บิลล์ คลินตัน ไม่อยากให้ครอบครัวแตกแยกกัน เขาอยากมีพ่อ เพราะถึงแม้พ่อเลี้ยงจะไม่รับเขาเป็นลูกอย่างเป็นทางการ เขาก็เรียกว่า “พ่อ” อย่างสนิทสนม และอีกอย่างหนึ่งเขาไม่อยากมีนามสกุลต่างกับน้องชายซึ่งเขารักอย่างสุดซึ้ง จะด้วยเพราะเห็นแก่ลูกหรืออะไรก็ไม่มีใคร

ทราบอีกเช่นกัน หลังจากหย่ากันได้ประมาณ 3 เดือน แม่ของเขาและพ่อเลี้ยงก็คืนดีกันและแต่งงานกันอีก

นอกจากจะเกิดมาหลังพ่อตายแล้ว ชีวิตของ บิลล์ คลินตัน เมื่อยังเด็กมีสับสนอย่างอื่นอีกมาก (ถ้าคุณจะผูกดวงของคน ๆ นี้ เขาเกิดวันที่ 19 สิงหาคม พ. ศ. 2489 เวลาตกฟากหลังฟ้าสาบนิดหน่อย) ตอนนั้นแม่ทำงานพยาบาลและอยู่บ้านเดิมกับตาและยายที่เมืองโฮป (Hope) หรือ “ความหวัง” ซึ่งฟังดูเฟิ่น ๆ จะโรมานติกไม่น้อย โฮปเป็นเมืองบ้านนอกเล็ก ๆ มีคนประมาณ 8,000 คน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของรัฐอาร์แคนซอส ถ้าคุณเปิดแผนที่สหรัฐ ฯ คุณจะเห็นว่าอาร์แคนซอสอยู่ติดกับรัฐเท็กซัสทางตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนนั้นรัฐอาร์แคนซอสมีคนประมาณ 2 ล้านคนจึงนับว่าเล็กมากเมื่อเทียบกับรัฐอื่น เช่น แคลิฟอร์เนียซึ่งมีประชากรมากกว่าสิบเท่า นอกจากจะเป็นรัฐเล็ก ๆ แล้ว อาร์แคนซอสยากจนและล้าหลังที่สุดเป็นอันดับสองใน 50 รัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา (รัฐที่ล้าหลังกว่าอาร์แคนซอสได้แก่รัฐมิสซิสซิปปีซึ่งอยู่ติดกัน) จนบางคนบอกว่ามีลักษณะค่อนข้างไปทางประเทศด้อยพัฒนามากกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสหรัฐ ฯ อาชีพสำคัญของรัฐนี้คือทำนาและเลี้ยงไก่ เป็นรัฐที่ผลิตข้าวและเลี้ยงไก่มากที่สุดในสหรัฐ ฯ อุตสาหกรรมสำคัญได้แก่การเลี้ยงไหมและทำไม้อัด

เมื่อ บิลล์ คลินตัน อายุประมาณ 1 ขวบ แม่ก็ฝากเขาไว้กับตาและยาย ส่วนตัวเองไปอยู่อีกรัฐหนึ่งเพื่อเรียนวิชาพยาบาลเพิ่มเติมเป็นเวลาสองปี ตาและยายมีร้านเล็ก ๆ อยู่ในย่านต่อระหว่างคนผิวขาวและคนนิโกร ตามีการศึกษาประถม 5 เคยเป็นกรรมกรส่งน้ำแข็ง ตอนอายุมากและแบกน้ำแข็งไม่ไหว จึงตั้งร้านขายของ ส่วนยายเรียนหนังสือด้วยตัวเองทางไปรษณีย์จนมีความรู้ด้านพยาบาลพอรับจ้างดูแลคนป่วยตามบ้านได้ ฐานะของตาและยายไม่ดีนัก แต่เมื่อเทียบกับประชชนในรัฐอาร์แคนซอสแล้ว ตายายก็ไม่ยากจนเสียทีเดียว

ในระหว่างที่อยู่กับตาและยาย บิลล์ คลินตัน ได้สัมผัสกับคนผิวดำอย่างใกล้ชิด เพราะตาและยายเป็นคนไม่รังเกียจผิว ถึงแม้ว่าในสมัยนั้นการแบ่งแยกและรังเกียจผิวยังรุนแรงมากในรัฐอาร์แคนซอสก็ตาม⁴ ตาเป็นคนใจดีและพอใจที่จะให้ลูกค้าซื้อเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นลูกค้าผิวขาวหรือผิวดำที่ร้านค้าและบ้านจะมีเด็กนิโกรเข้าออกอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้น บิลล์ คลินตัน มีเพื่อนเล่นทั้งสองผิวเป็นจำนวนมากและเป็นคนไม่รังเกียจผิวมาตลอด นอกจากนั้น ยายเป็นคนเห็นความสำคัญของการศึกษา นอกจากจะส่งเสริมลูกสาวให้เรียนจนถึงที่สุดแล้ว ยังเริ่มสอนให้หลานชายอ่านหนังสือ และพยายามปลูกฝังการรักการอ่านตั้งแต่หลานยังเล็ก พออายุ 3 ขวบ บิลล์ คลินตัน ก็อ่านหนังสือได้ รักการอ่านและเกิดฝังใจในความสำคัญของการศึกษามาตั้งแต่นั้น

เมื่อ บิลล์ คลินตัน อายุ 3 ขวบกว่า ๆ แม่ก็เรียนจบและแต่งงานใหม่ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครเห็นด้วยเพราะรู้ว่าผู้ชายเป็นคนสำมะเลเทเมา ตอนนั้นพ่อเลี้ยงมีธุรกิจขายรถยนต์อยู่ในเมืองโฮป เป็นธุรกิจที่พี่ชายลงทุนให้ เนื่องจากพ่อเลี้ยงติดเหล้าและชอบเล่นการพนัน ธุรกิจจึงอยู่ได้ไม่นาน หลังจากแต่งงานได้สองปีก็ต้องปิดธุรกิจ และพาเมียและลูกเลี้ยงกลับไปอยู่ใกล้ ๆ พี่ชายซึ่งมีธุรกิจขายรถยนต์อยู่ที่เมืองฮอตสปริงส์ (Hot Springs) ซึ่งเป็นศูนย์พักผ่อนและบ่อนการพนันทางตอนกลางของรัฐ

⁴ ตัวอย่างของการรังเกียจผิวอย่างรุนแรงในสมัยนั้นของรัฐอาร์แคนซอสเกิดขึ้นเมื่อปี พ. ศ. 2500 ตอนนั้น บิลล์ คลินตัน อายุได้ 10 ขวบกว่า ๆ หลังจากศาลฎีกาลงความเห็นว่า การแยกเด็กนักเรียนตามผิวพรรณขัดต่อรัฐธรรมนูญ และสั่งให้โรงเรียนเลิกกีดกันผิวขาวหลวงรัฐอาร์แคนซอสสั่งให้ทหารของรัฐเข้าล้อมโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในเมืองหลวงของรัฐ (Little Rock) เพื่อไม่ให้เด็กผิวดำ 9 คนเข้าเรียน ประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ต้องส่งทหารพลร่มของกองทัพบุกเข้าไปประจันหน้ากับทหารของรัฐ โรงเรียนนั้นจึงยอมให้เด็กผิวดำเข้าเรียนได้

อาร์แคนซอส ถึงแม้จะขี่มา แต่พ่อเลี้ยงของ บิลล์ คลินตัน ก็มึนงานทำ กับบริษัทของพี่ชายซึ่งมีอันจะกินและเป็นคนกว้างขวางในเมืองนั้น ส่วนแม่เป็นพยาบาลซึ่งมีรายได้ค่อนข้างดี ฉะนั้นครอบครัวนี้จึงสามารถยก ระดับความเป็นอยู่จากสมัยพ่อแม่ให้เข้าอยู่ในระดับกลางของสังคมรอบ ๆ ตัวได้ ไม่ยากจน แต่ก็ไม่มีเงินมากมายจนใช้อย่างฟุ่มเฟือยได้

บิลล์ คลินตัน เข้าเรียนในโรงเรียนโบสถ์อยู่ถึงชั้นประถม 3 จึงย้าย ไปอยู่ในโรงเรียนรัฐบาล และเรียนจนจบชั้นมัธยมเมื่ออายุ 17 ปีกว่า ๆ ในระหว่างเรียนหนังสืออยู่นี้ สถานการณ์ภายในบ้านเขาไม่ดีขึ้น พ่อเลี้ยง ยังมาทะเลาะและทะเลาะกับแม่ไม่ขาด บางครั้งไม่พอใจก็ตบออกมายิง เพดานเล่นจนตำรวจต้องจับไปขังไว้ที่โรงพักจนสร้างมา ส่วนแม่ทำงาน ไม่ค่อยเป็นเวลานักเพราะมีหน้าที่ด้านให้ยาสลบ บางครั้งเมื่อมีการผ่าตัด จุกฉีกก็ต้องไปทำงานกลางดึก เนื่องจากแม่เป็นคนแต่งตัวเก่ง ชอบสังคม ชอบดื่มแล้วสรวลเสเฮฮา มีเพื่อนเยอะทั้งสองเพศ ชอบเล่นม้า ทำให้สามี หึงจนเป็นสาเหตุให้ทะเลาะกันเพิ่มขึ้นอีก

ในสายตาของคนที่ไม่รู้ความเป็นไปในบ้านซึ่งเขาไม่เคยเล่าให้ใคร ฟัง ความวุ่นวายในบ้านดูจะไม่กระทบ บิลล์ คลินตัน เท่าไรนัก เขาเป็น คนชอบสนุก ร่าเริง มีเพื่อนมากทั้งหญิงและชาย ชอบเล่นสารพัดจนขาด หักไปข้างหนึ่งเมื่อตอนอยู่ชั้นประถม ถึงแม้ดูเขาจะไม่ค่อยตั้งใจเรียน หนังสือเท่าไรนัก แต่ก็ไม่มีนิสัยเกเร เป็นที่ฟังของแม่เป็นประจำ หนังสือ ประวัติของเขาทุกเล่มกล่าวถึงเรื่องเมื่อตอนอายุ 14 ปีว่า ในขณะที่พ่อ เลี้ยงจะเข้ารังแกแม่ เขาเข้าไปยืนขวางและบอกพ่อเลี้ยงว่าต่อไปห้ามแตะ ต้องแม่เขาเด็ดขาด เนื่องจากตอนนั้น บิลล์ คลินตัน ตัวใหญ่กว่าพ่อเลี้ยง แล้ว จากวันนั้นมาพ่อเลี้ยงก็ลดการรังแกแม่ของเขาลง แม่จะถือว่าลูก ชายเป็นผู้ใหญ่และนำเรื่องต่าง ๆ มาคุยกับเขาที่บ้านอย่างผู้ใหญ่เสมอและ ให้อิสระเขามากกว่าเด็กทั่วไป

บิลล์ คลินตัน เรียนดี แต่ไม่เด่น สอบได้คะแนนในระดับสูงเป็นประจำ

และจบชั้นมัธยมด้วยคะแนนอยู่ในอันดับที่ 4 จากนักเรียนที่จบพร้อมกันทั้งหมด 364 คน (ปีเดียวกันกับที่เราเรียนจบ ป. กศ. ที่วิทยาลัยครูเทพสตรี) สิ่งที่เราสงสัยว่าเรามีปัญหาหนักใจแต่เก็บไว้ภายในใจอย่างเดียวคือเขาชอบไปโบสถ์คนเดียวในวันอาทิตย์

ในระหว่างที่อยู่โรงเรียนมัธยม บิลล์ คลินตัน มีกิจกรรมหลักหลายอย่าง กิจกรรมที่ทำอยู่ตลอดได้แก่การเล่นแฮกโซโฟนจนเชี่ยวชาญและสามารถร่วมวงดนตรีและกองดุริยางค์ของโรงเรียนได้ เคยเข้าแข่งขันชนะเลิศและมีผู้เสนอให้ทุนไปเรียนวิชาดนตรี แต่เขาไม่รับ นอกจากนั้นยังเป็นผู้ช่วยครูประจำกองดุริยางค์ซึ่งมีหน้าที่จัดการแข่งขันดนตรีนักเรียนทั่วรัฐอาร์แคนซอสทุกปี

ปีที่ บิลล์ คลินตัน อยู่ชั้น 11 (เท่ากับ ม. 5 ของไทย) เป็นระยะที่เขา มีกิจกรรมมากและเป็นปีที่เขาพบจุดหักเหสำคัญในชีวิตครั้งแรก นั่นคือเขาได้รับเลือกเป็นประธานชั้นและต่อมาเมื่อสิ้นปีได้รับเลือกให้เข้าร่วมกลุ่มผู้นำนักเรียนที่เดินทางไปเยี่ยมกรุงวอชิงตัน เมืองหลวงของประเทศ แต่ก่อนจะได้ไป บิลล์ คลินตัน ต้องได้รับความผิดหวังสำคัญสองครั้ง เขาต้องการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานสภานักเรียนในปีสุดท้ายของชั้นมัธยม แต่ครูไม่ยอมเพราะเขามีกิจกรรมล้นมืออยู่แล้ว ครูอนุญาตให้เขาลงสมัครรับเลือกเป็นเลขาของสภานักศึกษาได้ เขาจึงลงสมัครแข่งกับนักเรียนหญิงคนหนึ่ง เขาสูญเสียหญิงไม่ได้ เป็นการพ่ายแพ้ครั้งแรกในชีวิตการเมือง ของ บิลล์ คลินตัน แต่ไม่ใช่ครั้งสุดท้าย

การเดินทางไปร่วมกิจกรรมที่กรุงวอชิงตันสร้างความตื่นเต้นให้ บิลล์ คลินตัน เป็นที่สุด เขาได้พบกับสมาชิกวุฒิสภาสองคนซึ่งเป็นตัวแทนของ

รัฐอาร์แคนซอส⁵ คนหนึ่งได้แก่วุฒิสมาชิก วิลเลียม ฟูลไบรท์ ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงในฐานะประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ เมื่อสมัยเราเรียนหนังสืออยู่ด้วยกัน เราเคยได้ยินเสมอว่านักศึกษาไทยไปเรียนอเมริกาด้วยทุนฟูลไบรท์ ทุนนั้นเป็นทุนรัฐบาลสหรัฐ ฯ ซึ่งเรียกตามชื่อเพื่อให้เกียรติแก่วุฒิสมาชิกคนนี้ วุฒิสมาชิกฟูลไบรท์จะมีบทบาทสำคัญในชีวิตของ บิลล์ คลินตัน ในเวลาต่อมา

นอกจากจะได้พบคนสำคัญของรัฐสองคนแล้ว บิลล์ คลินตัน ยังได้จับมือและร่วมถ่ายรูปกับประธานาธิบดีเคนเนดีอีกด้วย ผู้รู้จัก บิลล์ คลินตัน ล้นนิษฐานกันว่ากระแสไฟที่เกิดจากการจับมือในวันนั้นกับประธานาธิบดีหนุ่มซึ่งเด็กหนุ่มทั่วประเทศศรัทธาอย่างแรงกล้า เป็นชนวนซึ่งจุดประกายให้ลูกไฟหลงขึ้นในห้วงความคิดของ บิลล์ คลินตัน ว่าเขาจะไม่เป็นอะไรนอกจากนักการเมือง เลิกล้มความคิดครั้งหนึ่งที่จะเป็นนักดนตรีอาชีพหรือไม่ก็เป็นหมอ ความอยากเป็นนักการเมืองทำให้ บิลล์ คลินตัน อยากกลับไปอยู่ที่กรุงวอชิงตันเป็นที่สุด ฉะนั้นก่อนจบโรงเรียนมัธยม เขาสมัครเข้าเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยเพียงที่เดียวคือที่มหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์ซึ่งตั้งอยู่ในใจกลางกรุงวอชิงตัน

ก่อนที่จะติดตามชีวิตของ บิลล์ คลินตัน ตอนเขาออกจากเมืองบ้านนอกไปสู่โลกกว้างเริ่มด้วยการเรียนมหาวิทยาลัยในเมืองหลวง ขอดังคำถามสำหรับให้คุณคิดเป็นการบ้านข้อหนึ่ง ในฐานะที่คุณจำเรียนจิตวิทยา

⁵ ระบบการปกครองของสหรัฐ ฯ ในระดับประเทศแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ประชาชนเลือกประธานาธิบดีขึ้นเป็นผู้นำฝ่ายบริหาร และเลือกสภาแห่งชาติ (Congress) ซึ่งแบ่งออกเป็นวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร เข้าไปเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ แต่ละรัฐเลือกวุฒิสมาชิกเข้าไปเป็นตัวแทนรัฐ 2 คน รวมกันเป็น 100 คน ส่วนสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก 435 คน แบ่งกันไปตามจำนวนของประชากรของแต่ละรัฐ เช่น รัฐแคลิฟอร์เนียเลือกผู้แทนได้ 52 คน แต่อีกเจ็ดรัฐเล็ก ๆ เช่น เวอร์มอนต์ มีได้รัฐละเพียงหนึ่งคน ประธานาธิบดีแต่งตั้งผู้พิพากษาด้วยความเห็นชอบของวุฒิสภาเพื่อเป็นฝ่ายตุลาการ

การศึกษามากกว่าผม คุณคิดว่าความเจ้าชู้ของคนเป็นผลของกรรม พันธุ์หรือสิ่งแวดล้อม ? หวังว่าคงไม่คิดว่าคำถามนี้ไร้สาระ ผมเคยคิดว่าสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลมากกว่ากรรมพันธุ์ในเรื่องนี้ แต่เมื่ออ่านประวัติของ บิลล์ คลินตัน แล้วผมชักไม่ค่อยแน่ใจ คุณอ่านเรื่องต่อไปนี่ว่านะ พบกันคราวหน้า ผมจะถามว่าคุณคิดอย่างไร

ข้อมูลที่ผมหาได้บ่งว่า ตาของ บิลล์ คลินตัน เป็นคนง่าย ๆ ชอบสนุกสนาน เป็นคนใจดี มีเพื่อนมาก จนภรรยากล่าวหาว่าเจ้าชู้และถูกเล่านานเป็นประจำ แต่ไม่มีหลักฐานว่าแกไปทำอะไรเรียกราดไว้ที่ไหน ส่วนยายดูจะเป็นคน “เค็ม” เก่งทั้งปากและการทำมาหากิน เอาจริงเอาจังทุกอย่าง ชอบแต่งตัวแต่ไม่มีวีแววว่าทำตัวออกนอกกลุ่มนอกทาง ตายายคู่นี้เลี้ยง บิลล์ คลินตัน จนถึงอายุ 3 ขวบ

แม่ของ บิลล์ คลินตัน ดูจะเป็นหญิงมีเสน่ห์ เป็นคนชอบแต่งตัว เข้าสังคมเก่ง คบเพื่อนมากมายทั้งสองเพศ ชอบเที่ยวเตร่ และเข้าสนามม้า

จนสามีทิ้งหวง การที่แม่เขามีเพื่อนผู้ชายมากทำให้มีการชู้ดกันและถึงกับเล้าลือกันว่า บิลล์ คลินตัน ไม่ใช่ลูกของผู้ชายที่ชื่อ “โบลท์” เพราะหลังจากแต่งงานกับแม่ของ บิลล์ คลินตัน ไม่นาน ผู้ชายคนนั้นก็ถูกส่งไปรบในสงครามโลกครั้งที่ 2 และไม่ได้กลับบ้านจนหลังสงครามสงบแล้ว บิลล์ คลินตัน เกิดหลังจาก “พ่อ” กลับบ้านไม่ถึง 9 เดือน จึงมีคนกระเช้าแม่ของเขาเป็นประจำ แม่ก็ตอบว่าลูกชายเกิดก่อนกำหนดสี่สัปดาห์เพราะเธอหกล้มบาดเจ็บมากจนหมอต้องผ่าเอาลูกออก เรื่องนี้ดูจะมีหลักฐานแน่นอนแต่ที่มีคนกระเช้าก็เพราะความมีเสน่ห์ของแม่ของ บิลล์ คลินตัน ซึ่งพิสูจน์ได้ง่าย ๆ คือหลังจากสามีคนที่สองตายไม่นานก็ได้สามีคนที่สาม และเมื่อคนที่สามตายไม่นานก็ได้คนที่สี่

มีผู้สันนิษฐานว่า บิลล์ คลินตัน ได้ความเจ้าชู้มาจากพ่อซึ่งเขาไม่เคยเห็นหน้ามากกว่าจากพฤติกรรมของแม่ ผู้สันนิษฐานชุดหลักฐานเกี่ยวกับพ่อของเขามาเสนอมากมายว่ามีเมียทิ้งไว้หลายแห่ง เช่น

◆ ปี พ. ศ. 2478 แต่งงานกับผู้หญิงอายุ 17 ปีที่รัฐโอคลาโฮมา (ตอนนั้นเขาอายุ 18 ปี) และหย่ากันในปีต่อมา ผู้หญิงย้ายไปอยู่รัฐเท็กซัส แต่อีกสองปีต่อมาก็มีลูกด้วยกัน

◆ ปี พ. ศ. 2481 แต่งงานกับผู้หญิงอายุ 20 ปีที่รัฐโอคลาโฮมา และหย่ากันอีก 9 เดือนต่อมา

◆ ปี พ. ศ. 2483 แต่งงานกับน้องสาวของเมียคนแรก เพื่อเลี่ยงการถูกจับแต่งงานกับผู้หญิงอีกคนหนึ่งซึ่งบอกว่ามีท้องกับเขา พอเรื่องสงบลง เขาก็หย่ากับเมียคนที่สาม

◆ ปี พ. ศ. 2484 ที่รัฐมิสซูรี พนักงานร้านอาหารคนหนึ่งคลออดลูกสาว และแจ้งไว้ในใบเกิดเด็กว่าพ่อเด็กคือพ่อของบิลล์ คลินตัน

◆ ปี พ. ศ. 2486 แต่งงานกับแม่ของ บิลล์ คลินตัน หลังจากพบกันครั้งแรกไม่ถึงสองเดือน แม่ของ บิลล์ คลินตัน หลงเสน่ห์หนุ่มคนนี้จนขนาดลืมลูกลืมตาไม่ขึ้น นอกจากชื่อของเขาแล้วแทบจะไม่รู้ภูมิหลังอย่าง

อื่นของเขาเลย ไม่ได้สนใจแม้แต่จะถามว่าเขาเคยมีเมียหรือยัง

หลักฐานบ่งว่าพ่อของ บิลล์ คลินตัน เป็นพนักงานขายของบริษัท เครื่องมือแห่งหนึ่ง เป็นคนมีบุคลิกดีและมีความเชี่ยวชาญในการพูดชักชวนให้คนเชื่อระดับที่เราเรียกว่า “ลิ่งหลับ” ที่เดียว การพูดเก่งประกอบกับการเดินทางไปขายของในรัฐต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ทำให้เกิดโอกาสซึ่งพ่อของเขาใช้จีบผู้หญิงอย่างเต็มที่ ส่วน บิลล์ คลินตัน เอง เมื่อตอนยังอยู่ในโรงเรียนมัธยมซึ่งเป็นเวลาที่หนุ่มสาวอเมริกันเริ่มจับคู่รู้จักกันไปเที่ยวกัน (ภาษาของเขาเรียกว่า Dating) ก็ไม่มีแว้วว่าเขามีเพื่อนสาวพิเศษ นอกจากเพื่อนร่วมชั้นซึ่งอยู่บ้านติดกันคนหนึ่ง เธอสารภาพว่ารักคุณเขามาตลอด ถึงขนาดลงทุนบินข้ามประเทศไปให้เขาพาเที่ยวกรุงวอชิงตัน(กรุณาอ่านตอนต่อไป)

คุณคิดว่าความเจ้าชู้เกิดจากกรรมพันธุ์หรือสิ่งแวดล้อม ?

3

มหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์เป็นหนึ่งใน 13 สถาบันอุดมศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตัน เมืองหลวงของสหรัฐอเมริกา เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเข้ายากที่สุดในเมืองนั้น มีนักศึกษาราว 6,000 คนซึ่งนับว่าเป็นมหาวิทยาลัยขนาดกลางในบรรดาสถาบันอุดมศึกษาว่า 3,000 แห่งในสหรัฐ ฯ เป็นสถาบันเก่าแก่ซึ่งบาทหลวงนิกายคาทอลิกตั้งขึ้นในปี พ. ศ. 2332 เน้นการเรียนการสอนด้านรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ถ้า บิลล์ คลินตัน สมัครไปเรียนที่นั่นเพราะอยากใกล้ศูนย์กลางแห่งอำนาจจริง ๆ เขาอาจผิดหวังนิดหน่อย เพราะมหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์ไม่ได้อยู่ใกล้ทำเนียบขาวที่สุด มหาวิทยาลัยที่อยู่ใกล้ทำเนียบขาวที่สุดได้แก่

มหาวิทยาลัยยอร์ชวอชิงตัน ซึ่งอยู่ห่างจากทำเนียบขาวไม่กี่ร้อยเมตร (เขาให้ธนาคารโลกเช่าที่ส่วนหนึ่งเพื่อปลูกตึกที่ทำงานหนึ่งตึกด้วย) แต่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงเพียงระดับกลาง ๆ และบริเวณไม่สวยเท่าของมหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์ ซึ่งมีที่เกือบ 250 ไร่ อยู่บนเนินสูงทางฝั่งที่เจริญของเมือง รอบล้อมไปด้วยต้นไม้ร่มรื่น และห่างไกลจากแหล่งเสื่อมโทรมและความวุ่นวายของกรุงวอชิงตัน⁶

บิลล์ คลินตัน เป็นบ้านนอกเข้ากรุงเป็นครั้งแรกเมื่อปลายปี พ. ศ. 2507 แต่เขาได้เข้าเรียนมหาวิทยาลัยที่ถูกใจ นอกจากจะอยู่ในแหล่งสวยงามและไม่ไกลจากศูนย์อำนาจแล้ว ยังเป็นมหาวิทยาลัยของโบสถ์ซึ่งเคร่งครัดเรื่องความเป็นระเบียบเรียบร้อย นักศึกษาแต่งกายดี มีประวัติเรียนดีมาก่อน และมีภูมิหลังมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ฉะนั้นนอกจากบิลล์ คลินตัน จะอยู่ห่างจากความวุ่นวายในเขตเสื่อมโทรมของเมืองหลวงแล้ว ยังอยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่วุ่นวายนัก นับเป็นความโชคดีอย่างหนึ่ง เพราะในระหว่าง 4 ปีที่เขาอยู่ที่นั่น สังคมอเมริกันโดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ เกิดความวุ่นวายมาก คุณอาจจะลืมไปบ้างว่าสังคมอเมริกันมีปัญหาอะไรบ้างในตอนนั้น จึงขอยกมาเล่านิดหนึ่ง ระหว่างนั้นผมไปอยู่ที่สหรัฐ ฯ หนึ่งปีในฐานะนักเรียนแลกเปลี่ยนจึงมีส่วนรู้เห็นมากพอสมควรทีเดียว

การลอบสังหารประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี ในเดือน

⁶ กรุงวอชิงตันแบ่งออกเป็น 4 เขตคือ ตะวันออกเฉียงเหนือ ตะวันออกเฉียงใต้ ตะวันตกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีประชากรประมาณ 700,000 คนซึ่งเป็นคนผิวดำเสียกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ คนผิวดำจะอยู่ทางเขตตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเฉียงใต้เสียเป็นส่วนใหญ่ เป็นเขตที่ยากจนและมีแหล่งเสื่อมโทรมมาก คนผิวขาว สำนักงานรัฐบาล สถานทูต ที่ทำงานต่าง ๆ อนุสาวรีย์และพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ จะอยู่ทางเขตตะวันตกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์ สถานทูตไทย และธนาคารโลกอยู่ในเขตตะวันตกเฉียงเหนือ

พฤศจิกายน พ. ศ. 2506 เป็นชนวนสร้างความปั่นป่วนในใจของคนอเมริกันไม่น้อย โดยเฉพาะคนหนุ่มสาว เนื่องจากเขาเป็นประธานาธิบดีหนุ่มที่สุดในสหรัฐ ฯ (เป็นประธานาธิบดีเมื่ออายุ 43 ปี) เพียบพร้อมไปด้วยบุคลิกที่ตึงใจคนและอุดมคติ การตั้งหน่วยอาสาสมัครสันติภาพ (Peace Corp) เพื่อส่งคนหนุ่มสาวไปช่วยประเทศด้อยพัฒนา และความพยายามกำจัดการรังเกียจผิวในสังคมอเมริกัน เป็นอุดมการณ์ที่คนหนุ่มสาวส่วนมากศรัทธาอย่างยิ่ง การถูกลอบสังหารของประธานาธิบดีหนุ่มซึ่งอยู่ในตำแหน่งได้ไม่ถึง 3 ปีก่อให้เกิดความสลดใจ เสียขวัญและสร้างความว้าวุ่นให้คนหนุ่มสาวอย่างยากที่จะวัดได้

หลังจากประธานาธิบดีเคนเนดีตายไม่นาน สงครามเวียดนามก็รุนแรงขึ้น เด็กหนุ่มซึ่งกำลังเรียนมหาวิทยาลัยเริ่มถูกส่งไปตาย การต่อต้านสงครามทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในและนอกมหาวิทยาลัย พอดิในระหว่างนั้น อิทธิพลของคณะดนตรีเต๋าทอง (The Beatles) กำลังพุ่งขึ้นสุดขีด ดังที่คุณทราบดี พวกเต๋าทองนี้สนับสนุนการสูบกัญชา ยาเสพติดและไว้มยาว หนุ่มสาวซึ่งกำลังว้าวุ่นและเสียขวัญอยู่แล้วถูกอิทธิพลนี้ครอบงำง่ายขึ้น ฉะนั้นในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ ทั่วไปจะมีนักศึกษาเป็นจำนวนมากไว้มยาว แต่งตัวปอน ๆ สูบกัญชาและยาเสพติด เริ่มเกาะกลุ่มกันต่อต้านสงครามเวียดนามอย่างรุนแรง แต่มหาวิทยาลัยยอร์ฮาวน์ไม่มีปัญหาเช่นนี้

ในระหว่างนั้น ปัญหาสังคมอันเนื่องมาจากการกีดกันผิวยังรุนแรงอยู่ถึงแม้สหรัฐ ฯ จะเลิกทาสมากกว่าร้อยปีแล้วก็ตาม รัฐบาลกลางพยายามออกกฎหมายช่วยให้คนผิวดำมีสิทธิมีเสียงและมีโอกาสเท่าคนผิวขาว แต่การกีดกันยังรุนแรง ในระยะนั้นการเดินขบวนต่อต้านในเมืองใหญ่ ๆ ของคนผิวดำเพื่อเรียกร้องสิทธิเพิ่มขึ้น นำไปสู่การเผชิญหน้ากับตำรวจและการจลาจลบ่อย ๆ เช่น ในปี พ. ศ. 2507 เกิดจลาจลในแถบคนดำในนครนิวยอร์กเป็นเวลา 2 วัน ปีต่อมาเกิดขึ้นที่นครลอสแอนเจลิส เมื่อถื่นคน

ดำถูกไฟเผาอยู่ 6 วันจนวอดไปเกือบหมด คนตายไป 34 คน และบาดเจ็บอีกเป็นพันคน ปีรุ่งขึ้นก็เกิดจลาจลที่นั่นซ้ำอีกและมีคนตายไปอีก 2 คน ความวุ่นวายลุกลามไปถึงนครคีตรอยที่ซึ่งถูกเผาอยู่ 9 วันและคนตายไปถึง 60 คน เมื่อรวมกันแล้วการต่อต้านสงครามเวียดนามและการเรียกสิทธิ์ของคนผิวดำทำให้บรรยากาศของสังคมอเมริกันตึงเครียดมาก และจะประทุขึ้นมาเป็นสงครามกลางเมืองเมื่อไรก็ได้

ถึงแม้ตัวเองจะไปจากบ้านนอกและต้องเข้าเรียนกับเพื่อนนักศึกษาซึ่งส่วนมากมีถิ่นฐานอยู่ในเมืองและฐานะดีกว่า บิลล์ คลินตัน ไม่แสดงว่ามีปมด้อยอะไร พอโรงเรียนเปิดก็เริ่มมองหาทางเล่นการเมืองในมหาวิทยาลัยทันที วิธีการสำคัญของเขาได้แก่การไปทำความรู้จักกับนักศึกษาร่วมชั้นให้มากที่สุดที่จะทำได้เพื่อสร้างเครือข่ายสำหรับอนาคต เนื่องจากเขาเป็นคนชอบรู้จักคน ชอบคุยกับคนไม่เลือกหน้า การกระทำเช่นนั้นไม่ต้องใช้ความพยายามพิเศษอะไร เขาสนุกสนานเสียอีกเพราะเป็นธรรมชาติของตัวเองอยู่แล้ว เพียงเวลาไม่นาน บิลล์ คลินตัน ก็เป็นที่รู้จักของนักศึกษารุ่นเดียวกัน เมื่อถึงเวลาเลือกตั้งเขาก็ได้รับเลือกให้เป็นประธานนักศึกษาปีแรก ในการสมัครเข้าเป็นประธานนักศึกษานี้เองที่มีเรื่องราวเป็นครั้งแรกว่าเขาสนใจเพศตรงข้ามอย่างจริงจัง เธอเป็นนักศึกษารุ่นเดียวกันที่ศรัทธาเขาและช่วยเขาหาเสียงอย่างเต็มที่ ตอนนั้น บิลล์ คลินตัน อายุ 18 ปี นับว่าซ้ากว่าพ่อเขามากเพราะตอนอายุ 18 ปี พ่อเขามีเมียแล้วหนึ่งคน

ในระหว่างภาคแรก บิลล์ คลินตัน ลงเรียนวิชาหนึ่งเรียกว่า วัฒนาการของสังคมตะวันตกซึ่งเป็นวิชาบังคับกับอาจารย์คนหนึ่งซึ่งมีชื่อในบรรดานักศึกษาว่ากระดุกและไม่ค่อยจะเต็มเต็งนัก ใคร ๆ มักกลัวอาจารย์คนนี้เพราะนอกจากจะออกข้อสอบยากและกระดุกในการให้คะแนนแล้ว แกยังทำอะไรพิกล ๆ เสมอ เช่น เวลาแกวิจารณ์หนังสือที่

แกไม่ชอบ แกก็จะฉีกหนังสือเล่มนั้นไปเรื่อย ๆ พอวิจารณ์ถึงจุดหนึ่งแกก็กวาดกระดาษทั้งหมดโยนออกทางหน้าต่างและโยนหนังสือที่เหลือตามไปด้วย เป็นอันว่าจบกัน ครั้งหนึ่งพอแกโยนหนังสือออกจากหน้าต่างก็มีเสียงระเบิดตูมขึ้นทันที สร้างความมหัสจรรย์ให้นักศึกษาไม่น้อย นิกรว่าแกมีพลังทางไสยศาสตร์ แต่การสืบสวนได้ความว่าช่างก่อสร้างในมหาวิทยาลัยกำลังระเบิดอะไรสักอย่างอยู่ไม่ห่างนัก !

บิลล์ คลินตัน เข้ากับอาจารย์คนนี้ได้ดีจนเพื่อน ๆ ค่อนข้างแปลกใจบางคนที่ไม่รู้จักเขาคิดว่าเขาเลียแข้งเลียขาอาจารย์ ส่วนเพื่อน ๆ ของเขาเข้าใจดีว่าการเข้ากับอาจารย์เป็นความสามารถส่วนหนึ่งในการเข้าถึงผู้คนของ บิลล์ คลินตัน นอกจากนั้นเขาเข้ากับอาจารย์คนนั้นได้ดีเป็นพิเศษเพราะเขาชื่นชมอาจารย์ที่นอกจากให้ความรู้แล้วยังท้าทายและให้ “ความคิด” อันเป็นหัวใจของการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยของผู้ที่กำลังจะเป็น “ปัญญาชน” อีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นอาจารย์คนนี้ได้สอนแต่ทฤษฎีอย่างเดียว หากยังสอนบางอย่างที่นำไปใช้ได้ทันที เขาได้หลักการดำเนินชีวิตสำคัญสองอย่างจากวิชาวิวัฒนาการของสังคมตะวันตกซึ่งสำคัญยิ่งกว่าการสอบได้ A ตอนปลายภาคจากอาจารย์จอมกระต๊องคนนั้น (จากนักศึกษาทั้งหมด 230 คนที่เรียนวิชานั้น เพียงสองคนเท่านั้นที่ได้ A)

อย่างแรกได้แก่การนอน ไข่แล้ว ! อาจารย์สอนวิชาวิวัฒนาการของสังคมตะวันตกพูดถึงเรื่องความสำคัญของการนอน หลังจากอาจารย์สรุปว่าโดยทั่วไปผู้ยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์นอนน้อยมาก บิลล์ คลินตัน ก็เริ่มฝึกการนอนน้อยทันที โดยการตั้งนาฬิกาปลุกทุกคืนให้นอนไม่เกิน 5 ชั่วโมง และหัดีบชั่วคราวตอนกลางวันในภาวะต่าง ๆ เพื่อให้คุ้นเคย ฉะนั้นเขาจะนอนและลุกทำงานไม่เป็นเวลาจนเป็นที่รำคาญของเพื่อนร่วมห้องตั้งแต่วันนั้นมาเขาจะนอนน้อยมากในตอนกลางคืน จะอ่านหนังสือและทำอะไร ๆ สารพัด ถ้ายังมีเพื่อนคุยยิ่งชอบ ถ้าว่างมากในตอนกลางวัน เขาจะรีบไปชั่วขณะหนึ่ง หลังจากนั้นก็ทำอะไร ๆ ต่อได้อีก ลักษณะนี้สร้าง

ความฉงนใจให้คนอื่นมาตลอด

อย่างที่สองได้แก่ข้อสรุปที่ว่า สังคมตะวันตกเจริญได้ก็เพราะบรรพบุรุษของเขากระทำตามความเชื่ออย่างแน่นแฟ้นที่ว่าความเสียสละในปัจจุบันจะทำให้อนาคตดีขึ้น เรื่องนี้จะเป็นกรอบความคิดให้แก่ บิลล์ คลินตัน ในด้านต่าง ๆ ในรูปใดรูปหนึ่งในเวลาต่อมา ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิตเช่นการนอน นโยบายการลงทุนทางการศึกษาทั้งในระดับครอบครัวและระดับประเทศ หรือการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งในระดับส่วนตัวและในระดับประเทศ ⁷

หลังจากออกจากบ้านออกไปเรียนมหาวิทยาลัยอยู่ในเมืองหลวงหนึ่งปี และได้พบเพื่อนนักศึกษาเป็นจำนวนมากที่มาจากภูมิหลังต่างกันไปทั่วประเทศ บิลล์ คลินตัน บอกเพื่อนบ้านที่อาร์แคนซอส (คนที่รักคุณเขา) ว่า บทเรียนสำคัญที่เขาได้จากประสบการณ์นั้นได้แก่ เพื่อนร่วมชั้นของเขาได้รับการศึกษาดีเยี่ยม เขาคิดว่าเด็กในสหรัฐ ฯ เกิดมาเท่าเทียมกัน ความแตกต่างด้านโอกาส โดยเฉพาะโอกาสทางการศึกษาเท่านั้นที่ทำให้คนต่างกัน เขาบอกว่าถ้าเขามีโอกาส เขาอยากมีส่วนทำให้เด็กมีโอกาสดูดีเท่าเทียมกัน ⁸ ผมไม่แน่ใจว่า บิลล์ คลินตัน เพิ่งได้ความคิดนี้ใน

⁷ ผมไม่สามารถยืนยันได้ว่าอาจารย์คนนั้นพูดถึงความเชื่อเรื่องการทำบุญในชาตินี้จะทำให้ไปสวรรค์หรือทำให้ชาติหน้ามีความสุขขึ้นหรือไม่ เนื่องจากเขาพูดกันถึงเรื่องสังคมตะวันตกซึ่งไม่เชื่อในเรื่องการทำบุญที่คนไทยส่วนมากเข้าใจกัน ผมค่อนข้างแน่ใจว่าอาจารย์ไม่ได้พูดถึง วิชาเศรษฐศาสตร์เชื่ออย่างแน่นแฟ้นว่าความเสียสละในปัจจุบันเพื่อนำทรัพย์สินที่ออมจากการบริโภคไปลงทุนมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ หรืออีกในนัยหนึ่ง การอดออมในวันนี้จะนำความมั่งมีมาให้ในวันหน้า ผมไม่ได้ศึกษาวิชาศาสนา จึงไม่สามารถยืนยันได้ว่าการทำบุญที่คนไทยเราส่วนมากทำกันนั้นจะนำไปสู่สวรรค์หรือชาติหน้าที่มีความสุขเพิ่มขึ้นหรือไม่

⁸ Carolyn Staley, "The Music of Friendship" ใน Ernest Dumas (Ed.), **The Clintons of Arkansas**. An Introduction with Those Who Know Them Best. Fayetteville: The University of Arkansas Press, 1993 หน้า 39

มหาวิทยาลัย หรือเพียงแค่เป็นการตกย้ำในความคิดซึ่งยายและแม่พร่ำปลุกฝังตั้งแต่เด็กเรื่องความสำคัญของการศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาเมื่อเขาเป็นใหญ่เป็นโต บิลล์ คลินตัน สนใจนโยบายด้านการศึกษาเป็นพิเศษ

ก่อนสิ้นปีการศึกษาแรก บิลล์ คลินตัน ลงสมัครและได้รับเลือกเป็นประธานรุ่นซ้ำอีกในปีที่ 2 แต่ก่อนสิ้นปี 2 เขาไม่ลงสมัครเป็นประธานรุ่นสำหรับปีที่ 3 ด้วยความหวังที่จะใช้เวลาเพื่อวางแผนสำหรับหาทางเป็นประธานสภานักศึกษาตอนขึ้นปี 4

ระหว่างหยุดภาคฤดูร้อนหลังเรียนจบปี 2 บิลล์ คลินตัน กลับไปบ้านที่รัฐอาร์แคนซอสและพอได้โอกาสก็โดดเข้าร่วมการเมืองระดับสูงทันที ตอนนั้นเขาอายุยังไม่ครบ 20 ปี เป็นอาสาสมัครหาเสียงให้ตัวแทนพรรคเดโมแครตในการชิงชัยเป็นข้าหลวงรัฐอาร์แคนซอส เขามีโอกาสเห็นกระบวนการการเมืองระดับสูงโดยตรง มีโอกาสเดินทางไปทั่วรัฐและพบคนเป็นจำนวนมาก

ถึงแม้ว่าผู้สมัครของเขาจะแพ้การเลือกตั้งครั้งนั้น แต่ บิลล์ คลินตัน ได้ผลตอบแทนคุ้มค่าคือ เขาสร้างความประทับใจให้ผู้สมัครจนได้รับการเสนอชื่อให้ไปทำงานในกรุงวอชิงตันกับวุฒิสมาชิก วิลเลียม พูลโบรท์ ซึ่งเป็นตัวแทนรัฐอาร์แคนซอสและเป็นคนที่เป็นที่ บิลล์ คลินตัน ชื่นชมที่สุดอยู่แล้ว (เขาสร้างความประทับใจให้ลูกสาวของผู้สมัครด้วย แต่ตอนนั้นเขากำลังคั้วเพื่อนร่วมชั้นในมหาวิทยาลัยคนหนึ่งซึ่งเคยช่วยหาเสียงในการเลือกตั้งประธานรุ่น จึงไม่มีอะไรนอกเหนือไปจากความเป็นเพื่อนกันธรรมดา)

นอกจากนั้น ยังได้มีโอกาสสร้างเครือข่ายในรัฐอาร์แคนซอสอีกด้วย ตามปกติแล้ว การได้ทำงานในสำนักงานของวุฒิสมาชิกนั้นไม่ใช่ของง่าย ต้องมีเส้นสายจึงจะเข้าได้ คุณอาจถามว่า อ้าว ! ในอเมริกาใช้เส้นใช้สายกันด้วยหรือ ? ขอดตอบว่า ใช่ ในสหรัฐอเมริกาก็มีระบบเส้นสาย

เหมือนกัน แต่ไม่แพร่หลายจนสร้างปัญหาดังในประเทศด้อยพัฒนาต่าง ๆ ที่ผมไปเห็นมา แลละ ในระดับการเมืองการเล่นเส้นสายเป็นของธรรมดา ผู้มีอำนาจยอมให้งานคนที่อยู่ในพรรคเดียวกันก่อนจะไปจ้างคนในพรรคอื่นมาร่วมงาน แต่นั่นเป็นระดับการเมือง ไม่ใช่ระดับข้าราชการประจำซึ่งจะปราศจากการแทรกแซงโดยตรงของการเมือง โดยทั่วไปในกิจการต่าง ๆ ทุกระดับ การใช้เส้นสายมักเป็นการชี้แนวมากกว่าการช่วยเหลือกันโดยตรง ส่วนเรื่องการซื้อตำแหน่งของข้าราชการประจํานั้น ขอสารภาพว่าผมไม่เคยได้ยินในระหว่างที่อยู่ในสหรัฐ ฯ มาทั้งหมดเป็นเวลา 30 ปี เข้าใจว่าคงไม่มี

การได้ทำงานในวุฒิสภาในระหว่างที่เรียนอยู่ปี 3 ในมหาวิทยาลัยสร้างความตื่นตัวให้ บิลล์ คลินตัน ไม่น้อยเพราะนอกจากจะได้เงินใช้แล้ว เขายังได้เห็นวิธีการของนักการเมืองและกระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างใกล้ชิด ในระหว่างนี้เองที่การฝึกตัวเองให้นอนน้อยมีผลดีทันที เนื่องจากเขาต้องเรียนเต็มที่ และเมื่อเลิกเรียนแล้วก็ต้องไปทำงานที่วุฒิสภาอีก ฉะนั้นวัน ๆ หนึ่งต้องใช้เวลาในห้องเรียนและที่วุฒิสการวมถึงราว 18 ชั่วโมง เพื่อนร่วมห้องของเขาบอกว่า บิลล์ คลินตัน จะตั้งนาฬิกาปลุกแต่เช้ามืดเพื่อดูหนังสือก่อนกินข้าวเช้าซึ่งเป็นระยะเดียวเท่านั้นที่เขาเป็นเวลาเป็นของตัวเอง ความสามารถในการอ่านหนังสือได้เร็วมีส่วนช่วยเขามากในระยะนี้ เพราะในระหว่างปี 3 บิลล์ คลินตัน สอบได้คะแนนเฉลี่ย 3.52 นับว่าอยู่ในขั้นดีมากทีเดียว

ถึงแม้ บิลล์ คลินตัน จะไม่ต้องสัมผัสกับการต่อต้านสงครามเวียดนามในมหาวิทยาลัยยอร์ฮาวน์ แต่เขาได้สัมผัสกับการต่อต้านสงครามโดยตรงในขณะที่ทำงานในสำนักงานของวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์ เพราะวุฒิสมาชิกผู้นี้เริ่มต่อต้านสงครามในเวลาไม่นาน แต่การต่อต้านเป็นไปตามกระบวนการทางการเมือง ไม่ใช่การออกไปปิดถนนหรือสำนักงานของทหาร บิลล์ คลินตัน รู้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเบื้องหลังของสงครามซึ่งถ้ายึดเยื้อไป

เรื่อย ๆ เขาอาจจะถูกเกณฑ์ทหารและส่งไปรบด้วย แน่ละ ในภาวะเช่นนี้ บิลล์ คลินตัน ย่อมต่อต้านสงครามไปด้วย เรื่องนี้ต่อมาเป็นชนวนให้ฝ่ายตรงข้ามโจมตีเขาอย่างรุนแรงในระหว่างการหาเสียงเป็นประธานาธิบดี

ตอนปลายปี 3 บิลล์ คลินตัน ต้องผิดหวังครั้งสำคัญในชีวิตการเป็นนักศึกษา นั่นคือเขาแพ้เลือกตั้งเข้าเป็นประธานสภานักศึกษาของมหาวิทยาลัย

หลังจากเรียนจบปี 3 บิลล์ คลินตัน ไม่กลับไปพักพ่อนฤดูร้อนที่บ้านเป็นครั้งแรก แต่อยู่ทำงานต่อในสำนักงานของวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์ ในฤดูร้อนนี้เองที่เขามีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนสาวร่วมชั้นเรียน ตามที่ผมเข้าใจเรื่องเกิดขึ้นโดยที่ บิลล์ คลินตัน ไม่ได้เป็นผู้ก่อ เรื่องมีอยู่ว่านางงามของรัฐอาร์แคนซอสประจำปีนั้นต้องการไปเยี่ยมกรุงวอชิงตัน และขอร้องให้สำนักงานของวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์จัดให้เธอเข้าเยี่ยมที่ต่าง ๆ ทางสำนักสั่งให้ บิลล์ คลินตัน ซึ่งเป็นพนักงานระดับต่ำที่สุดเป็นมัคคุเทศก์พาเธอเที่ยว

เรื่องนี้ไม่ใช่มีคนเอาปลาย่างไปปากแมวเพราะธรรมดาางงามนั้นไว้ตัวพอควรอยู่แล้วและ บิลล์ คลินตัน ก็เป็นแต่เพียงนักศึกษา ไม่ใช่บุคคลระดับพ่อเลี้ยง แต่บังเอิญนางงามและ บิลล์ คลินตัน เกิดที่เมืองโฮปเหมือนกัน และ บิลล์ คลินตัน เป็นคนที่คุยกับใครก็ได้อยู่แล้ว ทั้งสองจึงสนิทสนมกันอย่างรวดเร็วจนทำให้เพื่อนสาวของเขาในมหาวิทยาลัยไม่พอใจนัก ยังผลให้ความสัมพันธ์ทางด้านโรمانซ์ของคนทั้งสองเริ่มต้นไป แต่ไม่ถึงกับโกรธกัน เมื่อ บิลล์ คลินตัน ไปไหนก็ยังเขียนจดหมายถึงเธอ ความสัมพันธ์กับนางงามนี้เองที่ทำให้เพื่อนบ้านที่เคยรักคุณเขาอยู่ยอมรับว่าเธอคงเอาชนะเขาไม่ได้แน่และเริ่มเปลี่ยนทิศทางชีวิต (มีเรื่องเล่าว่าวันหนึ่ง เธอได้ข่าวว่าเขากลับไปเยี่ยมบ้าน จึงเดินลัดสนามจากบ้านเธอไปหาเขาทางหลังบ้าน แต่ก่อนเข้าไปเธอเห็นเขากำลังบรรจุจุ่มพิต

นางงามของรัฐอยู่ในครัว เธอจึงถอยกลับ ถ้าเป็นเรื่องจริงก็น่าเห็นใจ !)

ความผิดหวังจากการไม่ได้เป็นประธานสภานักศึกษาทำให้ บิลล์ คลินตัน มองหาโอกาสที่จะทำอย่างอื่นทดแทน และในระหว่างนี้เองที่ความมีเส้นมีสายช่วยเขาได้มากที่สุดในสองด้าน ด้านแรกเกี่ยวกับการเรียนต่อ เนื่องจากวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์เคยเป็นนักเรียนทุนโรดส์ซึ่งส่งนักศึกษาอเมริกันระดับผู้นำไปเรียนที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดของอังกฤษ⁹ เขาจึงแนะนำให้ บิลล์ คลินตัน เตรียมตัวสมัครชิงทุนนั้น บิลล์ คลินตัน เริ่มเตรียมตัวตั้งแต่ฤดูร้อนก่อนขึ้นปี 4 ทันที เริ่มด้วยการออกวิ่งเพราะเข้าใจว่าการเป็นนักกีฬาจะช่วยให้ได้ทุนง่ายขึ้น แต่เนื่องจากตัวเองไม่มีความสามารถทางกีฬาโดยตรง บิลล์ คลินตัน จึงใช้ความสามารถพิเศษทางการเมืองหาเสียงจนได้รับเลือกเข้าเป็นประธานคณะกรรมการกีฬาของนักศึกษา

ด้านที่สองได้แก่การเลี่ยงการถูกเกณฑ์ทหาร ในระหว่างนั้นสงครามเวียดนามกำลังทวีความรุนแรง เด็กหนุ่มอเมริกันจำนวนมากถูกเกณฑ์ให้ไปรบ เพื่อนร่วมชั้นมัธยมของเขาไปตายที่เวียดนามหลายคน แต่เนื่องจาก บิลล์ คลินตัน มีลุงซึ่งกว้างขวางในรัฐอาร์แคนซอส ลุงจึงมีส่วนช่วยในการหาช่องโหว่ให้เขาเรียนหนังสือต่อไปได้หลายปี และในที่สุดก็ไม่ต้องเข้าเป็นทหาร ดังที่ผมกล่าวแล้ว การใช้เส้นสายนี้ไม่ใช่ในแนวของการใช้อิทธิพลหรือการให้สินบน แต่เป็นการชี้ทาง เพราะ บิลล์ คลินตัน

⁹ ทุนนี้ตั้งขึ้นโดยเงินของมหาเศรษฐีชาวอังกฤษชื่อ ซิซิล โรดส์ (พ. ศ. 2396-2445) ซึ่งร่ำรวยจากการบุกเบิกและทำเหมืองแร่และธุรกิจอื่น ๆ ในทวีปแอฟริกา ทุนนี้ให้นักศึกษาซึ่งเพิ่งจบมหาวิทยาลัยไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดเป็นเวลา 2-3 ปี สำหรับนักศึกษอเมริกัน ปีหนึ่งจะคัดเลือกไป 32 คน เป็นทุนมีเกียรติสูง ให้แก่นักศึกษาที่เรียนเก่งและมีความเป็นผู้นำ ใครได้ทุนนี้ก็เรียกว่า “ยัด” ตัวได้ทีเดียว ฉะนั้นแต่ละปี นักศึกษาปีสุดท้ายในมหาวิทยาลัยจะเข้าแข่งขันชิงทุนเป็นจำนวนมาก

ต้องสมัครเข้าชิงทุนแข่งกับคนอื่นเอง และลุงหรือคนอื่นก็ไม่สามารถที่จะให้สินบนฝ่ายทหารได้

ในระหว่างฤดูใบไม้ผลิตอนเขาเรียนปี 4 สาวเพื่อนบ้านที่รักคุณ บิลล์ คลินตัน ยังไม่ถึงกับยกเลิกความหวังเสียทีเดียว เธอลงทุนบินข้ามประเทศไปหาเขาที่วอชิงตันเพื่อจะให้เขาพาไปดูดอกซากุระ ผมจำไม่ได้ว่าเคยเล่าให้คุณฟังเรื่องความงามอันโด่งดังและแสนโรمانติกของดอกซากุระในกรุงวอชิงตันหรือไม่ ฉะนั้นขอเล่านิดหนึ่งทั้ง ๆ ที่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถบรรยายได้สมกับความงามของดอกไม้้นั้นหรือไม่ ถ้าอยากจะรู้จักจริง ๆ ว่าดอกไม้้นั้นสวยอย่างไร ผมยินดีจะพาคุณไปชมถ้าคุณจะไปกรุงวอชิงตันระหว่างสัปดาห์แรกของเดือนเมษายนทุกปี (ถ้าไม่รังเกียจบ้านหลังเล็ก ๆ ก็เชิญไปพักที่บ้านผมที่นอกกรุงวอชิงตันและชมต้นซากุระที่สนามหลังบ้านผมเป็นการอุ่นเครื่องด้วย)

ซากุระเป็นดอกไม้ประจำชาติของญี่ปุ่น มีหลายพันธุ์ ลักษณะสำคัญคือจะออกดอกตอนฤดูใบไม้ผลิ ดอกสีขาวบริสุทธิ์บ้าง ขาวแกมชมพูอ่อน ๆ บ้าง แต่ละดอกขนาดปลายนิ้วมือเกาะกันเป็นพวงตามปลายกิ่งตามก้าน และตามต้น ดอกจะออกสะพรั่งพร้อมกันและไม่มีใบแทรกจึงดูขาวหรือขาวแกมชมพูทั่วทั้งต้น ถ้ามีเป็นร้อย ๆ ต้นอยู่ด้วยกันจะทำให้บริเวณทั้งหมดมีแต่ดอกไม้ชูช่อระย้าไปหมด คุณเอ๋ย ! เวลาไปเดินชมมันช่างชวนให้เกิดความรัก

ในปี พ. ศ. 2457 ญี่ปุ่นส่งต้นซากุระไปให้คนอเมริกัน 3,020 ต้นเพื่อปลูกในกรุงวอชิงตัน รัฐบาลอเมริกันได้นำไปปลูกไว้รอบ ๆ สระน้ำใหญ่ในปัจจุบันในบริเวณนั้นมีต้นซากุระกว่า 3,700 ต้น เวลามันออกดอกตอนต้นเดือนเมษายนทุกปี จะมีคนไปชมแน่นจนมีดฟ้ามั่วดินแบบงานพระพุทธบาทในสมัยก่อนทีเดียว

ความงามของดอกไม้ประกอบกับความอุ่นที่มากับฤดูใบไม้ผลิจะชวนให้เกิดความรักได้ไม่น้อย เพื่อนบ้านของ บิลล์ คลินตัน ไปเยี่ยม

เขาตอนนั้นก็หวังอย่างเต็มที่ว่า นอกจากจะได้ชมความงามของดอกไม้แล้ว บรรยากาศอันแสนโรمانติกนั้นอาจจะจุดชนวนในใจเขาต่อเธอบ้างก็ได้ แต่โชคจะไม่เข้าข้างเธอเสียเลย เพราะในวันที่ 4 เมษายน 2511 ผู้นำหมายเลขหนึ่งของชนผิวดำ ดร. มาร์ติน ลูเธอร์ คิง ถูกลอบยิงตาย ก่อให้เกิดจลาจลในถิ่นคนดำทั่วประเทศ

สำหรับในกรุงวอชิงตัน ถิ่นที่อยู่ของคนผิวดำถูกเผาอดหมด เมื่อเพื่อนบ้านไปถึง แทนที่จะสนใจสาวงามทางโรมานส์ บิลล์ คลินตัน พาเธอไปช่วยผู้ไร้ที่อยู่เพราะบ้านเรือนถูกเผาโดยการอาสาช้บรรณำอาหารและเสื้อผ้าไปส่งตามโบสถ์ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยชั่วคราวของผู้เคราะห์ร้าย ในภาวะเช่นนั้น แน่ละ โรมานซ์ ย่อมเกิดยาก เมื่อนึกถึงเรื่องนี้ ผมไม่แน่ใจว่าที่ บิลล์ คลินตัน ทำอย่างนั้นเพราะหัวใจของเขาเปี่ยมไปด้วยความเห็นใจคนผิวดำที่เคราะห์ร้าย หรือเขาต้องการจะบอกเพื่อนบ้านที่ไปเยี่ยมว่ายังมีสิ่งอื่นในใจเขาอีกมากกว่าสำคัญกว่าเธอ เมื่อนึกถึงเรื่องทำนองนี้ ผมสองจิตสองใจเหมือนกันว่า บิลล์ คลินตัน นั้น "แรด" แน่หรือเปล่า หรือว่าความ "แรด" ของเขาเกิดจากโอกาสที่คนอื่นหยิบยื่นให้ คุณคิดว่าอย่างไร ?

บิลล์ คลินตัน จบปริญญาตรีตอนกลางปี พ. ศ. 2511 ก่อนอายุครบ 21 ปีเล็กน้อย เป็นคนแรกในบรรดาญาติพี่น้องของเขาที่ได้เรียนสำเร็จปริญญา ได้คะแนนดีแต่ไม่ถึงกับเด่น และได้รับทุนโรดส์ไปเรียนต่อที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดในปลายปีนั้น

4

ที่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด บิลล์ คลินตัน เป็นบ้านนอกเข้ากรุงอีกครั้ง เพราะไม่เคยไปต่างประเทศมาก่อน แต่เขาปรับตัวได้รวดเร็วมาก และเป็น

คนเดียวในบรรดานักเรียนทุนรุ่นนั้นที่ทุกคนยอมรับว่า รู้จักสนิทสนมกับใครต่อใครในออกซ์ฟอร์ดมากที่สุด จากผู้บริหารในมหาวิทยาลัยไปจนถึงยามเฝ้าประตู และการรู้จักยามนี้แหละมีประโยชน์อย่างยิ่งเพราะ บิลล์ คลินตัน สามารถทำผิดกฎของหอพักได้ทุกอย่างแต่ไม่มีใครเอาผิด (รวมทั้งให้สุภาพสตรีเข้าไปเยี่ยมในหอพัก) พร้อมกับสร้างเครือข่ายกับเพื่อนนักเรียนทุนรุ่นเดียวกันได้มากกว่าคนอื่นด้วย

เมื่อไปถึงออกซ์ฟอร์ด ธรรมชาติความอยากรู้อยากเห็นเหนือชาวบ้านของ บิลล์ คลินตัน ก็แสดงออกมาอย่างแจ่มชัด นอกจากจะพยายามทำความรู้จักกับคนทุกคนแล้ว เขายังออกสำรวจสิ่งแวดล้อมทันที

ผมไม่แน่ใจว่าคุณรู้เรื่องมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดละเอียดแค่ไหน จึงขอพูดถึงนิดหนึ่ง ออกซ์ฟอร์ดเป็นมหาวิทยาลัยต่างกับที่เรารู้จักกันทั่ว ๆ ไป คือนอกจากจะเป็นมหาวิทยาลัยที่พูดภาษาอังกฤษเก่าแก่ที่สุดในโลกแล้ว (ตั้งขึ้นก่อนสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเกือบร้อยปี) ยังประกอบไปด้วยวิทยาลัยอิสระเกือบ 40 แห่ง มีนักศึกษาเป็นหมื่น (ปัจจุบันประมาณ 16,000 คน) ฉะนั้นบริเวณที่เรียกว่าเป็นมหาวิทยาลัยจึงกว้างมาก เรียกได้ว่าเป็นเมือง ๆ หนึ่งที่เดียว บิลล์ คลินตันเป็นบ้านนอกเข้ากรุงที่อยากรู้อยากเห็นมาก ฉะนั้นสัปดาห์แรกที่เขาไปถึง เขาใช้เวลาเดินประมาณ 14 ชั่วโมงทุกวันเพื่อสำรวจดูว่าอะไรอยู่ที่ไหน เขาเดินไปดูเกือบทั่วทุกวิทยาลัย สร้างความประหลาดใจให้เพื่อน ๆ ไม่น้อย

หลังจากนั้น เมื่อได้โอกาส บิลล์ คลินตัน ก็ออกสำรวจประเทศอังกฤษด้วยวิธีต่าง ๆ โดยเฉพาะวิธีรถโบกเพราะไม่ต้องใช้เงิน และยังหาโอกาสท่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ในทวีปยุโรปอีก ผมไม่เคยเรียนที่อังกฤษ จึงไม่มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับระบบการการเรียนการสอนที่นั่น ข้อมูลที่ผมพอจะหาได้บ่งว่า นักศึกษามีอิสระมากกว่าในมหาวิทยาลัยที่เรารู้จัก มีการเรียนในห้องเรียนน้อย เน้นการอ่านด้วยตัวเอง พบกับอาจารย์สัปดาห์ละครั้ง เขียนรายงานเป็นระยะ ๆ เมื่อถึงกำหนดจะสอบเพื่อเอาปริญญา

ก็สอบตามวิชาที่กำหนดในหลักสูตรและส่งวิทยานิพนธ์ ถ้าสอบผ่านและวิทยานิพนธ์ผ่านเป็นอันว่าได้ปริญญา การเรียนแบบนี้เหมาะสำหรับคนอย่าง บิลล์ คลินตัน เพราะเขามีอิสระที่จะทำอะไร ๆ ได้มากและเป็นคนอ่านหนังสือเร็ว

ที่ออกซ์ฟอร์ดนี่แหละที่ บิลล์ คลินตัน รู้จักดื่มเหล้า สูบกัญชา ไร่หนวด เคราและผมยาวตามสมัยนิยมในขณะนั้น และเริ่มต้นด้านสงครามเวียดนามอย่างออกหน้าออกตา แต่เขาโชคดีที่ออกไปอยู่นอกประเทศ นอกจากจะมีผู้คอยชี้ทางให้เลี่ยงการถูกเกณฑ์ทหารแล้ว เขายังไม่ต้องเข้าร่วมต่อต้านสงครามในมหาวิทยาลัยสหรัฐ ฯ ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นทุกวัน ตอนนั้นผมกลับไปเรียนต่อในอเมริกาพอดี ได้เห็นเหตุการณ์ด้วยตัวเองมากทีเดียว จึงขอเล่านิดหนึ่ง

ปี พ. ศ. 2511 ปีนป่วนที่สุด ตอนปลายเดือนมกราคม ฝ่ายเวียดนามเหนือและเวียดกงบุกใหญ่จนเข้าไปถึงสถานทูตอเมริกันที่ไซ่ง่อน ภาพการต่อสู้กันอย่างรุนแรงรวมทั้งภาพความตายของเด็ก ๆ ที่ไม่รู้วิธีไหนหนีปรากฏในจอโทรทัศน์ทุกวัน ทำให้คนอเมริกันเริ่มเชื่อว่าจะไม่มีความสงบสุขอันแสนโหดร้ายนั้นได้ ในเดือนเมษายน ผู้นำนิโกร ดร. มาร์ติน ลูเธอร์ คิง ซึ่งต่อต้านสงครามอย่างรุนแรงถูกลอบสังหาร นำไปสู่การจลาจลในเขตคนผิวดำในเมืองใหญ่ ๆ ทั่วสหรัฐ ฯ ต่อมาในเดือนมิถุนายน วุฒิสมาชิก โรเบิร์ต เคนเนดีซึ่งต่อต้านสงครามเวียดนามเช่นกันและกำลังสมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีถูกลอบสังหารอีก ตอนเดือนสิงหาคมเกิดการเดินขบวนต่อต้านสงครามในการประชุมพรรคการเมืองที่นครชิคาโก จนนำไปสู่การประจันบานกันระหว่างผู้เดินขบวนและตำรวจ

สิ่งเหล่านี้เพิ่มการต่อต้านสงครามให้เข้มข้นขึ้นและกระจายไปในมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่ง แม้แต่ในวิทยาลัยเล็ก ๆ ของผมซึ่งธรรมดามีแนวโน้มไปในทางต่อต้านระบบคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงก็มีการปิดถนน ปิดสำนักงานของทหารที่ไปฝึกวิชาการทหารให้นักศึกษา ฯลฯ การต่อต้าน

เป็นไปเรื่อย ๆ จนถึงเดือนพฤษภาคม พ. ศ. 2513 เหตุการณ์ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น ในขณะที่บิลล์ คลินตัน ยังอยู่ที่ออกซ์ฟอร์ด ทหารซึ่งถูกส่งเข้าไปรักษาความสงบในมหาวิทยาลัยเคนท์ของรัฐโอไฮโอยิงนักศึกษาตาย 4 คน และบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก เหตุการณ์นี้นำไปสู่การลุกฮือขึ้นในมหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ เกือบทั่วสหรัฐ ฯ

เออละ กลับมาเรื่องของ บิลล์ คลินตัน อีกที เขาเริ่มตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในระหว่างที่เดินทางไปอังกฤษ (ในสมัยนั้นทุนโรดส์ให้ทุกคนเดินทางไปทางเรือ) เรื่องนี้ค่อนข้างแปลกเพราะธรรมดาในสังคมอเมริกัน เด็กหนุ่มสาวมักจะ “ทดลอง” ตีพิมพ์กันตั้งแต่วัยรุ่น โดยเฉพาะในปีสุดท้ายของการเรียนมัธยม การทดลองความเป็นหนุ่มสาวเต็มที่ (ตอนนั้นทุกคนจะอายุ 17-18 ปี) มักจะมีเหล้าหรือเบียร์ ในระหว่างเรียนมหาวิทยาลัยก็เหมือนกัน คนหนุ่มสาวมักจะลองความเป็นอิสระจากบ้านด้วยการตีเบียร์ งานสร้างสรรค์ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยจะต้องมีเบียร์เป็นถึง ๆ ที่เดียว

สันนิษฐานกันว่า บิลล์ คลินตัน ไม่เคยตีพิมพ์มาก่อนเพราะเห็นปัญหาที่เหล้าสร้างให้พ่อเลี้ยงของเขา อีกอย่างหนึ่ง เหล้าหรือเบียร์ไม่ใช่ “ของใหม่” ที่เขาจะต้องทดลองตีพิมพ์ เขาคุ่นเคยกับสิ่งเหล่านี้เพราะแม่พาไปเที่ยวในสถานท่องเที่ยวกลางคืน(ที่เราเรียกตามฝรั่งว่าบาร์หรือไนท์คลับ)เพื่อให้เขารู้จักสถานที่เหล่านั้นตั้งแต่เขาเป็นหนุ่มกระตัง การได้เห็นสิ่งเหล่านี้ทั้งที่บ้านและในที่เรีงรมย์ทำให้คุ่นเคยหรือชยะแขงก็อาจ

เป็นได้¹⁰ หลังจากนั้นเขาก็ตี้มเหล่าเป็นและตี้มมาเรื่อย ๆ แต่ไม่มากมายจนเกินพอดี

นอกจากนั้น บิลล์ คลินตัน ยังลองสูบกัญชา เรื่องนี้ขออธิบายนิดหนึ่งว่าในระบะนั้นเป็นสมัยที่วงดนตรีเต๋าทองยังเฟื่อง และเป็นยุคพวกต่อต้านสังคมที่มีชื่อว่า พวกรักอิสระ หรือ ฮิปปี้ (Hippies) กำลังดัง ยาเสพติดโดยเฉพาะกัญชาแพร่หลายมากในสังคมของมหาวิทยาลัยวันตกเด็กหนุ่มสาวและบางทีก็อาจารย์ด้วยสูบกันทั่วไป ตอนนั้นผมเรียนอยู่ที่แคลิฟอร์เนีย จึงเห็นเหตุการณ์ด้วยตัวเอง (พบกันคราวหน้า อย่าถามผมนะว่าเคยสูบกัญชาหรือเปล่า เพราะผมไม่योगโกหก !) ตอนที่ บิลล์ คลินตัน สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี มีเรื่องราวใหญ่โตเมื่อฝ่ายตรงข้ามกล่าวหาว่าเขาชื้กัญชา เขาตอบว่าเขาเคยลองสูบแต่ไม่เคยอดควันเข้าปอดเพราะอดไม่เป็น เลยกลายเป็นเรื่องหัวเราะกันยกใหญ่ว่าเขาโกหก หลักฐานที่พบในเวลาต่อมาบ่งว่าเขาน่าจะพูดความจริงเพราะเพื่อนที่ร่วมสูบด้วยกันบอกว่า บิลล์ คลินตัน เขยมาก สูบบุหรี่ก็ไม่มี เป็นไมรู้เขาอดควันกันอย่างไร เวลาลองสูบกัญชา ก็สูบพ่นเฉย ๆ

¹⁰ หลักการให้เด็กเรียนรู้เรื่องเครื่องตี้มที่มีแอลกอฮอล์ที่บ้านนี้ ผมนำมาใช้สอนลูก ไม่ทราบว่าคุณหรือผิด นาน ๆ ครั้งตี้มตี้มเหล้าองุ่น หรือเบียร์ หรือเหล้าอื่นที่บ้าน ผมจะให้ลูกลองชิมตั้งแต่อายุน้อย ธรรมดาเด็กจะอยากรู้อยากเห็นอยู่แล้ว ฉะนั้นพอผมให้ลองก็จะเอานิ้วแตะและนำไปใส่ปาก ความขมของสิ่งเหล้านั้นจะทำให้เด็กร้อง “ว้า” ทุกครั้ง ผมทำอย่างนี้อยู่ไม่กี่ครั้ง เด็กก็จะบอกว่าไม่ลองอีกแล้ว ผมอนุญาตให้ลูกตี้มได้ถ้าอยากตี้มแต่มีข้อตกลงกันว่าต้องตี้มที่บ้าน ถ้าไปงานต่าง ๆ และจะตี้มนอกบ้านจะต้องไม่ขับรด ลูกสองคนจึงดูไม่สนใจตี้มของพวกนี้ ไม่เหมือนเด็กที่ถูกพ่อแม่ห้าม ตอนนี้อายุ 24 ปี แกตี้มเหล้าเป็นครั้งคราวในงานสังคม ส่วนคนเล็กอายุ 17 ปี ไม่สนใจแต่ต้องเครื่องตี้มอะไรทั้งสินนอกจากน้ำและน้ำผลไม้ แม้แต่น้ำอัดลมแกก็ไม่ตี้ม อ้างว่ามีแต่น้ำกับน้ำตาลไม่มีประโยชน์อะไร นอกจากทำให้เสียสุขภาพ เรื่องนี้ผมไม่ได้สอน แกสรุปของแกเองจากความสนใจพิเศษด้านพลังงานยัติแกมีมาตั้งแต่อายุน้อย

ในระหว่างสองปีที่ออกซ์ฟอร์ด มีเหตุการณ์สองอย่างที่อาจบ่งว่าเขาเริ่มมีความเจ้าชู้หรือมีเสน่ห์อยู่บ้างคือเขามีเพื่อนผู้หญิงมากเหมือนเดิม แต่ก็ดูไม่จริงจังเหมือนเพื่อนนักเรียนทุนบางคนซึ่งดูว่าแห้ว ไม่ค่อยมีเพื่อน และในที่สุดไปตกหลุมรักและแต่งงานกับชาวอังกฤษ บิลล์ คลินตัน ยังติดต่อกับเพื่อนสาวอเมริกันเป็นประจำ เพื่อนสาวสวยร่วมรุ่นในมหาวิทยาลัยคนหนึ่ง (คนละคนกับที่ช่วยหาเสียงตอนปีแรกซึ่งยังสนิทสนมและเขียนจดหมายถึงกันเป็นประจำ) ถึงกับบินไปเยี่ยมและให้เขาพาไปเที่ยวหลายประเทศ แต่แทนที่จะไปกันสองคน บิลล์ คลินตัน พาเพื่อนไปด้วย ในที่สุดไปทะเลาะกับเพื่อนสาวที่ออสเตเรียถึงกับต้องแยกทางกันกลับ

อีกไม่นานหลังจากนั้น นางงามของรัฐอาร์แคนซอสก็บินไปเยี่ยมและให้เขาเป็นมัคคุเทศก์พาเที่ยวเกาะอังกฤษเป็นเวลา 10 วัน เธอพูดถึงการไปเที่ยวครั้งนั้นว่า บิลล์ คลินตัน มีเพื่อนเต็มไปหมดไม่ต่างกับตอนอยู่ที่บ้านเดิม การพูดของเธอจะบ่งว่าเขามีเวลาให้เธอน้อยไป หรืออะไรทำนองนั้น ผมไม่ทราบว่าจะตีความอย่างไร เมื่อสาวงามสองคนลงทุนบินข้ามน้ำข้ามทะเลไปให้พาเที่ยว เขาไม่ได้เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้เพราะทุนที่เขาได้ในตอนนั้นไม่มากนัก เพียงไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียนและเป็นตัวเงินจริง ๆ เพียงปีละ 1,700 เหรียญสหรัฐ ๑ เท่านั้น คุณลองตีความเองแล้วกัน

บิลล์ คลินตัน เรียนบ้าง เที่ยวบ้างและอ่านหนังสือสารพัดที่ออกซ์ฟอร์ดอยู่สองปีก็ยังไม่ได้ปริญญา เพื่อนนักเรียนทุนรุ่นนั้นอีก 8 คนก็เรียนไม่จบปริญญาเช่นกัน เขามีสิทธิ์ที่จะเรียนได้อีกปีหนึ่งเพื่อทำปริญญาให้เสร็จ แต่ บิลล์ คลินตัน เลือกเดินทางกลับสหรัฐ ๑ เพราะขณะนั้นเขารู้แน่นอนแล้วว่าเขาจะไม่ถูกเกณฑ์ทหารเพราะสหรัฐ ๑ ตกลงเริ่มถอนทหารออกจากเวียดนามแล้ว และลำดับเลขประจำตัวในการเกณฑ์ทหารของเขาบ่งว่าอย่างไรเสียเขาก็ไม่ถูกเกณฑ์แน่

บิลล์ คลินตัน เข้าเรียนกฎหมายที่มหาวิทยาลัยเยลในตอนปลายปี พ. ศ. 2513 และที่มหาวิทยาลัยเยล เขาไม่ใช่บ้านนอกเข้ากรุงอีกต่อไป การเป็นนักเรียนทุนโรดส์และได้ท่องเที่ยวในยุโรปอยู่สองปีเป็นเสมือนการได้ชุบตัว เมื่อเข้าเรียนที่เยลเพื่อน ๆ แปลกใจที่เขาไม่พยายามมุ่งที่จะแข่งขันเข้าทำนิตยสารกฎหมายของมหาวิทยาลัย หรือตำแหน่งอื่นซึ่งจะปูทางไปสู่ตำแหน่งงานที่ได้เงินเดือนหรือมีเกียรติสูงเมื่อเรียนจบ เขาแทบจะไม่ได้เข้าห้องเรียนเลยด้วยซ้ำ หากใช้เวลาในภาคแรกทำกิจกรรม 3 อย่างที่เขาสนใจคือ ทำความรู้จักกับเพื่อนร่วมรุ่นเกือบทุกคนรวมทั้งเพื่อนนักเรียนผิวดำ เรื่องนี้ขอเล่าเบื้องหลังนิดหนึ่งซึ่งผมเคยประสบมาด้วยตัวเอง ในสมัยเรียนมหาวิทยาลัยสหรัฐ ฯ เช่นกัน

เมื่อ 30 ปีที่แล้ว ในมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนมากจะไม่ค่อยมีนักศึกษา นิโกรที่คน และนักศึกษาเหล่านี้มักเกาะกลุ่มกัน ไม่ค่อยไปร่วมกับคนอื่น หรือให้คนอื่นเข้าร่วมวงด้วย ไม่ว่าจะเป็นเวลากินข้าวหรือไปเที่ยวข้างนอก ในปีที่ บิลล์ คลินตัน เข้าเรียนกฎหมายที่เยล มีนักศึกษานิโกร 10 คนในจำนวนนักศึกษารุ่นนั้น 125 คน และนักศึกษาผิวดำ 10 คนนี้ก็เริ่มเกาะกลุ่มกันทันทีเมื่อโรงเรียนเปิด แต่ทำอยู่อย่างนั้นได้ไม่นาน บิลล์ คลินตัน ก็ฝ่าวงเข้าไปแนะนำตัว ครั้งแรกพวกนั้นก็แปลกใจ แต่ไม่นานก็ได้เพื่อนผิวขาวผู้มีอารมณ์ดีและบางคนก็เป็นเพื่อนสนิทกับ บิลล์ คลินตัน มาจนถึงปัจจุบัน

อีกกิจกรรมหนึ่งคืออ่านหนังสือ บิลล์ คลินตัน ยังนอนน้อยเหมือนเดิม บางทีดึกตื่นค่อนข้างตื่นเพื่อนที่อยู่ด้วยกันตื่นขึ้นมาเห็นเขายังอ่านหนังสือก็คิดว่าเขาอ่านหนังสือเรียนเพื่อจะขับเพื่อนให้ทันเพราะไม่ได้เข้าห้องเรียน แต่หาเป็นเช่นนั้นไม่ บิลล์ คลินตัน กำลังอ่านนวนิยาย

กิจกรรมใหญ่ที่สุดได้แก่การไปเป็นอาสาสมัครออกหาเสียงให้แก่ผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิกของพรรคเดโมแครต บิลล์ คลินตัน ได้ใกล้ชิดกับการเมืองอีกครั้ง จึงทุ่มเตเต็มที่จากเวลาที่มหาวิทยาลัยเปิด

ในเดือนกันยายน จนถึงวันเลือกตั้งในเดือนพฤศจิกายน หลังจากผู้สมัครของเขาแพ้การเลือกตั้งแล้ว เขาก็มีเวลาเรียนหนังสือ ถึงอย่างไรก็ตาม บิลล์ คลินตัน ก็ยังไม่ได้เข้าห้องเรียนบ่อยนัก ยังอ่านหนังสือสารพัด และหาทางคุยกับใครก็ตามที่พอมีเวลาจะคุยด้วย

คุณอาจแปลกใจว่าทำไมเขาทำอย่างนั้นได้ จึงขออธิบายระบบการเรียนการสอนวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยเยลชนิดหนึ่ง ที่นั่นใช้วิธีต่างกับการเรียนกฎหมายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วไป โดยเฉพาะที่คู่แข่งสำคัญเช่นมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดซึ่งเน้นการท่องจำตัวบทกฎหมายให้ถูกต้อง และการเรียนให้ได้คะแนนสูงสุดเพื่อปูทางไปสู่งานที่ต้องการ ส่วนที่เยลไม่ถือว่าการท่องจำตัวบทกฎหมายมีความสำคัญมากนัก การให้คะแนนเป็นแบบ “ได้/ตก” และนักศึกษาส่วนมากจะไม่ตกเพราะเขาใช้หลัก “เข้ายาก/ออกง่าย” คือ การเข้าเรียนที่นั่นต้องทำให้ยากที่สุด และคิดเอาแต่หัวกระโหลกจริงๆ เพียงปีละ 125 คน เนื่องจากนักศึกษานั้นเป็นหัวกระโหลกแล้ว อยากรู้เสียก็เรียนจบถ้าเขาจะเรียนเพียงท่องตัวบทกฎหมาย ฉะนั้นการเรียนการสอนของเยลเน้นการตีความหมายกว้าง ๆ ของกฎหมาย บทบาทของกฎหมายและนักกฎหมายในสังคมรอบด้าน ฯลฯ อาจารย์มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นด้วย ไม่ใช่แต่วิชากฎหมายอย่างเดียว และนักศึกษาได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาอื่นในมหาวิทยาลัยไปพร้อม ๆ กับเรียนกฎหมายด้วย เรียกได้ว่าเขาต้องการสอนนักกฎหมายของเขาให้เป็นคนกว้างรอบด้าน

เนื่องจาก บิลล์ คลินตัน เป็นคนหัวไวและอ่านหนังสือเร็วมาก พอก่อนสอบสักสองสามสัปดาห์ก็เริ่มอ่านหนังสือและยืมสมุดจดของเพื่อนมาอ่าน เขาสอบผ่านอย่างสบายจนเป็นที่แปลกใจของเพื่อนและอาจารย์ที่สอนเสมอ

ที่เยลนี่เองที่ บิลล์ คลินตัน พบไม้เบื่อไม้เมาในรูปของสุภาพสตรีที่เก่งรอบด้าน เรียนเก่ง พุดเก่ง ปากกล้า เป็นระเบียบ รับผิดชอบสูง เอาจริง

เอาจึง ไม่ยอมลดราวาศอกให้คน ทนคนทุกอย่างไม่ว่าจะด้านไหน เป็นที่รู้จักดีในวงนักศึกษาและครูบาอาจารย์ ฯลฯ หลังจากรู้จักกันเพียงไม่ถึงปี บิลล์ คลินตัน และนักศึกษากฎหมายรุ่นพี่ซึ่งอายุน้อยกว่าเขาหนึ่งปีชื่อ ฮิลลารี รอดแฮม ก็ตกลงปลงใจเข้าห้องอยู่ร่วมกันในฤดูใบไม้ร่วงของปี พ. ศ. 2514 ทำให้เพื่อน ๆ แปลกใจเพราะทั้งสองจะมีบุคลิกตรงกันข้าม ฝ่ายชายชอบมีเพื่อนมากมาย ชอบสนุก ชอบตลกโปกฮา ชอบเข้าสังคม เป็นคนโรمانติก ส่วนฝ่ายหญิงนั้นเอาจริงเอาจังทุกอย่าง ไม่ยอมเสียเวลาเพื่อเข้าสังคม สวมแว่นตาหนาเตอะขนาดใหญ่เกือบปิดหน้าตัวเอง ไม่สนใจแต่งเนื้อแต่งตัว และก็ไม่ได้สวยหรือมีลักษณะโรمانติกเหมือนสตรีหลาย ๆ คนที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของ บิลล์ คลินตัน นอกจากนี้ยังนับถือศาสนาคริสต์คนละนิกายอีกด้วย

ฮิลลารี รอดแฮม มีอะไรดีจึงสามารถจับ “แรด” เปลี่ยวซึ่งขนาดนางงามรัฐอาร์แคนซอสยังจับไม่อยู่ ? อุดใจไว้อ่านตอนหน้าก็แล้วกันนะ

บิลล์ คลินตัน ยังเข้าห้องเรียนบ้างไม่เข้าบ้างเหมือนเดิม นอกจากทำงานพิเศษเพื่อหาเงินเรียนหนังสือแล้ว กิจกรรมใหญ่ของเขาในระหว่างการเรียนปีต่อ ๆ มาคือการเมือง โดยเป็นอาสาสมัครออกหาเสียงสนับสนุนผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดีในปี พ. ศ. 2515 ครั้งนี้การมีเส้นสายซึ่งได้แก่การรู้จักกับวุฒิสมาชิกฟูลไบรท์ ทำให้เขาถูกส่งตัวไปรับตำแหน่งสำคัญที่สำนักงานของพรรคที่รัฐเท็กซัสซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งของประเทศจากมหาวิทยาลัยเยล แต่ บิลล์ คลินตัน ก็สอบวิชากฎหมายได้เหมือนเดิม ผู้สมัครของเขาแพ้การเลือกตั้ง แต่ บิลล์ คลินตัน ได้ผลตอบแทนงามในการได้สร้างเครือข่ายทางการเมืองที่จะมีประโยชน์ในวันข้างหน้า

กลางปีต่อมา บิลล์ คลินตัน และ ฮิลลารี รอดแฮม จบกฎหมายจาก

เอล ทั้งสองแยกทางกัน บิลล์ คลินตัน กลับบ้านเกิดและเข้ารับตำแหน่ง อาจารย์วิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยของรัฐอาร์แคนซอส ส่วนฮิลลารี รอดแฮม ไปทำงานบริการสังคมกับองค์กรอิสระชื่อว่ากองทุนปกป้องเด็ก (Children's Defense Fund) ซึ่งตั้งขึ้นในปีนั้นด้วยจุดมุ่งหมายที่จะเป็น ปากเป็นเสียงแทนเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาส ปัญหาเกี่ยวกับเด็ก เป็นหนึ่งในปัญหาลังคมสามด้านที่ ฮิลลารี สนใจเป็นพิเศษ อีกสองด้าน ได้แก่ปัญหาความยากจนและปัญหาเกี่ยวกับสตรี เธอได้ทำงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือเด็กมาตั้งแต่สมัยเรียนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัย เมื่อมีโอกาสเข้าร่วมองค์กรอิสระซึ่งตั้งขึ้นใหม่เพื่อช่วยเหลือเด็ก เธอจึงเข้าร่วมทันที

ฮิลลารีทำงานกับกองทุนปกป้องเด็กอยู่ 6 เดือนก็ได้รับเชิญให้ไปร่วม คณะกรรมการด้านกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อสืบสวนการกระทำ ผิดของประธานาธิบดี ริชาร์ด นิกสัน ผมไม่แน่ใจว่าคุณยังจำเรื่องนี้ได้ หรือไม่ ต้นเหตุของเรื่องนี้มาจากคนของพรรครีพับลิกันซึ่งส่ง ริชาร์ด นิกสัน เข้าชิงตำแหน่งประธานาธิบดียังเข้าไปในสำนักงานของพรรคเดโมแครตที่โรงแรมวอเตอร์เกต (Watergate) ตอนกลางคืนเพื่อขโมยความลับ การจารกรรมทางการเมืองผิดกฎหมายร้ายแรง ประธานาธิบดีนิกสันพยายามเข้าไปก้าวก่ายในกระบวนการยุติธรรมเพื่อปกป้องลูกน้องที่ถูกจับจึงถูกกฎหมายลงงาน แต่ก่อนที่จะถูกไล่ออกจากตำแหน่ง ริชาร์ด นิกสัน ก็ชิงลาออกเสียก่อนเมื่อกลางปี พ. ศ. 2517

5

ทำไม บิลล์ คลินตัน เลือกกลับบ้านเกิดในรัฐที่ยากจน รับตำแหน่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยซึ่งไม่มีชื่อเสียง และรับเงินเดือนไม่มากนัก แทนที่จะไปทำงานในเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งทั้งเงินและโอกาสดีกว่า ?

ทำไม ฮิลลารี รอดแฮม ไปรับงานกับองค์กรอิสระเพื่อรับเงินเพียงเล็กน้อยทั้ง ๆ ที่ป็นนักศึกษาซึ่งมีประวัติโด่งดัง จะเลือกทำงานอะไรก็ได้ ?

การกลับบ้านเกิดของ บิลล์ คลินตัน มีจุดมุ่งหมายเพียงอย่างเดียวคือ เพื่อเล่นการเมือง ตั้งแต่ได้จับมือกับประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี เมื่ออายุ 17 ปี การเมืองก็เข้าไปอยู่ในสายเลือดของ บิลล์ คลินตัน อย่างไม่มีทางจะถ่ายออกได้ ฉะนั้นอาชีพที่จะนำไปสู่ความมั่งคั่งไม่เคยอยู่ในห้วงความคิดของเขาเลย เมื่อใกล้เรียนจบ เขาคิดอยู่อย่างเดียวว่าจะทำอย่างไรจึงจะสามารถปูทางให้ตัวเองก้าวไปสู่วงการเมืองได้ การกลับไปบ้านเกิดเมืองนอนซึ่งเขารู้จักดีและมีเครือข่ายอยู่พอสมควรแล้วเป็นทางเดียวที่เขาเห็นว่าจะพาเขาไปถึงจุดมุ่งหมายได้

บิลล์ คลินตัน เข้าสอนที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐอาร์แคนซอสเพียงภาคเรียนเดียวก็มีโอกาสเล่นการเมือง ตอนต้นปี พ. ศ. 2517 เขาประกาศลงชิงตำแหน่งตัวแทนพรรคเดโมแครตเพื่อเข้ารับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเดือนพฤศจิกายนปีนั้น ขอบิบายนิตหนึ่งว่า ตามธรรมดาพรรคการเมืองใหญ่ ๆ สองพรรคคือ พรรคเดโมแครตและพรรครีพับลิกัน จะสรรหาคนเพื่อเป็นตัวแทนพรรคเข้าชิงตำแหน่งทางการเมือง วิธีการสรรหาที่ใช้แพร่หลายที่สุดได้แก่การให้สมาชิกในพรรคที่สนใจลงแข่งขันกันเองและให้สมาชิกของพรรคเป็นผู้เลือก ใครได้รับความนิยมจากสมาชิกของพรรคมากที่สุดก็จะถูกส่งไปเป็นตัวแทนในการเลือกตั้ง

ตอนนั้น บิลล์ คลินตัน อายุ ยังไม่ถึง 28 ปีดี นับว่าหนุ่มมากเมื่อเทียบกับสมาชิกพรรคคนอื่น ๆ ที่สนใจเข้าเป็นตัวแทนของพรรค บิลล์ คลินตัน แสดงแววของนักการเมืองออกมาอย่างเด่นชัดที่สามารถเรียกคะแนนนิยมภายในพรรคเดโมแครตมากที่สุดและได้เป็นตัวแทนพรรคในการเลือกตั้งในปลายปีนั้น

หลังจากประธานาธิบดีนิกสันลาออกจากตำแหน่งตอนกลางเดือนสิงหาคมปีนั้นไม่กี่วัน ฮิลลารี รอดแฮม ก็เดินทางไปอาร์เคนซอสเพื่อรับตำแหน่งอาจารย์สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยเดียวกับ บิลล์ คลินตัน และเพื่อไปช่วยเขาหาเสียง ฮิลลารี รอดแฮม มีโอกาสเลือกงานได้สารพัด งานที่จะนำไปสู่ทั้งชื่อเสียงและเงิน แต่เธอเลือกไปสอนในมหาวิทยาลัยบ้านนอกเพราะความรัก สำหรับเธอ ชื่อเสียงและเงินมีความหมายน้อยกว่าความรักและโอกาสที่จะทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมสร้างความแปลกใจให้เพื่อน ๆ ของเธอไม่น้อย มีคนพยายามห้าม แต่ไม่สำเร็จ เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ไฉนเลย “แรด” เปลี่ยวจะหนีพ้น บิลล์ คลินตัน แพ้การเลือกตั้งในปลายปีนั้น และปีต่อมาก็สละโสดให้กับ ฮิลลารี รอดแฮม หลังจากแต่งงานแล้ว ฮิลลารี รอดแฮม แสดงความเป็นอิสระของสตรีสมัยใหม่ด้วยการใช้นามสกุลเดิม มีข่าวว่า แม่ของ บิลล์ คลินตัน ถึงกับน้ำตาร่วงเมื่อทราบว่าลูกสะใภ้ไม่ยอมเปลี่ยนนามสกุล

จากวันนั้น ฮิลลารี ได้มีบทบาทสำคัญยิ่งในชีวิตการเมืองของสามี และหลังจากบิลล์ คลินตัน ลงจากตำแหน่งประธานาธิบดีในเดือนมกราคม พ. ศ. 2544 แล้ว ผมแน่ใจว่าเธอจะมีบทบาทสำคัญทางการเมือง ถึงขนาดเข้าสมัครรับเลือกเป็นประธานาธิบดีเองก็ได้ ในขณะนี้เธอได้เริ่มปูทางการเมืองของเธอแล้ว โดยการลงสมัครแข่งขันเป็นวุฒิสมาชิกของรัฐนิวยอร์ก และชนะการเลือกตั้งเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน 2543 นี้ เข้านั่งในวุฒิสภาของสหรัฐ ฯ ฉะนั้นผมขอกล่าวถึงสุภาพสตรีใจเด็ดคนนี้นิดหนึ่ง

ฮิลลารี รอดแฮม เกิดวันที่ 26 ตุลาคม พ. ศ. 2490 (ปีเดียวกับคุณแต่คนละราศีใช่ไหม ?) ในครอบครัวของนักอุตสาหกรรมผู้ค่อนข้างมีอันจะกินในนครชิคาโก มีน้องชายสองคน เมื่ออายุ 3 ขวบครอบครัวย้ายออกไปอยู่ในเมืองเล็ก ๆ ชื่อว่าพาร์คริดจ์ (Park Ridge) ซึ่งเป็นชุมชนชานเมืองของนครชิคาโก เป็นชุมชนของคนผิวขาวล้วน ไม่ใช่ หม้อรวม

มิตร หรือ Melting Pot ซึ่งเป็นลักษณะของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยทั่วไป แต่เรื่องนี้ไม่ใช่ของแปลกเพราะคนผิวขาวซึ่งมีอันจะกินมักแยกไปสร้างชุมชนซึ่งมีแต่คนระดับเดียวกัน ฉะนั้นในเมืองพาร์คริดจ์มีแต่คนผิวขาวทั้งหมด ไม่มีคนผิวดำ หรือคนเชื้อสายอื่น แม้แต่คนอเมริกันที่นับถือศาสนาอื่นก็ไม่มี และส่วนมากเป็นสมาชิกของพรรครีพับลิกัน รวมทั้งครอบครัวของ ฮิลลารี ด้วย

ขออธิบายนิดหนึ่งว่าในปัจจุบัน ระบบการเมืองของสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยพรรคการเมืองใหญ่ ๆ สองพรรค คือพรรครีพับลิกันและพรรคเดโมแครต พรรครีพับลิกันมักถูกกล่าวหาว่าเป็นพรรคของคนรวย เพราะมีนโยบายที่โน้มไปในทางปกป้องรักษาผลประโยชน์ของคนมีเงิน สนับสนุนนายทุน ไม่ค่อยช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และชาตินิยมอย่างแรงกล้า ส่วนพรรคเดโมแครตมักมีนโยบายโน้มไปในทางปกป้องผลประโยชน์ของกรรมกร ช่วยเหลือคนจนและผู้ด้อยโอกาส และให้รัฐยื่นมือเข้าไปแก้ปัญหาสังคมโดยตรง ฉะนั้นคนผิวดำและกรรมกรส่วนมากจะเป็นสมาชิกของพรรคเดโมแครต

ทั้งพ่อและแม่ของ ฮิลลารี มีนิสัยค่อนข้างนักเลง ไม่ยอมใครง่าย ๆ และสอนลูกไม่ให้ยอมคน ฮิลลารี ถูกเลี้ยงสอนให้คิดเสมอว่าตัวเองมีความสามารถและมีสิทธิ์มีเสียงเท่ากับเด็กทุกคน ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย สามารถแข่งขันกับผู้ชายได้ทุกอย่าง นอกจากนั้นยังสอนให้รักการอ่านและติดตามเหตุการณ์ของโลกตั้งแต่ลูกสาวยังเล็ก ๆ

การได้จับมือกับประธานาธิบดีหนุ่มก่อให้เกิดกระแสไฟแรงสูงซึ่งดูดบิลล์ คลินตัน ให้มุ่งมั่นเข้าสู่การเมือง ในทำนองเดียวกัน การได้จับมือกับหัวหน้าคนผิวดำก็จุดประกายในหัวใจของ ฮิลลารี ที่จะช่วยแก้ปัญหาสังคม

เหตุการณ์สำคัญนี้เกิดขึ้นเมื่อตอน ฮิลลารี อายุ 14 ขวบ เมื่อบาทหลวงที่โบสถ์ของเธอพยายามจะให้เธอและเพื่อน ๆ คนผิวขาวซึ่งมีอันจะ

กินได้สัมผัสกับอเมริกาที่แท้จริง โดยการพาพวกเธอไปพบกับเด็กยากจนในนครชิคาโกซึ่งส่วนมากเป็นเด็กผิวดำและเด็กที่มาจากอเมริกาใต้ ครั้งหนึ่ง บาทหลวงได้พาพวกเธอไปฟังปาฐกถาของ ดร. มาร์ติน ลูเธอร์ คิง ผู้นำในการเรียกร้องสิทธิของคนผิวดำ คำพูดของ ดร. คิง สร้างความประทับใจให้ ฮิลลารี อย่างยิ่ง หลังจากจบปาฐกถาแล้ว บาทหลวงพา ฮิลลารี และเพื่อน ๆ ไปพบและจับมือกับ ดร. คิง การจับมือกันครั้งนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของ ฮิลลารี ที่ไม่คิดมุ่งหวังจะแสวงหาความสุขจากทรัพย์สินสมบัติเหมือนคนอเมริกันส่วนมาก แต่มุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ลดปัญหาเงินและความมั่งมีทางวัตถุ และหันไปมุ่งทางแบ่งปันกันกับเพื่อนมนุษย์

ในระหว่างอายุ 14 ถึงเกือบ 18 ปี ที่ ฮิลลารี เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยม เธอทำกิจกรรมสารพัดอย่าง จากหนังสือพิมพ์นักเรียน หัวหน้าชั้น และกรรมการสมาคมต่าง ๆ การได้สัมผัสกับความยากจนของเด็กในนครชิคาโกผลักดันให้ ฮิลลารี รู้สึกที่จะทำอะไรสักอย่างเพื่อคนด้อยโอกาส ฉะนั้นเมื่อมีโอกาส เธอจึงเป็นผู้นำในการหาเงินเพื่อช่วยครอบครัวของกรรมกรเก็บผักและผลไม้ในไร่และสวนซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านเธอ

เรื่องนี้คุณอาจไม่เคยได้ยินมาก่อนและคิดไม่ถึงว่าสหรัฐฯ ฯ จะมีการกรยากจนทำงานในไร่และสวนเพราะเคยได้ยินว่าทุกอย่างทำด้วยเครื่องจักร จึงขอชี้แจงว่า ไร่และสวนในสหรัฐฯ ฯ ใช้เครื่องจักรทุนแรงมากมายจริง แต่ก็ยังมีงานอีกเป็นจำนวนมากที่ต้องใช้คนทำ เช่น การเก็บผักและผลไม้บางอย่าง แต่คนอเมริกันไม่ค่อยสนใจทำงานเหล่านี้เพราะเป็นงานหนักและค่าแรงถูก ฉะนั้นกรรมกรในไร่และสวนส่วนมากจะมาจากเม็กซิโกและประเทศลาตินอเมริกา พวกนี้จะต้องไปเรื่อย ๆ เพื่อรับจ้างเก็บผักและผลไม้ เริ่มจากทางตอนใต้ของประเทศในตอนฤดูหนาวเลื่อนขึ้นไปทางเหนือเรื่อย ๆ เมื่ออากาศทางเหนืออุ่นขึ้นและมีผักและผลไม้ให้เก็บ นอกจากงานจะจ่ายค่าแรงต่ำแล้ว งานพวกนี้ยังไม่มีสวัสดิการให้ เด็กที่ตามพ่อแม่ไปด้วยจะไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ และเติบโตขึ้นใน

สภาวะไม่ต่างอะไรกับในประเทศด้อยพัฒนา ในสมัยก่อนพวกนี้ยังมักถูกนายจ้างเอาเปรียบทุกอย่าง

ในสมัยที่ผมเรียนในมหาวิทยาลัยที่แคลิฟอร์เนีย มีคนเริ่มรวบรวมกรรมการเข้าเป็นสมาคมเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ตอนนั้นพวกเจ้าของโรงงานไม่เห็นด้วยกับกรรมการ เกิดการนัดหยุดงานเรื่อย ๆ และพวกเราถูกขอร้องให้หยุดกินนอนเพื่อกดดันเจ้าของสวน นักศึกษาบางพวกถึงกับออกไปสนับสนุนกรรมกร (แต่ผมไม่ได้ไปกับเขาหรอก เพราะไม่แน่ใจสถานภาพของตัวเองนัก) ปัจจุบันนี้ สภาวะของกรรมกรพวกนี้ดีขึ้นเพราะมีกฎหมายคุ้มครอง แต่ก็ยังมีรายงานออกมาเสมอว่า นายจ้างบางคนยังเอาเปรียบแบบผิดกฎหมายถ้าได้โอกาส

ฮิลลารี เรียนเก่งมากและได้รับเลือกเป็นตัวแทนโรงเรียนในการแข่งขันทางวิชาการ เรียนจบด้วยคะแนนสูงติดระดับชาติ และได้รับการยกย่องจากเพื่อนร่วมชั้นทั้งหมดว่าเป็นนักเรียนที่จะได้รับความสำเร็จสูงสุดในชีวิต ถึงอย่างไรก็ตาม เธอไม่สามารถไปเรียนต่อในด้านที่เธออยากเรียนได้ นั่นคือเธอต้องการเป็นมนุษย์อวกาศ เพราะในสมัยนั้นผู้ชายเท่านั้นที่ได้รับโอกาส เธอจึงตัดสินใจไปเรียนที่วิทยาลัยหญิงเวลล์สลีย์ (Wellesley) ที่รัฐแมสซาชูเซตส์

เวลล์สลีย์เป็นวิทยาลัยเก่าแก่ (ก่อตั้ง พ. ศ. 2413) มีชื่อเสียง อยู่นอกเมืองบอสตัน มีนักศึกษาราว 2,000 กว่าคน จึงนับว่าไม่ใหญ่นัก ในสมัยผมเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยน นักศึกษามหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเคยพาไปเที่ยวที่นั่น บริเวณกว่า 1,200 ไร่ของเขาสวยงาม นอกจากนี้นักศึกษายังทำให้สวยขึ้นไปอีก สาเหตุที่นักศึกษาฮาร์วาร์ด พาผมไปที่นั่นก็เพราะเป็นประเพณีว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดซึ่งอยู่ไม่ห่างกันนักมักไปหมายตาสาวเวลล์สลีย์ ในทำนองนักเรียนนายร้อยสมัยก่อนของเราไปหมายตานักเรียนการเรือนที่สวนดุสิต หรืออะไรทำนองนั้น แม้แต่ฮิลลารี เองซึ่งไม่เคยมีวีแววว่าสนใจมีเพื่อนชายในสมัยอยู่โรงเรียนมัธยม

ก็มีแฟนเป็นนักศึกษาฮาร์วาร์ด

สี่ปีในการเรียนมหาวิทยาลัยทำให้ ฮิลลารี สนใจปัญหาสังคมมากขึ้น และต้องการจะเข้าร่วมการแก้ปัญหาด้านนั้นด้วยระบบการเมือง เริ่มจากการเมืองในมหาวิทยาลัย ที่นี่เองที่ความสามารถและความมี “ใจเหล็ก” ของเธอเริ่มปรากฏ และในปีสุดท้ายเธอได้รับเลือกให้เป็นประธานสภานักศึกษา การต่อสู้เพื่อสิทธิของนักศึกษาและของสตรีทำให้เธอได้รับอนุญาตให้เป็นตัวแทนของนักศึกษากล่าวคำปราศรัยในพิธีรับปริญญาของรุ่น นับเป็นครั้งแรกในประวัติของวิทยาลัย

ตามธรรมเนียมพิธีรับปริญญาจะไม่ค่อยมีอะไรเป็นที่น่าสนใจนัก เขาเรียกพิธีนี้ว่า Commencement ซึ่งแปลว่า “การเริ่มต้น” เป็นนัยในการบอกนักศึกษาว่า “คุณเรียนจบแล้วนะ ต่อไปนี้คุณจะต้องออกไป เริ่มต้นกับชีวิตจริงในโลกภายนอก” หรืออะไรทำนองนั้น แต่คำปราศรัยของฮิลลารี รอดแฮม ครั้งนั้นนอกจากจะสร้างความกระเทือนแบบถึงรากแก้วของผู้ใหญ่ที่อยู่ในพิธีแล้ว ยังทำให้ความใจเหล็กและความเป็นสตรีสมัยใหม่ของเธอเป็นที่รู้จักทั่วประเทศอีกด้วย ปีนั้นผมกำลังเรียนปี 3 อยู่ที่แคลิฟอร์เนียและไปทำงานระหว่างภาคฤดูร้อนที่รัฐแมสซาชูเซตต์ ซึ่งอยู่ห่างจากเวลล์สลีย์ไม่มากนัก จึงมีส่วนได้รู้เห็นอยู่บ้างเพราะการกระทำและคำปาฐกถาของเธอเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง ถึงกับนิตยสารไลฟ์ (Life) ซึ่งมีชื่อเสียงมากในสมัยนั้นนำไปลง

ในพิธีรับปริญญาครั้งนั้น วิทยาลัยของเธอได้เชิญวุฒิสมาชิกคนหนึ่งของรัฐแมสซาชูเซตต์ซึ่งเป็นคนผิวดำ และเป็นนิโกรที่มีตำแหน่งทางการเมืองสูงสุดในสหรัฐ ฯ ไปเป็นแขกผู้มีเกียรติและกล่าวปาฐกถาในพิธี หลังจากวุฒิสมาชิกกล่าวจบ ฮิลลารี ก็ขึ้นเวทีเพื่อกล่าวต่อ แต่ก่อนที่เธอจะอ่านสิ่งที่เธอเตรียมมา เธอโจมตีคำปาฐกถาของวุฒิสมาชิกว่าไม่มีอะไรใหม่ได้แต่พูด เป็นการเมืองปกติตามที่เป็นมาซึ่งไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาสังคมได้ ถ้าคุณลืมไป บรรยากาศในสังคมอเมริกันตอนนั้นตึงเครียดมากเพราะ

การลอบสังหาร ดร. คิง และวุฒิสมาชิกโรเบิร์ต เคนเนดี เมื่อปีก่อน และการต่อต้านสงครามเวียดนามอย่างรุนแรงยังมีอยู่ทั่วไป ฮิลลารี เอง ก็เป็นหนึ่งในผู้นำนักศึกษาที่ต่อต้านสงคราม

หลังจากนั้น ฮิลลารี จึงกล่าวคำปราศรัยตามที่เธอและเพื่อนร่วมชั้น ช่วยกันเตรียมมา คำปราศรัยเน้นเรื่องผู้ใหญ่ไม่ทันความเปลี่ยนแปลงในสังคม ไม่เข้าใจและไม่ไว้วางใจคนหนุ่มสาวในยุคนั้น เด็กรุ่นหลังมองไม่เห็นความสำคัญของการแข่งขันเพื่อความร่ำรวยไม่สิ้นสุด ซึ่งเป็นที่น่าเศร้าว่าไม่จำกัดอยู่แต่ในวงธุรกิจ หากแทรกซึมเข้าไปในมหาวิทยาลัยด้วย จุดมุ่งหมายของชีวิตควรจะสูงกว่ำนั้นและสิ่งนั้นแหละที่คนหนุ่มสาวรุ่นเธอจะออกไปค้นหา สิ่งที่สร้างความสั่นสะเทือนที่สุดต่อที่ประชุมในวันนั้น เห็นจะเป็นการจบปาฐกถาด้วยกลอนที่เพื่อนร่วมชั้นคนหนึ่งแต่งขึ้น กลอนขึ้นต้นด้วยความตระนง ก้าวร้าว และดูแคลนผู้ใหญ่ในที่นั้น ดังนี้¹¹

*My entrance into the world of so-called social problems
Must be with quiet laughter, or not at all.
The Hollow Men of anger and bitterness
The bountiful ladies of righteous degradation
All must be left to a bygone age.*

ผมได้ลองถอดเป็นภาษาไทยไว้ ดังนี้

ฉันท้าวออกนอกประตูไปสู่โลก
ไม่เศร้าโศกหวนใยหรือไร้หวัง
หญิงมงามายชายโฉดจงโปรดฟัง
คนล้ำหลังโลกยุคใหม่ไม่ต้องการ

¹¹ จาก David Maraniss, อ้างแล้ว, หน้า 258-59

เมื่อเสร็จพิธีแล้ว ฮิลลารี ก็ไปที่อ่างน้ำใหญ่ซึ่งวิทยาลัยห้ามมิให้ใครลงว่ายน้ำ ถอดเสื้อครุยออกกองไว้กับแว่นตา เหลือแต่ชุดอาบน้ำ โดดลงไปเล่นน้ำกลางอ่างใหญ่เป็นการต่อต้านผู้ใหญ่ในวิทยาลัยเป็นครั้งสุดท้าย ตำรวจไม่รู้จะทำอย่างไร จึงเก็บเสื้อครุยและแว่นตาไป ทำให้เธอต้องคลำทางกลับหอพักเพราะสายตาสั้นจนมองอะไรแทบไม่เห็น

ในช่วงเวลาที่ ฮิลลารี แสดงความใจเหี้ยมของเธอออกมา นั้น บิลล์ คลินตัน นักเป่าแซกโซโฟนระดับมืออาชีพ และมีเพื่อนรอบด้าน ระเหิดไปเรียนหนังสืออยู่ที่ประเทศอังกฤษ บางครั้งเขาคิดถึงบ้านจนน้ำตาไหล เมื่อได้ยินเพลง “บ้านเก่า”

คุณคงแปลกใจว่าเนื้อเพลงอะไรหนอที่สามารถเข้าไปสัมผัสส่วนลึกของหัวใจหนุ่มใหญ่คนนี้น้ำตาไหลได้ ในฐานะที่เคยจากบ้านจากช่องที่แสนรักไปอยู่ในดินแดนแสนไกลและเคยได้ยินเพลงบางเพลงจนคิดถึงบ้าน (และคิดถึงคนร้องในบางกรณี) จนแทบน้ำตาไหล ผมขอถอดเนื้อเพลงเป็นภาษาไทยคร่าว ๆ เพื่อคุณดังนี้ (ถ้าไม่ซึ้งกับภาษาไทยของผม กรุณาดูเนื้อเพลงภาษาอังกฤษในตอนจบ)

ลงรถไฟใจหวิวแลทิวไผ่	มองออกไปเห็นแม่พ่อมารอดฉัน
นั้นยอดหญิงวิ่งช้าช้าจนมาทัน	แสนตื่นตันถึงบ้านเก่าเราโตมา
เรือนทั้งหลังยังอยู่แต่ดูแปลก	มีรอยแตกรอยด่างที่ข้างฝา
ชมไม้ใหญ่ในสวนชวนแกว่ตา	ยอดรักจำ....ยามเย็นเดินเล่นกัน
อนิจจาพวตื้นซ้นกลางดึก	จิงรู้สึกแฉใจนั้นในฝัน
มองผนังทึบสี่เป็นสี่ตัวน	นี่หรือวันกลับบ้านเก่าที่เราคอย

อีกสามเดือนต่อมา ฮิลลารี เข้าเรียนกฎหมายที่มหาวิทยาลัยเยล ก่อนบิลล์ คลินตัน หนึ่งปี หลังจากกลับจากอังกฤษและเข้าเรียนได้เพียง

สัปดาห์เดียว ทั้งสองก็เริ่มสังเกตอีกฝ่ายหนึ่งและเป็นเป้าสายตาของกันและกัน แต่ต่างฝ่ายต่างเหนียม ยังไม่กล้าแนะนำตัวเอง จนวันหนึ่งในขณะที่ ฮิลลารี ไปนั่งทำงานอยู่ในห้องสมุดก็เหลือบเห็น บิลล์ คลินตัน แอบมองเธออยู่ ทุกครั้งที่เธอเหลือบไปทางนั้น เขาก็หลบตา ทั้งสองเล่นเอาเกิดกันอยู่นี้อยู่เป็นนาน ฮิลลารี จึงลุกเดินไปหาเขาแล้วพูดว่า “นี่เธอ ! ถ้าเธอจะเฝ้าแอบมองฉันอย่างนั้น และฉันก็อดที่จะมองมาทางเธอไม่ได้ อย่างน้อยเราก็คควรจะรู้จักกันเสีย ฉันชื่อ ฮิลลารี รอดแฮม จะ” เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ บิลล์ คลินตัน นักพูดระดับยอดเยี่ยม ตกตะลึง อ้าปากค้างและอีกอักขรอยู่นานกว่าจะนึกชื่อตัวเองออก ! ¹²

หลังจากวันนั้นมาทั้งสองก็สนิทสนมกันอย่างรวดเร็ว ฮิลลารี สัมเพื่อนหนุ่มของเธอซึ่งจบไปจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ส่วน บิลล์ คลินตัน เริ่มลิ้ม สวรรค์เสน่ห์หลายคนที่ผ่านมาในชีวิตเขา แทนที่ ฮิลลารี จะเรียนจบตามกำหนด 3 ปี เธอเลือกเรียนต่อไปอีกหนึ่งปีเพื่อรอให้เรียนจบพร้อมกับเขา

คุณเห็นแล้วว่า บิลล์ คลินตัน ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งไปเสียทุกครั้ง เขาแพ้เลือกตั้งต่อนักเรียนหญิงเพื่อเข้าเป็นเลขาธิการของสภานักเรียนเมื่อตอนเรียนมัธยม เขาแพ้เลือกตั้งเข้าเป็นประธานสภานักศึกษาเมื่อเรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย เขาแพ้เลือกตั้งเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเมื่อลงเล่นการเมืองเป็นครั้งแรก แต่ บิลล์ คลินตัน ไม่ใช่คนย่อท้อง่าย เป็นคนมองโลกในแง่ดี มองทุกอย่างว่าเป็นโอกาสและบทเรียน เป็นคนที่ฝรั่งเรียกว่า เมื่อเห็นแก้วที่มีน้ำอยู่ครึ่งหนึ่งก็จะพูดอย่างตื่นเต้นออกมาว่า “เออ ! ดีจริง เรามีน้ำตั้งครึ่งแก้ว” แทนที่จะคิดหรือพูดว่า “ว้า ! แย่จริง ๆ เรามีน้ำเพียงครึ่งแก้วเท่านั้น”

¹² David Maraniss, เพิ่งอ้าง, หน้า 246-47

ฉะนั้น บิลล์ คลินตัน มองการจ่ายแพ็คเกจการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าเป็นชัยชนะอย่างหนึ่ง เป็นนิมิตรดีที่มีคนเลือกเขาเป็นจำนวนมากทั้ง ๆ ที่คู่แข่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาหลายสมัยและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เขาแพ้เพียง 6,000 คะแนนในจำนวนผู้ออกเสียงทั้งหมดกว่าสองแสน และมีข่าวว่าการจ่ายแพ็คเกจเกิดจากการถูกโกง เนื่องจากรื่องการซื้อเสียงและการเล่นไฟฟ้าเป็นสิ่งที่คุ้นเคยจนเป็นประจำในเมืองไทย ผมขอแปลสรุปเรื่องซึ่ง เดวิด มารานิสส์ เขียนไว้ในหน้า 336 ของหนังสือเรื่อง *First in His Class*

“..... พวกอุตสาหกรรมทำนมสดมีเงิน 15,000 เหรียญจะให้ เพื่อให้ชนะการเลือกตั้ง นั่นหมายความว่าเงินนั้นสกปรกและมีจุดหมายโสมม ถ้าคลินตันชนะการเลือกตั้งเขาต้องหาผลประโยชน์ให้พวกนั้น และเงินจำนวนนั้นจะใช้ในเขตเมืองฟอร์ตสมิธซึ่งยังสามารถซื้อเสียงกันได้ บางส่วนของรัฐอาร์แคนซอสในสมัยนั้น ผู้ออกเสียงเลือกตั้งยังออกเสียงด้วยการทำกากบาทบนแผ่นกระดาษแล้วนำไปใส่กล่องกระดาษ มีคำกล่าวหาเสมอว่าในบางแห่ง กล่องกระดาษเหล่านี้เต็มไปด้วยไฟฟ้า ถ้าจะไม่ให้เกิดไฟฟ้า [ผู้สมัคร]ต้องจ่ายเงิน..... เงินนั้นมีคนจะให้แล้ว เพียงแต่ต้องไปรับและนำไปจ่ายเท่านั้น และก็จะได้คะแนนที่ต้องการ คลินตันไม่ได้พูดอะไร ส่วนฮิลลารีบอกว่าจะทำอย่างนั้นไม่ได้เด็ดขาด ถ้าเราไม่ชนะอย่างบริสุทธิ์ก็อย่าชนะเสียดีกว่า”

ในสมัยก่อนอาจมีการโกงการเลือกตั้งด้วยวิธีการใส่ไฟฟ้าในหีบกระดาษ แต่ในสมัยนี้เป็นไปได้ยากแล้วเพราะการออกเสียงเลือกตั้งในสหรัฐ ฯ ส่วนมากใช้เครื่องอัตโนมัติ ไม่มีการขีดกากบาทลงบนแผ่นกระดาษอีกต่อไป และการจะซื้อเสียงจากผู้ออกเสียงโดยตรงนั้นยากมาก เพราะคนของเขามีการศึกษาและรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่มีวัฒนธรรม

ในทำนองนั้น สำหรับด้านการให้เงินแก่พรรคการเมืองและแก่ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อหวังผลประโยชน์และเพื่อสนับสนุนผู้สมัครยังมียังแพร่หลาย เนื่องจากการหาเสียงแพงมากโดยเฉพาะการออกโฆษณาทางโทรทัศน์ซึ่งใช้เงินมากที่สุด ฉะนั้นพรรคการเมืองและผู้สมัครจะพยายามเรียกรายเงินให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อ บิลล์ คลินตัน ลงสมัครครั้งแรก เพื่อน ๆ ก็ส่งเงินไปให้ทันที บางคนก็ส่งไปให้เพียง 50 เหรียญสหรัฐ ๑ บางคนก็ให้มากกว่านั้น (เรื่องนี้เป็นประเพณีคล้าย ๆ ประเพณีการทำบุญ เช่น ทอดกฐินหรือผ้าป่าในเมืองไทย เมื่อเราบอกเพื่อนว่าจะทอดกฐิน เพื่อนก็จะร่วมทำบุญด้วย) นอกจากนั้น ยังมีการเรียกรายเงินจากคนภายนอก จากบริษัทห้างร้าน จากสมาคมต่าง ๆ พวกนี้ให้เงินเพราะสนับสนุนผู้สมัครโดยจิตใจบริสุทธิ์บ้าง แต่ส่วนมากเพื่อหวังผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

เพื่อจำกัดมิให้คนรวยหรือกลุ่มที่มีเงินกองใหญ่มีอิทธิพลทางการเมืองมากเกินไป จนทำให้ระบอบประชาธิปไตยถูกเบียดเบียน รัฐบาลสหรัฐ ๑ จึงมีกฎหมายเพื่อจำกัดจำนวนเงินที่พรรคการเมืองหรือผู้สมัครจะรับได้ เรื่องนี้มีรายละเอียดมากมายจากระดับการเลือกตั้งประธานาธิบดีลงไปถึงการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งจะไม่พูดถึงละ ขอบอกแต่เพียงว่าความพยายามจะใช้เงินเพื่อช่วยผู้สมัครยังมียังอยู่ในสหรัฐ ๑ แต่การใช้เงินเพื่อซื้อเสียงโดยตรงนั้นไม่มี การใช้ความร่ำรวยของตัวเองเพื่อจะให้ชนะเลือกตั้งก็ดูยากเต็มที ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีสองสามครั้งที่แล้วมา มีอภิมาหาเศรษฐีสองคนคือ รอสส์ เพอร์รี่ และ มอลคอล์ม ฟอร์บส์ (เจ้าของนิตยสาร *Forbes* ซึ่งประเมินความร่ำรวยของชาวโลก) พยายามใช้เงินของตัวเองจำนวนมากเพื่อหาเสียง หลังจากสูญเสียไปคนละหลายสิบล้านเหรียญสหรัฐ ๑ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งและปรากฏว่าได้คะแนนไม่ก็เสียง จึง เลิกกันไป

หลังจากแพ้การเลือกตั้งเข้าเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แทนที่ บิลล์

คลินตัน จะเสียใจ ท้อแท้ หรือคิดเปลี่ยนทิศทางการเมือง กลับดูเหมือนจะทำให้เขาตั้งใจแน่วแน่ขึ้นอีก เขาต้อนรับความพ่ายแพ้ด้วยการเริ่มปูทางที่จะเล่นการเมืองขั้นต่อไปด้วยการศึกษาว่าเขาทำอะไรพลาดในการเลือกตั้งครั้งนั้น และเตรียมพร้อมที่จะลงสมัครครั้งต่อไป คุณอาจจะไม่เชื่อเหมือนผมว่าความพร้อมับโอกาสทำให้เกิดโชค แต่การเตรียมตัวให้พร้อมไว้ด้วยวิธีต่าง ๆ ของ บิลล์ คลินตัน ทำให้เขามีโชคเมื่อโอกาสมาถึงในอีก 2 ปีต่อมา

เนื่องจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีทุก 2 ปี บิลล์ คลินตัน จึงมีโอกาสลงสมัครเพื่อชิงตำแหน่งนั้นอีกในปี พ. ศ. 2519 แต่เขาเปลี่ยนทิศทางการเมือง และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นอัยการของรัฐอาร์แคนซอส เรื่องนี้ขอชี้แจงนิดหนึ่งว่าทำไมจึงมีการเลือกตั้งอัยการระดับรัฐ การปกครองในสหรัฐ ฯ แบ่งเป็นหลายระดับ ผมกล่าวถึงระดับรัฐบาลกลางแล้วว่ามีประธานาธิบดีเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารและเป็นผู้แต่งตั้งคณะรัฐมนตรี รวมทั้งรัฐมนตรียุติธรรมซึ่งเป็นอัยการสูงสุดของประเทศ ในระดับรัฐซึ่งมีทั้งหมด 50 รัฐ ประชาชนเลือกข้าหลวงเข้าเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารของรัฐ แต่ระบบการปกครองของรัฐอาจให้มีการเลือกตั้งอัยการของรัฐด้วย ไม่ใช่เป็นการแต่งตั้งโดยข้าหลวง รัฐอาร์แคนซอสมีกฎว่าทั้งข้าหลวงและอัยการของรัฐต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ในสมัยนั้นการเลือกตั้งข้าหลวงและอัยการมีขึ้นทุกสองปี ก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นการเลือกตั้งทุก 4 ปีเมื่อ พ. ศ. 2533

บิลล์ คลินตัน ชนะการเลือกตั้งเข้าเป็นอัยการสูงสุดของรัฐอาร์แคนซอสเมื่ออายุ 30 ปี

6

หลังจากเข้ารับตำแหน่งอัยการของรัฐได้ไม่นาน บิลล์ คลินตัน ก็เริ่ม
 พยายามเข้าชิงตำแหน่งข้าหลวงของรัฐอาร์แคนซอส และสองปีต่อมา เขา
 ก็ได้รับเลือกให้เป็นข้าหลวงของรัฐบ้านเกิดด้วยคะแนนถึง 63 เปอร์เซ็นต์
 ตอนนั้น บิลล์ คลินตัน อายุ 32 ปี นับเป็นข้าหลวงหนุ่มที่สุดในสหรัฐ ฯ
 ในขณะนั้น (แต่ไม่หนุ่มที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐ ฯ ข้าหลวงหนุ่ม
 ที่สุดในประวัติศาสตร์ได้รับเลือกเป็นข้าหลวงรัฐมินิโซตาในปี พ. ศ. 2481
 เมื่ออายุ 31 ปี) ตอนนั้นผมเพิ่งออกจากฟิลิปปินส์และกลับไปอยู่สหรัฐ ฯ
 ได้เดือนกว่า ๆ จึงได้อ่านและได้เห็นการประโคมข่าวของสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะ
 ในเมืองหลวง เรื่องดาวรุ่งทางการเมืองคนใหม่ที่รัฐอาร์แคนซอส
 แต่กระแสการเมืองเป็นสิ่งที่ยุ่ง อาจเปลี่ยนได้อย่างกะทันหัน ดาวรุ่ง
 อาจกลายเป็นดาวร่วงได้อย่างไม่คาดฝัน นั่นคือสิ่งที่เกิดขึ้น อีกสองปี
 ต่อมา บิลล์ คลินตัน แพ้เลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งเดิม กลายเป็นอดีตข้า
 หลวงหนุ่มที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา !

ถึงแม้ความพ่ายแพ้จะสร้างความผิดหวังให้ บิลล์ คลินตัน แต่เขาเป็น
 นักการเมืองอาชีพ หรืออาจเรียกว่าติดการเมืองเหมือนติดยาเสพติด
 เสียแล้ว ฉะนั้นหลังจากแพ้เลือกตั้งและเข้าทำงานอาชีพทนายอยู่กับ
 ฮิลลารี ไม่นาน เขาก็เริ่มพยายามกลับเข้าสมัครเป็นข้าหลวงอีก ในระหว่าง
 ที่รอการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในอีกสองปีข้างหน้า เขาจ้างที่ปรึกษาวิเคราะห์
 สาเหตุของความพ่ายแพ้ของเขา และจะอย่างไรเพื่อจะชนะการเลือก
 ครั้งต่อไป

ในกระบวนการประชาธิปไตยของสหรัฐ ฯ อาชีพสำคัญยิ่งอาชีพหนึ่ง
 ได้แก่ ความเชี่ยวชาญด้านสำรวจและวิเคราะห์ความเห็นของประชาชน
 ที่มีต่อนโยบายและพฤติกรรมของนักการเมือง พรรคการเมืองและนักการเมือง
 มักจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านนี้ให้ติดตามความเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น

ของประชาชนตลอดเวลา โดยเฉพาะในระหว่างการทำเสียงเลือกตั้ง ว่า
จะพูดอะไร หาเสียงอย่างไร ทำตัวอย่างไร ฯลฯ จึงจะได้ผล

การวิเคราะห์พบว่าความพ่ายแพ้มาจากสาเหตุสำคัญ 5 ประการ
ได้แก่ การขาดประสบการณ์ในการปกครอง การไม่ฟังประชาชนอย่าง
ถ่องแท้ ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ การเก็บภาษีรถยนต์และรถบรรทุก
เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปปรับปรุงถนน และความโชคร้ายอันเกิดจากเหตุการณ์
นอกการควบคุมของเขาอีก 3 อย่างคือ ปีนั้นอากาศร้อนมากผิดปกติจน
คนและไก่ตายเป็นจำนวนมาก ทำให้เศรษฐกิจถดถอยลงไปอีก พวกคิวบา
เป็นจำนวนมากซึ่งเข้าไปในอเมริกาโดยผิดกฎหมายถูกรัฐบาลกลางส่งไป
ไว้ที่รัจจัวร์แคนซอส พวกนี้ก่อจลาจลขึ้นสร้างความเดือดร้อนให้คนท้อง
ถิ่นเป็นเวลานาน และความพ่ายแพ้การเลือกตั้งของประธานาธิบดี จิมมี
คาร์เตอร์ ในปีนั้น ส่งผลกระทบถึงผู้สมัครอื่น ๆ ในพรรคเดโมแครตด้วย

การปูทางกลับสู่ตำแหน่งข้าหลวงเริ่มด้วยการให้ บิลล์ คลินตัน ขอโทษ
ชาวอาร์แคนซอสที่ไม่ได้ฟังความเห็นของประชาชนอย่างถ่องแท้ และการ
ใช้ผู้เชี่ยวชาญสำรวจความเห็นของประชาชนอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น นอกจากนี้
จะรู้ความเห็นของชาวอาร์แคนซอสแล้ว การสำรวจและวิเคราะห์ในเวลา
ต่อ ๆ มาพบว่า รายงานของสื่อมวลชนต่าง ๆ ตามปกติไม่สามารถช่วย
สื่อสิ่งที่นักการเมืองต้องการให้ประชาชนเข้าใจได้พอเพียง นอกจากนั้น
การรายงานยังไม่ตรงความจริงไปทุกอย่างด้วย ฉะนั้นคณะของ บิลล์
คลินตัน ต้องออกโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ โดยตรงด้วยการซื้อหน้าหนังสือ
พิมพ์และเวลาโทรทัศน์และวิทยุเอง

ยิ่งไปกว่านั้นการสำรวจยังพบอีกว่า การโจมตีคู่ต่อสู้ด้วยวิธีสกปรก
ต่าง ๆ ได้ผล ถ้าฝ่ายตรงข้ามใช้วิธีสกปรกโดยใช้ความเท็จ ตนเองจะต้อง
ออกตอบโต้ทันที ไม่อย่างนั้นประชาชนจะคิดว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องจริง ฉะนั้น
ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป คณะของ บิลล์ คลินตัน จึงตอบโต้ความสกปรก
เช่นการโจมตีเรื่องส่วนตัวด้วยวิธีเดียวกัน

บิลล์ คลินตัน ได้รับเลือกกลับเข้าเป็นข้าหลวงในปี พ. ศ. 2527 และได้รับเลือกซ้ำอีกเรื่อย ๆ จนเขาชนะเลือกตั้งระดับชาติเข้าเป็นประธานาธิบดีในตอนต้นปี พ. ศ. 2536 ในระหว่างที่เป็นข้าหลวงเป็นเวลา 10 ปีติดต่อกันก่อนที่จะก้าวขึ้นไปเป็นประธานาธิบดี บิลล์ คลินตันทำอะไรต่อมิอะไรไว้มากมาย จึงสามารถผูกใจชาวอาร์แคนซอสไว้ได้ ถ้าจะเขียนกันละเอียดก็คงเป็นหนังสือหลายเล่มซึ่งคุณคงไม่สนใจนัก เรื่องที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงที่สุดทั้งในรัฐอาร์แคนซอสเองและรัฐอื่น ๆ เห็นจะเป็นเรื่องการศึกษา ซึ่งผมค่อนข้างแน่ใจว่าในฐานะอาจารย์คณะครุศาสตร์คุณต้องสนใจเป็นพิเศษ แต่ก่อนกล่าวถึงเรื่องนั้น ขออนุญาตพูดถึงเรื่องที่ผมสนใจเป็นพิเศษหนึ่งก่อน เป็นเรื่องเกี่ยวกับน้องชายต่างพ่อของบิลล์ คลินตันซึ่งอายุน้อยกว่าเขา 10 ปี

มีผู้วิเคราะห์ว่าครอบครัวที่ไม่มีความสุขอันเกิดจากพ่อบ้านติดเหล้าอาจมีผลต่อลูกได้หลายทาง ในทางบวก ลูกอาจพัฒนาตัวเองขึ้นเป็นหลักของครอบครัว โดยเฉพาะลูกคนโต จะให้ความคุ้มครองแม่และน้อง อีกทางหนึ่งลูกอาจจะต้องแสวงหาความสำเร็จบางอย่างให้ตัวเองจนเป็นที่ยอมรับ เพื่อจะให้ผู้อื่นมองข้ามความไม่สงบสุขในบ้าน สำหรับในทางลบ ลูกอาจเกรง ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าเป็นว่า บิลล์ คลินตัน พัฒนาไปในทางบวกทั้งสองด้าน ส่วนน้องชายพัฒนาไปในทางลบ ฉะนั้นในระหว่างที่บิลล์ คลินตัน ได้รับความสำเร็จอย่างใหญ่หลวงทั้งทางด้านการศึกษาและทางการเมือง จนได้เป็นข้าหลวงของรัฐบ้านเกิดเมื่ออายุยังน้อย น้องชายกลายเป็นขี้เมา ถูกจับบ่อย ๆ และในที่สุดก็ค้ายาเสพติด ความเกรงของน้องชายที่เขารักอย่างสุดซึ้งสร้างความผิดหวังและเสียใจให้ บิลล์ คลินตัน อย่างยิ่ง แต่เขาก็ไม่พยายามใช้ตำแหน่งทางการเมืองเพื่อช่วยเหลือน้องชายจนเกิดความเสียหาย

เรื่องที่น่าเศร้าที่สุดของบิลล์ คลินตัน แต่เป็นเรื่องที่แสดงถึงอุดมคติ

และหลักการทางการเมืองในสหรัฐ ฯ เกิดขึ้นกับ บิลล์ คลินตัน ในปี พ. ศ. 2527 ขณะที่เขาเป็นข้าหลวง ตอนต้นปีนั้น ตำรวจสืบทราบว่ามีน้องชายของเขาซึ่งติดยาเสพติดโคเคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดนั้นด้วย¹³ จึงวางแผนที่จะจับในขณะที่ทำการค้าอย่างคาวตึงเขา แต่เนื่องจากผู้ที่ตำรวจต้องการจับเป็นถึงน้องชายข้าหลวง ฉะนั้นเพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อตัวข้าหลวง ตำรวจจึงรายงานแผนงานให้ บิลล์ คลินตัน รู้ล่วงหน้า คุณคงพอเดาได้ว่าในประเทศต่าง ๆ ที่การพัฒนาทางการเมืองยังไม่ก้าวหน้านัก ถ้าข้าหลวงไม่บอกน้องชายถึงแผนการของตำรวจเสียก่อน ก็คงเล่นงานตำรวจเสียเลย แต่ในสหรัฐ ฯ จรรยาทางการเมืองของเขาสูงพอ ฉะนั้น บิลล์ คลินตัน บอกตำรวจให้ทำทุกอย่างไปตามตัวบทกฎหมาย

บิลล์ คลินตัน รอผลของการสืบสวนด้วยความกระสับกระส่ายอยู่หลายสัปดาห์ จนในที่สุดน้องชายถูกตำรวจจับได้ เนื่องจากน้องชายเขา รับสารภาพและรับเป็นพยานในการสืบสวนและลงโทษนักค้ายาเสพติดรายใหญ่อื่น ๆ และยอมเข้ารักษาตัวจากยาเสพติด ศาลจึงตัดสินจำคุกเขาเพียงสองปี สิ่งนี้น้องชายได้รับความช่วยเหลือจากพี่ชายและพี่สะใภ้ ซึ่งมีเส้นสายทางด้านรู้จักคนเป็นจำนวนมาก ได้แก่การหาทนายที่ดีให้น้อง

¹³ โคเคนต่างกับยาเสพติดพวกฝิ่นและเฮโรอีนซึ่งแพร่หลายในเอเชีย โคเคนทำจากใบไม้ชนิดหนึ่งชื่อว่าโคคาซึ่งมีมากที่สุดในอเมริกาใต้ ชาวพื้นเมืองใช้เคียวคล้ายคนไทยสมัยหนึ่งเคียวใบกระท่อม เพื่อช่วยป้องกันการวิงเวียนศีรษะอันเนื่องมาจากการขึ้นไปในที่สูงซึ่งมีก๊าซออกซิเจนน้อย โคเคนที่ชาวอเมริกันสูดเข้าจมูกจนติดกันมากนั้นเป็นผงสีขาวซึ่งได้มาจากการกลั่นส่วนผลระหว่างใบไม้นั้นกับสารเคมีอื่น การค้าขายโคเคนสร้างความร่ำรวยให้ผู้ค้าในอเมริกาใต้เป็นจำนวนมาก และสร้างปัญหาสังคมให้ประเทศเหล่านั้นอย่างใหญ่หลวง เพราะอิทธิพลของพวกนี้เข้าครอบงำในวงการต่าง ๆ แม้แต่ประเทศที่ไม่ผลิตและไม่มีคนใช้มากก็ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะประเทศเล็ก ๆ ในกลุ่มทะเลแคริบเบียน เนื่องจากประเทศเหล่านี้ไม่มีกำลังทรัพย์พอที่จะไปสู้รบตบมือกับพวกค้ายาเสพติดซึ่งมีเงินมหาศาล

ไม่อย่างนั้น น้องชายอาจไม่รับสารภาพและร่วมมือกับทางการ ในกรณีนั้น ศาลอาจตัดสินจำคุกเขาเป็นเวลานาน

สำหรับเรื่องการศึกษาขอเล่าคร่าว ๆ ดังที่กล่าวแล้วว่า บิลล์ คลินตัน มีความพึงใจเป็นเบื้องต้นตั้งแต่สมัยเข้าเรียนกับนักศึกษาที่มีภูมิหลังต่าง ๆ กันที่มหาวิทยาลัยยอร์ชทาวน์แล้วว่า คนเกิดมาไม่ต่างกัน แต่พัฒนาต่างกันเพราะโอกาสทางการศึกษา นอกจากนั้นยังมีความเชื่ออีกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐอาร์แคนซอสจะสำเร็จไม่ได้ถ้าการศึกษาเบื้องต้นยังล้าหลัง ในขณะนั้นการสำรวจพบสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ เช่น โรงเรียนมัธยมถึง 180 แห่งไม่มีการสอนภาษาต่างประเทศ 148 แห่งไม่สอนวิชาฟิสิกส์ และ 135 แห่งไม่สอนคณิตศาสตร์ระดับสูง ครูในบางท้องถิ่น รวมทั้งแถบบ้านเกิดของ บิลล์ คลินตัน ด้วย ได้เงินเดือนน้อยจนไม่พอเลี้ยงลูก ต้องพึ่งโครงการอาหารกลางวันทั้งที่โรงเรียนและการช่วยเหลือจากรัฐบาลกลาง¹⁴

ครูเป็นจำนวนมากไม่มีความรู้ได้มาตรฐาน มีเรื่องเล่าว่าในการสำรวจครั้งหนึ่งพบว่าครูประวัติศาสตร์คนหนึ่งสอนเด็กมาเป็นเวลานานเกี่ยวกับสงครามโลกครั้งที่ 11 ครูคนนั้นหาว่าสิ่งที่แกอ่านจากตำรานั้นหมายความว่าสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเขียนถึงสงครามครั้งนั้นโดยใช้ตัวเลขโรมันว่า World War II¹⁵

ในระหว่างนั้นมีเหตุการณ์อีกสองอย่างที่ช่วยกระตุ้นให้การปฏิรูปการศึกษาได้รับการยอมรับจากประชาชนอย่างกว้างขวางถึงแม้ว่าพวกเขา

¹⁴ รัฐบาลมีโครงการช่วยเหลือคนจนหลายแบบ สำหรับในโรงเรียน เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะได้รับอาหารกลางวันจากโรงเรียน ในอีกระดับหนึ่ง รัฐบาลช่วยเหลือครอบครัวยากจนด้วยการออกบัตรอาหาร (Food Stamps) ให้ ครอบครัวยากจนได้รับแจกบัตรนี้เป็นระยะ ๆ และสามารถนำไปซื้ออาหารตามร้านขายเครื่องประกอบอาหารได้ทั่วไป ร้านเหล่านั้นจะเก็บบัตรไว้ขึ้นเงินจากรัฐ ตัวเลขล่าสุดบ่งว่าคนอเมริกันราว 17 ล้านคน หรือประมาณ 6.3 เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมด จนมากพอที่จะขอรับบัตรอาหารจากรัฐได้

¹⁵ Maraniss, อ้างแล้ว, หน้า 412

จะต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น เหตุการณ์หนึ่งได้แก่การวิจัยของคณะกรรมการธิการด้านมาตรฐานการศึกษาของชาติพบว่าสหรัฐ ฯ กำลังจะล่าหลังประเทศอื่นในด้านการศึกษาเบื้องต้น สร้างความตื่นตัวให้กับประชาชนทั่วประเทศ และเป็นข้ออ้างของ บิลล์ คลินตัน (การวิจัยแนวนี้นี้เขาทำกันอยู่เรื่อย ๆ) เหตุการณ์ที่สอง ได้แก่ ศาลฎีกาของรัฐอาร์แคนซอสประกาศว่าวิธีการใช้เงินเพื่อการศึกษาของรัฐขัดต่อรัฐธรรมนูญ ในสมัยนั้นการจ่ายเงินให้กับโรงเรียนเป็นไปตามสัดส่วนของภาษีที่เก็บได้ในท้องถิ่น ท้องถิ่นไหนที่ยากจนก็ได้เงินน้อย ไม่มีโอกาสปรับปรุงโรงเรียน จนเรียกได้ว่าไม่มีโอกาสได้พูดได้เกิดเหมือนโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นผู้มีอันจะกิน ศาลสั่งให้เปลี่ยนวิธีการแบ่งเงินให้ทุกท้องถิ่นได้เท่า ๆ กันตามจำนวนนักเรียน

บิลล์ คลินตัน ทำการยุทธเพื่อปฏิรูปการศึกษาแบบออกสงครามทีเดียว ฮิลลารี เอง (ซึ่งตอนนั้นเปลี่ยนนามสกุลเป็น คลินตัน แล้วเนื่องจากการใช้นามสกุลเดิมได้รับการต่อต้านจากชาวอาร์แคนซอสเป็นจำนวนมาก) ก็ลาพักจากสำนักงานทนายความเพื่อเข้าร่วมมือในด้านการออกแบบการปฏิรูป ส่วน บิลล์ คลินตัน เองใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในด้านการเมืองซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะความจำเป็นที่จะต้องเก็บภาษีเพิ่มขึ้น การเก็บภาษีเพิ่มนี้ยากเป็นพิเศษในรัฐนี้ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐที่มีภาระทางภาษีต่ำที่สุดภายในประเทศ คุณคงจำได้ว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ บิลล์ คลินตัน แพ้การเลือกตั้งหลังจากเป็นข้าหลวงในสมัยแรกได้สองปีได้แก่การขึ้นภาษีรถยนต์และรถบรรทุกเพื่อนำเงินไปปรับปรุงถนน

บิลล์ คลินตัน ทุ่มเทเวลาเพื่อเข้าถึงประชาชน การนอนน้อยและความสามารถในการพูดช่วยเขามากทีเดียว เมื่อการรณรงค์เข้าขั้นวิกฤติ บิลล์ คลินตัน แทบไม่หลับไม่นอน ในการพูดเปิดประชุมสภาผู้แทนของรัฐอาร์แคนซอสนัดพิเศษเพื่อพิจารณากฎหมายปฏิรูปการศึกษามีการ ถ่ายทอดโทรทัศน์ การพูดของ บิลล์ คลินตัน ครั้งนั้นสร้างความ

ประทับใจให้ชาวอาร์แคนซอส้อย่างยิ่ง ถึงแม้ผมจะไม่มีโอกาสดูโทรทัศน์ ผมพอจะจินตนาการได้จากการอ่านว่าการพูดนั้นเป็นอย่างไรเพราะผมเห็นเขาพูดทางโทรทัศน์เป็นประจำในระยะ 8 ปีมานี้

มีรายงานว่าครั้งนั้นเขาใส่อารมณ์เข้าไปอย่างเต็มที่และก่อให้เกิดอารมณ์แก่ชาวอาร์แคนซอสี่ไม่น้อยกว่ากัน เขาจบการพูดด้วยการอ่านบทกลอนของโรเบิร์ต ฟรอสต์ ซึ่งชาวอเมริกันส่วนมากเข้าใจดี เป็นกลอนที่อ้างถึงความจำเป็นในชีวิตที่จะต้องเลือกเดินทางใดทางหนึ่ง ชื่อว่า The Road Not Taken ผมเองประทับใจกับกลอนนั้นมากและได้ถอดไว้ในหนังสือ *จดหมายจากบ้านนา* และให้ชื่อว่า “ทางสองแพร่ง” (ถ้าคุณลืมไปแล้ว กรุณาเปิดหนังสือเล่มนั้นหน้า 299-300)

การปฏิรูปประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง รวมทั้งการลดขนาดชั้นเรียน ลดจำนวนวันหยุด เพิ่มการศึกษาภาคบังคับ รวมทั้งบังคับให้มีโรงเรียนอนุบาล บังคับให้สอนภาษาต่างประเทศ และยกระดับการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ การสอบมาตรฐานสำหรับชั้น ประถม 3 ประถม 6 และมัธยม 2 การให้เด็กที่สอบไม่ผ่านเรียนซ้ำพร้อมกับได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษ และที่สำคัญที่สุดได้แก่ การสอบมาตรฐานความรู้ของครู การสอบครูนี้มีเรื่องน่าสนใจถึงน่าเศร้า สมาคมครูต่อต้านอย่างรุนแรง หลังจากกฎหมายผ่านแล้ว การทดสอบรอบแรกใช้มาตรฐานต่ำมากเท่ากับระดับการศึกษาของนักเรียนมัธยม 2 เท่านั้น ปรากฏว่าครูเป็นจำนวนมากสอบตก และหลังจากให้เรียนพิเศษและสอบแก้ตัวใหม่อีกหลายครั้ง 3.5 เปอร์เซ็นต์ของครูต้องออกไปเพราะสอบไม่ผ่าน เรื่องนี้ไม่น่าเป็นไปได้ในอเมริกาเมื่อไม่นานมานี้ แต่เกิดขึ้นที่รัฐของผู้ที่ถือไม่นานต่อมาจะขึ้นเป็นประธานาธิบดี¹⁶

¹⁶ Meredith L. Oakley. **On the Make.** The Rise of Bill Clinton. Washington, D. C.: Regnery Publishing, Inc. 1994, p. 292.

ดังที่กล่าวแล้ว กระแสการเมืองเปลี่ยนได้อย่างกะทันหัน เพราะผู้ออกเสียงจำอะไรไม่ได้มากนัก ฉะนั้นดาวรุ่งทางการเมืองอาจเป็นดาวร่วงได้ง่าย ๆ หลังจากสหรัฐ ฯ ปราบ ชัดดัม ฮุสเซน ลงอย่างราบคาบในปี พ. ศ. 2534 ประธานาธิบดี ยอร์ช บุช ได้รับการยกย่องจากชาวอเมริกันอย่างท่วมท้น จนใคร ๆ คิดว่า ในการเลือกตั้งในปลายปีต่อไป จะไม่มีใครกล้าลงสู้ แต่ บิลล์ คลินตัน โดดลงไปสู้และก็สามารถเอาชนะ ยอร์ช บุช ในขณะที่ฝ่ายหลังยังรั้งตำแหน่งประธานาธิบดีอยู่

ในการหาเสียงเลือกตั้งครั้งนั้น มีเรื่องผู้หญิงเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ส่วนมากเป็นแต่เพียงข่าวลือที่พวกสื่อ่นำมาลง ยกเว้นคนหนึ่งซึ่งออกมาเปิดโปงว่าเคยมีความสัมพันธ์ทางชู้สาวกับ บิลล์ คลินตัน เป็นเวลาหลายปีในขณะที่เขาเป็นข้าหลวงพร้อมทั้งได้อัดเสียงทางโทรศัพท์ไว้ด้วย พวกหนังสือพิมพ์ประโคมข่าวกันสนุก และฝ่ายตรงข้ามก็โจมตีอย่างเผ็ดร้อน นอกจากนั้นยังมีเรื่องการต่อต้านสงครามเวียดนามและการเล็งการเกณฑ์ทหารของ บิลล์ คลินตัน อีกด้วย เมื่อเห็นฝ่ายตรงข้ามโจมตีทางโทรศัพท์แล้ว ผมคิดเหมือนกันว่า บิลล์ คลินตัน อาจจะไปไม่รอด แต่ผลการเลือกตั้งออกมา ปรากฏว่า บิลล์ คลินตันชนะ นับว่าเป็นความมหัศจรรย์อย่างหนึ่งที่เดียว

การเอาชนะการเลือกตั้งประธานาธิบดีมีปัจจัยหลากหลาย และก็มีคนวิเคราะห์กันไว้เป็นหนังสือมากมาย ต้องใช้เกวียนบรรทุกจึงจะหมด ผู้ไม่สนใจการเมืองอย่างคุณคงไม่สนใจอ่าน ฉะนั้นขอพูดถึงอย่างเดียวซึ่งผู้สนับสนุน บิลล์ คลินตัน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดถึงกับเขียนไว้เป็นคำขวัญว่า “It’s the economy, stupid.” ถ้าจะแปลก็คงเป็น “เรื่องเศรษฐกิจจงคิดไว้อย่าได้โง่” เรื่องนี้ตีความหมายได้ว่า ในการเลือกตั้งในระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น เรื่องปากเรื่องท้องสำคัญที่สุด ในขณะนั้นถึงแม้ ยอร์ช บุช จะได้รับการยกย่องเนื่องจากปราบ ชัดดัม ฮุสเซน มาหยก ๆ แต่เศรษฐกิจกำลังประสบปัญหา ฉะนั้นเพียงเวลาไม่นาน ผู้ออก

เสียงเลือกตั้งก็ลืมหูลืมตา หันมานึกถึงปากท้องซึ่งเป็นปัญหาประจำวัน ปัจจัยสำคัญยิ่งที่ทำให้ บิลล์ คลินตัน ได้รับเลือกตั้งสมัยที่สองในปี พ. ศ. 2539 ได้แก่การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องในสหรัฐ ฯ ในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสมัยแรก

7

การก้าวจากครอบครัวบ้านนอก จากมุมหนึ่งของรัฐที่ยากจนที่สุด เข้าเป็นประธานาธิบดีของประเทศมหาอำนาจที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย เป็นความสำเร็จอย่างใหญ่หลวง ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความสำเร็จมีมากมาย แต่ละ สิ่งสำคัญเบื้องต้นย่อมได้แก่ความสามารถและการเตรียมตัวเป็นเวลานานของ บิลล์ คลินตัน เอง สิ่งเหล่านี้ได้รับการเสริมด้วยความสามารถของภรรยาซึ่งมีบทบาทสำคัญในทุกะดับของการไต่เต้าทางการเมืองของเขา นอกจากนั้นยังมีเหตุการณ์เฉพาะซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างที่เขาสมัครเข้ารับเลือกตั้ง เช่น ภาวะเศรษฐกิจถดถอยซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนมักโทษว่าเป็นความผิดของประธานาธิบดีผู้กำลังรั้งตำแหน่งอยู่ การได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีสองสมัยติดต่อกันนับเป็นความสำเร็จอีกระดับหนึ่ง

ถึงอย่างไรก็ตาม ประวัติศาสตร์จะจารึกความสำเร็จของ บิลล์ คลินตัน พร้อมกับข้อแม้หรือเชิงอรรถสำคัญไว้ด้วย นั่นคือ เรื่องชู้สาว อันฉาวโฉ่หลายครั้ง เรื่องหนึ่งเกิดจากผู้หญิงคนหนึ่งฟ้องว่าเขาลวนลามเธอในโรงแรมเมื่อสมัยเขายังเป็นข้าหลวง เรื่องนี้ขึ้นศาลแต่ในที่สุดตกลงกันได้โดยฝ่าย บิลล์ คลินตัน จ่ายเงินเป็นจำนวนมาก จึงเลิกกันไป ผู้หญิงอีกคนหนึ่งกล่าวหาว่าเขาลวนลามเธอในทำเนียบขาว แต่เรื่องนี้พิสูจน์อะไรไม่ได้ จึงตกกันไป เรื่องที่คุณอาจได้ข่าวละเอียดกว่าคือ เรื่องพนักงานสาวอายุ 24 ปีซึ่งกำลังฝึกงานอยู่ในทำเนียบขาว เป็นเรื่อง

อื้อฉาวที่สุด

ทำไม บิลล์ คลินตัน จึงดความเจ้าชู้ไม่ได้ทั้ง ๆ ที่นอกจากจะรู้ว่าผิด กฎเกณฑ์ทางสังคมแล้วยังทำให้ประวัติความสำเร็จของเขาต่างพร้อยอีกด้วย ?

ผมได้เสนอให้คุณลองคิดดูตั้งแต่ตอนต้นแล้วว่า ความเจ้าชู้ของ บิลล์ คลินตัน เป็นกรรมพันธุ์หรือไม่ ผมไม่แน่ใจว่าคุณคิดอย่างไร มีผู้เสนอว่าไม่ใช่ ที่เขาเป็นอย่างนั้นเพราะความไม่สงบสุขในครอบครัวในสมัยเป็นเด็กทำให้เขาต้องแสวงหาการยอมรับจากคนอื่นอยู่เสมอ การเสาะหาความสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามอย่างไม่หยุดหย่อน และการเล่นการเมืองเป็น สิ่งเดียวกันในแง่ที่มีรากฐานมาจากความต้องการให้มีคนเห็นด้วย ผมไม่ใช่นักจิตวิทยา จึงไม่ทราบว่าจะเรื่องนี้จะเป็นไปได้หรือไม่

นอกจากนั้นยังมีผู้เสนออีกว่า ถึงแม้ ฮิลลารี จะยอมสละทุกอย่างตามสามีไปอยู่ในรัฐที่ยากจนเพื่อสนับสนุนชีวิตการเมืองของเขา และก็มีบทบาทสำคัญยิ่งในความสำเร็จของเขาด้วย แต่ชีวิตการแต่งงานของคู่นี้ไม่มีความสุข ต้องทะเลาะเบาะแว้งกันจนเกือบ ๆ จะหย่ากันหลายครั้งที่ไม่หย่ากันเพราะต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกัน เรื่องการทะเลาะกันเป็นที่รู้กันทั่วไป แต่เพราะอะไรเป็นสาเหตุคงยากแก่การเจาะจงลงไป เป็นไปได้ไหมว่าความไม่สุขในบ้าน การมีภรรยาที่เก่งทุกอย่างแต่ไม่โรमानติกเลย ทำให้ บิลล์ คลินตัน ต้องออกไปหาเศษหาเลยข้างนอก ? หรือว่าเขามีสัญชาติหมู่ จึงอดกินตามไม่ได้ ? กรรมพันธุ์หรือสิ่งแวดล้อมทำให้เขาเจ้าชู้ ? หรือว่าทั้งสองอย่าง หรือว่าเป็นเรื่องกรรม ? หรือว่าเป็นเรื่องหมองูตายเพราะงู ?

เราคงชี้ขาดไม่ได้ว่าอะไรเป็นเหตุ แต่ผลลัพธ์คือ บิลล์ คลินตัน ถูกสภาผู้แทนราษฎรฟ้องในแง่ต่าง ๆ เนื่องมาจากความสัมพันธ์กับพนักงานสาวคนนั้น ในรัฐธรรมนูญสหรัฐ สภาผู้แทนราษฎรอาจฟ้องประธานาธิบดีได้ใน 3 กรณี ได้แก่ “กบฏ รับสินบน หรืออาชญากรรม

และความผิดร้ายแรงอย่างอื่น” หลังจากพิจารณาหลักฐานว่า
ประธานาธิบดีกระทำความผิด สมาชิกวุฒิสภาจะส่งฟ้องต่อวุฒิสภาเพื่อ
เอาความผิด สมาชิกวุฒิสภาจะทำหน้าที่เสมือนลูกขุนโดยมีประธานศาล
ฎีกาเป็นประธาน ถ้าสมาชิกสองในสามของวุฒิสภาลงมติว่ามีความผิด
จริง ประธานาธิบดีจะถูกไล่ออกจากตำแหน่ง

ในประวัติศาสตร์ของสหรัฐ ฯ ประธานาธิบดีแอนดรู จอห์นสัน เคย
ถูกสภาผู้แทน ฯ ส่งฟ้องต่อวุฒิสภาในฐานะกบฏสมัยหลังสงครามกลาง
เมือง แต่วุฒิสภาขาดมติไปหนึ่งเสียงจึงลงโทษไล่ออกไม่ได้ ตอนสมัย
ผมเรียนอยู่ที่สหรัฐ ฯ ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ถูกคณะกรรมการ
ทางกฎหมายของสภาผู้แทน ฯ สอบสวนกรณีปกป้องผู้กระทำความผิดในการ
ลอบเข้าไปขโมยความลับในที่ทำงานของพรรคตรงกันข้ามและลงความ
เห็นว่าควรส่งฟ้อง แต่ประธานาธิบดีนิกสันชิงลาออกเสียก่อน

ประธานาธิบดีคลินตัน ถูกสอบสวนเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเรื่อง
ซุสสาว ในการสอบสวนครั้งนี้เอง ที่ผมเห็นความสามารถทางการพูดหลบ
ความจริงต่าง ๆ ของ บิลล์ คลินตัน และคนเป็นจำนวนมากที่เกี่ยวข้อง
บางที่เขาเล่นคำกันขนาดที่เราเรียกได้ว่า “ไปน้ำซุน ฯ” ที่เดียว บิลล์
คลินตัน นั้น ดูเก่งเป็นพิเศษ สมกับสมญานามที่พวกศัตรูทางการเมือง
ของเขาตั้งให้ว่า “Slick Willie” หรือ “พ้อปลาไหล” ที่เดียว นอกจากเล่น
ลิ้นเก่งแล้ว หลาย ๆ คนที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้ไม่ว่าหญิงหรือชายใช้วิธีบอก
ผู้สอบสวนว่า “จำไม่ได้” ถ้าพวกเขาไม่ยอมตอบอะไรที่อาจทำให้ตัวจน
แถม เขาจะใช้วิธีนี้ จนผมอดคิดไม่ได้ว่าพวก “แรด” นี่ชอบทั้งการเล่นลิ้น
และทั้งการหลงลืมเมื่อจำเป็น

ถึงอย่างไรก็ตาม สมาชิกวุฒิสภาลงความเห็นว่ประธานาธิบดี บิลล์
คลินตัน มีความผิดจริง จึงส่งฟ้องต่อวุฒิสภา แต่วุฒิสภาไม่สามารถหา
เสียงสองในสามเพื่อจะเอาความผิดได้ เขาจึงรอดตัวไป

บิลล์ คลินตัน จะหมดวาระ และลงจากตำแหน่งในวันที่ 20 มกราคม พ. ศ. 2544 เมื่ออายุเพียง 54 ปี จึงนับว่าเป็นอดีตประธานาธิบดีที่ยังหนุ่มมาก เขาจะไปทำอะไรหลังจากพ้นตำแหน่งซึ่งมีอำนาจที่สุดในโลก ?

ทางเลือกมีมากมาย บิลล์ คลินตัน อาจจะไปเล่นการเมืองระดับอื่น อีกก็ได้เพราะไม่มีใครห้าม แต่เขาคงไม่ทำอย่างนั้น คงต้องพยายามหาเงินเพื่อใช้หนี้ค่าทนายมากกว่า เพราะการถูกฟ้องสองครั้งในระหว่างที่อยู่ในตำแหน่ง 8 ปี สร้างหนี้ให้ บิลล์ คลินตัน มากมาย ถึงแม้ผู้สนับสนุนจะช่วยหาเงินมาจ่ายให้หลายล้านเหรียญแล้ว มีข่าวว่าเขายังค้างค่าทนายอยู่อีกประมาณ 8 ล้านเหรียญสหรัฐ ๕ นับว่าเป็นหนี้สูงมากเมื่อเทียบกับรายได้และทรัพย์สินสมบัติของเขา ทั้งนี้เพราะ บิลล์ คลินตัน มาจากครอบครัวของคนธรรมดาสามัญชน พ่อแม่ไม่ได้สร้างสมบัติอะไรไว้ให้ ตัวเขาเองเล่นการเมืองมาตลอด และอาชีพการเมืองในสหรัฐ ๕ ไม่เหมือนอาชีพอื่น จะไม่สร้างความร่ำรวยให้ใคร ๆ ทั้งสิ้นในระหว่างที่อยู่ในตำแหน่ง

ในระหว่างที่ บิลล์ คลินตัน เป็นข้าหลวงอยู่ที่รัฐอาร์แคนซอสเป็นเวลาทั้งหมด 12 ปี เขาได้เงินเดือนสูงสุดปีละ 35,000 เหรียญสหรัฐ ๕ ซึ่งไม่มากเลย เลขาธิการในสำนักงานเป็นจำนวนมากได้ค่าจ้างมากกว่านั้น รัฐมีบ้าน มีรถ และมีบางอย่างให้ตามตำแหน่งอีก แต่ไม่มากเลย ในระหว่างนั้น ฮิลลารี ทำงานเป็นทนายเป็นบางตอนแต่ก็มีรายได้เพียงชนชั้นกลางเท่านั้น ในระหว่างที่อยู่ในตำแหน่งประธานาธิบดี 8 ปี เขาได้ค่าตอบแทนปีละ 200,000 เหรียญสหรัฐ ๕ พร้อมกับค่ารับรองและอื่น ๆ ที่มากับตำแหน่ง ซึ่งไม่มากนัก รายได้ปีละ 200,000 ถือว่าอยู่ในระดับสูงของชนชั้นกลางในสหรัฐ ๕ ส่วน ฮิลลารี ไม่มีรายได้ประจำอะไร

เป็นของตัวเอง ครั่งหนึ่งเธอได้ค่าเขียนหนังสือเรื่อง *It Takes a Village*¹⁷ เป็นเงินถึง 742,852 เหรียญสหรัฐ ฯ (ถ้าผมขายหนังสือได้สักเล่มละ 1% ของเธอ เด็กไทยคงได้ทุนการศึกษาอีกแยะทีเดียว !) แต่หลังจากเสียภาษีให้รัฐแล้ว เธออุทิศเงินนั้นทั้งหมดเพื่อการกุศล

ฉะนั้นหลังจากลงตำแหน่ง บิลล์ คลินตัน มีสมบัติไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นเนื่องจาก ฮิลลารี จะเป็นฝ่ายลงเล่นการเมืองในอนาคต ฉะนั้น บิลล์ คลินตัน จะต้องเป็นผู้หาเงินเองเพื่อมาใช้หนี้ค่านาย

อดีตประธานาธิบดีมีรายได้และอาจหาเงินได้อย่างไร ? ขอกล่าวถึงรายได้ประจำก่อน

ในปัจจุบัน อดีตประธานาธิบดีมีรายได้จากบำนาญปีละ 148,400 เหรียญสหรัฐ ฯ นอกจากนั้นยังได้ค่าใช้จ่ายอย่างอื่นเพื่อทำสำนักงานอีกปีละ 96,000 เหรียญ (รวมเป็นเงินไทยได้เดือนละกว่า 800,00 บาท) ได้สำนักงานและส่งไปรษณีย์ส่วนตัวโดยไม่ต้องเสียเงิน นอกจากนั้นอดีตประธานาธิบดีซึ่งเคยเป็นทหารอาจได้บำนาญจากทหารบ้าง หรือผู้ที่ทำงาน

¹⁷ Hillary Rodham Clinton. *It Takes a Village and Other Lessons Children Teach Us*. New York: Simon & Schuster, 1996. หนังสือเรื่องนี้เกี่ยวกับ ฮิลลารี ค้นหาริธีที่จะทำให้สังคมเป็นเสมือนชุมชนที่จะปูทางให้เด็กโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสามารถ มีความอดทน และมีความห่วงใยต่อเพื่อนมนุษย์ ฮิลลารีเชื่อว่า ถ้าเราเห็นว่าสิ่งนั้นสำคัญ เราต้องเปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างของเรา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจยุคโลกาภิวัตน์ พร้อมทั้งวิวัฒนาการของสังคม ทำให้เราร่ำรวยขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความกดดันให้กับชีวิตครอบครัว ทำให้เรายากจนลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางอารมณ์ หรือทางวิญญาณ ทางที่เราจะสร้างอนาคตที่ดีให้ลูกหลานต้องเริ่มที่การดูแลสุขภาพที่แท้จริงของเด็ก ทำความเข้าใจผลงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กที่มีอยู่มากมายแล้ว การฟังเด็กว่าเขาพยายามพูดอะไร การค้นหาใจของสังคมที่เคยผูกพันเราไว้ด้วยกัน การเปิดใจมองดูสังคมและวัฒนธรรมอื่นว่าเขาเลี้ยงเด็กกันอย่างไร และการค้นหา “สังคม” หรือ “village” ที่จะเป็นแหล่งชีทางได้ ไม่ว่าจะเป็นในบ้าน ในโรงเรียน ในวัด ในโบสถ์ ในสถานที่ทำงาน ในองค์กรอิสระ หรือแม้แต่ใน “พ่อข้าวสารข้อมูล”

อย่างอื่นมาก่อน อาจได้บำนาญจากงานนั้นด้วย สำหรับอดีตประธานาธิบดี ซึ่งร่ำรวยมาก่อน เช่น ยอร์ช บุช รายได้ส่วนใหญ่อาจมาจากสมบัติเดิม บิลล์ คลินตัน ไม่มีสมบัติเดิมมาก่อน แม้แต่บ้านตัวเองก็ไม่เคยมีเพราะอยู่บ้านหลวงมานาน เพิ่งมาซื้อเมื่อเร็ว ๆ นี้ที่รัฐนิวเจอร์คเนื่องจากฮิลลารีไปตั้งถิ่นฐานเพื่อเล่นการเมืองที่นั่น นักการเมืองในตำแหน่งสูง ๆ ถึงแม้จะไม่มีรายได้มากมายในระหว่างอยู่ในตำแหน่ง แต่เมื่อออกจากตำแหน่งจะมีโอกาสหาเงินได้หลายทางถ้าต้องการ

อดีตประธานาธิบดีจะได้เงินเป็นจำนวนมากจากการเขียนหนังสือ โดยเฉพาะหนังสือเกี่ยวกับความทรงจำในระหว่างที่อยู่ในอำนาจ ซึ่งเรียกว่า Memoir ถ้า บิลล์ คลินตัน จะเขียนหนังสือจำพวกนี้อาจได้เงินล่วงหน้าหลายล้านเหรียญสหรัฐ ฯ บวกกับส่วนหนึ่งที่จะได้จากการขายแต่ละเล่มก็เป็นเงินจำนวนมากทีเดียว อดีตประธานาธิบดี เช่น ริชาร์ด นิกสัน และ จิมมี คาร์เตอร์ ได้เงินเป็นจำนวนมากจากการเขียนหนังสือ ทั้งในด้านการความทรงจำและทางด้านอื่น ๆ ในสหรัฐ ฯ ไม่จำเป็นต้องเป็นถึงอดีตประธานาธิบดีจึงจะมีตลาดรองรับหนังสือ นักการเมืองระดับรัฐมนตรีก็มักได้รับความสำเร็จจากการเขียนหนังสือขายหลังจากลงจากตำแหน่งแล้ว เนื่องจากตลาดการอ่านของเขากว้างมาก

รายได้เป็นจำนวนมากอีกทางหนึ่งอาจมาจากการเข้าร่วมบริษัทหรือสำนักงานทนายใหญ่ ๆ ซึ่งต้องการอดีตนักการเมืองซึ่งมีเครือข่ายทางการเมืองกว้างขวางและในระดับสูง ผู้มีเครือข่ายที่จะเปิดทางหางานชิ้นใหญ่ ๆ ให้บริษัทนี้ที่สหรัฐ ฯ มีชื่อเรียกเฉพาะว่า “เทวดาเรียกฝน” (The Rainmaker) บางทีผู้เรียกฝนไม่ต้องทำงานเอง เป็นแต่เพียงเปิดทางก็ได้เปอร์เซ็นต์จากรายได้ของบริษัทแล้ว บิลล์ คลินตัน มีเพื่อนอยู่ในบริษัทจำพวกนี้แล้วและก็มีเครือข่ายกว้างมาก ถ้าเขาจะทำคงหารายได้ปีหนึ่งได้หลายล้านเหรียญ

อีกทางหนึ่งได้แก่การเข้าร่วมนั่งในคณะกรรมการของบริษัทใหญ่ ๆ

หลาย ๆ บริษัทซึ่งอดีตประธานาธิบดีฟอร์ดทำอยู่ บริษัทอาจเรียกประชุมปีละไม่กี่ครั้ง แต่มีเงินตอบแทนให้เป็นจำนวนมาก

อุตสาหกรรมใหญ่อย่างหนึ่งในสหรัฐ ฯ ได้แก่การพูดในที่ประชุมต่าง ๆ ซึ่งมีทุกวัน อดีตประธานาธิบดีจะได้เงินอย่างน้อยครั้งละ 50,000 เหรียญ คนที่พูดเก่งมากอย่าง บิลล์ คลินตัน อาจได้ค่าปราศรัยครั้งละเป็นแสนเหรียญ สามารถจะทำเงินได้ปีละมาก ๆ ถ้าต้องการ ก่อนที่จะป่วยเป็นโรคมองฟ่อ อดีตประธานาธิบดีโรนัลด์ เรแกน ไปพูดที่ญี่ปุ่นได้ครั้งละเกินล้านเหรียญสหรัฐ ฯ

ถ้าไม่กลัวเสียเกียรติ อดีตประธานาธิบดีอาจออกโฆษณาให้สินค้าบางอย่าง เช่นอดีตนักการเมืองบางคนซึ่งเป็นที่รู้จักของคนอย่างกว้างขวาง กระทำกัน

จริงอยู่รายได้เหล่านี้ดูจะมากมายถ้าคิดเฉพาะในตัวของมันเอง แต่ถ้าเทียบกับรายได้ของคนอเมริกันที่ทำอาชีพเพื่อมุ่งทำเงินโดยเฉพาะแล้ว ถือว่าจืดจาง ทำอย่างไรเสีย บิลล์ คลินตัน ก็ไม่มีทางทำเงินได้เท่า เสือ วูดส์ สิงห์ไซโรส หรือ กระติงเกตส์ แนนอน แต่ก็อีกนั่นแหละ จุดมุ่งหมายในการเล่นการเมืองในสหรัฐ ฯ ไม่ใช่เพื่อความร่ำรวยส่วนตัว หากเป็นความร่ำรวยและความก้าวหน้าของประเทศชาติ

เนื้อเพลง “บ้านเก่า”

“The Green, Green Grass of Home”

The Old home town looks the same,

As I step down from the train

And there to greet me is my mamma and my poppa

Down the road I look, and there runs Mary,

Hair of gold, lips like cherries,

It's good to touch the green, green grass of home

Yes, they'll all come to meet me, Arms a-reachin', smilin' sweetly,

It's good to touch the green, green grass of home

The old house is still standing, 'Though the paint is cracked and dry

And there's that old oak tree, That I used to play on.

Down the lane I'll walk with my sweet Mary,

Hair of gold and lips like cherries

It's good to touch the green, green grass of home.

Then I awake and look around me,¹⁸

At the four gray walls that surround me,

And I realize. Yes I was only dreaming,

For there's a guard and a sad old padre,

Arm in arm we'll walk at daybreak,

And at last I'll touch the green green grass of home

¹⁸ เพลงนี้มีผู้ร้องหลายคน บางครั้งอาจไม่มีบทสุดท้ายนี้

หนังสือเกี่ยวกับ บิลล์ และ ฮิลลารี คลินตัน มีมากจนอ่านไม่หวาด
ไม่ไหว เล่มที่อาจให้ความกระจ่างได้มากได้แก่

Charles Allen and Jonathan Portis. **The Comeback Kid.**
The Life and Career of Bill Clinton. New York: Birch Lane
Press, 1992.

David Gallen. **Bill Clinton as They Know Him.** An Oral
Biography. New York: Gallen Publishing Group, 1994.

David Maraniss. **First in His Class.** A Biography of Bill
Clinton. New York: Simon & Schuster, 1995

Ernest Dumas. **The Clintons of Arkansas.** An Introduction
by Those Who Know Them Best. Fayetteville: The University of
Arkansas Press, 1993.

Jim Moore. **Clinton.** Young Man in a Hurry. Fort Worth,
Texas: The Summit Group, 1992.

Joyce Milton. **The First Partner: Hillary Rodham Clinton.**
New York: William Morrow and Company, Inc., 1999.

Martin Walker. **The President We Deserve.** Bill Clinton:
His Rise, Falls, and Comebacks. New York: Crown Publishers,
Inc., 1996.

Meredith L. Oakley. **On the Make.** The Rise of Bill Clinton.
Washington, D. C.: Regnery Publishing, Inc., 1994.

Roger Morris. **Partners in Power.** The Clintons and Their
America. New York: Henry Holt and Company, 1996.

บทส่งท้าย

กลับไปก็ตื่นแล้วจะ ตุ่ม ?

ถ้ายังไม่หลับ อดใจไว้อีกนิดแล้วกัน คนเขียนก็ชักล้าแล้วละ เขียนอีกนิดหนึ่งก็จะพักเพราะแรงเขียนจนไม่ค่อยได้หลับได้นอนเต็มอ้อมมาหลายเพลาล้วนแล้ว

อ่านเรื่องของคนสี่คนนี้แล้วคิดอะไรบ้าง ? นึกไว้นะ พบกันคราวหน้าจะถาม

สำหรับผม ชีวิตของคนสี่คนนี้ทำให้คิดไปมากมายหลายอย่าง แต่คนสี่คนนี้ยังมีชีวิตอยู่ เขาจะทำอะไร ๆ กันอีกมาก เรื่องของเขายังไม่จบ ฉะนั้นจึงยากที่จะสรุปว่าศึกษาชีวิตของเขาแล้วได้อะไรบ้างในตอนนี ถึงอย่างไรก็ตาม บางอย่างในชีวิตของเขาจะไม่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะปัจจัยในความสำเร็จระดับสูง ซึ่งอาจเป็นตัวอย่างให้แก่คนรุ่นหลังได้ถ้าเขาจะสนใจศึกษาและนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ นอกจากนั้น ความคิดในด้านต่าง ๆ ของคนสี่คนนี้น่าจะมีประโยชน์สำหรับผู้ในระดับชาติอีกด้วย

คุณคงมีคำถามอยู่ในใจว่าทำไมผมจึงเลือกเขียนเกี่ยวกับคนสี่คนนี้จะนั้นขอตอบก่อนที่จะเขียนอย่างอื่นต่อไป บอกตรง ๆ ว่าผมไม่ได้คิดอะไรมากหรอก ไม่ได้ใช้วิธีวิทยาศาสตร์ในการสรุปตัวอย่าง เพียงแต่เห็นว่าคนสี่คนนี้เป็นข่าวในชีวิตประจำวันของผมอยู่ตลอดเวลา เพราะบทบาทของเขาในสังคมอเมริกันและสังคมโลก ผมได้อ่านและได้เห็นทางโทรทัศน์อยู่เป็นประจำ เห็นว่าชีวิตของเขาน่าสนใจยิ่งจึงศึกษาลึกลงไปเล็กน้อยและนำมาเขียน ถึงอย่างไรก็ตาม ในฐานะอดีตนักพัฒนาเศรษฐกิจ ผมรู้สึกสบายใจเมื่อได้ศึกษาและเปรียบเทียบชีวิตของคนสี่คนนี้

เพราะอะไรจึงสบายใจ ?

เพราะเห็นว่าผลตอบแทนที่คนทั้งสี่ได้รับในด้านเศรษฐกิจเป็นไปตามที่ น่าจะเป็น อย่าเพิ่งงง ผมจะอธิบายต่อไป

ในสี่คนนี้ คนที่รวยที่สุดคือ บิลล์ เกตส์ ซึ่งร่ำรวยมาจากกิจการทางด้านเศรษฐกิจที่มีตัวตน หรือเศรษฐกิจจริงที่ภาษาฝรั่งเรียกว่า Real Economy ลักษณะหนึ่งของเศรษฐกิจที่มีตัวตน หรือที่บางคนเรียกว่า เศรษฐกิจจริงนี้ ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นแล้วจับต้องได้ หรือบริโภคได้ เป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตเบื้องต้นของเรา เช่น ผลผลิตจากการเกษตร การอุตสาหกรรม การคมนาคม และการบริการต่าง ๆ

บิลล์ เกตส์ มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมสำคัญที่สุดของโลกยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคข่าวสารข้อมูล ซึ่งได้แก่คอมพิวเตอร์ นอกจาก บิลล์ เกตส์ แล้ว อภิมหาเศรษฐกิจชั้นนำเป็นจำนวนมากสร้างความร่ำรวยขึ้นจากอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์เช่นกัน อภิมหาเศรษฐกิจเหล่านี้รวยขึ้นมาแทนที่มหาเศรษฐกิจรุ่นเก่า เช่น พวกครอบครัวยูโรคิกฟีลเลอร์หรือฟอร์ด ซึ่งร่ำรวยขึ้นมาจากการทำอุตสาหกรรมหนัก เนื่องจากก่อนที่โลกจะเปลี่ยนมาเป็นยุคข่าวสารข้อมูลนี้ ได้เป็นยุคอุตสาหกรรมหนักมาก่อน การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมซึ่งเริ่มขึ้นเมื่อ 200 กว่าปีมาแล้วนำไปสู่ยุคอุตสาหกรรมหนัก คล้ายการปฏิวัติทางคอมพิวเตอร์ ทั้งด้านขนาดและศักยภาพ นำไปสู่ยุคข่าวสารข้อมูล

เนื่องจากมันสายเกินไปสำหรับผมที่จะนำบทเรียนที่ได้จากการศึกษาชีวิตของ บิลล์ เกตส์ ไปใช้สร้างความร่ำรวย ผมจึงจะไม่นำปัจจัยในการสร้างความร่ำรวยของเขามากล่าวอีก ให้คนหนุ่มสาวหรือคนที่ยังมีกำลังวังชาที่จะสร้างความร่ำรวย กลับไปอ่านรายละเอียดเอาเองก็แล้วกัน ถึงอย่างไรก็ตาม อยากจะกล่าวถึงปัจจัยสองอย่างที่น่า บิลล์ เกตส์ ไปสู่ความสำเร็จซึ่งอาจเป็นประโยชน์สำหรับลูกศิษย์ลูกหาของคุณ นั่นคือ การศึกษาทุกอย่างรอบด้านอย่างลึกซึ้งแล้วนำมาทำแผน ทั้งแผนระยะยาว

และแผนระยะสั้น กับการทำงานแบบทุ่มเท

การทำงานตามแผนนี้อาจตีความหมายว่าเป็นการทำงานอย่างมีสติตามหลักพุทธศาสนาก็คงไม่ผิด หลักนี้เป็นสากล ใคร ๆ ก็นำไปใช้ได้ไม่เฉพาะแต่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น อยากจะกล่าวด้วยว่านักพัฒนาเศรษฐกิจและนักธุรกิจแนวหน้าได้นำหลักนี้ไปใช้อย่างกว้างขวาง ยกตัวอย่าง เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility Study) ก่อนที่จะลงทุน ทั้งในระดับชาติและในระดับธุรกิจซึ่งฝรั่งนิยมทำกัน ไม่ใช่ของไทยใหม่ เป็นการทำงานอย่างมีสตินอย่างหนึ่งซึ่งไม่น่าจะเป็นของแปลกสำหรับคนไทยเรา

สำหรับการทำงานอย่างทุ่มเทนั้นคงไม่ต้องขยายความอะไร วัฒนธรรมอเมริกันถือว่าการทำงานหนักเป็นปัจจัยสูงสุดของความสำเร็จทุกด้าน ไม่มีอะไรจะแทนการทำงานหนักได้

จริงอยู่ บิลล์ เกตส์ เรียนไม่จบปริญญา แต่ขอบอกอย่างไม่อายว่าเขาเป็นครูของคนจบปริญญาเอกอย่างผมได้สบาย สาเหตุที่ผมแปลส่วนหนึ่งของหนังสือของเขาไว้ในบท “กระติง ๔” ก็เพราะเห็นว่าคุณคิดต่าง ๆ ของเขาน่าสนใจยิ่ง อยากให้คนที่ไม่สนใจสร้างความรู้ แต่สนใจวิวัฒนาการของสังคม ได้รู้วามหาเศรษฐกิจอันดับหนึ่งของโลกผู้มีบทบาทสำคัญในยุคข่าวสารข้อมูลคนนี้ คิดอย่างไรเกี่ยวกับอนาคตของโลกาภิวัตน์

ผมดีใจเมื่ออ่านความคิดเรื่องการศึกษาของเขาที่ว่า จุดมุ่งหมายของการศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากเพื่อเอาปริญญาไปเป็นการเรียนตลอดชีวิต นั่นคือการเรียนเพื่อยกศักยภาพของคนให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ศูนย์กลางของการศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากสถาบันการศึกษาไปเป็นตัวผู้เรียน และ ท่อข้อมูล (Information Highway) จะเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งในการเปลี่ยนแปลงนี้ ผมดีใจเพราะเข้าใจว่าเพื่อนของคุณที่อยู่ในวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสำคัญนี้ และ

ได้ตั้งจุดมุ่งหมายในการปฏิรูปการศึกษาของไทยให้เป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต เมื่อตั้งจุดมุ่งหมายถูกต้องแล้ว สิ่งที่เหลือคือเราจะทำอย่างไรให้บรรลุจุดมุ่งหมายเท่านั้น เราคงต้องรอดูกันต่อไปว่าเราจะทำได้หรือไม่ ในอดีต คนไทยเรามักเก่งวางแผน แต่ด้อยปฏิบัติ ครั้นนี้หวังว่าคงไม่เป็นเช่นนั้นเพราะผมเห็นด้วยกับผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาของเราที่ว่า เราล้มเหลวไม่ได้ ถ้าล้มเหลวโลกจะทิ้งเราแน่

คนที่รวยรองลงมาได้แก่ ยอร์ช โซโรส ซึ่งสร้างความร่ำรวยจากตลาดการเงิน เศรษฐกิจการเงินไม่ใช่ด้านที่มีตัวตนหรือเศรษฐกิจจริงซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเบื้องต้นสำหรับการดำรงชีวิต เงินเป็นเพียงตัวหล่อลื่นที่เอื้ออำนวยให้เศรษฐกิจจริงพัฒนาไปได้ถึงระดับปัจจุบัน พูดได้ว่าเงินเป็นตัวสนับสนุนเศรษฐกิจจริง ฉะนั้นสมควรแล้วที่คนที่สร้างความร่ำรวยจากด้านการเงินจะรวยน้อยกว่าคนที่มืบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจจริง เช่น บิลล์ เกตส์

นอกจากการศึกษาทุกอย่างรอบด้านอย่างลึกซึ้งเพื่อนำมาประกอบการลงทุนอย่างมีสติและการทำงานอย่างทุ่มเทแล้ว ผมได้ความรู้เกี่ยวกับวิธีทำเงินของ ยอร์ช โซโรส หลายอย่าง แต่เนื่องจากมันสายเกินไปที่ผมจะนำไปใช้ ผมจึงสนใจความคิดที่เขาเขียนไว้ในหนังสือหลายเล่มมากกว่า จุดมุ่งหมายที่ผมแปลส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มล่าสุดของเขาไว้ในบท “สิงห์ ฯ” ก็เพราะอยากให้คนอื่นที่สนใจในความคิดของเขา แต่ไม่แตกฉานในภาษาอังกฤษ อ่านและคิดดูว่า มหาเศรษฐีคนนี้ไม่มีความสุขเพราะอะไร เขาคิดอย่างไร ผมแปลเสียยืดยาวเพราะต้องการบอกด้วยว่า บางทีการอ่านวิชาปรัชญานั้นถ้าไม่มีสมาธิจริง ๆ ละก็หลับหรือหลงเอาง่าย ๆ และอีกอย่างหนึ่งเพื่อจะชี้ให้เห็นว่าคนคิดเก่งอาจสื่อกังไม่เก่ง ฉะนั้นข้อเขียนของเขาอ่านยากที่สุด

ถึงอย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าปราชญ์สอบตกคนนี้มีความคิดที่ใคร ๆ นำจะนำไปตรึงตรองดูบ้าง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเรามีเศรษฐกิจโลกในรูปของโลกไร้พรมแดน แต่เราขาดสังคมโลก เกี่ยวกับสหรัฐอเมริกาเป็นผู้กุมอำนาจเผด็จการในกิจการของโลก และเกี่ยวกับอิทธิพลของแนวคิดตลาดเสรีแบบตกขอบที่เข้าไปก้าวก่ายและครอบงำในด้านอื่น เช่น การเมืองและคุณธรรม

สำหรับสองประเด็นแรกนั้น ประเทศเล็ก ๆ อย่างเราคงไม่สามารถทำอะไรได้มากนัก นอกจากจะนำมาใช้ในแง่ที่ว่า เมื่อแนวโน้มของโลกหรือสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างนี้ เราจะทำอย่างไรจึงจะอยู่ในสังคมโลกได้โดยไม่สูญเสียความเป็นไทย เรื่องนี้เราอาจมองจากกฎของนักธรรมชาติวิทยา ชาร์ล ดาร์วิน ที่ว่า สัตว์ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้จะสูญพันธุ์ไปในที่สุด บรรพบุรุษของเราตระหนักในข้อนี้ดี เราจึงไม่เสียเอกราชให้แก่อังกฤษเหมือนประเทศเพื่อนบ้านของเรา ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ฝรั่งเศสล่าเมืองขึ้นเหมือนเดิม วิธีการของเขาเท่านั้นที่แตกต่างไป ฉะนั้นถ้าเราเจริญรอยตามบรรพบุรุษของเรา โดยทำความเข้าใจและปรับตัวให้เหมาะสม เราคงไม่เสียเอกราช สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับเราควรจะทำอย่างไรนั้น คงต้องเก็บไว้เขียนในโอกาสหน้า ขอกล่าวแต่เพียงว่า สิ่งหนึ่งที่ติดใจผมมากคือ ความคิดและการกระทำของ ยอร์ช โซโรส ในแนวที่ว่า “แม้คนอื่นไม่ทำ เราก็ต้องทำถ้าเราเห็นว่าสิ่งนั้นถูกต้อง”

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับการก้าวก่ายและครอบงำของความคิดตลาดเสรีแบบตกขอบในการเมือง คุณธรรม ฯลฯ หรืออาจเรียกได้ว่าการถือเงินเป็นพระเจ้านั้น อยู่ในวิสัยของเราทุกคนที่จะป้องกันไม่ให้เป็นเกิดขึ้นได้ ผมเห็นว่าการป้องกันไม่ให้เงินไปก้าวก่ายในการเมืองและคุณธรรมเป็นวิธีการสำคัญยิ่งในการป้องกันไม่ให้ประเทศเล็ก ๆ อย่างเราเสียเอกราช ผมไม่ค่อยแน่ใจว่าแนวโน้มปัจจุบันเป็นไปทางไหน ทุกครั้งที่ผมมาเมืองไทย ผมได้ยิน ได้อ่าน ได้เห็นไม่เว้นแต่ละวันเรื่องการซื้อ/ขายเสียง การฉ้อ

ราษฎรบังหลวง การหาทางรวยทางลัดด้วยการเล่นหวยเล่นเบอร์ ขยายเสวยติด มีคนบ่นให้ฟังเสมอว่าศีลธรรมจรรยาในสังคมเราดถอย เรากลายเป็นสังคมบริโภคนิยม ฯลฯ ถ้าสิ่งเหล่านี้มีแนวโน้มไปในทางที่เลวลงจริงดังที่ผมได้ยินและได้อ่าน โอกาสที่เราจะพัฒนาไปอย่างยั่งยืนและไม่เสียความเป็นไทยคงน้อยเต็มที

พูดถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน ขอกล่าวต่อไปอีกนิดหนึ่งว่า นับเป็นนิมิตรดีที่สถาบันสำคัญ เช่น ธนาคารโลก ที่ใครต่อใครคิดว่าเป็นเครื่องมือของสหรัฐอเมริกาในการล่าอาณานิคมด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า “ตลาดเสรี” เริ่มมองเห็นแล้วว่า ลำพังตลาดเสรีเพียงอย่างเดียวจะไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ หรือในอีกนัยหนึ่งไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับประเทศด้อยพัฒนาของเรา ตลาดเสรีจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจไปได้ระดับหนึ่ง แต่จะไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ถ้าการเมืองและสังคมไม่พัฒนาไปด้วย

เรามองอีกแง่หนึ่งได้ว่า ตลาดเสรีเป็นเทคโนโลยีอย่างหนึ่ง เป็นเทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจ ฉะนั้นมันมีทั้งคุณและคำสาปเหมือนเทคโนโลยีทั่ว ๆ ไป การปล่อยให้อิทธิพลของตลาดเสรีแบบตกขอบเข้าไปก้าวก่ายหรือครอบงำการเมือง ในมาตรฐานทางศีลธรรมจรรยา หรือในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ จะทำให้คำสาปของมันออกมาปรากฏตัว ในอีกนัยหนึ่งการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะไม่ยั่งยืนถ้ารากฐานทางการเมืองทางสังคม และทางศีลธรรมจรรยายังสั่นคลอน

ธนาคารโลกกล่าวถึงจุดอ่อนของระบบตลาดเสรี และความสำคัญของการพัฒนาสังคม การเมืองและสถาบัน ไว้ใน รายงานโลกพัฒนา หรือ *World Development Report* ฉบับล่าสุดซึ่งพิมพ์ออกมาก่อนการประชุมประจำปีของธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (ไอเอ็มเอฟ) ที่กรุงปารีสเมื่อเดือนกันยายน 2543 รายงานนี้ได้รับการต่อต้านจากสหรัฐ ฯ ค่อนข้างรุนแรง แต่ธนาคารโลกก็พิมพ์ออกมาและได้รับคำ

ชมเชยจากผู้สนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ องค์กรเอกชนและประเทศต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก มองกันในแง่นี้ ธนาคารโลกไม่ได้เป็นเครื่องมือของสหรัฐ ฯ ไปเสียทุกด้าน และก็นับว่าเป็นนิมิตรหมายที่ดีที่สถาบันนี้ยอมรับแล้วว่า การมุ่งส่งเสริมการขยายตัวด้านวัตถุอย่างเดียวจะไม่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

คนที่รวยเป็นที่สามได้แก่ ไทเกอร์ วูดส์ ซึ่งร่ำรวยจากการเล่นกีฬาเศรษฐกิจด้านกีฬาอาชีพเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการบินเหิง สาเหตุที่นักกีฬาอาชีพสามารถทำเงินได้มากในประเทศที่เจริญทางเศรษฐกิจแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฯลฯ ก็เพราะประเทศเหล่านั้นร่ำรวย มีความสามารถในการผลิตสูงเกินความจำเป็นเบื้องต้นของชีวิตแล้ว จึงใช้เวลาใช้ทรัพย์ ไปในการบันเทิงได้มากขึ้น ทำให้ผู้มีส่วนในอุตสาหกรรมการบินเหิง เช่น นักกีฬาอาชีพ ดาราภาพยนตร์ นักเล่นละครสัตว์ มีรายได้ดีกว่าพวกอาชีพเดียวกันในประเทศด้อยพัฒนา ถึงอย่างไรก็ตาม การบันเทิงไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของความจำเป็นเบื้องต้นของชีวิตเช่นปัจจัยสี่ ฉะนั้นก็สมควรแล้วที่คนที่ร่ำรวยจากอุตสาหกรรมการบินเหิงจะรวยไม่เท่า บิลล์ เกตส์ และ ยอร์ช โซโรส

ไทเกอร์ วูดส์ ยังเด็กมาก ผมได้ข่าวว่า เขาจะเขียนหนังสือเหมือนกันแต่จะเป็นหนังสือเกี่ยวกับการเล่นกอล์ฟ หนังสือนั้นจะมีประโยชน์สำหรับนักกอล์ฟอย่างผมแน่ แต่ก่อนที่หนังสือนั้นจะออกมา ผมพูดอย่างไม่อายได้เลยว่า ชีวิตของเด็กหนุ่มผู้ยังเรียนไม่จบปริญญาคนนี้ให้บทเรียนสำคัญยิ่งแก่ผมแล้ว โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาปัจจัยในการเล่นกอล์ฟให้เป็นเยี่ยมอย่างทะลุปรุโปร่ง แล้วนำมาวางแผนทั้งระยะยาวและระยะสั้น พร้อมกับฝึกตัวเองอย่างทุ่มเทเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตัวเองตั้งไว้ เขาเป็นลูกครึ่งไทย แต่เป็นอเมริกัน 100 เปอร์เซนต์ในด้านของความคิดที่ว่าไม่มีคำว่า “สบาย” และไม่มีอะไรแทนการทำงานหนักได้

ผมแน่ใจว่า เมื่อไทเกอร์ วูดส์ อายุมากขึ้น เขาจะเขียนหนังสือทำนอง จุดประกายความคิดเหมือน ๆ กับ บิลล์ เกตส์ และยอร์ช โซโรส นั่นเป็นอนาคต สำหรับวันนี้ ข้อเขียนของเขามีสั้น ๆ ในบทนำหนังสือของพ่อ เขาซึ่งผมแปลไว้ในบท “เสื่อ ฯ” เขาเขียนเรื่องความสำคัญของความห่วงใยและการแบ่งปันกับเพื่อนมนุษย์ การตอบแทนบุญคุณของบุคคลและสังคม เขาไม่ได้เขียนอย่างเดียว หากยังได้ลงมือทำอีกด้วย การแสดงความกตัญญูต่อบุคคล เช่น พ่อแม่ เป็นวัฒนธรรมอันดีของไทย ไทเกอร์ วูดส์ ก็นำไปใช้แล้วโดยพยายามเอื้ออำนวยให้พ่อแม่ได้อยู่อย่างสุขสบาย การเสียสละเงินและเวลาเพื่อช่วยผู้ด้อยโอกาส เพื่อช่วยยกระดับของสังคมให้น่าอยู่ขึ้น เป็นวัฒนธรรมสำคัญของอเมริกันซึ่งผู้ร่ำรวยเป็นจำนวนมากปฏิบัติ แต่ ไทเกอร์ วูดส์ ไม่ต้องรอให้ร่ำรวยถึงขนาด บิลล์ เกตส์ หรือ ยอร์ช โซโรส เขาเริ่มทำตามความสามารถที่จะทำได้ตั้งแต่อายุน้อย ขอบอกว่าผมไม่ได้แต่สบายใจอย่างเดียวที่ได้ศึกษาชีวิตและติดตามความเป็นไปของเด็กหนุ่มรุ่นลูกคนนี้ หากยังภูมิใจอย่างยิ่งอีกด้วยเพราะเด็กหนุ่มผู้มีชื่อเสียงกระฉ่อนโลกคนนี้เป็นลูกครึ่งไทย ซึ่งมีทั้งความคิดและการกระทำที่เป็นตัวอย่างที่ดีให้ทุกคนทั่วโลก ไม่เฉพาะแต่แก่เด็กรุ่นหลังเขาเท่านั้น หากแก่ผู้ใหญ่รุ่นก่อนเขาอีกด้วย

เมื่อเปรียบกับ บิลล์ เกตส์ ยอร์ช โซโรส และ ไทเกอร์ วูดส์ แล้ว บิลล์ คลินตัน ยากจนทั้ง ๆ ที่ทำงานหนักมาก ถ้าจะวัดกันทางด้านมันสมอง ความสามารถเบื้องต้น การศึกษาทุกอย่างรอบด้านอย่างถ่องแท้เพื่อนำมาวางแผนชีวิต และการทุ่มเททุกอย่างเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายแล้ว บิลล์ คลินตัน ไม่เป็นรองใคร แต่การเป็นนักการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของสหรัฐอเมริกาไม่ใช่อาชีพที่สร้างความร่ำรวย ตรงกันข้าม มันสร้างความยากจนให้ผู้ที่เคยมีเงินเสียด้วยซ้ำ เช่น มหาเศรษฐี รอสส์ เพอร์รี่ และ มอลคอล์ม ฟอร์บส์ ซึ่งใช้เงินส่วนตัวไปคนละหลาย

สิบล้านเหรียญเพื่อลงสมัครรับเลือกเป็นประธานาธิบดีเมื่อไม่นานมานี้ นอกจากนั้น ยังมีหาเศรษฐกิจอื่น ๆ อีกหลายคนที่หมดเงินส่วนตัวไปคนละเป็นสิบ ๆ ล้านเหรียญเพื่อสมัครเป็นวุฒิสมาชิก ทุกคนลงเล่นการเมืองเพื่ออุดมการณ์ เพื่อบริการสังคม ไม่ใช่เพื่อแสวงหาความร่ำรวย ขอสารภาพว่าเมื่อคิดถึงเรื่องนี้แล้วผมสบายใจเป็นพิเศษ ไม่ใช่เพราะรู้สึกว่าคนที่มียานาจล้นฟ้าอย่าง บิลล์ คลินตัน ก็ได้ร่ำรวยอะไรนัก ไม่ต่างกับมนุษย์เดินดินหาकिनพอเลี้ยงครอบครัวอย่างผม หากเพราะได้รับการตอกย้ำความเชื่อที่ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองมีตัวอย่างให้ดู ถ้าประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายจะดู ดูการแยกกันระหว่างการเมืองกับธุรกิจส่วนตัว ดูว่าผลตอบแทนของนักการเมืองไม่ใช่เงิน ไม่ใช่ความร่ำรวย หากเป็นความพอใจที่ได้รับใช้สังคม ดูว่านักการเมืองผู้เปรียบเสมือนกรรมการในการแข่งขันของตลาดเสรีจะต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการแข่งขันนั้น ฯลฯ

บิลล์ คลินตัน ยังไม่ได้เขียนหนังสือ แต่ผมเชื่อว่าเขาจะเขียนในเร็ว ๆ นี้ ก่อนถึงวันนั้น เรามีโอกาสอ่านหนังสือที่คู่ชีวิตของเขาได้เขียนขึ้นแล้ว ฮิลลารี รอดแฮม คลินตัน ให้ข้อคิดเกี่ยวกับความสำคัญของเด็กในหนังสือของเธอ ผมไม่ได้ยกบางส่วนมาแปลในบท “แรด ฯ” เพราะกำลังพูดถึง บิลล์ คลินตัน ไม่ใช่ ฮิลลารี ถ้าคุณสนใจโอกาสหน้าจะนำมาแปลให้ฟัง ในที่นี้ขอพูดแต่เพียงว่า ข้อคิดหลักของเธอคือ เด็กเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับอนาคตของสังคม ฉะนั้นเพื่ออนาคตของเราเอง เด็กทุกคนที่เกิดมาจะต้องได้รับความรักและการเอาใจใส่ดูแลอย่างดี ทั้งครอบครัวและชุมชนรอบตัวเด็กมีส่วนรับผิดชอบในการอบรมเด็กให้เป็นคนที่สังคมต้องการ การเขียนหนังสือเล่มนั้นนำเงินมาให้ผู้เขียนเป็นสิบล้านเหรียญแล้ว แต่เพื่อไม่ให้เป็นที่ครหานินทาว่าใช้ตำแหน่งหน้าที่ในฐานะภรรยาของประธานาธิบดีหาความร่ำรวยให้ตัวเอง ฮิลลารี รอดแฮม คลินตัน ได้สละเงินทุกเหรียญนั้นเพื่อการกุศล นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีได้ในอีกแบบหนึ่ง

เห็นจะจบเท่านี้ละตุ้ม ถ้ายังไม่เบื่อ พบกันคราวหน้าจะเล่าเรื่องคนอื่นให้ฟัง หรือจะให้เขียนเป็นหนังสืออีกก็ยิ่งได้ จนกว่าจะถึงวันนั้น

เออ ! ลืมถามไปว่า คิดออกหรือยังว่าสี่คนที่เขียนเล่ามานี้มีอะไรร่วมกัน ?

นี่ก็ออกแล้วไว้บอกผมเมื่อพบกันคราวหน้า อย่าลืมนะ

ด้วยรักและไมตรีจิตเหมือนเดิม

ไสว

เกิด 12 กุมภาพันธ์ 2488

ที่บ้านดอนแก้ว ต.พิบูลออก

อ.บ้านนา จ.นครนายก

การศึกษา

ดร.ไสว บุญมา

ป.4 โรงเรียนวัดแหลมไม้ย้อย

ม.6 โรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร”

ป.กศ.สูง วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี

นักเรียนทุน AFS

นิสิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร

ปริญญาตรีทางเศรษฐศาสตร์ วิทยาลัยชายแคลร์มอนท์

(Claremont Men's College)

ปริญญาเอกทางเศรษฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยแคลร์มอนท์

สหรัฐอเมริกา

การทำงาน

2518 - 2521 ธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB)

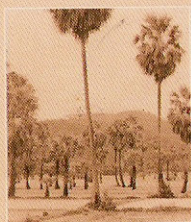
2521 - 2541 ธนาคารโลก (The World Bank)

ผลงาน

1. จัดหมายจากบ้านนา
2. ฟังอย่างไรจะได้ยิน
3. จัดหมายจากวอชิงตัน
4. เศรษฐกิจพอเพียง : ภูมิปัญญาชาติไทย
5. ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ ไอเอ็มเอฟ
6. เลือ สิ่งที กระทั่ง แรด

จดหมาย (จาก) บ้านนา

ความทรงจำที่งดงาม
ของหมู่บ้านที่มุ่งเน้นสู่ความสำเร็จ

ไฉว บุญมา

พระมหากษัตริย์ไทย ภูมิปัญญาชาติไทย

ดร. ไฉว บุญมา

ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วันนี้

ท่าน

อ่าน

หรือ

ยัง

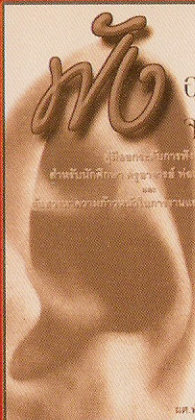
?

หัวใจ อย่าโสร จะไฉย

คู่มือการเตรียมการเพื่อ
ดำรงชีวิตในยุค ๒๑ ที่มี ๖ มิติ
และ ๖ มิติของชีวิต

ดร. ไฉว บุญมา

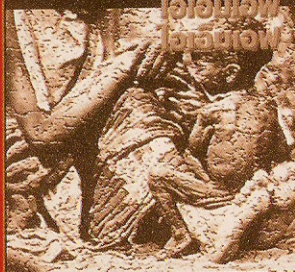
ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดร. ไฉว บุญมา
ผศ. ภาณุมาศ ตรีสาร
และ ทีมวิจัย คณะศึกษาศาสตร์

กระเพาะเลือกเลือกเจาะหนักไป

ไอเอ็นเอฟ ไอเอ็นเอฟ ไอเอ็นเอฟ

ดร. ไฉว บุญมา คัดสรรจากงานวิจัยทางจิตวิทยา

จดหมาย จาก วอชิงตัน

ดร. ไฉว บุญมา
ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

